

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

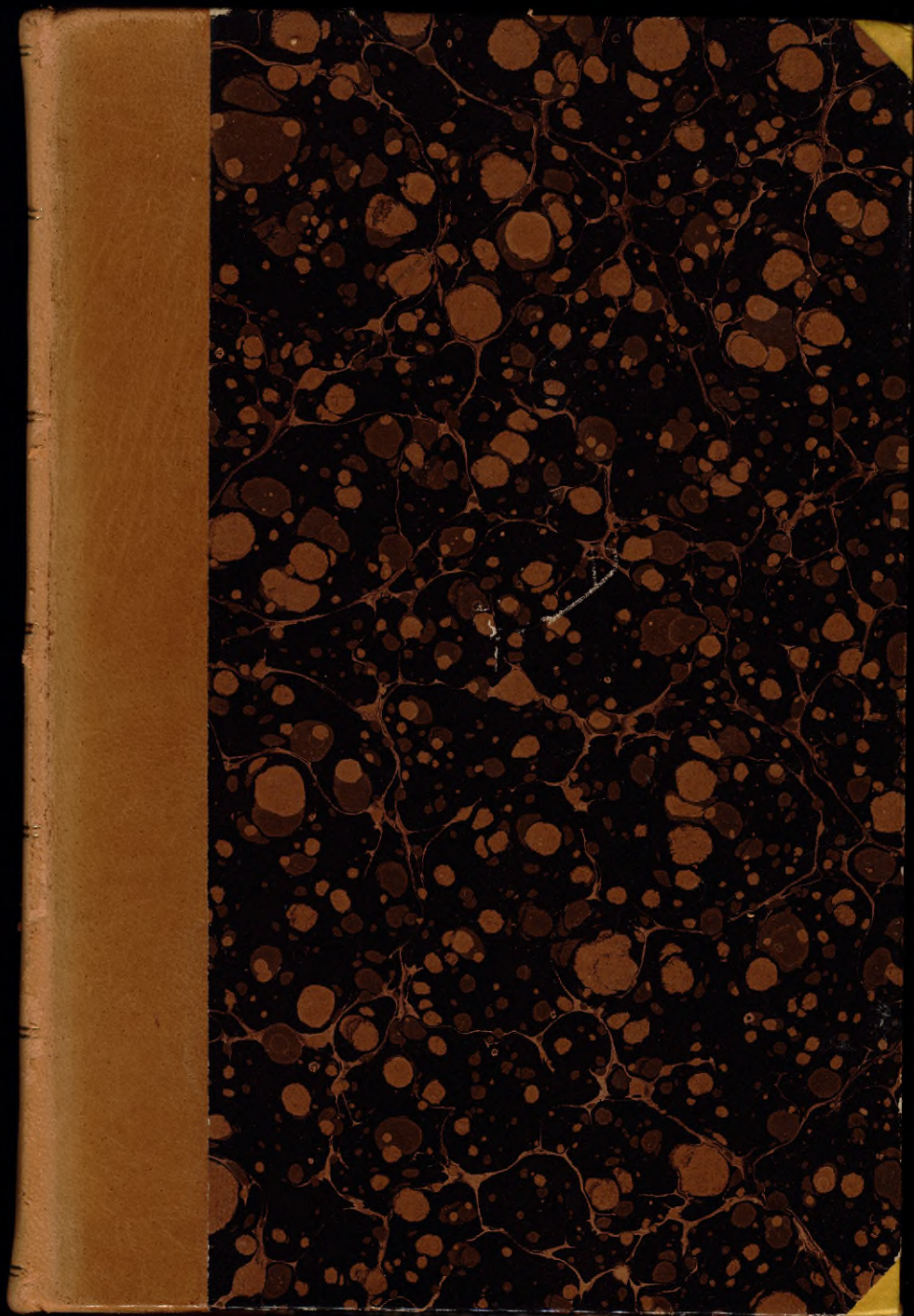
GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

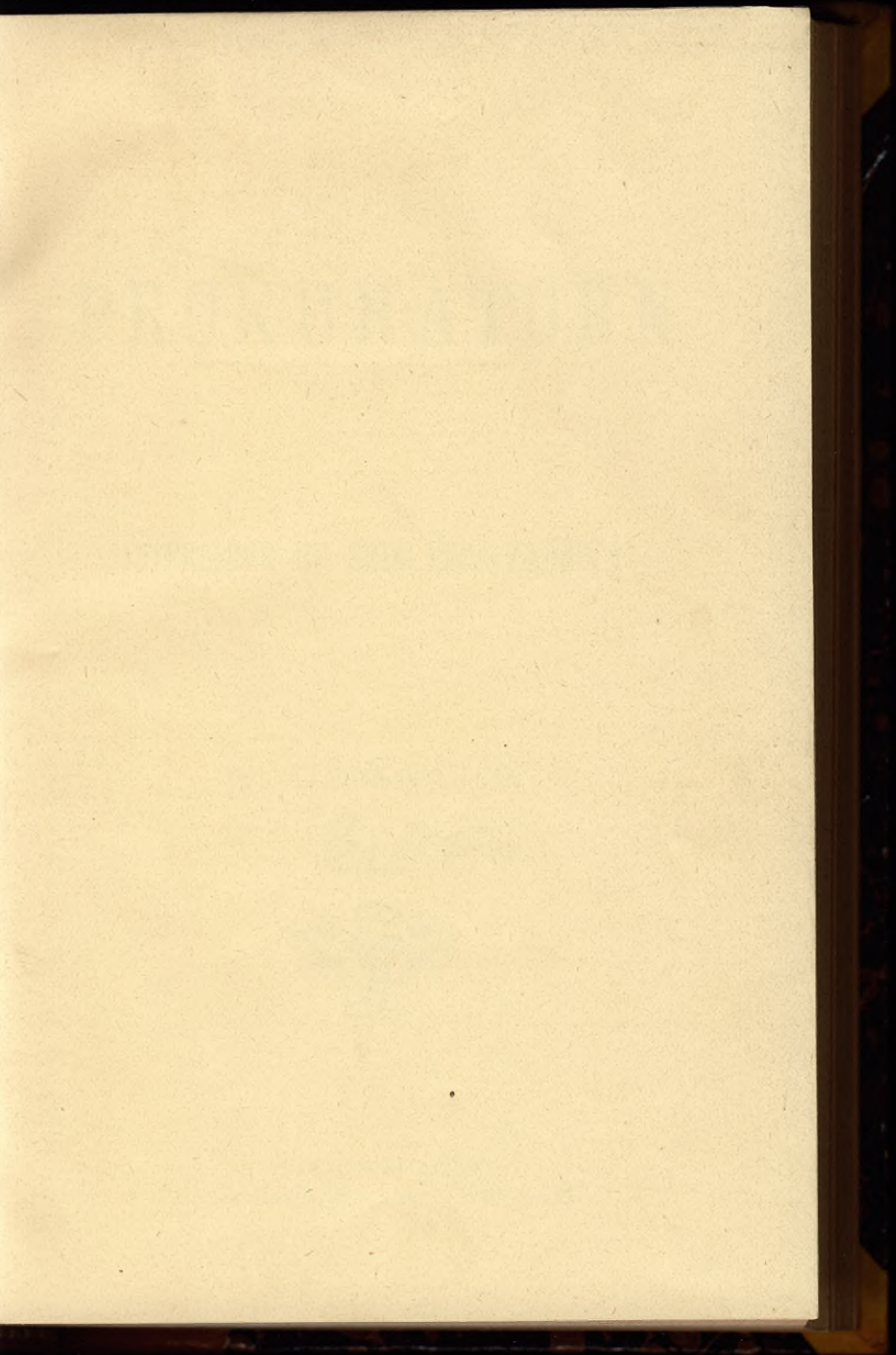

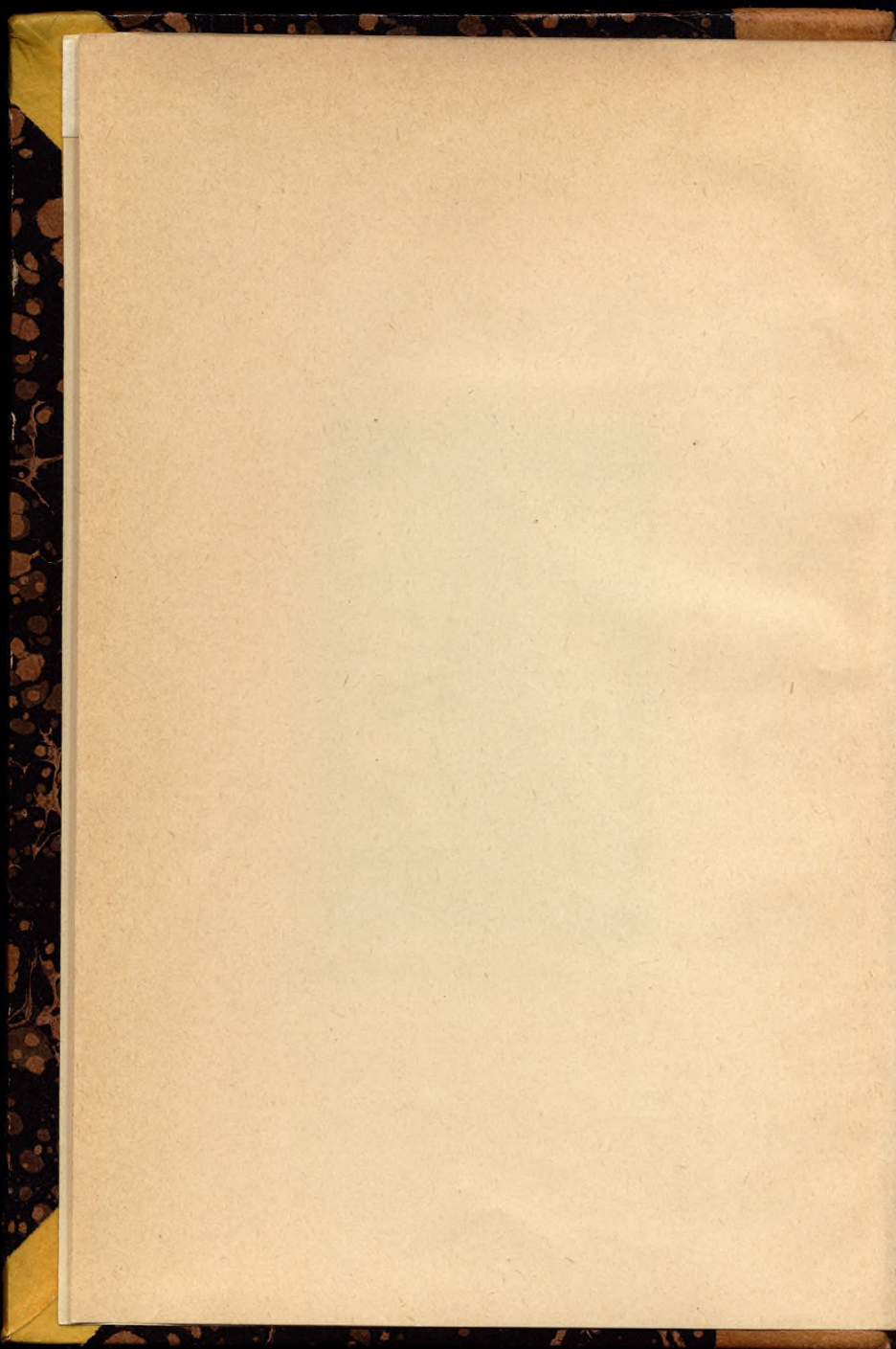
UPPSALA
UNIVERSITET

Litt.
Sv.

PROKURATORN

— • —

INTERIÖRER UR ERIK XIV:s KRÖNIKA

AF

W. LEMNIUS. =

J. S. Björklín

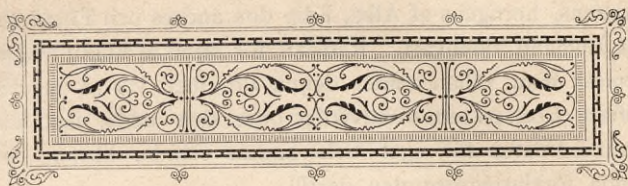
STOCKHOLM
LOOSTRÖM & KOMP:s FÖRLAG.

PROKURATORN

INTERJÖRN DR ERIK XIV: KRÖNKA

W. LEVINUS

STOCKHOLM, TRYCKT I CENTRAL-TRYCKERIET, 1886.

Ingenting vexlar så mycket som de idéer, hvilka flyta med det mensklige livvets stora ström genom tiderna. Sjelfve se vi föga deraf; ty vår lefnad är kort och vår färd hastig och mödosam. Vi hafva sällan tid eller sinne att iakttaga de små skiftningar af dagar och skuggor som stränderna kunna erbjuda. Det är först när vi blicka bakåt, när vi anstränga våra, så att säga, inre synorgan, för att söka uppfatta de dunkla skepnader, hvilka skymta fram bland det förgångnas skuggor, som vi finna huru stor vexlingen i sjelfva verket måtte hafva varit.

Hvad jag i det följande djerfts skildra skall måhända förefalla en nutida läsare på sina ställen rått och barbariskt. Men på en tid då adelsjunkern hade lika groft skinn i sina näfvar som smedslärlingen, och rätten ofta satt i spjutstångs ände, var det icke bruk att väja mycket för de mustiga orden eller de skarpa huggen. Föreställningen om den enskildes menniskorätt och menniskovärde, — endast till följd af hans egenskap af menniska — fanns icke hos Göran Perssons samtida, och blodsutgjutelse tillhörde ju, så att säga, hvardagslivet under Bartolomei-

nattens, hertigens af Alba, Filip den andres och Elisabeths af England tidehvarf. Rädslan för straff af högre magter finner man sällan under denna tid, men väl så mycket oftare tron på ett oundvikligt öde; den enda, fast lättfunna trösten för eget och andras elände, liksom den enda förklaringsgrunden dertill.

Äfven sedlighetsbegreppen voro i mycket olika våra. Karin Mänsdotter kände sig helt säkert ganska väl till freds med sin ställning såsom konung Eriks älskarinna, och, om man får sluta af analoga fall, torde hon snarare väckt afund än medömkan bland de förnäma adelskvinnorna.

Till slut får jag — då jag är långt ifrån att själf anse mig, såsom mina högt ärade förläggare skrifvit i sin anmälan, för en »af våra förnämligare» författare — utbedja mig läsarens benägna öfverseende med dessa »interiörer ur Erik XIV:s krönika» och tager mig på samma gång friheten hänvisa dem, som önska öfvertyga sig om att den mäktige och grymme prokurators bild är framställd, icke blott sådan 'folktron' vill hafva honom, utan just så som den framstår efter sorgfällig *nyare historieforskning*, endast till den utmärkta skildring af 'Göran Persson och konungens nämnd', som förekommer i *Historisk Tidskrift* för år 1881, författad af C. Silfverstolpe.

Stockholm i December 1886.

W. Lemnius.

I.

I gamla Stockholm fans en smal gränd, den s. k. »lilla prestgränden», hvilken tog af inåt staden från tyska prestgatan, och som numera är spårlost försvunnen ur hufvudstadens topografi. I sjelfva hörnet mellan gränden och gatan stod i kung Eriks tid ett oansenligt trähus med torftak och höga, smala skorstenar.

Väggarne, som saknade brädfodring, voro gråa och murkna af ålder och väta, och ur fogarne mellan stockarne framstack här och hvar en urblekt klädes-trasa, ditsatt i stället för mossan, som fallit dän under tidernas lopp.

Huset gjorde på åskådaren ett intryck af något i hög grad förfallet och bofalligt. Man kunde nästan känna sig frestad att sätta axeln emot någon af de murkna stockarne och vräka omkull allt samman. Och den stora porten, försedd med väldiga jernbeslag, de smala, aflånga fönstergluggarne, täckta af gistna hornrutor, smutsgula och fulla af spindelväf

på insidan, men utvändigt skyddade genom tjocka jerngaller i kors, borde icke heller kunnat afhålla någon, som velat olofligt tränga sig in. Osökt väckte de minnet på sagan om färdemannens trasiga näfverpåse, hvilken egaren ansåg att ingen kunde öppna, tack vare det sjudubbla konstlås, som satt för öppningen.

Det var en kulen Novemberdag vid middags-tiden. Något snö, som fallit på morgonen, hade fäst sig i långa, hvita strimmor, liknande nykardad ull, på de gråa stockarne. En och annan flinga irrade ännu omkring i luften, för att slutligen klibba sig ast på de små hornrutorna och göra det ännu mörkare för folket inomhus eller hejdas i flykten af den gamla skylten, som svängde åter och fram i hörnet.

Ingen kunde blifva klok på hvad denna egentligen ville förkunna, oaktadt han gnisslade oupphörligt på sina rostiga, snedvidna gångjern, vändande än den ena, än den andra sidan till. Hur annorlunda hade det icke varit tjugu år tidigare, då mästern Jakob Perlstickare en vacker sommardag, omgifven af sina många gesäller och lärningar, med en viss högtidlighet låtit upphänga honom der, till tecken att han slagit upp sin verkstad i det lilla gråa trähuset. Hela staden hade då vetat af det, ty mästern Jakob var på den tiden en af stadens skickligaste mästare i detta högt ansedda embete, och den granna skylten behöfde icke visa väg knappast för främlin-

gen. Och hvilka afundsamma blickar hade icke vid den tiden rigtats upp mot de förgyllda bokstäfverna i mäster Jakobs namn och mot den i prålände färger afbildade stickbågen öfver detsamma! — Hela floccar af halfvuxna barn hade hoppat af förtjusning öfver de sirliga svängningar som han gjorde, då vinden fick fatt i honom. — Var han onödig på den tiden, var han åtminstone uppmärksammas. Men nu satt han der på gamla dagar, sedan hans granna yta bleknat och frätts bort af regnbyarne, oförstådd och utan att väcka ens ett barns uppmärksamhet. Liksom mycket annat gammalt var han till öfverlopps, hur han ännu gnisslade och svängde. Visserligen var det högst få af det nya slägte, som vandrade under honom, som visste hvar mäster Jakob hade sin verkstad. Men det kom sig af det enkla skälet, att ingen mera behöfde veta det, ty det kunde numera just göra detsamma. Med det blomstrande yrket hade det nämligen gått mer och mer baklänges för mäster Jakob. Ja, en tid hade det nästan sett ut, som om han skulle rent af blifva tvungen att gå från både gård och grund.

Det var då hans hustru dog. Hennes bortgång hade varit ett hårdt slag för honom. Lik mången annan bland sina likar hade han sökt tröst i ölstånkan. Med fulla näfvar hade han strött ut af sina hopsparede penningar på ölstugor och hos vintappare. När han åter velat taga vid och arbeta, hade han

känt, att han var gammal, att ögonen blifvit skumma och fingrarne krumpit i hop, och så, utan han visste ordet af, hade nöden stått grinande utanför dörren och det borgade ölet känts som beck i strupen.

Vid den tiden hade Simon Grå, konungens räffjägare, infunnit sig, för att kräfva ut en gammal fordran. Mäster Jakob hade mottagit honom med vreda ord och föga hade felats att han skulle hafva stuckit efter honom med det långa spjutet, som alltid låg till reds öfver sängbalken. Men räffjägaren hade icke gifvit sig så lätt, utan dragit sin sak för rätta, och deraf hade mäster Jakob fått lida mycket ondt. Ändtligen, sent omsider, hade det kommit till en förlikning mellan honom och hans vederpart, derigenom att han köpt sig fri från krafvet genom att afstå åt denne senare öfre delen af sitt hus, eller den delen af detsamma som låg ofvanför porten, inåt gränden räknadt.

Och med tiden blefvo de de bästa vänner i verlden. De hade snart funnit att de hade samma vana att göra ingenting och samma kärlek till krus och vinmått. Numera gick sällan någon dag förbi, utan att mäster Jakob helsade på sin granne på andra sidan om förstugan, för att smutta på hans öl och samspråka om dagens händelser, om hemligt skrock eller naturens under.

Förmodligen hade stickbågen och perlasken aldrig mera kommit upp ur skrinet, tack vare detta

trefna granskap, om icke perlstickarens Elin med tiden blifvit en så rask och dugtig flicka.

Hon var nu fyllda sexton år. Redan under ett par år hade hon sprungit omkring i de förnåma adels-
husen och utbjudit de små alstren af sin konstskick-
lighet. Än var det ett skrin hon sirat med perlsöm
både utan och innan, än ett par handskar hon brode-
rat, än en krage eller ett skärp. Och alla gamla ma-
tronor berömde hennes flit och hennes snälla fingrar.

När våren kom och de stora köpmansskeppen
seglade upp på strömmen, för att lägga till vid bro-
trapporna, var alltid perlstickarens Elin bland de
första, som sprungo dit ned och hoppade om bord,
för att hemta de askar med venetianska perlor, som
skepparne medförde från Danzig eller Lübeck. Det
var en riktig fröjd att då se henne, när hon kom,
glad och hurtig som en pojke, slängande med sina
långa armar, och hoppa med ett raskt skutt öfver
relingen. Den jäntan hade sina perlor förut, tyckte
de barske sjöbussarne, och grinade helt godmodigt
i skägget, då hon klef fram och skakade hand med
dem, skrattande åt deras mustiga helsningsord, så
att hela hennes jemna, hvita tandrad glänste fram
mellan läpparne. Andre, mera företagsamme, spot-
tade ut hvad de hade i munnen och hviskade henne
förstulet i örat, att hon sjelf just var en sådan der
liten perla, som en hvar ville hafva i sin ask.

Elins ansigte kunde egentligen icke kallas vackert. Åtskilligt deri kunde visserligen hafva anstått en skönhet. Hyn var mjellhvit och tycktes len som sammet, det mörkbruna håret nedföll bak i nacken under den gula sammets-hufvan i rika, glänsande flåtor, och — i synnerhet då hon talade vid någon — hade hennes klara, blå ögon ett tilltalande uttryck af på en gång klokhet och hjertegodhet. Men kring hennes något för stora mun låg ett drag af stråfhet, hvilket, jemte den stora näsan, gaf åt hennes ansigte något karlavulet och sjelfrådigt, som störde det harmoniska i totalintrycket.

Långt ifrån att verka frånstötande, var det likväl kanske just detta drag, i förening med hennes smärta, högresta växt och friska, hurtiga väsende, som förnämligast ådrog sig de unge männens uppmärksamhet. Då hon om söndagsqvällarne under sommaren kom ned i sin helgdagsdrägt till någon af brotrapporna, för att åse fisket eller huru de kungliga jakterna, med sina skalmejblåsare och lutinister om bord, rodde åter och fram på vattnet, kunde också en hvar förse sig på henne. Bäst det var sprang då skalken fram i hennes ögonvrå och hennes friska läppar logo så innerligt hjertegodt, att det stråfva uttrycket kring munnen måste alldeles ge sig på flykten. Också var det mer än en högboren junker som vid sådana tillfällen varit nära att falla af hästen, då han lutat sig ned för djupt för att uppfånga en blick

ur hennes spelande ögon. Ja, om man kunnat sätta tro till hvad grannqvinnorna visste berätta, skulle till och med sjelfve kung Erik hafva observerat henne. En dag, då hon stått i hörnet under skylten, skämtande och sqvallrande med några af kvarterets unga flickor, hade han nämligen gått förbi och, vid det han fått se henne, hastigt vändt sig om till sina kavaljerer samt frågat dem, högt så att alla hörde det, om det icke var vackra Elin, Jakob Perlstickares dotter, om hvilken de så ofta talat, hvarpå han vänligt helsat henne.

Så hade tiden svunnit hän tills Elin fylde sexton år. Då hade hon en dag i Kyndelsmessan gått upp till slottet, för att besöka sin gudfader, den lärde Benediktus Olai, konungens läkare och hofastrolog, hvilken ifrån hennes födelse varit henne en god vän och hjälpare. Det hade legat glanskis på den nerfälda vindbryggan. Men hon hade icke brytt sig derom, utan, slängande såsom vanligt med armarne och hvisslande på en munter dansvisa, med rask fart fortsatt sin väg, ty det var kallt och nordanvinden tjöt bistert om slottshörnet. Då, innan hon visste ordet af, hade hon legat der raklång på ryggen, till stor gamman och spektakel för knektarne i slottshvalfvet, som stuckit fram sina skäggiga anleten och försmädligt ropat åt henne, att hon skulle skynda sig att komma till dem, skulle de snart hjälpa henne på

fötter igen. Men i samma ögonblick hade då från andra sidan en ung, ljushårig man sprungit fram och fattat henne under armarne samt tagit hennes parti mot de råa knektarne. Det var första gången hon sett Torkel, Zacharias embetsskrifvares läredräng.

Sedan hade de råkats flere gånger, både i lekstugan uppe vid själagårdsgatan och på fiskargången nedanför de kungliga trädgårdarne, tills Elin slutligen en dag på hans tafatta fråga, om hon ville blifva hans trofasta fästeqvinna, skrattande svarat, att blefve hon det ena, nog blefve hon det andra. Och dermed hade de blifvit trolofvade.

Torkel hade knappast kunnat tro sin lycka. Denna hade kommit så hastigt och oförmodadt, att det föreföll honom stundom som om allt samman endast vore en dröm. När han såg hur Elin skämtade med de förnämde junkrarne, som icke kunde taga sina ögon ifrån henne hvart hon gick, kände han hur det riktigt stack till i bröstet. Och han frågade henne och frågade om igen, om det verkligen var sant att hon, som var så stor och dägelig och af alla fägnad och firad, kunde hålla af honom, den lille, spenslige skrifvaren, mer än alla andra, tills hon slutligen vardt alldeles uttråkad af hans ideliga misstro och svartsjuka.

Han kunde väl förstå, tyckte hon och slog i hop händerna med en öfvertygande åtbörd, att hon

älskade honom, då hon gifvit honom sitt ja-ord. Hon vore min sann icke den, som läte fånga sig så lätt af dessa förnämde herrar, som svansade och gjorde sig till. Mer än en sådan kunde vittna det af erfarenhet. Under sken af att vilja beställa ett par broderade handskar hade de kommit in i stugan till henne, slamrat och pratat, allt förstås i akt och mening att få ett famntag på köpet. Men den djerfve hade icke väl med en enda min förrådt sitt onda uppsåt, förr än vreden blossat upp på hennes kinder och de eljes vänliga blå ögonen blixtrat till med ett så talande uttryck, att både han och hans ledsagare helt snopne tagit till flykten, inom sig öfvertygade att det icke skulle töfvat länge innan den lilla dolken, som stack fram ur hennes bälte, farit ur skidan — ty sådant kunde hennes humör också vara.

Det var ämnadt, att hon och Torkel skulle fira bröllop, så snart hon hunnit i besittning af sitt lilla modernearf. Men dermed drog ut på tiden. Fogden, som förvaltadt det, hade nämligen i flera år vägrat att göra någon redovisning därför. Hennes gudfader, Benediktus, hade fåfängt lagt sig ut för henne hos kungen. Visserligen hade konungens nämnd dömt fogden till dryga böter, men denne, som bodde högt upp i Roslagen och var en mächtig man på sin ort, hade lika litet brytt om att erlægga böterna som att lemna någon redovisning för sjelfva arvet. På sistone

hade doktor Benediktus ännu en gång dragit saken inför den höga nämnden. Det var dock mycket ovisst, om han skulle vinna något dermed. Allt berodde på riksens prokurator, den allsmäktige Göran Persson, och denne tog icke sällan för egen del hvad han lyckats återbörda från oredlige eller långsamme förmyndare.

Det hade därför fallit sig mycket lyckligt, tyckte Elin, när den stränge herr Göran en dag sändt sin förtrogne skrivvare Rasmus Elofsson till Jakob Perlstickare med uppdrag att beställa en ny, dyrbar perlkrage. Om den blefve förfärdigad till hans nådes behag, tänkte nämligen Elin, skulle det kanske hjälpa henne icke så litet mot fogden. Sedan tidigt på morgonen hade hon därför suttit vid stickbågen, för att om möjligt kunna sluta arbetet till middagstiden. För ovanlighetens skull hade mäster Jakob sjelf hjälpt till dermed, fast det i sjelfva verket endast varit för syns skull, då han nu mera knappast kunde skilja trådänden från nålsögat. Och icke en enda gång hade han denna morgon, hvilket var ännu märkligare, varit öfver på andra sidan förstugan, för att smaka på mäster Simons varma öl med rågbrodsdopp, ehuru denna anrättning var för honom det käraste af denna jordens goda.

Elin hade stickat flitigt en lång stund, då hon såg upp, för att vaxa tråden. Hennes blick föll hän-

delsevis på det snöiga fönstret. Hvad det stundom går fort för ens tankar, när de få irra omkring bland sakta fallande snöflingor! Snart voro hennes långt borta, svärmande uti ungdomsdrömmarnes soliga nejder, der framtiden ter sig såsom idel färgrika, lockande hägringar.

Hon drömde sig en vacker majmorgon. Ett ridande följe drog ner för backen, som stupade, brant och skroflig, mot Söderport. Främst red en ung, ståtlig man, klädd i praktfull rustning. Solen blänkte mot hans kyrass och for glittrande öfver det röda sammetschabraket, som var öfversålladt med ädla stenar.

Bredvid honom kom en ung dam på en hvit, frustande gångare. Det var hon sjelf. Så hade hon ofta färdats i drömmarnes värld. Och nu hörde hon, huru skalmejblåsarne och trumpetarne uppe på muren stämde in med sin skärande musik, samt såg, huru menigheten viftade med händerna och strödde vårens gröna qvistar framför hästhofvarne. Hon kände en rysning öfver ryggen af hänförelse och förtjusning. — Men nu såg hon närmare på den unge mannen, som red vid hennes sida. Icke var det Torkels anletsdrag. Han såg ju icke det minsta försagd och ängslig ut, när hästen reste sig, så att framhofvarne slogo mot kettingen, som höll upp vindbron, och vattnet stänkte högt upp mellan plankorna. — Nej,

den drömmen ville hon icke drömma om igen, tänkte hon, ty Torkel var ändock hennes fästman och han var henne kär i hjertat. — Men hvarför kunde icke Torkel också en dag blifva rik och förnäm? — Blott han väl komme i gunsten, kunde nog hans lycka också vara gjord, ty så hade skett både med herr Göran och många fler af de fattige skrifvarne.

Det knarrade till i den tunga porten åt gränden, så att Elin spratt upp ur sina funderingar, och i nästa ögonblick klef en ung, ljushårig man, klädd i slotts-skrifvarnes svarta dräkt, öfver tröskeln.

»Guds fred här inne!» helsade han, i det han stängde dörren efter sig, och gick fram till Elin, der hon satt.

»Vak upp, far!» ropade Elin, småleende, i det hon svarade på den unge mannens helsning, »det är Torkell»

Hon stötte gubben i sidan, så att han nära nog tumlat af bänken.

»Du kommer just lagom, Torkel», återtog hon, medan mäster Jakob förvånad såg sig omkring, gnuggande sina röda ögon; »Jag har strax på stund sluttat mitt arbete. Se så, sätt dig nu, skall det snart vara gjordt.»

Samtalet började om alldagliga ämnen. Men i den mån som mäster Jakob fick sömnen ur ögonen, ville han höra nyheter från slottet. Tack vare sin

nära bekantskap med konungens räffjägare, ansåg han det nästan som en pligt att veta allt, stort som smått, hvad de höga herrskapen togo sig före.

»Är det sant, Torkel», frågade han plötsligt, midt under denna examen, »att vår nådige herre ibland är liksom litet underlig och besynnerlig till sinnes?»

Åh, det kunde denne just icke förstå.

»Du vet då icke hvad som hände i går?» återtog gubben och såg på honom med en knipslug min, i det han strök med handen öfver sitt gråstripiga hakskägg.

Nej, om han det hört? —

»Det var då inte sant, hvad Simon berättat, kanske, att den nådige herren låtit sätta länge Sven i tornet?»

»Satte han honom i tornet?» frågade Torkel med låtsad förvåning.

»Du är väl inte döf och blind heller? Det vet ju hela sta'n. Långe Sven — drabanten, vet jag — hade harklat och spottat, då han mötte vår nådige herre och konung i trappan till kungsgemaket, och detta stötte, förstås, kungens höghet och dignitet, och därför lät han slå honom i jern och kasta honom i tornet.»

»Då är det nog snart kaputt med den stackarn», inföll Elin och kastade en menande blick på Torkel, som såg något förlägen ut.

»Jo, lita på det, barn», återtog gubben. »Den som får helsa på gamle Lukas Torngömmare, har Simon sagt, han kan helsa farväl åt lefvande lifvet.»

»Du bör icke vara så rädd, att du icke törs säga åt oss hvad du vet», återtog Elin, sedan hon en stund sett på Torkel. — »Vi löpa icke till torgs med dina ord.»

»Nå ja, efter du vill det», sade denne och skrufvade sin svarta lufva mellan fingrarne, »så kan jag nog tala om det, fast mäster Zacharias förbjöd mig att yppa ett ord, vid hans högsta onåd. Se saken var» — här sänkte han rösten — »nog som I berättade den, far — vår nådige herre var alldeles utom sig. . . .»

»Kungen?»

»Ja, hans nåde kungen. Aldrig kunde jag tro att han skulle vara så svår.»

»Jo det vill jag lofva», inföll gubben, allt mera intresserad. »Då han blir riktigt arg, så rycker det i hans öfverläpp alldeles som i en surrande flugvinge och så blinkar han så förskräckligt med sina ögonlock, som han skulle fått en näfve mjöldam i hvardera ögat.»

»Mäster Zacharias säger att han gjort det allt se'n han var i Kalmar som hertig.»

»Nå, men vet han månne hvaraf det kommer sig?»

Torkel gjorde en nekande åtbörd.

»Jo, ser I» — här sänkte också mäster Jakob sin röst och såg sig försigtigt omkring, innan han fortsatte — »det är bara hexeri!»

»Så dumt snack!» utbrast Elin och såg upp från arbetet. »Det går dig, min sann, icke väl på längden, far, om du löper omkring med allt hvad den gamle räffägaren tutar i örat på dig.»

»Gamle Simon har nog reda på både ett och annat», återtog gubben vresigt och teg en stund. Men frestelsen var för stor för att han skulle kunnat hålla inne med hvad han visste om denna intressanta sak, och när ingen tog till ordet, började han snart åter med Simon räffägares historia, som var i korthet följande:

Det var nere i Kalmar som den stora olyckan hade händt. Hertig Erik hade lefvat der i sus och dus och syndigt lefverne. En dag, då han gjort sig mycket lustig med herr Göran, herr Carolus och några af de unga fatebursqvinnorna, hade han hoppat och dansat i stora kungsgemaket. Då, bäst det var, hade han råkat att stöta sitt hufvud mot en af takbjelkarne, så att han fallit ned lik en död. Nu hade det blifvit stor uppståndelse. De närvarande hade sprungit om hvarandra som galningar och ropat efter ett brinnande ljus, för att sätta i handen på honom, då de trott att han fått blodslag och velat hjälpa honom till sin själs frälsning. Men innan

de hunnit få något sådant, hade hertigen redan varit åter glad till sinnet. Men han hade blinkat då med ögonlocken och darrat på munnen, som han gjort alltjemt sedan, då han retades af någon.

»Men det var ju helt naturligt, tycker jag, att han skulle svimma, om han slog sitt hufvud så hårdt», inföll Elin, som tyst åhört mäster Jakobs berättelse. »Det vore väl bedröfligt, om alla som sloge sig vore förhexade.»

»Och hvad tror du väl detta var? När de kommo in tillbaka i kungsgemaket, hörde de alldeles som om någonting susat omkring i luften.»

»Och slikt tror du också, Torkel?» inföll Elin, småskrattande, i det hon såg på honom. »Sådant skrock for också gamla Johanna, Gerdt Svärdfejares efterleverska, med, då hon i våras ville inbilla mig att kung Erik var så sträng ibland, därför att han haft händerna fulla med blod, då han föddes.»

»Ja, hvad den saken vidkommer», skrek mäster Jakob och for upp från bänken, »så är den, så mycket du vet, både känd och vittnad. Min salig hustru i verlden hade sjelf hört den af drottning Katarinas egen kammarpiga, och hon sade att den nådiga frun gret så jemmerligen hvarje gång hon kom att tala derom.»

Elin smålog, i det hon såg ned mot stickbågen. Hon visste af erfarenhet att det icke lönade sig att

tvista med gubben i dessa ting, då han trodde lika fullt och fast på tillvaron af troll och gastar som på att han sjelf lefde och hade sin varelse i denna verlden.

Gubben å sin sida mumlade smått för sig sjelf om öfvermod och qvinnosnack samt kastade då och då en vresig blick åt det håll, der Elin satt.

Plötsligt for Torkel upp från bänken, i det han utbrast:

»Så när hade jag glömt att helsa från fader Benediktus. Han mötte mig i dag på vindbron och sade, att han snart skulle titta hit in. Det var så länge se'n, tyckte han, som han sett dig, Elin.»

»Då skall du få se», utropade Elin och glädjen lyste ur hennes ögon, »att det helt visst gäller arfvet?»

»Åh nej! Så väl är det nog inte. Glad såg han just inte ut.»

»Lärde herrar, som skrifva med penna, se alltid sorgsne och allvarsamme ut. Det måste höra i hop med deras svarta kåpor.»

Mäster Jakob, som alltid behöfde en god stund för att kunna hinna sätta sig in i samtalet, när det, såsom här var fallet, tog af i nya riktningar, uppfattade nu att det var tal om arfvet. Detta var nog för att få hans blod i jäsning, ty det var i hans föreställning oskiljaktigt förbundet med minnet af den oredlige fogden jemte erfarenheten af de svårigheter

och lidanden, som öfver hufvud taget mötte för fattigt folk att komma till rättvisa.

»Må hin ta mej!» skrek han till, midt under det att Torkel skulle söka försvara sig och sina embetsbröder mot Elins sista anmärkning, och slog sin skrupna näfve i bordet, så att askar och verktyg hoppade om hvarandra. »Den rackarn skall jag nypa en gång med röda tänger, så att han skall pipa som en sparf!»

»Du skall icke banna och svära så mycket», sade Elin. »Du vet allt för väl, att när de höge herrarne komma hit, får du vara tyst och tacka till.»

»Må hin ta mig, flicka, om jag icke nästa gång skall gå fram till dombordet och kräfva ut vår rätt och säga dem både hurudane de äro och hurudan kung de hafva.»

»Ja, det gör du nog! Mins du hur det var i går, då den lille, krumbente skrifvaren klef öfver tröskeln och påminde om herr Görans krage?»

»Nå, än se'n? — Tror du kanske det var af rädsla, som jag skälfde på handen, då jag öppnade för honom? — Må djefvulen anfakta mig, om jag icke är karl till att strax på stunden gå upp till sjelfve herr Göran och läsa upp ur lagboken för honom om omyndiges arfslotter. — Nå, har du icke kragen färdig än?»

»Jo, som I ser, far! Här är den! Men det kan vara onödigt att du går med den i dag. Du skulle

blott skämma bort saken för doktor Benediktus. Jag kan gå med den i stället.»

Hon tog den färdiga perlkragen ur stickbågen och glättade ut den med händerna.

Men nu var det Torkel, som med ifver och värme blandade sig i talet. Han hade genast blifvit illa till mods, då han hört att Elin sjelf skulle gå till prokuratorn med sitt arbete. Ingen bland hofmännen, visste han, kikade så nyfiket in i frustugan på slottet, om dörren någon morgon händelsevis var lemnad öppen då han gick förbi, som herr Göran. Och de fattiga qvinnor, som sålde nötter och äpplen i fruktstolarne ner på Stortorget, voro alldeles olyckliga för honom, då han kom der förbi någon qväll sedan han varit på dryckeslag i närheten.

Elin skrattade endast åt sin fästmans långa föreställningar. Hon hade sett sådana höge herrar förr i ögonen, tyckte hon, och skulle nog förstå att sköta sitt.

Mäster Jakob var också af hennes mening. Han hade länge sedan ångrat sitt öfvermod och såg nu mera helst han sluppe att tagas på orden. För öfrigt visste han af gammal erfarenhet, att det var mycket bättre, om Elin finge bära upp betalningen för deras arbete, än om han sjelf gjorde det, ty då hon ofta fick öfverbetaladt derför, fick han mången gång endast nöja sig med käpprapp och hårda ord. Om också de förnäme herrarne togo sig en och annan

kyss på köpet, tyckte han, så var väl det icke hela världen!

»Du tror väl icke att han vill bitas heller», sade Elin slutligen, då Torkel blef allt mera enträgen. »Se så, kom nu, skall du få följa med!»

Hon tog hans mössa från bordet och satte den med ett muntert skratt på hans hufvud.

Men Torkel ville icke gifva med sig, utan stälde sig i dörren, för att hindra henne att komma ut.

Han var då en riktig stackare, tänkte hon, och ville skjuta honom åt sidan, så att hon kunde komma ut.

»Men har du inte hört, Elin», sade han, i det han höll henne tillbaka, »hur det gick med hustru Brita, som herr Göran ville alldeles truga och tvinga? När hon icke alls ville göra i lag, så ref han ju sönder hennes kläder, så att hon kom löpande ifrån honom alldeles naken, till spott och smälek för hela menigheten.»

»Och det var icke hennes fel, kan tänka?»

»Jo, det förstås! Och det var väl också hennes fel att han kom igen till henne på qvällen och slog sönder hennes silfverstop och kastade ut genom fönstret hennes lilla fattigdom?»

»Se så, släpp mig förbi!»

»Och hustru Gunilla, Melcher Voglers efterleverska?»

»Du är då en riktig mes till karl!», utbrast Elin, ur stånd att längre höra på hans prat, och drog honom med ett kraftigt grepp åt sidan samt skyndade ut. »Ingen kan säga», ropade hon, »att någon vispat för mig, hvarken den ene eller den andre; dertill sitter min näsa för högt!»

»Elin!»

»Är du rädd, kan du stanna kvar! Jag är strax till baka», ropade hon, i det hon öppnade porten åt gränden.

Hennes beslut var fattadt. Hon ville sjelf se, hur den stränge prokuratorn var på närmare håll. Hans skrivvare Rasmus hade talat så mycket om sin herres stora frikostighet, och under det hon stickat på perlkragen, som hon nu ändtligen fått färdig och bar under armen, hade hon mer än en gång tänkt på att sjelf vädja till den mäktige gunstlingen, för att genom honom i ett enda slag få slut på den långa tvisten med fogden. Då skulle de nog få stora ögon, både den ene och den andre, hade hon tänkt. Men så var det alltid, då de stått och menat och hon kommit fram och handlat med ett enda tag.

Hon spände sitt stickade bälte hårdare om lifvet, i det hon tittade sig omkring, och kände efter att dolken satt på sitt ställe vid venstra sidan samt tog derpå ett par steg framåt gränden.

Men nu kom Torkel ut genom porten, som det tycktes motvilligt och dröjande.

»Du är alltid så öfvermodig, Elin», ropade han efter henne.

Hon vände sig hastigt om och såg på honom ett ögonblick. Det gjorde henne riktigt ondt om den stackarn. Och dermed sprang hon till baka och strök med handen på hans kinder.

»Kom nu, vännen min!» sade hon med innerligt tonfall. »Du skall få se att det skall gå så bra och blifva till vårt bästa.»

Och nu kunde han icke längre motstå att följa henne, hvart hän det än bure af.

När de voro borta skyndade mäster Jakob att inlägga perlor och silke samt annat smått och godt, som Elin nyttjat under arbetet, i en stor kista, hvilken han sorgfälligt läste igen. Några dagar förut hade nämligen en tjuf varit inne på gården i hans kistekammare och stulit bort hans bruna helgdagskappa, hvilket var en stor förlust för honom. Det vore därför bäst, tänkte han, att man var försigtig om sina tillhörigheter.

Sedan han tagit sin nya kalott på hufvudet och ännu en gång sett efter att ingenting var kvarlemnadt till sköfling, gick han med en betänksam min ut i förstugan. Nu skulle räffjägarens öl smaka förträffligt. Han visste att Lasse Källarsven varit der

inne, samma morgon, med nytt sådant ur konungens källare, för den kramsfogel, som Simon lemnat till slottsköket. Och vid tanken derpå vattnades det riktigt i munnen på honom, när han tog åt klinkan på sin grannes dörr.

II.

Snedt emot Gråmunkeholmen låg Göran Perssons kryddgård. Han hade fått den i utbyte mot sin faders gård vid Kornhamn, hvilken måst rivas för den nya stadsmurens skull, som der skulle dragas fram. Den var temligen vidsträckt, gick upp från sjöstranden ända till Allmänningegatan utanför muren samt hade en liten vattugränd på hvardera sidan.

Om sommaren blommade der många sällsynta örter och träslag, ditförda fjärran ifrån af lyckökande främlingar, som ville vinna den mäktige gunstlingens beskydd. Nu åter, långt fram på hösten som det var, såg man endast några gulnade löf, som lyste upp de svarta, knotiga grenarne; och öfver det hela bredde sig denna ängsliga stämning af grått i grått, som så mycket kännetecknar den kulna höstdagen i nordn.

Snön, som fallit på morgonen, hade smält bort eller bildade hvitbruna ränder kring rofland och kålsängar. På de svarta stammarne glänste det af den

myckna vätan, som gjorde gångarne djupa och leriga, och på grenarne hade skaror af småfoglar flockat sig, ty nere på marken lyste det gult af idel stora hafrekorn.

Nu flög en modig liten sparf dit ned, för att pröfva om kornen voro äkta. Andra hoppade under tiden från gren till gren, vridande misstänksamt på sina små näbb och qvittrande sina iakttagelser.

Så togo ändtligen några flere mod till sig och följde den djerfve på hans spejning. Nu kom täflingen i full gång. Ingen ville längre vara den siste. Från alla håll kommo hungriga flockar och det blef ett flaxande och ett qvittrande om de gula kornen, denna ofantliga rikedom, som så oförmodadt fallit ned i deras väg, att det aldrig tycktes taga slut.

Men plötsligt prasslade det till bakom häcken, uppe vid trappan till den gråa stenbyggningen. En hand smög sig fram under det torra riset för att komma åt snöret, som ledde bort till gillret. Nu skulle den rycka till. Då for den stora porten åt gränden upp på vid gafvel och skrälde mot planket samt skrämde de små foglarne, hvilka i susande svärmar flögo upp på de närliggande hustaken.

»Må hin taga så'nt oty!» svor mästern Simon till i det han stack upp sitt raggiga hufvud öfver häcken och kliade sig skamflat bakom örat. Derpå såg han förstulet åt sidan och undrade om hans nåde sett hans missöde. Då skulle en stackare just råka

vackert ut, tänkte han; hans nåde, som ville så gerna hafva stekt kramsfogel till middagen.

Mäster Simon kunde dock vara lugn. Om han stigit öfver tröskeln till den mäktige mannens arbetsrum, — på venster hand, då man kom in i förstugan — skulle han kunnat förstå, att man der inne var sysselsatt med långt viktigare och angelägnare värf än att se på huru han fångade kramsfogel.

Det var nämligen bråd tid för konungens prokurator under dessa dagar, och det stora ekbordet midt på golvet var alldeles öfverfylldt med stora böcker och pappersrullar. Vid öfre ändan af det samma och nästan dold af de stora pappershögarne satt herr Göran, dikterande med hög röst för sin skrifvare, Rasmus Elofsson, hvilken hade sin plats vid ett mindre bord, närmare dörren, medan denne i jägtad ifver for fram med sin gnisslande gåspenna öfver papperet, som han hade framför sig, och lutade sitt gulbleka, aftärda ansigte så nära intill det han skref, att man nästan kunde frestas att tro, att den lilla, rödfnasiga näsan äfven gjorde tjänst såsom penna.

Långa väggarna stodo högkarmade, fasta bänkar, på sina ställen försedde med röda skinndynor. Mellan dem lågo, kringströdda här och der, några böcker i hvita pergamentsband. Till höger — allt från dörren räknadt — steg en stor spisel ett stycke framåt golvet och bakom honom syntes en låg dörr

på glänt till ett inre rum. — En grå halfdager hvilade öfver det stora rummet, nu då icke solen sken in genom de små, aflånga fönstergluggarne uppe vid taket.

»Är det skrifvet än?» — hördes prokuratorns stämma, kärf och befallande, bakom bokhögen.

»Ja, Ers nådel!»

Skrifvaren såg upp ett ögonblick, men endast för att genast åter slå ned sina stora, kanelbruna ögon.

»Så skrif då!» återtog rösten. »Oansedt bemälte Kongl. Maj:ts fogde, Torkel Bagge, hade sin egen hustru i lifvet, lät han taga en annans fästeqvinna och sätta henne i handklofvar samt lägga henne, så fångslad i jernen, intill sig . . .»

Gåspennan var åter i färd med att gnissla, tills strax derpå åter hördes det vanliga:

»Är det skrifvet, Rasmus?»

»Ja, Ers nådel!»

Prokuratorn reste sig ur länstolen och tog några steg framåt rummet. Han kunde vara en man på sina fyratio år. Växten var reslig, men något framåtlutad och smal öfver axlarna; dräkten, såsom vanligt denna tid af män i hans ställning, en lång, svart rock, fodrad invändigt och försedd med bräm rundt om af ljust pelsverk. Mellan skörten på rocken syntes, då han gick, tätt åtsittande benkläder af

grått silke, som slutade nedtill i ett par mjuka skor af hvitgarfvadt skinn, med höga tungor fram och bak.

Det låg något kattlikt, smygande, försåtligt i hans gång; en underlig motsats, tyckte man, till de grofva, kantiga anletsdragen.

Nu lutade han sig fram öfver skrifvarens skuldra. Betrakta då denna oformligt tjocka hals med sina uppsvällda ådror, kring hvilken en massiv guldkedja ringlar sina konstrikt flätade länkar, denna låga panna och tjocka näsa, dessa tunna läppar, nästan dolda i det blekröda, stripiga haxskägget, dessa hvassa, plirande gråa ögon! Det var detta ansigte man såg i fönstret på ett af de öfversta små trähusen vid Jern-torget den dag, då den unge herr Nils, grefve Svante Stures son, fick göra sitt skymfliga intåg i staden, sittande på en eländig skinkmärr och med halmkrans på hufvudet, begabbad af bödeln och hans drängar. — Hvem mindes ej, hur de små ögonen då plirade och munnen grinade sitt djefvulska leende, medan borgare och soldater vände sig bort med afsky och förakt i sina blickar och med förbannelser på tungan öfver den ilskne blodhunden och förgiftade skälmen Göran Persson, som var upphofvet till den unge herrens nesa!

Ofta sedermera hade hans fiender beredt honom dylika grymma nöjen; ty hans magt hade allt jemt stigit och ingen känsla af medlidande hade någonsin frestat honom att afstå derifrån, att skona der

han kunde fälla. Mången gång hade till och med hans hämdkänsla förledt honom till att begå förhastade våldsgärningar, för hvilka han rönt mycket obehag.

Han hade nämligen mycket att hämnas. Efter en lysande studietid vid universitetet i Wittenberg och vidsträckta resor i fjerran land, hade han återkommit till Sverige såsom en lärd och mångkunnig ung man, ifrig att komma fram i världen. Men hans börd hade lagt hinder i vägen därför. Hans fader, gamle Per Göransson, hade varit katolsk prest i sin ungdom, men tidigt antagit lutherska trosläran och gift sig med sin hushållerska. Sådana giftermål visste man ännu icke riktigt om de voro fullt lagliga eller ej, eller, kanske rättare sagdt, fullt äkta, fången som man var i den från katolska tiden nedärfda fördomen, att det var en uppenbar hädelse om Guds ords förkunnare, likt annat godt folk, trädde i brudstol.

Redan som barn hade också Göran bittert fått umgälla sina föräldrars förakt för den allmänna folkmeningen. »Göran prestakläpp» blef ett öknamn, som han fick behålla hela sitt lif igenom. Hur vreden kokade inom honom, då han tänkte på all smålek, för hvilken han under sin skoltid varit utsatt, icke minst af den argsinte och pedantiske magister Petrus, hvilken, då Göran icke kunde de svåra verserna i »doktrinalen», reglerna i grammatikan eller

teserna i Symbolum, eller de många, oändligt långa bönerna, under hårda slag med ferulan förkunnat för hans af rädsla darrande kamrater, att Göran var en vanartig, lätjefull djekne, en gemen »ribald» och vanbörding. Det sista ordet hade känts djupare än både slag och hårdragning.

Men han hade mer och mer glömt bort detta tidigare skede af sitt lif. Då hade han helt och hållet berott af andra, utan att kunna gifva dem någonting i ersättning för hvad de gjorde honom. Han kunde blott icke förstå att de icke slagit honom helt och hållet sönder och samman, då han vardt trumpen och tredskades, eller svarade näsvist på deras förmaningar. Deremot stod så mycket lifligare i hans minne den tid, då han, efter återkomsten till fäderneslandet, kom i tjenst vid gamle kung Göstas hof. Så många gäckade förhoppningar, svikna framtidsdrömmar! — För mer än flertalet i lärdom och arbetsförmåga, i talang, snille, ställdes han likafullt på de mest underordnade platser. Vanbördingen, hette det alltid, fick icke taga plats framför frälsemannen. Hans häftiga, obändiga lynne hade rasat i vanmäktig vrede mot denna trånga, orättvisa uppfattning af det personliga värdet. — Den ena storslagna planen efter den andra hade framställts af honom. Men fiender och vedersakare hade alltid förstätt att uppleta någon svag punkt i de samma, utan att på samma gång

erkänna den djerfhet och framsynthet som kännetecknade dem i deras helhet. Och den gamle kungen sjelf, praktisk och genomgående prosaisk som han var, hade kallat Görans förslag för en dåres svärmerier.

Kungens ord hade sårat honom djupare än hofmännens prat, ty han hörde icke till dem, som fäste sig vid foglalåt. Sjelfkär och öfvermodig efter sina framgångar i Wittenberg, hade han haft svårt att smälta denna ringaktning. Der ute bland tidens lärdaste män hade han ju vunnit en viss ryktbarhet och nu skulle han hemma i eget land, hos dessa halfbildade storätare, som tillbragte större delen af sitt lif i råa dryckeslag, hållas för en tok, en fåne, hvars bästa tankar saknade all betydelse för verkligheten.

Kom så den dag då måttet ändtligen rågats. Det var då den andryge, storskräflande tyske äfventyraren Hans von Angeln hade sagt honom midt öfver bordet i borgstugan hvad alla tänkte, eller att han var af sämre sort än de andre, att han därför borde söka sig kost bland kramskrifvare och skoledjeknar, der lågättade män brukade dväljas, och ej bland kungens hoffolk och vid dennes bord. Vreden hade så våldsamt stigit honom åt hufvudet, att det riktigt skimrat för hans ögon. — Men rakt i hjertat på den storordige skälmen hade han fäst sin dolk, så att blodet frustat omkring på det hänskrattande följet.

Och det stynget hade åtminstone stäfjat en ond tunga —.

Men det hade också nära nog kostat Görans eget lif. Gamle kung Gösta hade icke varit den som tålte kif och split i sin egen borg, allra helst sedan helig julfrid, såsom då var händelsen, uttrummats i staden. Hade därför icke den unge hertig Erik bedt så mycket för sin dryckesbroder och bollspelskamrat, samt icke den unga drottning Katarina äfven lagt ett godt ord för honom, skulle han helt säkert fått sluta sitt lif den dagen i galgen på Brunkeberg. Nu vardt han i stället endast skymfligt utjagad genom stadsporten och förbjuden att mera visa sig inom stadens hank och stör.

Det var nu han funnit en tillflykt hos hertig Erik i Kalmar, der denne redan samlat ett litet hof omkring sig. Och här blef ett muntert lif. Slösande fester aflöste hvarandra, allt gick i sus och dus. Gamle kungen ansåg sig ej hafva råd att nyttja silkesband till sina skodon, utan skaffade sig i stället sådana af simpel kartek. Hertigen åter gaf åt de vackraste bland sina fatebursqvinnor hela bundtar af granna silfversnodder och sammetsband. Der vardt icke heller så noga, om orden föllo djerfva, om klandret vardt hänsynslöst, planerna vidtsväfvande och grymma. Tvärt om, hölls ofta den för bäst anskrifven hos hertigen, som skarpast gisslade de enkla sederna vid

det kungliga hofvet, och den konsten hade ingen förstått så väl som Göran. Med tiden hade han också stigit allt högre och högre i dennes ynnest, och då hertigen några år senare uppsteg på tronen, hade han fått följa honom till dess närhet i egenkap af riksens prokurator och konungens hemlige sekreterare.

I kraft af detta embete skulle han anklaga och domföra en hvar som misstänktes för statsförbrytelser. Det var därför en tjänst liksom enkom skapad för hans sinnelag. Ändtligen hade han sålunda fått denna magt, efter hvilken han så länge fikat. Hans unge herre gaf honom äfven adelsbref och sköldemärke. Han fick tränga sig in i de adliges egenkrets såsom en af deras likar. Rika gåfvor strömmade till honom från den kungliga räntekammaren af de skatter, som gamle kungen hopsparat. Men allt detta var icke nog. Hans åtrå efter rikedom kände, liksom hans lystnad efter magt, inga gränser, och så började han sjelf att lägga på skatt genom att hålla fal sin gunst och sitt inflytande hos konungen, icke sällan de fattiges och nödstäldes sista hopp.

Med hvarje dag växte sålunda hans rikedomar, ökades hans magt. I förföljelsen mot hertig Johan hade han tagit en verksam del. Denne satt nu som fånge på Gripsholm och hertigarnes magt var bruten. Ännu fans det dock qvar i landet mäktige män bland

adeln, hvilka räknade sig för mer än det öfriga ridderskapet, stora slægter såsom Sturarnes, hvilka härstammade från kungar och riksföreståndare och därför kunde vid lägligt tillfälle göra konungens magt stridig. Desse måste qväsas. Det måste rödjäs fritt fält kring den unge vasatelningen, om den skulle växa högre än skogens andra träd.

Men kung Erik var svagare än han kunnat tro. Hvarför hade väl denne förlåtit Nils Sture, som redan varit så i knipan? — Var han kanske rädd för denne yngling? — Hvad kung Erik fruktade, det hatade han i själen. Han skulle, för böfveln, icke väja undan för något medel, blott ändamålet vunnes. Utan tvekan skulle han sätta i verket de grymmaste förslag, på hvilka konungen ännu rufvat, blott han finge ett ord derom. Hans hat var just i passande tjänst när det fick tjena konungens misstänksamhet, på samma gång hans magtlystnad kunde gagna dennes äregrighet. Det kunde icke blifva annat än förföljelse och grymma blodsdåd af denna sällsamma, förfärande hopparning af menskliga lidelser. Hvad gjorde det väl! — Den enskildes lycka betydde föga för deras statskonst. Målet var att göra det unga Vasaväldet stort och lysande. Kom man dit med skräck och fasa, genom strömmar af blod, så mycket bättre; deras välde skulle då blifva ännu mera fruktansvärdt. Denna allmänna känsla af mensklighet, som

så mycket utmärkt senare århundraden, fanns icke under detta, Bartolomeinattens, Filip II:s och herdigens af Alba tidevarf. Genom ett mord hade ju Göran sjelf tagit första steget till sin konungs ynnest.

Under sådana förhållanden var det naturligt att de anklagade offrens antal skulle oupphörligt växa. Också gick det sällan någon dag förbi, utan att den »förgiftade blodhunden», herr Göran, kunde kasta någon misstänkt person i tornet, för att sedermera låta bringa honom om lifvet.

Men icke blott som högste åklagare stod han högt i konungens gunst. Hans skicklighet och stora förmåga gjorde honom duglig till många värf. Sålunda ledde han de diplomatiska förhandlingarna med främmande sändebud och fick ofta konungens fullmakt att tala till rådet i dennes namn. Registret öfver rikets förläningar hade han under sin vård, äfvenså rikets gamla dokument och traktater. Ja, konungen hade flere gånger yttrat, att i hela hans stora rike fanns ingen utom Göran, på hvilken han riktigt kunde lita i nöd som i lust. —

Skrifvarens penna, som oafbrutet gnisslat mot papperet, stannade för ett ögonblick, och prokuratorn läste det skrifna. När han slutat, lade han tillbaka papperet och återtog, i det han något höjde rösten:

»Och kunna vi alltså icke fria denne, Torkel

Bagge, till sin hals.» Derpå gjorde han ett nytt uppehåll och tillade hastigt, med en sällsam blandning af vekhet i rösten:

»Tror du hon kommer, Rasmus?»

»Säkert, Ers nåde!»

Rasmus uttryckte sig alltid mycket kortfattadt, då han talade med sin höge principal, af fruktan att säga något, som kunde göra denne misslynt.

»Undrar just», återtog Göran Persson, »om hon går in på förslaget och flyttar upp i kammaren på slottet? Unga flickor gå i konstiga bugter, när man vill fånga dem.»

»Vore dum eljes, Ers nåde!»

»Djefvulen, ska' ta dig, Rasmus, om du säger ett knyst om denna sak.»

Prokuratorn såg på honom med en blick, som tycktes i stånd att genomtränga den lille skrifvarens insjunkna bröst. Men denne rörde icke en min i sitt anlete. Dertill var han för van och han visste mer än väl faran af att röja sin herres hemligheter.

Han kunde emellertid af samtalet förstå att det var slut med arbetet för dagen och att denne ville vara allena. Sedan han därför med några ord nämt om det besök, som konungen ärnade göra der senare på aftonen, för att rådgöra om de danskes stämp-lingar, och hvarom han varit ålagd att påminna, lin-

kade han ut ur rummet på sina krokiga ben med sin röda skriftygsväska under armen.

När han stängt dörren efter sig, satte sig prokuratorn åter i sin högkarmade länstol och försjönk i tankar. Hans blickar följde mekaniskt de breda ekplankorna i golvet, på hvilka solen, som för ett ögonblick sken in, aftecknade de små fönstergluggarne i långsträckta, fyrkantiga figurer. Derpå föll blicken på handen, som värdslost sjunkit ned på knäet. Hårig och rödfnasig låg hon der och tryckte på den gråa silkesväfnaden. Så kall och ful hon var med sina hårda, knotiga fingrar! Hur kunde hon väl åtrå att få smeka denna mjuka, sammetslena, mjellhvita hy, som ögat mindes med så mycken sinlig lusta? Han kunde i sanning skratta åt denna dårskap. Han, den hårde och känslolöse, som icke sades akta kön eller ålder, stånd eller yrke, då det gälde att bringa sina planer till utförande, som endast i guldets tjuskraft fann någon berusning för sin själ, han skulle vara förälskad som en liten skoldjekne? — I sanning en underlig, en sällsam nyck. Hvad hade han då funnit i detta bleka flickansigte, som han just såg framför sig, med dess ram af bruna hårflätor? Visserligen hade han alltid tyckt om en smärt, vek midja och röda, ungdomsfriska läppar. I Kalmar vid hertigens hof hade detta tycke spelat honom månget godt spratt. Men nu på gamla da-

gar? — Han såg upp och hans läppar drogo sig tillsammans i ett burleskt leende. Men det var märkligt, tänkte han vidare, hvad hon hade förnäma latter, så lågättad hon var. Om hon kläddes i guldväf och sobel, skulle hon helt visst se mycket adligare ut än alla adelsfruar på hofvet med deras tillsnörpta, gudsnådliga miner. Hvad det skulle reta dem om de plötsligt finge se henne, den fattiga perlickare dottern, i konungens gemak! Och han kunde, om han ville, sätta henne så högt.

Först skulle hon dock blifva honom underdånig, vänja sig att gå hans vägar, tänka hans tankar — han såg upp — för att åter en dag kan hända blifva en falsk och trolös varelse, lik hela hennes lätt sinniga kön? —

Men det skulle kanske lyckas för honom att uppfostra henne till tacksamhet, och när han sedan fått henne så högt han ville, skulle det vara honom som hon skulle älska — icke för hans utseendes skull, ty det visste han väl att icke någon qvinna funnit fagert, men för den magt, de rikedomar, den prakt, som hans gunst kunde förläna.

Han smålog, i det han strök med handen öfver den spända silkesväfven på knäet så att den frasade.

Men hvad skulle hans hustru, fru Anna, säga? Han hörde hur hon gick åter och fram der uppe i sofstugan. Hon kunde visserligen förlika sig med

att han gick in i borgarhusen och famntog qvinnorna, då han kom ned från de muntra dryckeslagen på slottet. Men skulle hon vara lika öfverseende i detta fall? Skulle hon icke väsnas och uppreta presterna — detta svarta följte — om han toge sig en riktig frilla? . . . Än sedan! . . . Han hade magt att göra och låta hvad honom täcktes. Lagen var icke till för store män. Det var deras rätt att taga den tribut dem lyste af nöjen, vin och kärlek. Han kunde för öfrigt vara lika god som sin herre, hvilken hade hela dussinet fullt, utom denna unga »fru Karin», som tycktes så enfaldig, att hon trodde sig kunna vinna konungens kärlek för sig allena. — Den skulle dock icke räcka synnerligen länge, det skulle hon nog få erfara.

Men skulle Elin lyssna till hans löften? — Hon var stolt och egensinnig, hade Rasmus sagt. . . . Dock, alla qvinnor äro fåfänga — och ville hon icke, skulle han ha magt att tvinga henne. . . . Pest och död! Han ville just se den i ansigtet, som skulle kunna hindra honom att få sin vilja fram i slikt. —

Medan han sålunda lät sina tankar irra omkring utan styrsel, öppnades dörren åt förstugan och Elin steg in, försigtigt och trefvande åt dörrposten.

»Nådig herre!» sade hon, då prokuratorn spratt upp vid ljudet af dörren som stängdes och reste sig så att han kunde se öfver bordet. »Far sände mig

till hans nåde med denna perlkrage, som er skrifvare Rasmus bestälde i förra veckan.»

»Gif hit, mitt vackra barn!» — Hans vänlighet, tyckte hon, såg nästan sliskig ut, der han stod och plirade alltjemt med ögonen. — »Vackert arbete! I sanning lika vackert», tillade han, »som de flamska kragar man så mycket prisar. . . . Hm! . . . Dina små händer äro lika skickliga att föra nålen, ser jag, som de äro vackra! . . .»

Elin, som stod och fingrade på bältet, fick mycket brådtom att draga sina händer bakom ryggen.

»Nå, hvad kostar denna herrlighet?» återtog prokuratorn, då hon alltjemt teg.

»Fyra mark!»

»Skäligt pris, hör jag!»

Han löste upp sin penningpung af rödt sammet, som han bar vid bältet under rocken, och lade i ordning mynten på bordet fram för sig.

Elin såg oafbrutet på honom med sina stora ögon, utan att säga ett ord eller röra sig från stället. Han såg på långt när icke så farlig ut, tänkte hon, som hennes fästman sagt, och hon ärnade just framställa sina hjertas tankar om den tredskande och oredlige fogden, då prokuratorn gick fram till henne.

»Och nu får jag väl också klappa din rosiga kind för samma pris?» sade han och grinade.

Så ful och obehaglig han såg ut med sin tjocka hals och trubbiga näsa.

»Om jag gåfve dig granna kläder, perlor och gyllenduk», återtog han inställsamt och lade handen på hennes skuldra, »skulle du icke då vilja stanna hos mig?»

Nu sökte han klappa henne under hakan, men hon böjde sig hastigt undan och tog ett par steg mot dörren, då tanken på penningarna, som hon icke fått, höll henne tillbaka.

»Hvad skulle jag väl göra hos ers nåd, om jag blefve så grann?» — sade hon och sökte le. Hon tyckte nästan att det var lustigt att hon blef så skrämnd. Hvad gjorde väl hans tokprat? — liksom hon inte skulle förstå hvad han menade, hon som sett hur det gått till både här och der —?

»Så fin hy du har . . . , mjuk som sammet», fortfor han, i det han följde efter henne. Det vattnades honom riktigt i munnen, då han betraktade hennes röda, friska läppar och hvita perlråd till tänder.

»Se så, vackra Elin! Följ mig nu utan krus dit in i kammaren. . . . Der fins rara drycker, Kirse-dränk och Assoj . . . , samt Marzipan och möra pepparnötter . . . »

»Nej och hederlig tack. Det är ej för mig slik traktering!» — Hade han varit en af dessa unge junkrar nere på fiskargången, tänkte hon, skulle det

icke töfvat länge, innan han skulle fått ett mera passande svar. Nu kom hon sig icke riktigt för hvarken med tal eller svar.

I ett nu vardt han vred. Tålmodet var länge sedan uttömdt. Skulle han, den mäktige prokuratorn, hvars blick kom den modigaste karl att blekna, låta handtera sig på detta sätt af en liten olydig flicksnärta?

»Vet du inte hvad jag är för en man?» utbrast han med en skärpa i rösten, som hon sedan aldrig glömde. »Jag skall säga dig, att jag har magt att göra och låta hvad mig lyster. Gör du min vilje, så kan jag hjälpa dig och dina vänner till mycket godt, hvar om icke eger jag råd att göra både dig och dem allt ondt.»

»Ändock må I icke tro att jag blir när er, herr Göran», svarade Elin kort och bestämdt, i det hon mötte hans blick.

Han häpnade nästan öfver så mycken djerfhet. Då for en hastig tanke genom hans hufvud, och utan att säga ett ord mera, fattade han henne om lifvet och sökte med våld släpa in henne i den inre kammaren, till hvilken dörren, såsom nämndt, stod på glänt.

»Torkell!» ropade hon utom sig, i det hon trefvade med handen efter den lilla dolken. Men denne gled ur skidan under den häftiga brottningen och

föll skramlande utåt golfvet. — »Torkel, kom till hjälp!» — En sådan feg stackare, tänkte hon, i det hon vred sig under prokuratorns kraftiga omfamning, som icke vågade bistå henne.

Nu kände hon med en rysning af vämjelse dennes flåsande andedrägt i sitt ansigte. Han böjde sig ned öfver henne för att kyssa hennes mun. Med uppjudande af hela sin kraft slet hon lös sin ena arm och grep om hörnet på det stora ekbordet, för att hålla sig qvar. Men han slog till hennes hand så att blodet sprang fram under naglarne. Hon kände hur den domnade och släppte sitt tag. Nu sutto hennes händer åter så fast som i ett skrufstäd.

»Kyss mig!» skrek han vildt och kramade hennes handleder så att hon fick tårar i ögonen, så ondt gjorde det. Och ur stånd till hvarje motvärn kände hon i nästa ögonblick hur ett par våta läppar tryckte sig mot hennes mun, som skälfde af raseri och ängslan.

Då hördes hastiga steg i förstugan. Dörren rycktes upp på vid gafvel och Rasmus störtade in i rummet med andan i halsen:

»Ers nåde! Ers nåde!» skrek han. »Hans Majestät kommer nu i gränden, ers nåde!»

Elin var icke sen att begagna sig af prokuratorns ofrivilliga efterlåtenhet vid denna plötsliga underrättelse. Med en våldsamt ansträngning slet hon sig ur hans armar och rusade mot dörren.

»Måtte fanen taga er, först och sist!» skrek hon, blossande röd i ansigtet och med håret på ända. De voro ju vilda djur snarare än människor.

Rasmus bjöd visserligen till att hejda henne i dörröppningen, men fick en så kraftig stöt för bröstet, att han var nära att göra en kullerbytta. I nästa ögonblick var hon utför trappan och nere i kryddgården.

»Djefvulen anfakta!» mumlade prokuratorn mellan tänderna. »Att jag icke kunde lirka bättre med den fågeln!... Dumheter, idel dumheter! — Var det någon der ute, tror du, Rasmus, som kunde höra att hon skrek?»

»Tror inte det, ers nåd! Simon rärfjägare hör icke på slikt!»

Men det var icke tid till långa öfverläggningar om dennes tystlåtenhet, ty nu hördes redan sorl af röster från kryddgården utanför.

»Fort!... Öppna dörren!» skrek prokuratorn åt den förbryllade skrifvaren och skyndade ut med brådskande steg, för att hinna att på trappan möta sin höge herre, hvilken på väg från rännarbanan med ett lysande följe af hofmän och knektar ville, vid det han gick förbi, helsa på sin förtrogne gunstling.

Ute på Allmänningegatan hade Elin under tiden återfunnit Torkel, som troget väntat henne och icke

hört det minsta rop, som kunde tyda på att hon varit i någon fara.

Han frågade genast, om det händt henne något ondt, efter som hon såg så uppbragt ut och klädseln var i sådan oordning.

Men hon vårdade sig icke om att svara honom. Först då de gått ett stycke och hon kunde förstå på hans frågor att han icke hört hennes rop, sade hon helt tvärt, i det hon betraktade sin venstra hand, som var blodig och öm, att pengarne för kragen måtte Skam sjelf hemta. Det skulle både få regna och snöa, innan någon skulle få henne i det huset en gång till. —

Under qvällens lopp, medan de sutto framför den sprakande eldbrasan i mäster Jakobs stuga och språkade om likt och olik, fick han äntligen veta något närmare om det som händt henne inne hos prokuratorn och han grubblade nu, länge och väl, hur han skulle bete sig om denne vidare skulle förfölja henne.

Bränderna i spiseln föllo mer och mer tillhoppa, medan de talade, så att det blef nästan mörkt i stugan. Endast då och då flammade en liten blå låga upp ur den kolnade glöden.

Det betydde frost och kalla vindar, sade Elin, och hon kände hur hon riktigt frös och skakade i hela kroppen, fastän hon suttit der så länge och stekt sig i eldsvärmen.

Nu kunde icke Torkel hålla sig för skratt.

Hon såg alltid, svarade han, så många underliga ting i eldslågan. Än var det en stor man, som kom släpande med en börda på ryggen — det skulle, förstås, betyda fogden, som kom knogande på arvet —, än var det ett stort skepp med flere master, och det betydde en lång resa. —

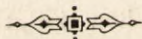
Han såg så löjlig ut, när han härmade henne, att också hon föll i skratt. Och snart voro alla bekymmer glömda. Det unga sinnets naturliga glädtighet hade tagit ut sin rätt.

»Ser du eldskeppet, nu igen!» hviskade hon och pekade inåt glöden.

»Tänk att få fara med vännen kär, långt bort till Österland!»

»Sade du så, kärestan min?» frågade hon och lutade sitt hufvud mot hans skuldra. — »Gifve Gud det icke tyder på något värre. . . . Nej, se bara!»

En rasande väderil, som en stund tumlat om högst uppe i den svarta skorstenen, for i detsamma med ett ilsket tjut ner i glöden och slog deras drömda framtidssyner i spiloror samt blåste aska och rök högt upp i taket.

III.

Räfsjägaren hade just fått eld på sin qvällbrasa, då Jakob Perlstickare klef öfver tröskeln.

»Guds fred och god qväll!» helsade han, i det han makade undan några räfskinn och annan bråte vid dörren, och tog plats på bänken vid spiseln.

»Har du tappen qvar i tunnan din?» återtog han i det samma och kastade en förstulen blick bort åt hörnet, der han visste att denna hade sin plats.

»Jo, lita på det, bror! Nytt Rostockeröl — ligger finare än bomull om hjertat! — Tag stopet och smaka, men håll försigtigt, att det inte grumlar sig.»

Räfsjägaren höll upp ett ögonblick att nysta på tråden, med hvilken han var sysselsatt att laga fisknätet, som han hade i knäet, och följde med uppmärksam min sin väns åtgöranden. Det var ganska ofta, tänkte han, som denne bar sig drumligt åt och spilde ut den rara vätskan på golfvet.

Mäster Simon var en liten, hopskrumpen man, med grått, raggigt helskägg och rödbrusigt ansigte.

Vanligtvis gick han klädd i en kort pelströja och luden mössa, såsom då han fångade kramsfogel i prokuratorns kryddgård, och liknade då mera ett underligt djur än en människa. Men så här i spiselvärmnen voro dessa ytterplagg öfverflödiga och han bar endast på sig sin gamla, lappade undertröja.

När perlstickaren fyllt sitt stop, pröfvades ölet. Det var både starkt och lättdruckat och prisades därför både länge och väl. Det var ett riktigt herrgårdsöl, tyckte perlstickaren, och rart att få smaka i de onda tider, hvori man lefde. Härmed voro de med ens inne på det vanliga kapitlet om de ringa förtjensterna och den höga tullen.

»Det är för krigets skull, ser du, bror», sade räffjägaren med vigtig min och sänkte rösten, ty om någon skulle höra att han lastade höga öfverheten, vore kåken icke långt borta.

Hans gäst nickade med gillande min sitt bifall.

»Hör du bror!» återtog den förre efter en stunds fundering, »jag tycker just att regementet är som lite skralt nu för tiden. Annat var det i gamle kungens tid!»

Mäster Jakob trodde så med och nickade med hufvudet och gjorde miner åt sin värd, för att visa hur gerna han instämde. Vid talet om gamle kung Gösta fick han riktigt svårt att sitta stilla på bänken.

»Jo, jo, bror Simon!» skrek han och for upp.
 »Hör mans bara på, hvad du blifvit klok på sistone.
 Jo, det vill jag lofva var annan tid att lefva, när gamle kungen regerade. Det var så ymnigt med malt och korn, att icke den minste småborgare fick lida nöd!»

»Ja, jag minns mycket väl», inföll mästern Simon, »hur trovärdigt folk berättade om en stor kulle, som skulle finnas någonstädes ner på skogarne, ur hvilken det oupphörligt rann fram ett slags hvitt och skönt mjöl, som det fattiga folket omkring samlade ihop i stor myckenhet, till att baka och äta af i stället för bröd, så att en skäppa korn nästan kostade rakt ingenting. Och nu deremot svälter den fattige i hjel eller sänder man honom mot moskoviten och hedningarne, att stekas som villebråd, eller föser honom mot jutska gränsen, för att offras på fläskbänken och komma om sin hals. Måtte hin tåla slikt regemente!»

»Tycker du som jag, Simon, borde jutekungen och vår kung taga hvar sitt jernsvärd och pröfva sin mandom mot hvarandra på en grön äng.»

»Ja, så att hin toge håret af dem!»

»Hi, hi, hi! Skål på'et, bror! Skål, bror!»

Och nu utbrusto båda i ett så hejdlöst skratt, att hickan kom dem upp i halsen.

»Se upp med labben din!» skrek plötsligt räf-

jägaren, då han åter fick mål i munnen. »Ser du inte hur du spiller ut ölet, nu igen?»

Men varningen kom för sent. I sitt öfvermått af lustighet hade perlstickaren icke märkt att han vändt sitt stopp upp och ned, så att innehållet squalpat ut bland spånor och näfverbitar nere på spiselhällen. Det var intet annat att göra än att fylla på nytt öl, och Simon steg nu sjelf upp, för att luta på tunnan.

Då hördes ett sakta prasslande utanför fönstret. Simon, som först hörde det, vardt blek som ett lärft i ansigtet.

»Hvad går åt dig, bror?» frågade perlstickaren och var nära att på nytt vända om stopet.

»Ts . . . och håll upp kärlet ditt! . . . Hör du inte hur det tisslar och tasslar der ute!»

»Nej, vid den salige om jag det gör. En råtta är det, som också vill smutta, kan tänka. . . . Men jag tror, minsann, att du tappar modet ända ned i magen, vän Simon!»

Emellertid voro stoppen åter påfyllda, och sedan de båda gubbarne lyssnat en stund för att höra om bullret skulle återkomma, slogo de sig åter till ro framför elden.

Men räffjägaren var icke längre sig lik, tyckte perlstickaren. Han satt der tyst och modstulen. För minsta knäpp i väggen spärrade han upp sina röda

ögon och darrade i hela kroppen. Slutligen kunde perlstickaren icke längre stäfja sin nyfikenhet, utan frågade:

»Säg mig då, för böfveln, hvad som går åt dig? ... Mår du kanske illa af ölet? Hvasa?»

Räffjägaren skakade med en fundersam min på hufvudet. Derpå lutade han sig fram emot honom och hviskade sakta i hans öra:

»Du må tro, Jakob, att det finns gastar och spöken i gården.»

Nu var det perlstickarens tur att göra stora ögon. Men modig af det starka ölet, lät han icke mycket bekomma sig af den oväntade underrättelsen. Antagande en kavat min, utropade han, i det han sköt ned den svarta kalotten på ena örat:

»Spöka mig hit och spöka dit! Här är ingen man rädd! — Skål, Simon! ... Ett förböfladt godt dricka, du spenderar!»

Han tog sig en dugtig klunk, och sedan han stält ifrån sig stopet och strukit bort fradgan ur skägget, satte han båda händerna i sidan och röt åt sin värd:

»Se på mig, granne! Så sant jag sitter här har jag inte en gång talat vid ett riktigt spöke. ... Det skulle nog känts i bröstet på dig? ... Hvasa?»

Mäster Simon försökte hålla god min, hvilket dock icke rätt väl ville lyckas honom, der han satt och skrufvade på bänken.

»Jo, som sagdt», återtog den andre, »det var i Kyndelsmessan, ackurat på dagen åtta dagar efter Jost Tenngjutares saliga hädanfärd. Du minns ju honom, Simon? — Knall och fall... pang som han gick och stod, låg han der och gapade... Nå, kort sagdt! Ser du han och jag hade allt en smula obytt oss emellan, du förstår...»

»Nå, hvad gjorde han dig?»

»Hvad han gjorde?... Jo, det ska' jag också säga dig... Jag hade just varit nere hos vintapparenskan — Märeta Krus, vet jag — och hemtat mig ett kvarter rhenskt till qvällen... Det var på den tiden, då hustru min var död... Hm!... Nå, hvar var jag nu igen?... Jo, kan du tänka... förbanna mig stod icke karlen, tenngjutare Jost, vill jag säga, ackurat midt framför mig, då jag skulle öppna porten der ute... 'Drick aldrig mera rhenskt vin, Jakob', röt han till åt mig; 'det syrar magen och gör vätskorna tunna och kraftlösa', sa' han, och derpå försvann den krabaten som ett nysande genom springan på porten... Och hin må rida mig, om jag hade så mycket som en droppe kvar i bleckstopet, då jag kom in i stugan... Jo, så var det med den historien!...»

Men räffjägaren såg ut, som han icke skulle hört ett enda grand af hvad mäster Jakob sagt. Denne kände sig riktigt stött, och i det han betraktade

honom från topp till tå med osäkra blickar, började han om igen att berätta sitt äfventyr med tenngjutare Josts vålnad, styrkande det samma, bit för bit, med de liffigaste eder, liksom han tviflat på att räffjägaren trodde ens de alldagligaste saker.

Men kunde då någon förklara, hvarför denne, eljest så muntre dryckesbroder, nu satt stum som en fisk och bara glodde på honom? — Gamla misstankar från den tid, då de båda legat i fejd med hvarandra, grodde ännu hos honom och voro icke svåra att väcka till lif. När allt kom omkring, var det måhända ingen annan än mästern Simon, som stulit bort hans bruna helgdagskappa, och som nu ville sopa igen spåren efter sig genom att låtsas förskräckelse för gästar och spöken. Men vänta bara! Mästern Jakob var icke så lätt att lura och nog skulle han först se hvad det var för några spöken, innan han inbillade sig slikt.

»Nå, hvarför svarar du ej, då jag dricker dig ärligt till?» — frågade han plötsligt och såg sin vän räffjägaren argt i ansigtet. »Vill du kanske drifva gäck med mig? . . . Men farväl då. . . . Nu går jag in till mig!»

Han reste sig upp och tog åt dörrklinkan.

Detta var dock något, som i hög grad tycktes förskräcka mästern Simon. Han grep honom häftigt i tröjarmen och förklarade, med hviskande röst, att

han hade någonting alldeles utomordentligt viktigt att omtala för honom, blott han vågade det. Och derpå lutade han sitt skäggiga anlete tätt intill perlstickarens högra öra och hviskade några ord, hvilka gjorde denne på det högsta häpen. Sedan han gång på gång slagit händerna mot sina knän och skakat på hufvudet med ett uttryck af den största förvåning, utbrast han:

»Jo, du är mig just en riktig fiffikus, bror Simon. — En så'n lustig en! Men så har du också handskats med räfvar, ska' jag säga! Hi, hi, hi!» — Han skrattade, så att han var nära att kikka, i det han oupphörligt kastade förstulna blickar bort åt dörren, liksom han i hvarje ögonblick trott att någon skulle stiga in. Räfjägaren åter hade mycket svårt att lägga band på sin oro, och han skrek åt mäster Jakob, gång på gång, att denne icke skulle tala så högt.

»Men, Gud, bättre dig, Simon», återtog den sistnämde, sedan han ändtligen skrattat ut, »inte ville jag vara i dina paltor i natt, så mycket du vet. Nej, inte för mycket godt heller!»

Simon teg. Han kände hur han riktigt darrade i knäveckan och slog framför sig med handen, med en avvärfande åtbörd, för att förmå sin granne att sänka rösten. Derpå lutade han sig fram igen och sade med hviskande röst, att han inte var rätt säker

på om det var rigtiga gästar eller ej. . . . Men hur som helst, perlstickaren skulle göra honom en verkligt stor tjänst om han ville stanna kvar hos honom till efter midnatt.

»Nå, efter det låter på den skalmajan», svarade denne, hvars misstankar redan farit sin kos, »så stannar jag väl, kan jag tro! — Men, så mycket du vet, bror, flinkt med öl ska' jag ha i stopet och inte hjälper jag dig, förstås, mot annat än det som är lekamligt, det vill säga af kött och blod.»

Detta erbjudande tyckte emellertid Simon vara hederligt, åtminstone till att börja med, och han skyndade sig genast att gifva rikligt förskott i ett bräddadt stop af den tingade vedergällningen. Under tiden tog perlstickaren af sig sin långa yttertröja, så att också han kunde sitta mera bekvämt.

»Men ska' du inte ta hit spjutet ditt?» frågade han, då räffjägaren räckte honom stopet. »Bä . . . äst hafva eggjernet till hands!» tillade han och hickade på målet.

»Ja, besitta det, bror! Det hade jag så när glömt!»

Räffjägaren reste sig upp och famlade bort till dörren åt sofstugan.

Der inne var det nästan mörkt. Det svaga, flämtande skenet från den nerbrunna elden i rummet utanför kunde icke skingra skuggorna, som den

sena qvällstimmen förde med sig. Det var som alldeles förgjort, tyckte Simon, ty icke var det ölet som tyngde så på sinnet och ögonlocken? — Det dröjde länge och väl innan han kom sig för med att klifva upp på fårskinnsfällarne i sängen och trefva upp efter stockarne. Så der ja! Nu fick han då ändtligen fatt i en af krokarne, på hvilka han hade sitt gamla vapen liggande. — Han skulle just vända sig om och stiga ned på golvet igen, då han tyckte sig förnimma ett prasslande ljud bakom sig, och i det samma såg han i dörren en besynnerlig skepnad luta sig fram, hvilken i den osäkra belysningen tycktes växa till en riktig jätte.

Mäster Simon kände en kall käre nedåt ryggen. Om det vore en riktig gast, tänkte han, och ryste från topp till tå. Hu! Jo, då skulle han råka vackert fast. Och utan att vidare fundera på saken grep han spjutet med båda händer om spetsen och slog med skaftet omkring, så att det skralde och sjöng i sängstolpen.

Men detta omak kunde han gerna hafva sparat sig. I stället för hemska gasttjut och idkeligt gny i skorstenen, som han väntat, fick han nämligen till sin stora häpnad höra perlstickarens klagande stämma, som skrek och bad att han för Guds skull måtte hålla inne med sitt dumma påfund och någon gång sluta. Eljes skulle det gå honom värre,

svor denne till, och lyckades ändtligen få tag i andra ändan af spjutstängen, som han ryckte till sig.

Perlstickarens hotelser voro dock öfverflödiga, ty räffjägaren hade icke väl känt igen honom förr än han svor och bedyrade vid allt hvad heligt var, att han icke ett ögonblick menat honom något illa. — Och derpå blefvo de åter försonade igen, tack vare sängstolpen, som tagit emot de flesta slagen.

När de kommit åter ut i stugan och fått mera ved på elden, så att det blef riktigt ljust i hvarje vrå och skrymsle, undrade de mycket på hur detta missöde kunnat ega rum. Mäster Jakob å sin sida höll före att det mycket väl kunnat vara tillståndt af gästarna, som ville hämnas på Simon för det han lagt ut försåt för dem. Denne hade dock icke uttalat med ett enda högt ord, försäkrade han, hvad han hade i sinnet att göra mot dem, och hvad han bar på i sina tankar kunde de icke veta. Det hände mycket ofta, tillade han, då man ville anfälla ett spöke, eller något dylikt oty, med skarpa vapen, att det satte någon af ens bästa vänner ut för hugget.

»Det är deruti, min bror — att jag ej kom att tänka derpå —, men ej i annat hänseende», slutade han, »som jag var oförsigtig.»

Att det icke varit en riktig gast, som nyss varit inne i sofstugan, det ville Simon aldrig gå in på, hur mycket perlstickaren än svor och bedyrade att ingen annan

än han varit der inne vid tillfället. Han hade stigit upp, sade han, och gått dit in i bästa afsigt att hjälpa mäster Simon, då han tyckte det dröjde väl länge och fruktade att något händt honom. Men han hade icke väl satt foten öfver tröskeln, förr än han öfverfallits med hugg och slag, så att han trott att den onde varit lös. —

Medan de båda gubbarne sålunda lade råd mot spöken och troll, som de väntade skulle uppenbara sig under natten till allhelgonadag, hade skymningen bredt sitt mörka dok öfver staden. — En svag ljusstrimma låg ännu och simmade långt ute på Ridarfjärden. Men inne på de trånga gränderna var det redan fullt mörker. Köpmän och månglare hade länge sedan dragit in sina handelsskifvor. Portar och fönsterluckor stängdes efter hand och tillbomades sorgfälligt på innersidan. De många, olikartade ljud, som förnimmas under dagen, från det brokiga, äflande människovimlet, och som då när örat som ett enda, oredigt sorl, tystnade så småningom. Redan vid aftonringningen borta i den gamla Gråmunkekyrkan var det så tyst och folktomt på torg och i gränder, att man — för en stund åtminstone — kunde frestas att tro, att alla lefvande varelser i en hast gifvit sig bort ur staden. —

Men nu lossnar ett isstycke från taket till Helga lekamagilletts hus och faller med en duns i grän-

den, stänkande smutsen högt upp åt väggarne. Några hundar, som just äro färdiga att leverera batalj med kvarterets svin om en hop afskräde, som nyss utkastats genom en af portarne bredvid, rusa sin kos, med ilsket tjut och skällande, som ger eko vida omkring.

Så blir det åter tyst för en stund. Då blänker det till i hörnet vid stortorget. Det rödaktiga skenet från ett tjug facklor sprider sig längs de våta stenväggarna och gör dem blanka som is. - Vilda skrån tränga ner åt gatan, blandade med tonerna af en gnisslande fiol. Det är en skara lustige hofmän, som äro på vandring, förmodligen till de tyske vintapparne östanvalls. Olycklig en och hvar, som kommer i deras väg, der de ragla fram, stickande och huggande med sina blottade värjor, så att det slår gnistor ur stenarne.

Knappt äro de försvunne, förr än man kan få se en annan flock. Men denna har facklorna släckta och smyger försigtigt utmed husraden. I det eftersta ledet uppsticka några bardisaner. Det gäller förmodligen att gripa och föra till tornet någon staccare, som gjort sig misshaglig hos de mäktige. Sådana affärer skötas alltid bäst i mörkret. Skulle någon borgare lockas af sin nyfikenhet och öppna på den lilla gallerluckan på porten, för att se efter hvarifrån bullret härleder sig, får han helt visst mycket

brådt att draga tillbaka sin ludna mössa genom hålet och skjuta ännu en regel för porten, om det är möjligt.

Klockan kunde vara omkring tio slagen, qvällen till allhelgonadagen, då en större patrull, sådan som den sist nämnda, kom ned för vattubrinken, som ledde förbi S:t Gertruds gillestuga ned till Kornhamn, och vek af in på den »öfre gränden» eller tyska prestgatan, som den numera kallas. När den kom till hörnet vid lilla prestgränden, delade den sig i flere-mindre grupper, som togo af åt skilda håll. En sådan stälde sin kosa in på S:t Gertruds gillestugas bakgård — der tyska kyrkogården sedan var —, en annan stälde sig innanför planket, som förenade perlstickarens hus med Lars Flemmings nya stenhus, ofvanför i gränden.

Under tiden hade två män, inhöljde i kappor, stannat qvar i hörnet under den gamla skylten.

»Hvad du säger, Rasmus, har jag länge anat», sade den längre af dem — man igenkände genast i det sträfva tonfallet prokuratorns stämma. — »Men vid min nacke skall han icke få betala det. Är du blott riktigt säker på att det var han, som talade derom med kungen?»

»Alldeles viss, ers nåde! Kammarsvennen berättade det för mig. Doktorn var först inne hos fru Karin i frustugan. Der hade kammarsvennen lyssnat bakom en dörr och hört honom säga, att det endast

var ers nådes praktiker och fula konster, som satte upp sinnet på kungen och gjorde honom vild och och galen ibland. — Sedan hade doktorn bedt fru Karin lägga ett godt ord hos kungen att icke Torkel Skrifvare skulle sändas bort ur skrifvarstugan, som ers nåde befalt, och förpassas till Sala grufva. Och derpå hade de tvärt följts åt till kungens sofgemak.»

»Jaså! Det var då han som bedt för den valpen. Mätte hin rida honom!»

»Ja, är det inte litet skamligt af doktor Benediktus att smida sådana ränker mot ers nåde? . . . ers nåde som var den som från allra första stund hjälpte honom fram i verlden.»

»Han botade min kära fru moder. . . . Man kan dock, för hin håke i våld, icke se på fölet hvad sto det blir.»

»Undrar just om han kan vara så skicklig i svartkonst?»

Men nu hade Rasmus fått tala mer vid sin höge herre än på mången god dag.

»Ts! Rasmus!» hväste denne till som åt en hund.

»Var det icke någon som gick der borta?»

»Endast Påfvel, tror jag.»

»Då äro vi färdiga, kanske?»

Rasmus smög sig det fortaste han kunde fram till perlstickarens hus och lutade ansigtet mellan båda händerna intill fönsterluckan.

»Hon är ganska riktigt der inne!» sade han med dämpad röst åt prokuratorn, som smugit sig efter honom på tå. »Jag kan tydligt se henne här genom springan. Hon talar med någon.»

»Är gubben också inne?»

»Det sitter något för springan på inre sidan, så att man inte kan se hela rummet.»

Rasmus smög sig till andra ändan af huset och klappade sakta i händerna. Det prasslade något bakom planket och prokuratorn tyckte sig höra hur han med låg röst vexplade några ord med någon innanför. Efter en stund kom han tillbaka och hviskade prokuratorn i örat:

»Påfvel tror att det är hennes fästman, som är inne i stugan hos henne. De båda gubbarne, säger han, sitta alltjemt qvar och dricka hvarandra till framför spiselvärmern. Han tyckte att de hade just som lite svårt att lyfta stopen mer än halfvägs till munnen och menade tro på, att det vore stor skada på det rara ölet, som de spilde ut.»

»Öppna då!» befalde prokuratorn. Att Torkel var der inne, kunde just göra det samma. Hvar han finge syn på den valpen, skulle han snart vrida nacken af honom.

Rasmus, som ifrigt slamrat ett ögonblick med en stor nyckelknippa, skyndade genast fram och öppnade porten på glänt.

Der inne var det alldeles kolmörkt. Prokuratorn, som icke ville nyttja facklor, för att icke ådraga sig grannarnes uppmärksamhet, måste trefva med händerna utefter stockarne i väggen, för att komma till mäster Jakobs dörr, som Rasmus sagt honom skulle vara den första dörren på höger hand. Men just som han stod i begrepp att trycka på dörrklinkan, hörde han en bekant röst innanför. Han bedrog sig icke. Det var ju Benediktus Olai stämman, denne hans farligaste afundsmans, som ständigt lade onda råd om honom med Karin Månsdotter, och satte upp kungens sinne. Hvad hade den gynnaren der inne att göra? — Hade Rasmus måhända bedragit honom och lockat honom i fällan? — Pest och död! Då ville han icke vara i dennes kläder. Han tänkte först hvissla på vakten och taga dem, rubb och stubb, allesamman. Men så kom han att fundera litet närmare på saken. Det vore bäst om doktorn icke finge se honom. Denne kunde eljes sqvallra om det och kungen — alltid misstänksam — skulle måhända förundra sig öfver att prokuratorn vore nere i staden, då han nyss fått besked genom sitt bud att denne var långt ute på norra malmen, för att fångsla några af Sturens folk.

Han beslöt därför att taga leken något lugnare och gömma sig inne i portgången, till dess doktorn aflägsnat sig. I denna afsigt fortsatte han

att trefva utefter väggen till dess han nådde porten, som ledde ut till bakgården. Här stannade han. Dit ut, tänkte han, skulle han i nödfall kunna taga sin tillflykt, om doktorn skulle låta lysa sig ut med fackla.

IV.

ITycho Brahes mystiska tidehvarf, då de utmärktaste vetenskapsmän och lärde, såsom känt är, voro fullt och fast öfvertygade om stjernornas öfvernaturliga inflytande på jordiska ting, tillskref man planeternas inbördes ställning till hvarandra, jemte andra företeelser på himlen, de sjukdomar, hvari jordens barn så ofta plågades. Läkekonsten och astrologien utöfvades derfor icke sällan af en och samma person, och läkaren hade icke sällan sin stjerntydarekonst att i främsta rummet tacka för sin praktik som medicus.

Så var äfven förhållandet med doktor Benediktus Olai. Sedan han i unga år tagit doktorsgraden i Wittenberg och derefter gjort vidsträckta resor i fjeran land, hade han i slutet af kung Göstas regering återkommit till fäderneslandet. Här fick han, som mannen annan duglig man, pröfva på hvad det vill säga att vara före sin tid. Det var endast med stor möda och försakelse, som han kunde skaffa sig nödtorftig

lifsbergning. — Då gjorde händelsen att han en dag vardt kallad till Göran Perssons moder, som låg sjuk i en elakartad feber, och lyckades att inom kort fullständigt bota henne. Tack vare denna kur blef han af den mäktige gunstlingen, hvars bekantskap han redan gjort under sin studietid i Wittenberg, förd till hofvet, der han snart fick tillfälle att lägga i dagen sin skicklighet både i läkekonsten och astrologien. Denna sist nämnda konst skulle göra hans lycka.

Ingen kunde högre än kung Erik värda stjernornas hemlighetsfulla välde. I deras tindrande skrift trodde han sig kunna läsa om sina kommande öden, lika säkert som han läste i krönikan om sin afidne, store faders lefnad. Det var därför helt naturligt att den skicklige läkaren, som kanske gjorde sina underbaraste kurer just igenom planeternas höga bistånd, skulle stiga fort på nådens trappa, allra helst han var en ny personlighet, som konungen icke förr hört om talas, och som kanske enkom var sänd af ödet till hans hjälp. Inom kort vardt också Benediktus utnämnd till konungens lifmedicus och hofastrolog, fick särskilda arbetsrum högst uppe i slottstornet och vardt tagen till råds i många andra värf än dem som rörde människors helsa.

Det hviskades bland folket nere på ölstugorna och i knektehopen att han förledde konungen till svartkonst och trolldom. Men detta onda tal skadade

honom föga. Ingen kunde neka till att han icke på det hela taget var en god menniska, fast än han sysslade så mycket med hemliga ting. Han var hjälpsam mot de fattige och barmhertig mot de olycklige. Det var hans käraste nöje, visste man, att vandra omkring bland de låga jordkojorna ute på malmarne, för att dela med sig åt deras sjuke invånare af de helande salvor och örter, som han bar i sin gula skinnpåse.

En afton, då han var stadd på återväg från en sådan vandring och gick förbi Jakob Perlstickares gård, hade han hört ett fasligt skrik och väsen der inifrån och sett förskrämda anleten titta ut här och der i portarne. Af en qvinna, som han tillsport om orsaken till denna uppståndelse, hade han fått till svar, att mäster Jakobs unga hustru låg der inne i den svåraste barnsnöd, att hon anfäktades grufligen af de onda andarne och skulle helt visst snart af dem kallas hädan. — Han hade genast rusat in i stugan, men tyvärr kommit för sent att hjälpa. Den sjuka var redan döende, efter att hafva födt ett präktigt flickebarn till verlden. Rörd af de kringståendes jemmer, hade doktor Benediktus då lofvat att blifva gudfader till barnet, hvilket sedermera i dopet erhöll namnet Elin efter hans moder.

Han hade sedermera redligen fyllt sitt löfte. — Det var på denna tid, som mäster Jakob började, såsom i det föregående är nämndt, att slå dank och till-

bringa större delen af dagen på ölstugor och hos vintappare. Innan han gick ut, brukade han sätta fram en stor enstänka full med spisöl och läsa noga igen alla dörrar efter sig. Och nu fick Elin sitta helt allena hela Guds långa dag i ända med sitt spisöl. När det så blef vinter och fönstret var sönder, hvilket icke sällan hände, kunde det snöa in hela drifvor på golvet. Hon var för liten att göra upp eld, och att skrika, så att någon af grannarne skulle komma och hjälpa henne, vågade hon ej. En dag, då hon tagit sig det orådet före, hade hennes far blifvit så vred, att han nästan slagit henne förderfvad med riset. Mäster Simon, som eljest just icke var blödig af sig, hade slutligen måst lägga sig ut för henne, hvarvid han svurit på att hon sett ut som en flådd ekorre på ryggen. — Elin var då fem år gammal.

Någon tid derefter, en kall vinterdag, då hon suttit och huttrat i kylan och gråtit tyst för sig sjelf, hade hon plötsligt fått se doktor Benediktus' ansigte sticka in genom den söndriga fönstergluggen. Han hade nickat fryntligt åt henne och bedt henne vara snäll. Strax derpå hade han kommit in öfver tröskeln och haft hennes far i sällskap, på hvilken han varit mycket vred och förhållit hans hårdhet och liknöjdhet. Han hade derunder gått fram till bänken, der hon satt och, efter att hafva slagit sig ned bredvid

henne, lyft henne upp i sitt knä och jollrat med henne samt gifvit henne små, röda kakor att äta, som varit söta som honing. Och under tiden hade en af grannqvinnorna fått tända upp den allra vackraste eldbrasa i spiseln. Hon mindes huru hjertligt doktorn skrattat åt hennes glädje öfver de små kakorna och sagt åt hennes far, som hela tiden stått och sett trumpen ut, då hon ville gömma några kakor till nästa dag, för att skänka dem åt Jost Tenngjutes lilla flicka, som bodde midt öfver i gränden: »Ja, titta I på henne, far; hon är väl så klok som gammalt folk!» — Sedan den dagen hade doktorn ständigt lefvat i hennes barnsliga drömmar som en osynlig, allestädes närvarande välgörare, hvilken alltid var till reds, då det gälde att straffa dem, som gjorde henne illa, och trösta henne med vackra leksaker och röda kakor, då hon var ledsen.

Han var sig aldeles lik, nu som då, tyckte hon, der han stod i eldskenet framför spiseln. Sådan han stod der hade hon sett honom så länge hon mindes tillbaka. Samma långa, pelsbrämade rock, samma svarta snipmössa, samma lugna, lidelsefria anlete med sina många rynkor och sitt stripiga, vitgråa hakskägg. — Han var dock på långt när icke så gammal, som han såg ut. Det var endast de trägna studierna samt nöd och försakelser i ungdomen, som tidigt fårat hans panna, kommit håret att gråna i förtid och gjort gången lutande. —

Benediktus hade nyss omtalat för Elin huru nära det varit att Torkel kommit bort från skrifvarestugan. Prokuratorn hade nämligen redan gifvit befallning derom, då fru Karin fått veta det och lyckats utverka hos kungen att han fått stanna kvar.

Elin hade bleknat af ängslan och oro, och vid det han nämde prokuratorns namn hade hon häftigt rusat upp och fattat honom om armen samt frågat, om det verkligen var sant att intet ondt händt Torkel. Men så hade hon fått höra att denne var utom all fara samt förmodligen snart skulle klifva in öfver tröskeln, och nu kunde hon icke nog smeka och klappa sin käre, gode gudfar, som alltid var så god och förutseende för henne, stackare, och som också nu helt säkert varit den, som först talat vid fru Karin.

»Du skämmer då alldeles bort mig, jänta», sade Benediktus, »om du icke hör upp med dina kärligheter!»

»Skulle jag icke få smeka er, gudfar, så mycket jag vill?» — »Hur många sur och hjertans bitter stund har I icke förtagit mig!»

»Nå, nå! Nå nå! Alltid tänker du på de gamla tiderna. — Slå bort dina mörka minnen nu», återtog han med fryntlig min; »må hvar dag ha sin plåga!»

»Ej klagar jag öfver hvad som hände i min barndom. Det må I inte tro! . . . Mor var död och de

mina långt borta. . . . Far var nog så hård ibland, men . . .»

»Ja, mäster Jakob var en mägta hård sälle!» inföll doktorn afbrytande.

»Och därför gaf mig Gud i stället uti min hjertans stora sorg och bedröfvelse er, käre gudfar!»

Hon vände sig om och såg på honom, när han satte sig på bänken, med en min, som ville hon säga att han gerna kunde, om han ville, taga henne upp i sitt knä och jollra med henne som med ett barn och gifva henne att äta små, röda kakor, som lågo sötare än honing på tungan. —

»För att återkomma till Göran och hans onda anslag mot dig, hvarom Torkel förtalt mig», återtog doktor Benediktus efter att en stund hafva åhört hennes joller, »så synes det mig vara alldeles nödvändigt, att du kommer härifrån så fort som möjligt. Mäster Jakob är i sanning ett dåligt skydd i dessa tider.»

Detta kunde Elin icke neka till. Men hon ville ändock ogerna lemna sin gamle far. Hon insåg lätt att denne skulle få mycket svårt att reda sig på egen hand, svagsynt och bräcklig, som han var. — För öfrigt, sade hon, menade kanske hans nåde prokuratorn inte så illa som man trodde.

»Icke för det jag just är öfvertygad om motsatsen heller», återtog Benediktus, »nåen är det så

att han vill vinna dig, icke kommer han att sky något medel att nå sitt mål.

»I tror kanske, gudfar, att han skall tränga hit in med våld?»

»Ah nej! Det vore olikt den mannen att gå så rakt på saken. Nej, förmodligen kommer han, eller kanske snarare någon af hans svarte skrifvare, till dig en dag och berättar att din fästman — så grufligt sorgligt, — råkat ut för någon förnäm herres misshag och kastats i tornet. Det kan dock hända, heter det sedermera, att allt samman ej blir så farligt. Om du vill göra som herr Göran vill, skall han nog göra hvad du vill. Du ser förvånad ut? . . . Jag kan förstå att han redan sagt dig något dylikt. Nå, spelet är ju ganska enkelt och simpelt, skada blott att insatsen är något olika och den ene af spelarne spelar — falskt.»

»Hvad menar I väl . . . store Gud!»

»Jo, antag till exempel att Göran lofvar dig i klara ord att Torkel genast skall slippa lös ur tornet, så vidt du vill välja — hvad vet jag? — att till exempel taga honom själf, Göran — i stället.»

»Aldrig i lifvet, gudfar! Hellre Skam själf än honom.»

»Jag är viss på att du skall svara så, men då ser jag icke heller någon räddning för dig, om du icke kommer bort härifrån, och ju förr dess bättre.»

Elin flög upp som en pil från bänken och grep mästerns långa spjut, som hängde på väggen.

»Du må inte hålla mig för en mes heller, gudfar!»

»Kära barn! Hvad tror du det skulle tjena till om du mötte hårdt mot hårdt? — Kommer han, hvilket jag ännu inte vill tro, icke kommer han utan följe, och offrar han då en och annan rote knektar, skall det bry honom föga blott han vinner ändamålet med sitt besök och får dig i sitt våld. — Nej! kära Elin, då tänker jag det är vida bättre om du ville fara till min gamla syster ner i Vadstena. Jag skall tidigt i morgon bittida sända henne en sedel derom. Hos henne kan du sedan bo i lugn tills stormen gått öfver och för öfrigt huru länge du vill. — Faller arvet ut under tiden, kan Torkel köpa sig en gård der i trakten.»

Han klappade henne vänligt på axeln, i det han tillade:

»Och sedan kommer gamle Benediktus dit ned och helsar på sina barn, och då skola vi glädjas och göra oss lustiga, vill jag lofva.» —

Benediktus dröjde qvar ännu en stund. Han ville nämligen invänta Torkel, för att också denne skulle få säga honom sin tanke om saken. Men det blef mörkt ute i gränden, utan att den unge skrifvaren lät höra af sig, och slutligen måste doktorn tänka på hemfärd.

»I nödfall ser jag ingen annan råd», sade han, i det han reste sig från bänken och tog afsked, »än att jag får taga dig upp till mig på slottet.»

»Ack, gudfar, gudfar!» utbrast hon med glädjestrålände ögon, »om I det gjorde ändå.»

Hon föll honom om halsen, smekte och klappade honom.

»Nå, ja! Hvar och en sak har sina sidor . . . vi kunna tänka på den här tills härnäst vi råkas. Och nu farväl!»

Elin skyndade före honom genom dörren, för att hjälpa honom att öppna den tunga porten.

Då hörde doktorn, vid det han passerade förstugan, huru det prasslade och rörde sig något i den andra ändan af den samma. Kanske var det någon tjuf, som ville smyga sig in, tänkte han, och hviskade åt Elin att skynda efter ljus.

I en handvändning var hon till baka med en sprakande torrvedssticka i handen. Men nu vardt ett förskräckligt slammer och oväsen vid bakporten och strax derpå hördes en röst skrika och ropa derifrån med full hals:

»Kom hit! Skynda er, sakramenskade hundar! Till hjälp!»

Helt säkert är det någon som håller fast tjuven, tänkte doktorn, och bad Elin att följa sig dit ut.

Då hördes brådskande steg utanför i gränden. I nästa ögonblick ljödo starka bultningar på porten, som efter ett par våldsamma ryckningar for upp med en stark skräll. I öppningen visade sig bardisan-spetsar och stålhufvor, som blänkte i eldskenet. Inom ett ögonblick var hela förstugan uppfylld af knektar och fackelbärare.

»Hvar är hans nåde? Hvar är herr Göran?», skreko knektarne och voro nära att springa omkull hvarandra.

Nu igenkände de i doktor Benediktus konungens läkare och skockade sig omkring honom, nyfikne att höra hvad han skulle kunna säga.

Rasmus skrifvare, som ändtligen lyckats tränga sig fram genom hopen, började emellertid ropa och skrika åt dem att följa sig ut på bakgården. Ryckande till sig en fackla från en af småsvennerna, skyndade han sjelf före och lyste genom portöppningen.

Det är svårt att beskrifva den häpnad, blandad med förvåning, som han erfor, då han der ute fick se sin höge herre, nedhukad mot väggen och med den ömkligaste min i sitt bleka ansigte. Han trodde, i förstone, att denne var nära att dö, och fick icke fram ett ord af bara förskräckelse.

Emellertid hade äfven de andra skyndat ut på bakgården och snart omgafs prokuratorn med en halfkrets af flammande facklor.

Hvad hade då händt? Hvarför såg hans nåde så skamflat ut, i synnerhet nu, då han fick se doktor Benediktus bland mängden?

Förklaringen skulle icke länge låta vänta på sig.

»Sölen då icke, edra hundar!» röt prokuratorn till och sökte krafla sig upp på benen. Men han sjönk strax åter till baka i sin förra ställning med ett argsint grin. — »Hjelpen mig fort, hören I, ur denna satans håla.»

Blotta ljudet af hans stämma hade varit tillräckligt för att bringa de närmast stående knektarne på knä. Nu kröpo de fram som myror från alla sidor, för att fatta honom under armarne. Men de hade icke väl kommit när honom, förr än han skrek till ännu ilsknare och svor vid sin salighet att han skulle knyta upp dem alle samman i galgen, om de längre ville stå honom efter lifvet.

Det visade sig nödvändigt att först rödja undan åtskillig bråte, ris och torra qvistar, som fylde den lergrop, i hvilken han tycktes hafva fastnat, innan man kunde tänka på att få honom loss. När detta skett, fann man till sin stora förvåning att den mäktige herren trampat ned sin ena fot i en stor räfsax, som skickligt varit dold i en fördjupning af marken och liksom enkom utställd på försåt för dem, som på denna väg skulle söka intränga i huset.

Benediktus hade mycket svårt att hålla sig all-

varsam vid denna nya upptäckt. Så listig räf, tänkte han, hade nog inte på länge fastnat i någon sax, men icke ville han för mycket godt vara i den fångstmannens klor.

Emellertid hade prokuratorn kommit på fötter igen och linkade af inåt förstugan. Då fick han plötsligt syn på Rasmus. I ett språng stod han invid honom och innan denne visste ordet af fick han ett slag för bröstet, som kastade honom hals öfver hufvud i andra ändan af portgången.

Detta bådade intet godt för de andre. Då därför prokuratorn strax derpå befalde att alla vinklar och vrår skulle noga genomletas, på det att man måtte finna tag på gerningsmannen till det nedriga skämtet, störtade knektarne fram och tumlade såsom druckne åt alla kanter, för att visa sin ifver.

Ett par af dem kommo äfven in i Simon Räfjägares stuga. Här var det alldeles nermörkt och ingen lefvande varelse syntes till. I den svaga belysningen af en nästan utbrunnen fackla trodde sig likväl den ene af knektarne upptäcka något som liknade ett par människoben röra sig under sängen i sofstugan. Han ernade känna efter med sin bardisan, men då ropade någon att herr Göran kallade och att de skulle samla sig utanför i gränden, för att följa honom. Undersökningen vardt därför afbruten.

Detta var icke litet lyckligt för mästern Simon och hans vän perlstickaren. När de först hört bullret och ropen ute i förstugan hade de — yrvakne som de voro och tunge i hufvudet efter det myckna ölet, som de druckit — nästan förlorat förståndet. Först hade räffjägaren fallit på knä och läst upp alla böner han mindes, böner om en salig ändalykt, för dödsnöd, när man skall utstå timliga straff för svåra missgerningar, ja, till slut äfven deras böner, som skola brännas å bål. Derpå hade perlstickaren tagit vid och sjungit några likpsalmer, som han kunde. Men slutligen, då icke heller detta hjälpte, utan bullret och ropen allt jemt fortforo, hade båda två, i yttersta förskräckelse, skyndat in i sofstugan och krupit under sängen, allt af rädsla för de gastar, som de i sin enfald trodde sig hafva fångat i den gamla räfsaxen. —

Medan knektarne samlade sig utanför i gränden, gick Benediktus fram till Göran Persson.

»Att min värde herr bror är ute så sent?» frågade han i tillgjordt nedlåtande och ödmjuk ton. »Hvad kan väl anledningen vara, om man törs vara så näsvis att fråga?»

En vred blick var det enda svar, hvarmed han bevär digades.

»Förmodligen kan man antaga i rikets värf, såsom Hans Maj:t nyss der uppe på slottet förtrodde

mig? »Göran», sade han, »är ute och slår igen efter Sturarnes anhang. Han helsade nyss mitt bud, att han vore upptagen långt borta på norra malmen. Hvilken trogen och pålitlig tjenare han är!»

»Detta spektakel», svarade prokuratorn, »bör han, för djefvulen, icke veta. Hören I det, broder Medicus! -- Och om det roar er att blanda mera malört i min bägare, så akta er. . . . Må djefvulen för öfrigt taga er och edra svarta konster!»

Han gaf tecken åt sina män att följa sig och drog ned åt gränden med stora steg. Hade den gynnaren till doktor icke funnits der, tänkte han, skulle leken med vackra Elin icke så fort varit slut. —

Benediktus såg efter den borttågande skaran, tills den var försvunnen bakom hörnet. Derpå vände han sig till Elin, som nu kommit fram till honom.

»Du kan vara lugn tills i morgon», sade han, »fast nog förstår jag att det var ingen annan än dig han i qväll ville åt. Han är synbarligen orolig för att kungen skall få reda på detta äfventyr — kanske äfven en smula försigtig — ehuru han ej vill tillstå det — tack vare min svartkonst. Men i morgon eller öfvermorgon blir han värre än någonsin, och du bör därför snart söka träffa Torkel och göra upp med honom hur I tänken ställa för er, så att jag får veta edert beslut.»

Derefter tog han afsked på nytt och gick upp åt gränden, för att genom Svartmangatan komma till slottet.

När han hunnit till hörnet af Stortorget, hörde han plötsligt högljudda rop och vapenskrammel från det håll, ditåt prokuratorn aflägsnat sig. Af sorlet, som trängde vida omkring i den tysta natten, kunde han förstå att dennes följe råkat ut för ett ganska artigt »perlemente», och han påskyndade därför sina steg, för att kunna så fort som möjligt gifva besked derom åt slottsvakten.

V.

id middagstiden hade Elin varit uppe på Köp-
mantorget och kom ned för Svartmanga-
tan, svängande som vanligt med armarne och hviss-
lande på en munter dansvisa. Då tyckte hon sig se
Torkel i porten till S:t Gertruds gillestuga. Hon
hade icke sett honom på ett par dagar och kunde
icke förstå hvarför han så höll sig undan, då han
fått bud om att de skulle rådgöra med doktor Bene-
diktus. Men han skulle min sann få stå till svars der-
för, tänkte hon och knyckte på nacken.

Då hon kom fram till porten, såg hon emellertid
att det var en helt annan som hon tagit för Torkel
och det var intet godt förebud.

»God dag, Mårten Styfvert», helsade hon på dra-
banten, som mötte henne; »vet du hvar Torkel är?»

Hon ångrade sig nästan i samma ögonblick hon
frågade. Det var som en aning sagt henne att det
icke stod rätt till.

Men den tillfrågade såg helt trygg ut, i det han

vred upp sina yfviga knävelbårar och svarade med ett bredt, enfaldigt leende:

»Nehej, om jag det vet! Han rider kanske som bäst borta på skogarne!»

»Rider, säger du? Nej, det var då en osanning, så mycket du vet det!»

»Kors, har I ej hört det? Han måste ut och rida, låt mig se, jo i förgårs qväll var det . . . så berättade åtminstone Mårten Lakej.»

»Han pratar, som vanligt!»

»För tusan! Tror I icke mig, kan I fråga någon annan!» sade drabanten misslynt. »Men så mycket I vet, icke har Torkel läredräng varit i skrifvarstugan hvarken i går eller i dag, för det svor nyss mäster Zacharias på, när jag råkade honom för en stund se'n på ölstugan.»

Derpå nickade han ett trumpet farväl och Elin fortsatte sin väg i det hon vek om hörnet.

Kunde det vara möjligt, tänkte hon, att hennes gudfar misstagit sig och att Torkel verkligen måst begifva sig å stad? Men hvarför hade han icke tagit afsked af henne? Hon beslöt att taga vägen åt slottet, för att fråga någon af hoffolket. En oförklarlig oro hade fått magt med henne. Sedan händelsen hos herr Göran hade hon icke varit sig riktigt lik, tyckte hon.

På stortorget stod en klunga drabanter och kungliga skrifvare. Der brukade Torkel också vara, då han var ledig. Ganska riktigt stod han ju der, lutad öfver ett bord, der man sålde nötter och slikt. — Till sluts skulle man få se att hennes fruktan endast var en tom inbillning. Men det hade i allt fall varit ett dumt skämt af honom, kanske för att göra sig mera gäf, och det skulle han ha ett godt ord för. Eller var han stött på henne, kan tänka, för det hon icke genast ville göra honom till lags, då hon här om qvällen skulle gå bort med perlkragen? Nu vinkade hon åt honom att komma till sig, då hon ej ville gå in bland karlhopen.

Men det var för besynnerligt. Hon ryste i hela kroppen. Äfven denna gång hade hon sett miste. Hon kunde icke förstå hvar hon hade sina ögon denna dag. I stället för Torkel kom der ju en lång skrifvare, som hon icke alls kände, och smålog med ett fräckt utseende i det han lyfte åt hatten. Skamflat och förbryllad skyndade hon ifrån honom. Uppe på slottet skulle hon träffa sin gudfar, tänkte hon, och han visste nog besked.

Emellertid råkade hon att midt i slottsbrinken titta upp mot det höga tornet på slottet och såg då en stor korp, som skriade aldeles förskräckligt och var förföljd af en flock småfoglar. Det var min sann icke heller något godt tecken! —

På vindbron stod en af konungens skrifvare och lutade sig öfver räcket.

»Guds fred, herr junker», helsade hon, då han såg upp, och gjorde en djup nigning. »Vet kanske junkern, om Torkel läredräng är på skrifvarstugan i dag?»

»Hvem är Torkel, min vackra unge?» frågade han och fick klappa henne under hakan, utan att hon tänkte derpå.

»Zacharias embetsskrifvares läredräng, nådig herre!»

»Zacharias embetsskrifvares läredräng?» upprepade han, liksom för att draga sig något till minnes. Men derpå ruskade han på hufvudet och ville klappa henne på nytt, hvilket hon dock undvek.

Hade det händt Torkel något? tänkte hon, i det hon skyndade vidare, eller hvarför hade junkern sett så fundersam ut? Ännu ville hon dock hålla modet uppe, fast gråten satt ända upp i halsgropen och riktigt ville qväfva henne. —

Det är ofta fallet att ens bästa vänner äro borta, då man söker dem för att få ett tröstens ord för sina bekymmer. När Elin sprungit upp för den branta torntrappan och klappade på doktors dörr, kom ingen och öppnade. Förmodligen var han nere hos konungen, tänkte hon, ty hon visste att han ofta brukade tillbringa sina förmiddagar der nere, syss-

lande med stjernspådom och andra hemliga ting. Bäst hon stod der i trappan och funderade om hon skulle våga att bedja någon af lakejerna att få säga honom några ord eller vänta på att han skulle gå upp till sig, fick hon se kung Eriks lilla dverg, sittande alldeles hopkrupen i en afsats högt uppe i muren öfver hennes hufvud och hållande ett långt metspö i handen.

»God dag, Herkules!» ropade hon och vinkade åt honom. »Hvad gör du der uppe i vädret?»

Hon kände den lilla, underliga varelsen sedan flere år tillbaka och hade råkat honom ofta hos sin gudfar, hvilken han jemt och ständigt besvärade med böner om kärleksdrycker och andra underbara mixturer, som han påstod att doktorn kunde tillverka.

Dvergen skrattade och kastade ner en full näfve torkade äpplen.

»Tack, Herkules! Men kan du inte säga mig hvar min gudfar, doktor Benediktus, fins?»

»Jo, han är hos pappa Erik. Ser du, vackra Elin, de ha funnit ett par sällsamma vandringsstjerner i röda drakens tecken, och de ha satt riktigt med myror i hufvudet på dem.»

»Hvad menar du med röda draken? Aldrig kan du svara förnuftigt.»

»Förstår du ej hvem röda draken är?» — Han böjde sitt hufvud och hviskade: »Herr Göran, vet

jag. — Jag rädde nyss pappa Erik att han skulle skaffa sig en bättre ledstjärna . . . men det blef kringklapp, förstås, och det var nära att han skulle sändt mig ned i svinstian igen. Ser du, lilla vackra Elin, därför tyckte jag att det var så godt att skaffa mig något proviant ur Lasse köksmästares förråd, för att kunna muta svinen med.»

Och efter att hafva sagt dessa ord böjde han sig fram, så att han kunde sticka in spöet genom en glugg på sidan om afsatsen, på hvilken han satt, för att fortsätta det lönande fisket.

Elin kunde ej annat än le åt de putslustiga miner och åtbörder han gjorde, då han härmade sin höge herre, men plötsligt stod det för henne, hvarför hon var der.

Dvergen märkte genast att hon blef allvarsam och upphörde med ens att skratta.

»Du skall icke vara ledsen, min lilla flicka», sade han och hans ansigte antog sitt vanliga, lillgamla utseende. »Det som skett kan icke ändras, fast jag, Gud bättre, ej kom att tänka på din sorg.»

»Hvad menar du?»

»Det vet du väl! Den röde draken har allas lif i sin hand.»

»Tala tydligare, Herkules. Har något ondt händt Torkel?»

»Vet du då inte, stackars liten, att röda draken

den natten, då han fastnat i mäster Simons räfsax, lät slå ihjel din fästman?»

Hon stirrade förvånad på honom utan att finna ord för sin förskräckelse.

»Lita på att det är sant hvad jag säger», återtog han, då hon icke svarade. »Jag såg honom sjelf hos Nils Bardskär och jag kunde ej förstå hvad den stackarn hade gjort, efter som de handterat honom så syndigt.»

Nu hörde hon icke mer hvad han sade. Det bet till så hårdt i hjertat på henne, som hade det brustit. Med ett gällt gapskratt rusade hon ned för trapporna. Ut skulle hon, hvart det nu bar af.

På hvad sätt hon kom hem denna qväll kunde hon icke erinra sig. En af grannqvinnorna, som funnit henne alldeles förbi af hunger och trötthet långt ut på norra malmen, hade känt igen henne och fört henne med sig till mäster Jakob. Denne, som just vid samma tid återkom från sitt vanliga besök hos mäster Simon, tyckte att hon riktigt var som besatt af en ond ande och han ville därför med nöd låta henne komma inom dörren samt skrek oupphörligt att man skulle skicka efter några skoldjeknar att sjunga psalmer öfver henne till natten.

I flere veckor derefter var Elin liksom bedöfvad och endast småningom tog spänstigheten hos hennes unga sinne ut sin rätt.

Doktor Benediktus hade emellertid sökt att skaffa sig noggranna detaljer rörande Torkels dödssätt. Hvad han fått veta var i korthet följande: Torkel hade, i sällskap med några kamrater, kommit gående uppför Vattubrinken, just då prokuratorn kom dragande nedåt från Jakob Perlstickares gård. Rasmus, som tvärt känt igen honom, hade ropat att han skulle stanna och, då han icke genast åtlydt tillsägelsen, befalt ett par af knektarne att gripa honom. Nu vardt strax ett häftigt »perlemente», men hur det derunder tillgått samt hvem det varit som gifvit Torkel dödsstöten, kunde ingen omtala. Några borgare, som hört vapenslamret och, när det åter blifvit tyst, skyndat till valplatsen, för att se efter om någon blifvit slagen och behöfde deras hjälp, hade funnit den stackars skrifvaren stödjande sig mot ena husväggen. Som han kunde gå, hade de tagit honom under armarne och fört honom till mästern Nils Bardskär, att blifva förbunden. Men under vägen hade han segnat ner och som de kommo fram hade han gifvit upp andan. Nils Bardskär hade sedan låtit liket ligga i sin källare, på det att någon skulle komma och fråga efter det och han icke gå miste om sveppenningarna. Detta var orsaken hvarför icke doktorn och Elin eller någon af hans närmaste förr än efter ett par dagars förlopp hört talas om Torkels sorgliga öde.

Med anledning af hvad Elin sålunda fick veta,

sökte hon öfvertala sin far att gå till rätta i saken och anklaga Rasmus skrifvare för dråpet. Men gubben vågade icke. Han hade rådfrågat sina vänner och dessa hade med en mun afstyrkt honom derifrån. Det var i sanning ett vågsamt företag att gå till rätta med prokuratorns skrifvare och förtrogne, tyckte de, och det kunde lätt nog kosta perlstickarens hals. Tänk blott om någon finge veta att han varit Simons förtrogne, då räfsaxen ställdes ut, och han kunde gerna, så godt först som sist, taga farväl af lifvet. Hvad kunde icke Peder Gadd och hans stockeknektar pressa ut med sina fasliga redskap. —

Elin gaf sig dock icke så lätt.

»Om I ändock icke vore så feg, far!» utbrast hon, efter att hafva tvistat med honom en lång stund i denna sak; »jag vet icke hvad jag ville gifva om jag vore karl!»

Gubben teg. Han vred sin ludna karpus mera åt sidan, såg något på sned och blinkade derefter med ett förtroligt ögonkast, liksom det stått någon på sidan, hvilken han förstulet ville säga, att nu vore hon då riktigt tokig.

Elin vände honom emellertid ryggen och väntade tills doktor Benediktus skulle komma. Han brukade nämligen besöka henne nästan dagligen, för att gifva henne lugnande pulver för natten eller taga henne med på sina promenader utåt malmarne.

Men äfven han afstyrkte hvarje försök till vedergällning på Torkels baneman. Rasmus vore för öfrigt, jemte sin herre prokuratorn, stadd på resa ned åt landet.

»Var tålig och bida!» sade han och klappade henne. »Gud skall nog till sist hjälpa dig.»

Det återstod för henne sålunda endast att undergifvet finna sig i ödets tillskyndelse och hoppas på vedergällning af högre magter. Så länge prokuratorn var borta ur staden, kunde hon emellertid vara lugn för sin egen person för vidare förföljelse.

Någon tid derefter dog Jakob Perlstickare.

En qväll i påskveckan, då han varit på traktering hos en af grannarne och skulle gå hem, råkade han falla omkull i halkan, och, vare sig nu att ölet tyngt honom för mycket i hufvudet eller af någon annan orsak, ifrån den kullerbyttan stod han icke upp med lifvet.

Elin var nu ensam i stugan. Hon tänkte i början att resa till doktor Benediktus' syster i Vadstena. Men under tiden lyckades det doktorn att utverka att hon blef anställd såsom kammarpiga hos Karin Månsdotter, hvilken redan börjat att hålla ett litet hof på slottet. Fru Karin, som hon gemenligen i dagligt tal kallades, hos hvilken Benediktus var en daglig, mycket kärkommen gäst, hade genast samtyckt till hans anhållan.

Så vardt Elin plötsligt försatt från den lilla stugan vid prestgränden midt ibland den lysande ståt, som fördes vid den praktälskande kung Eriks hof.

Ungdomens sorger äro sällan långvariga, åtminstone hos naturer med Elins spänstiga lynne och starka viljekraft. Svårmodet viker för ombytet af vistelseort och lefnadssätt, i synnerhet om detta, såsom här var fallet, uppväcker nya, oförmodade intryck, framalstrar nya, ovanliga idéer.

Under det rörliga lifvet vid hofvet voro Elins tankar så fullständigt upptagna af det nya och häpnadsväckande hon dagligen fick skåda, att de gamla sorgerna småningom trängdes allt djupare ner i själens dolda gömslen. Händelserna i hennes barndom, Torkels död, faderns sorgliga slut blandades mer och mer tillsamman uti orediga bilder i minnenas verld. Sorgen låg väl ännu kvar och tyngde på sinnet, men såret värkte icke mera, om det än kunde sticka till i ärret, då det oförsigtigt vidrördes.

Äfven när prokuratorn återkom från sin resa lemnades Elin i ro för hans förföljelse. Doktor Benediktus trodde orsaken vara, att han icke ville stöta sig med Karin Månsdotter, hvars välde öfver konungen ökades dag från dag och hvars vaksamhet öfver sina hofjungfrur var allmänt bekant. —

En dag då Elin skulle gå ned till brotrapporna, för att se på de många utländska skeppen och konun-

gens nya häp,* såg hon Rasmus i porten åt lilla borggården. Hon kunde icke låta bli att spotta tre gånger och slå kors framför sig, så obehaglig såg han ut, och hon föresatte sig att icke låtsas märka honom, då hon gick förbi, utan se åt annat håll.

Så lätt skulle hon dock icke komma undan. Det var icke första gången som Rasmus stått der nere för att vänta ut henne, och nu, då borggården lyckligt nog var alldeles folktom, kunde han icke släppa det gynnande tillfället ur händerna.

»God dag, jungfru Elin!» helsade han och stälde sig midt i porten, så att hon hvarken kunde komma ut eller in.

»God dag igen, mäster Rasmus!» svarade hon och såg bort.

Hvad hans gulbleka anlete föreföll henne vedervärdigt, i synnerhet nu, då han ville se riktigt sliskig och inställsam ut.

»Jag har något att säga er, jungfru.»

»Som I väl vet är jag ingen jungfru... slätt och rätt Elin... och för resten vill jag inte ha något obytt med er!»

»Så snäf! Visst är I en jungfru, då I tjenar vår nådiga fru!... I är tusen gånger för mer än dessa adelsjungfrur, som rynka på näsan och kromma sig i halskråset för hvarje karl, som helsar på dem. Vet

* Ett slags fartyg.

bara, att hans nåde prokuratorn sade om er senast i dag: »när jag får den jungfrun i min kammare...»

»Få först, få sedan!» utbrast Elin, afbrytande honom... »Se så, släpp mig fram, Rasmus!»

»Ett enda ord, jungfru!»

»Släpper I mig icke tvärt, så skyll er sjelf!»

Vreden steg henne åt hufvudet och gjorde kinderna blossande röda.

»Hårda eller vänliga ord är samma tomma väder, som blåser mitt öra förbi», sade Rasmus och sträckte smilande fram hufvudet. »Vore jag som I, skulle jag icke vara så tvär. — I kan önska er hvad som helst om I är klok... Kort och godt!» — Han såg sig hastigt om, för att se att ingen lyssnade på honom. — »Kort och godt, säger jag, min herre bad mig helsa och försäkra er, jungfru Elin, att han gjort en vacker kammare i ordning för er räkning, med perlor, gyllenduk, granna foglar...»

Längre kom han ej i sitt uppradande af prokuratorns skatter, ty Elins tålmod var länge sedan uttömdt, och utan att svara ett ord gaf hon honom en dugtig örfil, så att han tumlade mot väggen och tappade den svarta karpusen.

»Tror du fick för fjäsa, skrifvarsudd!... Hi, hi, hi!... Värker godt, hvasa?... Ska' det vara balsam?»

Och så följde ett skratt i alla möjliga tonarter, så att det genljöd i den hvälfda korridoren.

Det var Herkules, som från öfversta trappsteget åsett uppträdet mellan henne och skrifvaren. Elin vinkade åt honom att vara tyst.

Emellertid hade Rasmus kommit upp på fötterna igen och började att oqvåda henne det värsta han kunde, medan hon skyndade före honom öfver borggården.

»Gå er väg!» skrek hon slutligen, i det hon vände sig om. »Ännu är jag blott litet vred, men får I gallan att riktigt jäsa öfver, tag er då i akt!»

Hon gjorde i det samma en betydelsefull åtbörd med handen åt bältet, der det lilla fästet af en dolk stack fram, och detta var nog för att få Rasmus att genast loma sin väg, allt jemt förföljd af dvergens gäckande tillrop. —

Nu dröjde det åter en tid, innan Elin såg till den lille, krumbente skrifvaren och hans bleka kanelögon. Nästa gång, tänkte hon, som han skulle plåga henne med sina dumma förslag, visste hon icke hvad hon skulle göra, och hon bad därför till vår Herre, att han måtte gifva henne själsstyrka och tålmod, så att hon ej läte förleda sig till hat och ondska. Benediktus varnade henne emellertid att gå ned i Bollusträdgården, der hofvets qvinnor vanligtvis brukade förlusta sig med skämt och lekar under de ljusa sommarqvällarne. Åtminstone borde hon sörja för, sade

han skämtande, att hon hade handfast och pålitligt folk i sällskap.

Bland de kvinnor, som hörde till fru Karins upp-
vaktning, fanns en tjuguarig jänta vid namn Dorotea
Påfveldotter eller, som hon i dagligt tal kallades,
Dorti. Hon hade varit vid hofvet före Elin. De
bodde i samma rum, ofvanpå frustugan, der de till
och med på sista tiden fått dela samma bädd. Un-
der sådana omständigheter var det naturligt att många
förtroenden skulle gifvas, och icke minst från Dortis
sida, hvilken af naturen var öppen och upprigtig.

En dag i pingstveckan, då Elin kom upp på
kammaren, för att, som bruket var, löfva den stora
spiseln, fann hon till sin öfverraskning den alltid glada
och skrattande Dorti sittande på fönsterbänken med
den djupaste sorg målad i sitt vackra anlete.

»Hvad går åt dig, lilla Dorti?» frågade hon och
gick fram för att trösta henne.

Men Dorti ville ingenting svara på hennes vän-
liga frågor. Elin vardt slutligen trött på hennes jem-
mer, hvilken det tycktes lönlöst att söka stilla, och
gick förargad sin väg.

Sedermera på qvällen, då de skulle gå till sängs,
sade Dorti plötsligt:

»Jag har nu bedt alla de böner jag kunnat och
vår Herre har sagt mig att jag borde omtala allt

samman för dig, Elin . . . men lofva mig blott att du icke slår mig eller bringar mig i olycka!»

Detta lofvade Elin, så vidt det icke stred emot Guds heliga bud, och så började Dorti berätta. Hennes far hade varit guldväfvare, sade hon, åt gamle kungen, hennes bror var bokbindare vid gamla klostret och hennes syster gift med Lasse köksskrifvare. Fadern var rörd af slag, fattig och orkeslös, men ingen af syskonen, som hade god råd, ville hjälpa honom i hans olycka. Detta hade länge förtrutit och plågat henne. Då hade en dag Rasmus skrifvare kommit till henne och förespeglat henne mycket godt, bland annat att hennes far skulle få komma på hospitalet, om hon endast lofvade att noga utforska, när Elin ärnade sig ut åt malmarne eller ner i trädgården, samt på förhand säga honom till derom. Och allt detta hade hon lofvat, då hon endast trodde att han var kärlekskrank, stackars karl. — Men då Rasmus dagen förut kommit till henne på flustret och befalt henne att genom någon listig förevändning narra Elin att gå ner i bollhusträdgården efter aftoningningen, hade hon icke vågat göra det, hvarför han blifvit så mägra förgrymmad, att han svurit på att det skulle komma att gå illa för både henne sjelf och hela hennes slägt.

Dorti gret och klagade öfverljuddt, i det hon bad Elin ifrigt att icke blifva hennes ovän. Men denna

vardt genast mycket ond. Så mycken falskhet hade hon icke väntat sig af den som ständigt och jemt tillsagt henne sin dyraste vänskap.

»I är icke en qvinna, som jag längre vill dela läger med», sade hon häftigt och började att åter kläda på sig, i det hon bad Gud styra sitt sinne, att hon icke skulle gå löst på detta afskum till menniska.

Men Dorti föll nu på knä och bad henne så innerligt och bevekande, att hon skulle förlåta henne och tänka på hennes faders stora olycka. Hon ville göra allt, sade hon, för att återvinna hennes vänskap, och hon bad så länge och ifrigt att Elin slutligen ve knade om hjertat och förlät henne. Den senare beslöt dock att för framtiden vara mera på sin vakt.

Hvad Dorti vidkom visade sig emellertid denna vaksamhet snart onödig, ty hon sprang undan och gömde sig, då hon såg Rasmus komma på långt håll, sådan fasa hade han ingifvit henne. Inom kort voro de båda flickorna åter vänner igen.

En qväll, någon tid derefter, kommo de att tala om Rasmus och hans fula konster. Elin frågade henne dervid, hur det egentligen kommit sig att hon icke gjorde det onda som Rasmus velat och narrat henne ned i trädgården, utan i stället, genom att omtala det för henne, utsatt sig för bådads vrede?

Dorti svarade icke genast, utan slog ned ögonen

och stirrade framför sig. Derpå såg hon plötsligt upp och brast ut i ett kort skratt:

»Jag trodde du kunde trolle», sade hon.

»Kunde trolle?»

Elin tog ett steg tillbaka af förskräckelse och fasa. Det var den nedrigaste misstanke, som någon kunde hysa om sin medmänniska. Mot den var den renaste oskuld alldeles värnlös.

»Hvarför trodde du så illa om mig, Dorti?» frågade hon, mildt förebrående.

»När jag såg att du nyttjade doktor Benediktus' konstiga rör der uppe, försökte också jag att se dermed, men allt hvad jag såg på vardt strax vänt upp och ned...»

»Du är tokig, Dorti! Det var ju gudfars stjernglas, som han spår med!»

»Men sedan hörde jag, då vi togo nattvarden, att du läste morgonbönen riktigt, och nu tror jag icke mera på ditt trolleri.»

Elin förbjöd henne att någonsin mera tala derom.

»Om du det gör, Dorti», sade hon och rynkade ögonbrynen, »så är det, så mycket du vet, slut med vår vänskap.»

VI.

I den stora danssalen gick Mårten Lakej omkring och tände ljusen i silfverkronor och lampetter. De inväfda bilderna på de, långa väggarne nedhängande, silkestapeterna framträdde allt tydligare i ljuskenet, den ena efter den andra, medan det kulörta sidentyget i takdrägten skimrade och glänste mellan sina rika listverk af förgyllda sniderier.

När måltiden var slut skulle hofvet komma dit upp, för att enligt gammal sedvänja förlusta sig med allehanda lekar och upptåg.

Sedan Mårten Lakej tändt de många vaxljusen, stänkte han välluktande vatten på golvet, på det att dammet måtte bindas och luften renas.

Nu hördes mästern Jörgen ropa åt sina fedlare och lutinister, som väntade utanför i förstugan, att de skulle komma in och stämma sina instrument, så att de kunde göra sitt bästa att hålla takten, då de höga herrskapen skulle tråda dansen. Och snart hördes dessa irriterande knäppningar och filningar på strän-

garne, hvilka missljud pläga föregå uppträdandet af en större orkester.

Men det var för besynnerligt. Då mästern Jörgen tog stråken i hand och med vigtig min skulle angifva tonen, fick han icke ett ljud ur sin gamla fiol. Hans fryntliga, sjelfbelåttna anlete förvreds af raseri.

»Potz tausend!», skrek han till på sin brutna tyska, »hvad vill mans dette petyde?»

Spelmännen tystnade genast och skockade sig omkring honom.

»Det är bestämdt Herkules», sade någon ur högen. »Han gör alltid dumma streck!»

»Herkules, den Schelm, den verdamte Kerl!», skrek mästern Jörgen, som kommit under fund med att stråken var bestruken med talg från ofvan till nedan, — »den dverg, den rackare . . .! Han skall mans tö.»

Han såg sig om åt alla håll efter honom, men Herkules höll sig visligen undan. Ingen fick heller tid att söka efter honom, ty nu instörtade Mårten Lakej i salen och förkunnade att kungen och hans gäster redan voro i trappan och kunde väntas i hvarje ögonblick.

»Så vill jak mans gifve er tonen ur min flöjt», återtog den förargade kapellmästaren och upptog flöjten ur fodralet.

Men nu blef den ena villan värre än den andra. Knappt hade han fört flöjten till sina läppar, förr än

ett moln af dam for ur den motsatta änden, till stort men för de kringståendes ögon och näsor. Några nöso, andra spottade eller harklade sig och en lång stund var kapellet i den hiskligaste villervalla. Det fordrades i sanning mäster Jörgens hela sinnesnärvaro och myndighet för att få ordning på spelmännen så att de kunde börja musiken i rätt tid. Äfven senare, långt fram på qvällen, fick man då och då höra en förtviflad nysning bort ifrån det hörn, der spelmännen hade sin plats.

Herkules hade varit nära att förgås af skratt, der han satt hopkrupen i en fördjupning af muren och kikade genom ett hål i tapeten, som dolde honom. Så roligt hade han icke haft på den dag han mindes; nej, bestämdt icke sedan den qvällen, då mäster Jörgen bedt om ett mått god dricka, hvilket med hans plattyska brytning lät som »*kodricke*», hvarför Herkules skyndat att räcka honom en mugg mjölk — ett narrstreck som kommit hela hofvet att brista ut i gapskratt.

Men Herkules hade äfven en annan anledning att vara glad. Elin hade nämligen gjort honom sällskap till hans gömställe, och hon var i hans ögon det fullkomligaste af allt qvinligt; i all synnerhet då hon, såsom denna qväll, var i sitt glada humör.

Tidigt på morgonen hade han smugit sig upp i salen och sprättat två stora hål mellan väderna i den

tjocka silkestapeten, så att de bekvämt skulle kunna öfverse det stora rummet. Och när hon sedan lofvat att följa honom till hans gömställe, hade han hoppat och dansat af glädje. Under gästbudet hade han varit alldeles osynlig. I stället för att hålla sig i närheten af sin höge herre hade han på nytt smugit sig upp i danssalen och strukit talg på mäster Jörgens stråke samt fyllt hans flöjt med malen starkpeppar, allt på det hon skulle få riktigt roligt.

Hvad han gerna ville göra henne glad. Blevfe hon en gång riktigt munter till sinnes, skulle hon kanske tycka mer om honom och hans putslustiga infall. Han hade aldrig vågat säga henne hur mycket han höll af henne. Men det borde hon dock kunna förstå i allt fall, tyckte han. Märkte hon då inte att då han ständigt hade ett bitande svar till hands för en hvar, som sökte drifva gäck med honom för hans litenhet, hans vanskapliga växt eller hans pompösa öknamn, »Herkules», hade han icke en sur min en gång för hennes skämt, hur elakt det än var.

Ja, han var mycket liten, äfvenså ful och oan-senlig. Men det var vår Herres sak och icke hans. Mången stor och förnäm man, med ansenlig gestalt och dryga later, hade kanske aldrig haft i sin hjerna annat än små tankar och knappast något hjerta alls. —

Musiken hade emellertid spelat upp. Dörren

öppnades nu till de inre kungsgemaken och in strömmade en lysande skara af hofmän och damer. Främst gick konungen.

Kung Erik var vid denna tid en några och trettio års man, välväxt och med manlig hållning. Hans drägt, som bars med utsökt behag, var efter det spanska modet — utskurna puffar på sidentröjan och åtsittande benkläder. Den var på en gång kostbar och smakfull, till snitt som färger.

Det skimrade också riktigt för Elins ögon, då hon betraktade hans violetta tröja i det starka ljusskenet, för allt det »önseguld», perlor och briljanta stenar, hvar med den var öfversållad. Det blänkte som solen, tyckte hon, men så var också kung Erik en sol, mot hvilken alla vände sina blickar, för att beundra och bländas.

Aldrig förr hade hon sett honom på så nära håll. Knappast ett par alnar skilde dem åt. Hur skönt och ädelt formadt var icke hans anlete! — Men uttrycket i det samma kunde hon icke riktigt lika. Det var något sällsamt, på en gång dystert grubblande och oroligt. Denna höga, tankedigra panna, denna kraftigt bygda näsa med sina stora rödbruna knäffelbårar nedantill, detta breda haxskägg af likadan färg, som nedföll på bröstet, delande sig i två lockiga hälfter öfver det guldstickade sidenet i tröjan, bildade ju till samman typen för manlig skönhet efter tidens smak. —

Men dessa drag, hur illa passade de icke i stycke med de halfslutna, drömmande ögonen och deras hvälfda ögonbryn, eller med den lilla, fint bildade munnen, hvilken ständigt tycktes läpja på honungsvin, eller med de något intryckta tinningarna, i hvilka ådrorna spände sitt blåa nät i den genomskinliga hyn! — Dessa senare drag, som förlänade åt ansigtet något qvinligt, gjorde kanske, att då den ena läste deri okufvad lusta och lidelsefull grymhet, såg den andre endast ljufva älskogstankar och blödig vekhet. För tillfället voro kinderna öfverdragna af en lätt rodnad — ett minne efter den lysande festmåltiden — och ögonen voro mer än vanligt öppna och glänsande.

Elin hade beundrat konungen så långt hon mindes tillbaka. Det gjorde alla af hennes kön. Hon kunde naturligtvis icke förstå, hvad man berättat för henne om hans fina bildning eller hans stora lärdom, ej heller uppskatta hans skarpsinne och utsökta vältalighet — egenskaper som tjusade alla bildade utländingar, som kommo till hans hof. Men hon var fullständigt bländad af hans nedlåtenhet och den slösande frikostighet, hvarmed han prydde allt och alla som hörde till hennes kära matmoders, fru Karins, omgifning, för att nu icke tala om det mästerskap, som hon såg honom utveckla uti alla ridderliga idrotter.

Visserligen hade hon redan af Torkel hört, att han äfven kunde vara både sträng och häftig samt till och med grym i sin hastiga vrede; att han blef lätt ond, då han druckit vin eller såg någon för mycket observera Karin Månsdotter; att han var mycket vankelmodig, aldrig stod vid ett gifvet löfte, utan hade ett sinne lika vexlande och ombytligt som aprilvädret. Men sjelf hade hon ingen erfarenhet i dessa ting. Städså, då han talat i frustugan, hade han visat sig mild och nedlåtande, varit riktigt kärligheten sjelf i fråga om fru Karin. Och nu rann det upp i hennes hågkomst dessa oförgätligt sköna Augustiqvällar, då han varit ensam i frustugan med sin Karin och hon lyssnat nere på slottsmuren till den tjugande sången och lutans toner. Melodiernas smekande välljud; hans ljufva, innerliga stämma; något dylikt hade hon aldrig hört. —

Hon stördes midt i sina funderingar af Herkules, som gaf henne en knuff i sidan, i det han hviskade:

»Se på den lille gubben der! Han med långa, hvita skägget och de röda, uppblåsta kinderna. — Hvilken liten nätt spetsmage!»

»Han som talar så ifrigt med gudfar?»

»Ja, just han! Det är grefve Svante Stensson Sture. Han är slägt med pappa Erik. — Alla här äro slägt med hvarandra, förstås, och släkten är värst,

gudnäs. — Unge herr Nils, hans son, är just nu åt Tyskland för att fria för pappa Erik till fröken Renata i Lothringen. Jo, vackert, skrek man! Nej då, fru Karin sitter allt der hon sitter i kungens hjertekammare och nappar snart i kronan. — Pappa Erik är alldeles grufligt rädd, ska' jag säga, att herr Nils skall stanna der ute och göra upp onda planer med de tyske. . . . Men se dit! Der kommer vår nådiga fru!» afbröt han sig och sträckte fram hufvudet.

En ljuslätt, högvuxen flicka, på en gång smärt och yppig, kom in i salen, åtföljd af några unga hof-tärnor. Hon kunde på sin höjd räkna 16 vårar.

Hur väl hon förde sitt hufvud. Var det icke med en värdighet, som hade hon redan burit Sveriges drottningkrona på sin hjessa? Måhända föreföll det en granntyckt en smula för litet, i förhållande till gestalten i öfrigt. Men huru förtjusande fint var icke hvarje dess minsta drag tecknad, och huru oändligt tilldragande voro icke dessa djupblåa, uttrycksfulla, svärmiska ögon! —

Karin Månsdotters drägt var synnerligen smakfull. Man kunde förstå att hon vid detta tillfälle särskildt lagt sig vinn om att behaga sin höge älskare, som var lika praktlysten som slösaktig.

Skörtet eller underkjorteln var af ljus »skillert» — ett slags dyrbart skiftande sidentyg — och öfver den samma bar hon, enligt bruket vid högtidliga till-

fällen, en vid kjortel eller öfverklädning af karmosinrödt sammet, med uringadt, åtsittande lif och öppen framtill från lifvet till fötterna. Vid axlarna och armbågarne, der öfvertyget bildade stora puffar, som på sina ställen voro uppklippta, syntes ett annat mörkrödt sidentyg.

Kungen hade icke väl blifvit henne varse förr än han gick henne till mötes och bjöd henne artigt handen. Han ville sjelf föra i dansen sin väna tärna, sade han med stolt min, i det han blickade henne trofast i ögonen. — Och han kunde i sanning vara stolt öfver henne. Från de små, nätta karduan-skorna, som omslöto de allra täckaste, högvristade fötter — längre fram i tiden ett föremål för drottning Katarina Jagellonicas afund —, till de mörka, perlstickade sammetsbanden, de s. k. »passementen», som sammanflätade det ljusa, lockiga håret, var allt i hennes dräkt prägladt af den utsöktaste smak och det finaste skönhetsinne.

Och ändock, hur blygsam och innerligt hjertegod såg hon icke ut, när hon såsom nu med sänkta blickar mottog sin kunglige älskares hyllning! — Men det hörde ju till hennes natur att vara from och god samt söka hjälpa en hvar i hans nöd. — Många oskyldige, som Göran Perssons snikenhet och förföljelse-lusta bragt i olycka, hade hon förstått att rädda ur bödelns hand. Ibland hade detta varit allt annat

än lätt, insnärjd som konungen var i sin gunstlings ledband. Men hon förstod så väl att omärkligt lossa dessa, att höja konungens sjelftillit och sålunda till sluts föra det godas sak till seger, eller åtminstone genom sin lilla, brunhyade page, Bovik Tattare, varsko den misstänkte, så att han fick tid att fly undan. Man kunde mången gång icke nog förvåna sig öfver hennes förmåga att behändigt ställa sig efter konungens svåra sinne. Mången, för hvilken denna förmåga syntes rent af öfvernaturlig, hviskade i hemlighet, att den icke kunde bero på annat än trolleri.

Hela trolleriet låg dock förborgadt i hennes ömma, deltagande hjerta.

»Ack, så ståtlig hon är, Herkules!» utropade Elin alldeles hänförd.

»Jo, jo! Herr Göran får nog svårt att slå henne ur brädet med någon fin prinsessa.»

Han tystnade tvärt, då han märkte att Elin icke hörde på hvad han sade, utan var fullt upptagen med att beundra det praktfulla skådespelet. Man stälde upp sig till fackeldans. Aldrig hade Elin skådat något så vackert, som då de ståtliga paren i sina lysande drägter rörde sig åter och fram i det flammande fackelskenet. Det var en fängslande tafla af glädje, rikedom och prakt, hvars make man sällan på den tiden fick se i nordén.

Visserligen hade Torkel berättat åtskilligt för henne om det märkvärdiga han sett i hofvets salar och sjelf hade hon också någon gång fått följa fru Karin till de inre slottsgemaken, dessa höga rum, der fönstren voro stora som kyrkfönster och der dagsljuset nästan bländat henne, van som hon var från barndomen vid den ständiga halfdager, hvori man lefde i de fattiges boningar, med deras små, smutsgula hornrutor. Aldrig ett ögonblick hade hon likväl kunnat drömma om en så glänsande prakt, ett sådant slösande öfverflöd, som hon nu såg utvecklas för sina ögon. Tänk att få vara der nere och glädja sig med dem som voro glade!

»Se dit åt venster!» sade Herkules, då dansen slutade och de dansande samlade sig i grupper utmed väggarna, efter att hafva lemnat facklorna ifrån sig åt lakejer och smådrängar. »Den ståtliga riddaren der borta i hörnet är Sten Eriksson Leijonhufvud. Han är halfmorbror till pappa Erik och grefve Svantes svåger — mycket förnäm — rak och styf, ackurat som han sväljt en eldgaffel. Oblyg och rättfram som en dansk hingstridare. — När han griper in med sina grofva näfvar i sin vän rikskanslerens fina nät, gå dessa vanligen ohjelpigt sönder. Nej, hör bara hur han brummar. Jo, nu är han ond, vill jag lofva!»

»Och hvem är den rödbrusige riddaren med det stubbiga haksågget, som han talar vid?»

»Anders Sigfridsson Rålamb — tapper krigsbuss — ser ständigt ut som han väntade få fångkrutet i ansigtet på sig. Se, nu bjuder han handen åt fru Brita Båth. Hennes man går aldrig på pappa Eriks fester, ty han hatar den nya tiden och dess flärd, som han säger knappast kan skänka honom ett grundligt rus en gång.»

»Och den lille brune gubben på andra sidan om fru Brita, är det icke herr Dionysius?»

»Jo, rätt gissadt! Men honom kände I förut? Han är pappa Eriks forne lärmästare. Hi, hi, hi! Ser ut just som en rofva med litet mögel på i toppen. — Det är dock en lycka, gamle gosse, att du liknar en markatt, annars skulle du nog icke få dricka vin i frustugan och pladdra med fru Karin.»

»Än gubben som kommer der, så däst och trind?»

»Jo, det är grefve Per Brahe. Inte fullt så ståtlig som de andra af släkten. . . . En riktig snålvarg, ska' jag säga . . . svälter sina torpare så att månen lyser igenom dem. . . . Han är svåger med gref Svante, förstås . . .»

»Men gudfar säger att han skall vara en from och tarflig herre utan flärd och lärd i skrifterna . . .»

»Hm! . . . Nys vackert, gubben lille! Hi, hi, hi! . . . God starkpeppar, hvasa? . . . Men se der kommer nu till honom den korthalsade herr Hogenskild Nilsson Bjelke. Hans farbror, herr Ture, är gift med grefve Svantes dotter . . . alla äro de slägt, förstås . . . listi-

gare än en räf, otåligare än en stensqvätta och behag-sjukare än» — Herkules kromade sig — »en narr! . . . Se på bara huru han rynkar sina buskiga ögonbryn och drar ut knävelbårarne. . . . Sitta de i vägen, kanske? — När han talar, sväljer han hälften af det han vill säga och blir ursinnig, om en stackare som jag icke förstår den andra hälften.»

»Men praktfull klädning har han.»

»Kunde förr uppsäga tro och lofven än gå hit upp med urblekt tröja. . . . Nu får han tag i den store Bengt Gylda . . . riksråd, förstås . . . ja, lika gerna kunde någon af mina bjellror vara ett riksråd, för de sjunga ut när man slår på dem, men herr Bengt skulle vara stum som en fisk, om ock pappa Erik ville rent ta huden af honom.» —

Herkules fortfor sålunda att pladdra med Elin, beskrifvande på sitt lustiga, om än något partiska, sätt den ena efter den andra af hofvets gäster. Alla kände han och om alla förstod han att berätta något egendomligt drag, som fäste sig i minnet. Men slutligen vardt stojet så starkt, att han icke kunde göra sig hörd, utan att skrika och måste därför tystna. Konungen hade nämligen tagit på sig en lång »ryssekjortel» och börjat agera som en tok, hvilket de andra funno så öfvermåttan lustigt, att de skrattade och skreko så att taket kunnat lyfta sig. Aldrig har glädjen varit större.

Tvärt som kungen slutat leken gick han bort till Svante Sture, som stod längst upp till venster i salen, talande med fru Karin, och klappade honom förtroligt på axeln.

»Nej, hvad gör du, pappa Erik?» utropade Herkules i komiskt förebrående ton. »Ser du då inte att det är din gamle frände? Eller tycker du kanske inte att han pöser tillräckligt förut af högfärd?... En tid bortåt», fortsatte han hviskande åt Elin, »har gref Svante varit alldeles som folkilsken. Det är förstas för giftermålet som ej blef af mellan hans son och lilla fröken Virginia, pappa Eriks dotter, vet jag.»

»Ja, du Herkules, var det inte underligt?»

»Röda drakens verk, inte annat! Den slugingen sa' till pappa Erik: de stora husen äro nog mäktiga förut, Ers Maj:t; deras takåsar böra inte komma lika högt som eder!»

»Då blef det nog som hund och katt mellan honom och gref Svante.»

»Jo, lita på det. Så'nt ligger herr Göran i fatet så länge han lefver.»

»Eljest är han nog icke sjelf den som icke lägger lök på laxfatet.»

»... Så han springer och tisslar för pappa Erik om allt ting, kan I icke tro. Bäst det är, ska' I få se, blir denne stackare så inblandad i gröten, att det

blir ett riktigt helvete. . . . Nej, se bara på, hur pappa Erik kysser gref Svante på kinderna och omfamnar honom. . . . Är du riktigt tosig, pappa lilla? . . . Gref Svante, gref Svante! Det går aldrig väl! . . . Smaka vackert, säger jag dig, af den söta kakan, gamle hög-förrädare; den är kanske möjlig på baksidan. . . . Men ts! . . . hvad säger han der nere? . . .»

Det hade blifvit alldeles tyst i salen, då kungen omfamnade sin gamle vedersakare, och de närvarande betraktade dem och hvarandra ömsom, utan att finna ord för sin förvåning. Men denna skulle snart stegras ännu ytterligare genom det vänliga tilltal, som konungen lät åtfölja sin kärlighet.

»Jag ville gerna säga er det, gref Svante», yttrade han med hjertligt tonfall, i det han böjde hufvudet något tillbaka. »Om er son, herr Nils, vill komma in i landet igen, skall jag gifva er mitt kungliga bref och insegel derpå, att icke blott han, utan ock alla hans fränder skola hafva i mig en gunstig och nådig herre.»

»Också har han för visso aldrig tänkt på annat än att skyndsamt vända åter, då hans höga värf var fullbordadt» — svarade grefve Svante stelt, men vördnadsfullt. — »Så snart han fått mottaga frökens svar, ger han sig strax på hemfärd, för att bevisa er, käre herre, all den trohet och nitfulla redebogenhet, som I någonsin kunnen begära. Mina

bref» — här pöste han upp kinderna — »puh!... skola ock vitna derom att sådant i all tid varit vår afsigt!»

»Nog nu härom!» afbröt honom konungen en smula häftigt, i det han blinkade till med ögonlocken. . . . »Vi hafva ej bref af nöden, om sinnelaget ligger på tungan. — Se här vår hand! . . . I dessa ärlige mäns närvaro tillsäger jag er, gref Svante, ännu en gång vänskap och huldhet. Minns att det skall blifva eder ärligen, troligen och väl hållet, frände.»

Ett glädjesorl följde på dessa ord och bröt den djupa tystnad, som under hela tiden rådt i salen. Ändtligen, sade man med förnöjda miner, var den försoning nära mellan konungen och de mäktiga släkterna i landet, hvilken så länge utgjort föremål för hans vänners önsknigar och sträfvanden. Det kunde icke gerna vara någon annans verk än fru Karins, hviskades från mun till mun. Hennes lof var snart på allas läppar, medan man trängdes omkring henne för att visa henne sin hyllning.

Emellertid hade Herkules nästan kommit af sig af idel förvåning öfver det som händt och molteg en lång stund.

»Pappa Erik måtte ha tagit sig ett riktigt rus i dag», utbrast han slutligen, ruskande på sitt oformligt stora hufvud. . . . »Nej, se nu! Gud förlåte mig

tror jag inte att han om igen tar den lille gubben om halsen! . . . Onödigt! . . . Ackurat onödigt, säger jag! Kom med lilla fröken Virginia och rika bröllopsgäfvor och låt hans son Nils styra riket, eljes ska' du få se Erik att han fräser likafullt som en stekpanna. . . . Apropos stek och flott, jungfru Elin, se blott hur snuskig han är . . . rocken nedfläckad, byxorna nedhasade i de kippiga skorna — om jag skulle bjuda honom på en skopa lut . . .?»

»Hörde du, hur herr Göran nös?» afbröt honom Elin, som hade svårt att hålla sig för skratt.

»Jo, jo, han nyser på'et, ska' jag säga, och då blir det också något af med vänskapen. Men ts! . . . de komma hitåt.»

Grefve Svante hade tagit herr Dionysius under armen, då konungen lemnade honom, och kom nu stultande med honom öfver golfvet. De stannade i närheten af Herkules' gömställe och började samtala om det som nyligen timat.

»Inte sant, gref Svante!» sade den senare med inställsam min. »Nu kunnen I ju skrifva till er son, att han med första vänder åter till vårt kära fädernesland?»

»Vill ock så göra, fast gifve Gud i en lycklig stund.»

»Det var inte första gången jag hört kungen tala väl om herr Nils. Jag vet att han mycket ångrat

den unge herrens nesliga emottagande i våras. . . . Men tro mig, gref Svante, det var endast och allenast Görans verk. . . . Har I icke hört att kungen nyligen förbjudit en och hvar att lasta herr Nils till ära och lefverne?»

»Ja väl! och tackar jag Gud därför!» —

»Tackar bäst som tackar sist!» hviskade Herkules åt Elin med en grimas, hvarpå de lutade sig fram för att se på dansen, som änyo tog sin början.

»Hvad heter riddaren, som står der nere vid dörren?», frågade Elin, liksom i förbigående.

»En simpel väpnare! Tror han heter Påfvel eller Sven. . . . Är förmodligen i grefve Svantes tjänst efter han bär hans färger och ser så daskig ut på kläderna.»

Elin tyckte dock att han var allt annat än simpel. Hon hade sällan sett någon med en ståtligare växt och ädlare hållning. På en lång stund kunde hon icke taga ögonen från hans öppna, godmodiga anlete.

Han gick nu ett stycke framåt golfvet. Så väl han förde sig! Det var fjedrande stål i hvarje lem, så spänstiga och kraftfulla tedde sig hans rörelser.

Men det led, ty värr, redan till midnatt. Elin måste aflägsna sig för att vara till hands, om hofmästarinnan kallade. Hon tackade därför Herkules, för det han beredt henne det stora nöjet att få se en sådan vacker fest, och smög sig derpå försigtigt utmed väggen, på det att man icke skulle märka det

på andra sidan om tapeten. Då hon nådde öppningen till den korridor, som ledde upp till förstugan, nickade hon ännu en gång sitt tack åt dvergen och försvann i mörkret.

En stund derefter, medan denne satt försjunken i de ljufvaste älskogsdrömmar, spratt han plötsligt upp vid det att han tyckte sig höra sitt namn nämnas. När han tittade ut genom springan i tapeten, såg han hustru Margreta, Peter Johanssons beskedliga husfru, och herr Görans fru, den sliskigt smickrande och sqvallrande hustru Anna.

Men det var icke om honom de talade, utan om konungen och fru Karin.

»Såg du hur han klappade henne gång på gång vid bordet», sade hustru Anna med lågmäld röst.

Hon var synbart mycket upprörd och kromade sig i sitt styfva halskrås och snörpte på munnen, under det hon talade, att man kunde tro att hon hade kännning af sjösjuka.

»Ja visst såg jag det, kära syster», svarade den andra inställsamt; »man kunde rent af skämmas ögonen ur sig. . . . Han blir, Gud bättre, mer förryckt för hvarje dag.»

»Ja, så höll han hvarken af Ånda eller Agda i porten eller någon af de andra jäntorna!»

»Det sägs, att han skall taga henne till sin äkta hustru, om fröken Renata sänder honom korgen.»

»Sådan kärlek står sig ej på längden.»

»Hvad menar du?»

»Åh, det kan hvar man se, att den endast är ett satans illistiga anslag.»

»Och så många vackra och förnäma fröknar han kunnat få! Men alla han skrivit till ha haft något fel, förstås. En var för blek, en annan för ful, en tredje för svart, en fjerde för fet. Ingen var god nog. Men när hon kom, förstås, stockeknektens dotter, då lemnade han tvärt alla sina förnäma fröknar och Ånda och Agda, Brita och Sigrid och Gud vet hvad de alla hette, som han hade i sin kammare.»

Hustru Anna tog sin väninna i armen och drog henne närmare intill tapeten, på det att de kringstående icke skulle höra hvad hon anförtrodde henne.

»Man säger», sade hon hviskande, »att hon förhexat honom medelst en trolldryck eller slikt. Detta är orsaken, ser du, att han icke kan lefva utan henne.»

»Herre Gud, så du talar!»

»Jo jo, kära syster! . . . Tro mig! Man märker det bäst, då han är, som i går, ifrån sina sinnen. Det kan riktigt ängsla en fattig människa, att se den qväljande oro, med hvilken han vrider sig för att komma undan inflytelsen af hennes trollmagt. . . . Han begär inte bättre än att blifva henne qvitt. . . . Men så kommer hon och lägger sin hand på honom samt qvittrar älskogsprat i örat på honom, och då blir

han flux förändrad igen och måste åter gifva sig under hennes väldet . . . Det är ju både syndigt och ynkligt, kära syster!»

»Jag undrar just hur hon bar sig åt för att kunna så förhexa honom?», frågade hustru Margreta med den största nyfikenhet uttryckt i sitt magra anlete.

»Säg det?»

»Kanske hon signat någon bägare?»

»Det går nog lätt för en sådan som hon att både signa äpplen och bägare.»

»Herre Gud! jag känner mig riktigt ängslig till mods!»

»Hvad tror du väl en sådan som doktor Benediktus gör hela Guds långa dag? Mån' tro, han har lärt många konster hos hedningarne i unga dagar.»

»Jag mår riktigt illa, kära syster. Men så försummade jag också bönen i morse, Gud nåde mig.» —

De aflägsnade sig nu och lemnade Herkules, som uppfångat hvarje ord af deras samtal, på det högsta intresserad. Då hustru Anna beskref hur man kunde förhexa någon, hade det varit på håret att han, framåtlutad som han var, gjort en kullerbytta ut på golfvet. — Om man verkligen, tvärt emot hvad doktorn många gånger försäkrat honom, kunde trolla någon till att älska sig? — Han glömde bort allting annat för denna lockande utsigt, som så plötsligt öppnat sig för honom, att vinna Elins hjerta.

Emellertid hade Elin kommit upp på sin kammare. Hon hade svårt att taga sina tankar från det lysande skådespel, som hon nyss fått äse. Först fram emot morgonen fick hon insomna och hon drömde då om den unge, ståtliga väpnaren, som hette Sven eller Påfvel. Han kom fram till henne, lyfte henne upp i sina starka armar och bar henne bort öfver månlysta berg-toppar och dunhvita moln. Och hon kände hur han tryckte henne allt närmare till sitt bröst och hviskade med smekande tonfall i hennes öra: »Elin, jag älskar dig. Du är min egen allra käraste hjerteqvinna!»

»Det var då för dumt att ligga så der och drömma!» mumlade hon för sig sjelf, då hon vaknade vid det att Dorti stängde dörren. Och hon skyndade att kläda sig, för att icke vara den sista, då hofmästarinnan skulle kalla med sin lilla silfverklocka till morgonbönen.

VII.

Elin var åter såsom förr, yster och karlavulen. Vål kunde det ännu hända någon gång, att hon hade stunder af vemod, då hon påminde sig Torkel skrifvare samt de muntra upptåg och gläd-tiga samtal, som de haft med hvarandra. Då gick hon ned åt staden och besökte sin fars gamla gård, der Simon Räfjägare nu mera bodde allena — fån-gande småfogel om dagarne och regerande med gastar och ölståndkor om nätterna. Det var då hennes största nöje att få tala med honom om gamla tider, medan hon erinrade sig hvarje liten småsak, som han tog fram och visade henne.

Men dagen derpå var sorgen åter glömd och hon kunde skratta af hjertans lust åt något listigt spratt, som Herkules gjort Mäster Jörgen, eller barhufvad och utan kjortel springa i kapp med Dorti öfver borggården, till kungens och hoffolkets stora för-nöjelse.

I ett afseende, tyckte många, var Elin en be-synnerlig flicka. Då man brydde henne för någon

af de unge svenner, som täflade om hennes gunst, antog hon strax en tvär min och såg ut, som hon velat säga att hon hölle sig mycket för god för dem allihop. Så uttyddes åtminstone hennes tankar, och de andra hofqvinnorna logo rätt hjertligt deråt, menande i sitt stilla sinne, att den som hölle sig allt för rak finge kanske till sist krypa, hur rar man än tyckte sig vara i egna ögon.

I borgstugan bland de unge knektarne och skrifvarne kom Elin också på tal och ej så sällan, då hon obestriddigen var den vackraste af de unga jäntorna på slottet. Här var uppfattningen något olika. Man kunde icke tro annat, sade man, än att hennes likgiltighet var låtsad och att hon i smyg gjorde sig till både för den ene och den andre. Rasmus skrifvare dref kanske mest högljudt denna lära och han tog alltid på sig en så hemlighetsfull min, när han predikade derom, att man kunnat tro att det var en riktigt högt uppsatt person, med hvilken Elin i löndom plägade umgänge.

Ett och annat af hvad Rasmus ville pådikta Elin fick hon höra genom Herkules. Men hon brydde sig icke stort om det elaka pratet. Hon hade sitt rykte för sig, tänkte hon, och det qvittade henne just lika hvad Rasmus tisslade, hur förargligt det än mången gång kunde låta.

Emellertid undvek hon honom sorgfälligt. Allt

sedan den dagen, då hon gifvit honom örfilen i portgängen, hade de icke talats vid. Äfven Rasmus tycktes å sin sida hafva fått en viss respekt för Elin, åtminstone föreföll det som vore han långt ifrån så nitisk som förut att passa på hennes steg.

Sedan han gjort sitt sista försök att med Dortis hjälp locka henne ur fru Karins skyddande närhet, tycktes han ha blifvit entledigad från denna gren af sin tjenstgöring och Elin gladde sig icke litet deråt. Någon enstaka gång tyckte hon sig väl märka, att prokuratorn eller Rasmus stod på lur, än på slottsmuren, än i något fönster, liksom för att på afstånd följa hennes steg, men det föreföll henne kanske endast så i hennes egen inbillning.

Om en sak hade Elin med tiden blifvit mer och mer öfvertygad, eller att det verkligen varit Rasmus som gifvit Torkel banesåret. Mången gång, då hon såg skrifvaren komma på afstånd, vardt hon därför så förbittrad, att hon nästan kände sig frestad att rusa fram och sticka en dolk i bröstet på honom. Men så fick hon se honom på närmare håll, der han kom linkande, krokig och nedlutad, med blodfattigt ansigte, och hennes hatfulla känsla förbyttes till vämjelse och förakt. Hon ville knappt sparka åt en sådan stackare, tyckte hon. —

Och våren gick sin kos. Under sommaren företogo kungen och fru Karin åtskilliga resor i lands-

orten. Så voro de en tid på Ventholmen i Upland, sedan på flere gårdar ner i Vestergötland, der knek-
tarne, som skulle tåga ut i kriget mot dansken, mön-
strades.

Elin hade hela tiden fått vara i sin unga mat-
moders sällskap. Det var därför helt naturligt, att
hon sällan skulle återse den unge väpnaren, som så
mycket ådragit sig hennes uppmärksamhet under
festen på slottet, all den stund han hörde till grefve
Svantes hofffolk. — Det var emellertid underligt hvad
hans bild fäst sig i hennes tankar. Hvarför tänkte hon
då jemt så mycket på honom? Han var en alldeles för
hög herre, för att hon skulle kunna hoppas att någon-
sin vinna hans kärlek. Hon visste nu, att hans slägt
hade gamla anor både på fädernet och mödernet och
att hans far egde många gårdar i Finland. Finge man
se att hon på något sätt fjäsade och gjorde sig till för
honom, skulle de andra hofqvinnorna få anledning till
ytterligare klander och elakhet. Derfor höll hon sin
känsla inom sig och hade visat sig så kall och lik-
giltig, då hon en gång händelsevis råkat i samtal
med honom, som om hon aldrig haft den aflägsnaste
tanke på att vilja störa hans hjertefrid.

Svartsjukan är emellertid skarpsynt och Herkules
var svartsjuk på alla och en hvar som talade med
Elin. Hans ständigt vaksamma och spejande ögon
hade lagt märke till vissa förstulna blickar, som hon

sändt den unge väpnaren en gång då han fått följa med henne till rännarbanan. Desslikes hade han er tappat henne ett par gånger, då hon varit syssel-satt med åtskilliga mystiska förhafvanden, såsom att spä, plocka sällsynta örter och dylikt, hvilket gerna icke kunde afse något annat än hennes kärlek till Sven Torsson — så var nämligen den unge väpnarens namn. —

Under färden i Vestergötland rastade hofvet en qväll på en hög, temligen kal skogsås, med stora, glesa furor på slutningen. Det var en vacker, stilla Juniqväll. Nordens milda sommarljus låg utbreddt öfver nejden.

Elin hade satt sig på en sten och lät sina blickar irra ut öfver dalen nedanför. Der nere, djupt under hennes fötter, lågo de små sjöarnes klara vat- tenspeglar mellan buskar och ljung, längre bort hördes elfvens mäktiga brus och långt, långt bort i fjer- ran samlade sig den allvarliga furuskogen till blå- nande berg.

Elin var hänförd af den vackra taflan. Hon tyckte sig i bruset kunna urskilja strömkarlens sång, der han stod i forsen till midjan och knäppte på sin harpa. Eller var det suset uppe i granarne, som lät så söfvande och berusande. — Nu hördes trastens underbara toner klinga ner i dalen. Hon släppte tygeln, med hvilken hon höll sin bruna passgän-

gare. — Han mände beta hvar han ville på slutningen — och lyssnade. Då rann det plötsligt upp för henne, att hon gömt något i sin väska från förra nattlägret, och hon skyndade sig att öppna densamma samt framtaga några halfvisnade prestkragar.

Medan hon derpå med djupt andäktigt min afplockade det ena lilla hvita blombladet efter det andra, kom Herkules, som aldrig utan inre afund kunde se henne göra något sådant, smygande på tå bakom henne, och plötsligt surrade hans gälla, otäcka skratt i hennes öron, förjagande alla hennes ljufva minnen.

Hon vände sig om. Der stod han, som vanligt, grinande och gestikulerande, i det han härmade henne:

»Älskar, älskar inte, älskar med ursinne!» hvar på han, med en min af den mest affekterade ömhet, tog sin bjellprydda getskinnsmössa och tryckte den till sitt bröst, i det han vyssade den som den varit ett litet barn.

»Du bör icke reta mig, Herkules», utbrast Elin med blossande anlete.

»Och så blir det bröllop med ståt och gamman,
Sedan barnsöl med snälla amman!»

sjöng dvergen, i det han hoppade ned för branten, så att stenarne rullade om hans små, krokiga ben och hästen satte upp sitt hufvud i vädret och frustade.

»Akta dig att göra om det der!» skrek Elin förargad efter honom, »eller skall jag rifva ut ögonen på dig!» —

I början af Augusti var hofvet åter i Stockholm. Någon tid derefter fick Elin höra, att konungens nämnd ändtligen dömt fogden, som förskingrat hennes arf, att gifva henne två gårdar i vederlag. Glad deröfver skyndade hon uppför den långa torstrappan, för att omtala den stora nyheten för sin gudfar, doktor Benediktus. Men denne visste det redan förut och mera till. Då fogden insett, berättade han, att han icke längre kunde draga sig ur spelet, hade han sändt sina fränder till hufvudstaden, för att med de penningar, som de lyckats sammanskjuta, köpa gårdarne fria. Men prokuratorn, till hvilken de vändt sig, hade genast för egen del lagt beslag på deras penningar samt tvungit dem, under hotelse att de eljest skulle råka ut för stockeknektarne, att skyndsamt lemna staden. — Dermed var sålunda den långa arfstvisten afgjord lika hastigt som enkelt.

Benediktus ämnade tillägga några tröstande ord. Men Elin förekom honom, i det hon småleende förklarade, att hon aldrig haft det minsta hopp om att få mottaga dessa hemman, sedan hon fått höra att prokuratorn haft något med dem att skaffa.

När hon skulle lemna rummet, märkte hon att en tredje person var der inne. Det var en högväxt

man med rödt ansigte, ljusa knävelbårar och stora, glåmiga ögon. Han hade stått så långt inne i fönstersmygen, medan hon talat vid Benediktus, att hon icke förr gifvit akt på att han var der. Benediktus, som trodde sig läsa hennes tankar, sade i låg ton, att det var den nye slottsfogden, Ture Jönsson Hjort, hvarpå han skyndade sig att tillägga några berömande ord, framhållande hans rikedom och fromma sinnelag, samt slutade något oväntadt med att säga:

»En sådan vore just för dig, Elin!»

Elin teg. Hon visste icke hvad hon i hastigheten skulle svara. Helst hade hon velat sjunka ned genom golvet, som hon gick och stod, om hon bara kunnat.

Nu kom slottsfogden fram till henne. Han började genast att orda vidt och bredt om prokurators stora rättvisa och mildhet. Vore något misstag begånget i fråga om hennes arf, bedyrade han, skulle det helt visst blifva rättadt.

Men att taga prokurators parti var just icke den lämpligaste vägen att vinna Elins tycke, och då slottsfogden strax derpå anslog en ton af förtrolighet samt med hycklande ödmjukhet utropade »att man alltid måste ödmjukt finna sig i Guds allvisa skickelser», fann hon honom rent af vederstyggelig med sitt ständiga krumbugtande och sin läspande tunga. Hon kunde icke fatta hur Benediktus kommit på en sådan

tanke som att denne man vore ett passande parti för henne.

Då hon kom upp på sin kammare igen, satt hon der länge och grubblade öfver hvad som händt. Slottsfogdens kalla, glåmiga blickar riktigt förföljde henne. Hon ryste när hon tänkte på dem.

»Nej, hellre vill jag mista mitt hufvud!» utbrast hon för sig sjelf, i det hon reste sig upp för att ordna blomkrukorna i fönstret, »än jag viges med en sådan!» —

Hon skulle dock snart få erfara, att denna föresats icke var så lätt att hålla som hon först tänkte. Visserligen betydde det föga att slottsfogden för hvarje dag vardt allt enträgnare i sin uppvaktning. Men äfven doktor Benediktus vardt mycket ifrig med att föreställa henne huru förmånligt det skulle vara att blifva slottsfogdens hustru. Och detta smärtade henne mycket, då hon alltid ville vara sin snälle gudfader till behag. — Det var för besynnerligt. Äfven fru Karin var af doktors tanke och berömde ofta slottsfogden, så att Elin kunde märka att det skedde särskildt för hennes skull. — Men ju mera Elin kom att vistas i herr Tures sällskap, dess mer leda uppväckte han. Alltid, tyckte hon, glammade och pratade han så mycket med hustru Anna, prokuratorns fru, då denna besökte Karin Månsdotter. Endast detta hade varit alldeles tillräckligt för henne

att få en grundlig afsmak för honom, ty denna sliskiga kvinna kunde hon icke tåla för sitt lif. Alltid passade hustru Anna på att hviska något försåtligt ord i örat på hennes matmoder. Och om de elaka orden ännu icke burit någon frukt, tack vare fru Karins goda hjerta, kunde något af det orena ändock till slut stanna kvar på botten af det eljest så blanka kärlet.

Hvarje söndag, då Elin gick i kyrkan, stod slottsfogden på gången, utpryntad som en konstmakare, i bjefs och fjädrar, helsande och krumbugtande för henne. Dess emellan sände han henne bref, doftande af parfym, hvilka Elin tvärt sände till baka.

Dorti kunde icke förstå hvarför Elin bar sig så oskickligt åt och icke åtminstone läste dem, om hon än icke ville göra sig det omaket att låta någon skrifvare sätta upp ett svar.

»Det är alltid så roligt!» sade Dorti, en dag då hon såg brefdragaren komma, »att få läsa hvad de förnämde kavaljererna skriva om kärlek. När man, som du, kan göra det utan hjälp, begriper jag i sanning ej hvarför du inte gör det.»

Men Elin vardt endast mera vred och slängde brefvet tillbaka åt Lukas Torngömmare, som stod vid dörren, tummande sin ludna mössa. — »Han kunde helsa den som sändt honom, sade hon, »att hon önskade att Skam toge både bref och karl». —

En tid derefter var dansgille på slottet. Elin

hade nu stigit så i gunsten, att hon fick vara med på hofvet, när det förlustade sig.

Kung Erik var denna qväll vid ett synnerligt godt lynne och gjorde sig ogement lustig med lekar och upptåg. Då slottsfogden skulle till att dansa, tog munterheten alldeles öfverhand. Det blef ett larm och ett stoj utan all ända. Mäster Jörgens lutinister fingo ej en ton ur sina instrument för bara skratt. Det var förstas Herkules som varit framme igen. Bäst som slottsfogden stått der, krumbugtande och hviskande med prokurators fru i en vrå, hade dvergen passat på och fäst på hans rygg en död råtta, hvilken dinglade åter och fram, då han gjorde sina siratliga steg åt höger och venster, i takt efter musiken.

»Se hur de göra narr af din fästman!» skrek Dorti i Elin's öra, der de sutto i fönstersmygen.

Elin gaf henne en vresig blick till svar, så att hon hastigt slog ned ögonen, och utbrast häftigt:

»Ej är han min fästman, om icke den Onde fäst honom!»

Det förtröt henne, så att hon icke kunde säga det, detta evinnerliga tal om att hon och slottsfogden skulle blifva ett vif. — Nej, förr ville hon dö än taga till herre en sådan man, som alla drefvo gäck med. Men hon föresatte sig att icke låta någon märka hur hårdt styngen kändes.

Om en stund kom slottsfogden, sedan han emellertid befriats från sin nesliga prydnad, bort till Elin och bjöd upp henne till dans.

»Nej tack», svarade hon snävt, »jag vill icke gå med er i dansen.»

»Hvarför icke det, jungfru?» frågade han, läspande på målet. »Fru Karin tyckte att jag borde bjuda upp er!»

»Jaså, I dansen på befallning, Junker? — Men hören I ej att jag inte vill tråda dans med er!»

»Kors, så rar I nu blifvit. Jag minnes godt den tid då I dansade i lekstugan på Själagårdsgatan. Der var det mången mindre karl än jag som fick hålla er om lifvet.»

»Då mins I kanske också att jag var nog så dyr på mina varor och ej tog till tacka hvilken narr som helst.»

Slottsfogden tog ett steg tillbaka och betraktade henne med vred min, i det han sade:

»Jag tänker att I är galen!» —

»Ja, en af oss är det. — Men gör er ingen sorg derför, käre herre! Ej blir det I som får hålla den galna, hvarken om lif eller hals.»

Med dessa ord vände hon sig om på klacken och gick ifrån honom. Hon gaf emellertid akt på att han med stora steg styrde tvärs öfver golfvet bort till hustru Anna, förmodligen för att beklaga

sig hos henne och finna tröst för sina motgångar. — Elin kunde icke begripa hvarför fru Anna var så ifrig till att locka och tubba henne att blifva slottsfogdens hustru. Hon hade varit bland de första som hviskat derom, och på sistone hade hon riktigt kunnat springa benen af sig, för att få tala om för alla, som ville höra derpå, hur gerna fru Karin såge att slottsfogden finge sin vilja fram med Elin. —

En ruskig höstdag, några veckor senare, satt Elin och sydde i förmaket till frustugan. Regnet smattrade på rutorna och gjorde det mörkt och dystert i det stora hvälfda rummet. Midt på golvet, vid ett långt bord, voro några qvinnor sysselsatta med att klippa till kläder eller sy. Vid öfre ändan af bordet hade fru Anna tagit plats i en högkarmad länstol och förde ordet, i det hon med tillgjordt leende min sände ut sina hvassa pilar åt höger och venster.

Plötsligt tystnade hon och såg bort åt fönstret der Elin satt.

»Det blir nog snart bröllop här i gården», hviskade hon åt sin högra granne.

Denna började genast att fnissa och småskratta.

»Slottsfogden lär redan ha beställt sina bröllopskläder hos Mårten Skräddare», inföll Dorti, som satt till venster om hustru Anna. Hon kunde aldrig försaka ett dylikt skämt.

»Hör upp med ditt dumma prat, Dorti», ropade Elin och antog tvärt en allvarsam min.

»Kors, jag säger blott som folket pratar!» svarade Dorti med en knyck.

»Folket pratar? . . . Ja, när det blir folk af dig, Dorti, bli visst mina gamla skor nya.»

»Stör henne inte», inföll en annan af qvinnorna, och vände sig till Dorti, »hon tänker så sött, förstås, om sin ljuse väpnare. — Men det är fåfång sorg! Aldrig får I Sven Torsson, så mycket I vet. Han är redan fäst på annat håll!»

Elin svarade ej. Hon bet förargelsen i sig och vände sig mot fönstret, betraktande regndropparne som flödade ned för yttre sidan af rutan. Det var nog Herkules, tänkte hon, som varit framme och squallrat för dem om Sven Torsson, men det skulle han få sota för.

Emellertid började hustru Anna snart åter sitt tal om slottsfogden, orerande vidt och bredt om hans rikedomar. Alla vore ense om att fördöma Elin, som lät en så rik och berömlig man gå ifrån sig med felslagen förväntan, allra helst, tyckte de, som hon borde veta hur gerna fru Karin såge att det blefve något af.

»Snart blir hon i sitt rätta humör, ska' du få se», hviskade hustru Anna åt sin granne till höger, och sände en förstulen blick på Elin. »Se bara hur hon skrufvar sig på bänken liksom hon sutte i nässlor

När hon kommer i det sinnet, kan hon gifva svar åt sjelfva fru Karin.»

Nu gick det då i sanning för långt, tyckte Elin, som icke kunde helt och hållet täppa till sina öron för alla dessa gemena anspelningar.

»Jag önskar hin onde toge er», skrek hon och for upp från bänken. »Och att du, Dorti, måtte få en fästman som slår dig hvar enda dag i året! — Säg, hvad viljen I väl jag skall göra med en sådan skrapetaska som slottsfogden?»

Hennes fråga väckte de andras ohejdade munterhet.

»Menar du väl», frågade hustru Anna, »att Ture Jönsson släpper dig så lätt, sedan fru Karin blifvit hans böneman?»

»Jag ger honom och henne fanen!» skrek Elin. »Reten mig icke längre, säger jag!»

»Så hon lastar vår nådiga fru», mumlade qvinnorna med förskräckta miner.

»Jag tänker taga den jag vill», återtog Elin med fast stämma, utan att gifva akt på deras utrop, i det hon gick fram och stälde sig vid bordet. »Och skulle I än med era praktiker och konster bringa det så vida, att jag stode med Herr Ture inför presten, skall jag säga nej, och nej, och tusen gånger nej. Jag kommer aldrig i hus eller säng med den karlen.»

»Och jag säger dig nu», afbröt henne hustru Anna och reste sig upp, »att du bör tämja ditt stolta sinne, lilla Elin. — Sven Torsson går allt din näsa förbi!»

»Må ske då! Jag skall nog veta att få en braf man på min arm, utan att I må bekymra er derom, hustru Anna!»

»Jo, vackert får du draga vefven!» svarade denna i ännu mera hånande ton.

Dessa ord vardt droppen som kom Elins vrede att jäsa öfver.

»Om I icke tigen», skrek hon, alldeles ursinnigt och sprang fram mot hustru Anna, »skall jag rifva ut både ögon och tunga på er!»

Men de andra kvinnorna lade sig nu emellan och höllo fast Elins händer och armar, medan hustru Anna inföll med en min af sårad värdighet:

»Jag skall klaga på er! Fru Karin kan icke längre hafva en sådan som I uti sin tjänst.»

»Ja, löp och spring!», skrek Elin ursinnigt efter henne. »Men så sant jag lefver, skolen hvarken I eller fru Karin blifva den böneman som får mitt ja.» —

En stund derefter vardt Elin inkallad till Karin Månsdotter, hvilken denna dag varit något opasslig och därför icke, såsom hon eljest brukade, kunnat deltaga i sysslorna.

Då Elin kom in i frustugan, var fru Karin mycket vred till sinnes och förehöll henne i allvarliga ordalag

hennes hastiga och onda sinnelag. Hustru Anna hade nyss klagat på henne, sade hon, och skedde det ännu en gång att Elin så förgick sig mot Herr Görans hustru, skulle hon få fara sin kos.

Elin hörde saktmodigt på tills fru Karin slutat. Men nu kunde hon icke längre återhålla sin sinnelse. Kastande sig ned för hennes fötter och fattande hennes klädningsfäll, som hon kysste gång på gång, utbrast hon med tårar i ögonen:

»Ack, nådiga fru, hjälp mig för Guds och Jesu skull. De säga att slottsfogden är min fästman och det kan jag icke tåla för lifvet. . . . Så narras och gäckas de med mig hela dagen, fast jag aldrig sagt dem ett ord för när eller gifvit dem minsta anledning.»

»Ture Jönsson är en from man och bör blifva dig en god herre. Man har sagt mig att han håller dig af hjertat kär.»

»Kan hända, nådiga fru; men den som är allt för from mot andra, brukar ofta vara värst emot den han rår om. Hans kärlek synes mig för öfrigt vara skäligen torr och ringa nog.»

»Man säger ock att du gifvit honom på hand?», återtog Karin Månsdotter, sökande alltjemt gifva sina ungdomliga drag ett så allvarligt och strängt utseende som möjligt. »I så fall har du endast din egen ostadighet att skylla på.»

»Ej vet jag hur man kan skylla mig för ostadighet, kära, nådiga fru. Jag har aldrig låtit honom behaga mig!»

»Så sade dock hustru Anna nyss och äfven andra hafva talat derpå.»

»Det är en evig osanning. Om han kan bevisa att han fått gifva mig den ringaste ting eller att jag lofvat honom en bokstaf, eller kan han säga mig, på hvad ställe jag var, då jag gaf honom handen på att jag ville vara honom stadig, så vill jag gerna göra honom till viljes.»

Elin talade ifrigt och varmt. Det hördes att hvarje ord kom ur hennes innersta hjerta. Det allvarliga uttrycket i Karin Månsdotters ansigte försvann också småningom och när Elin slutade, tog hon henne sakta i armen och drog henne upp till sig.

»Ej må du tro, kära Elin», sade hon och hennes röst lät åter mild och len som vanligt, »att jag vill tvinga dig, då jag nu hör din hjertas tanke. Jag har trott, ser du, att det skulle vara till din egen lycka om slottsfogden finge sin vilje fram, ty så har din egen gudfar sagt mig. — Men säg nu blott kort och godt nej, då herr Ture kommer nästa gång, så blir saken slut.»

Dessa vänliga ord gjorde Elin så glad att tårarne, som hon hittills lyckats återhålla, började strömma ur hennes ögon. Alldeles utom sig af rörelse kastade

hon sig på nytt på knä och bad att hennes kära, nådiga fru ändtligen måtte förlåta henne för de hårda ord, hon nyss haft ute i förmaket, samt berättade henne allt hvad hon måst utstå och lida för herr Görans och nu senast för hans hustrus skull. Slutligen fick Karin Månsdotter sjelf tårarne i ögonen och lofvade, att Elin i framtiden skulle få säga henne till om prokuratorn skulle göra henne någon ny förtret. —

Då Elin kom ut ifrån Karin Månsdotter, träffade hon Herkules i trappan, som vinkade henne afsides och omtalade för henne med knipslug min, att han nu kommit under fund med att slottsfogdens frieri endast vore en gemen tillställning af prokuratorn, hvilken ville få Elin bort ur fru Karins skyddande närhet. Herkules hade bland annat fått reda på, att slottsfogden icke egde några egna penningar, utan att dem han ståtade med hade han fått af prokuratorn. Han hade icke ens kunnat lösa ut de nya kläder, som han låtit göra åt sig hos Märten Skräddare. —

Denna qväll var en af de lyckligaste som Elin upplefvat. Fru Karin hade lofvat och tillsagt henne om sin nåd, och hennes gudfar Benediktus, som ändtligen fått ögonen öppna för det skändliga bedrägeriet med slottsfogdens frieri och nu mera genomskådade Görans plan, hade erkänt för Elin, att han misstagit sig, och bedt henne förlåta sig för det han så mycket plågat henne.

»Men, kära flicka!» hade han slutat, »det blir ju rätt ändå hvad jag alltid sagt dig. — Du bör se dig om efter en bra karl, som kan beskydda dig mot dylika fula streck.» —

Elin grubblade länge och väl öfver dessa ord, der hon låg vid Dortis sida, för första gången på länge utan att hafva tårar i ögonen. — Och medan hon stirrade på månskenet, som silade sig in genom de små rutorna i fönstret och lyste upp den mörka spiseln, stod plötsligt för hennes blickar bilden af den unge väpnaren. Hon såg hur han med stolt hållning gick öfver det hvita golfvet nere i slottsalen. Hvilken spänstig gång, hvilka breda skuldror! — Han skulle nog förstå att hålla fältet fritt kring henne, tänkte hon. Och så mindes hon sin dröm, hur han burit henne på sina starka armar öfver månlysta bergtoppar och dunhvita moln. — Det kom en vek, underbar stämning öfver hennes själ, och plötsligt slog hon armarne kring Dortis hals och kysste henne gång på gång, i det hon hviskade:

»Ack, Dorti! Om du visste hur lycklig jag är i qväll!»

VIII.

En dag i slutet af September skulle konungens nya fogelhus invigas. Det var därför icke underligt att alla, som icke af sjukdom eller trängande sysslor voro bundne inne i staden, skulle skynda ut åt norra malmen, der fogelhuset, med sina många sällsynta utländska foglar, var beläget. Också var det, ehuru väl en timme ännu återstod till aftonringningen, så folktomt på torg och i gränder inne i staden som det varit det året, då pesten grasserade som värst, då det endast hördes psalmsång och klockerkning hvar man gick.

Det hade regnat något strax efter middagen. På den öppna platsen — »Vändplatsen» eller »Sanden», som den kallades — mellan Storkyrkans norra mur och slottsgrafven*, låg vatten ännu kvar här och der kring stenarne eller droppade ned från den hög-

* På tredje sidan sluttade marken öfver den kulriga berggrunden, hvilken här och der trädde fram i dagen, ned emot strömmen och den låga trähuslänga, som på denna tid följde östra sidan af Stadsmeljegatan.

hvälfda vindbrons kedjor och jernbågar. Innanför bron låg den vackra slottsporten med sina två runda porttorn, ett på hvardera sidan, och sitt mörka, smala porthalf. Och långt ut åt sidorna sträckte sig sedan den höga, gulgråa ringmuren, hvilken, som bekant är, omslöt slottet på stadssidan. Från vändplatsen kunde man därför icke upptäcka stort mera af slottets många, oregelbundet hopade och i en brokig mångfald af stilar uppförda byggnader än deras branta, kopparklädda tak och utsirade takrösten. Endast det väldiga tornet »Tre kronor» steg högre mot skyn. Ur dess mörka gluggar stack det grofva skyttet fram sina hotande eldgap.

Det var en sällsam, stämmingsfull tystnad som denna qväll rådde öfver staden. Uppe i de små porttornen gingo vaktknektarne åter och fram under tyst samspråk. Nedanför glittrade qvällsolen mot de små vattenpussarne mellan stenarne, medan hon satte en irrande solkatt på den grå, surmulna ringmuren, som låg der så allvarlig och riksviktig, innan hon stänkte sitt rödaktiga skimmer på doktor Benediktus' små fönster högst upp i tornet. — Och der bakom utbredde sig en klar, molnfri himmel, som det tycktes ännu mera djupblå, der han nu låg såsom bakgrund till de erggröna, fantastiska figurer, föreställande den menskliga magten, äran eller härligheten, hvilka prydde slottets många gaflar och utsprång. —

Plötsligt uppstod buller och støj i det mörka port-halvfvet. En flock drabanter och väpnare kom ut på vindbron.

»Nej, se dit!», ropade Sven Torsson, som gick främst i flocken, och pekade bort åt kyrkväggen. »Der står ju Max Klo och solar sig i det vackra vädret. — Hör hit, kamrat! . . . Ska' vi spela Brutt Sequens?»

Den tilltalade nickade jakande och klef med trygga steg öfver slottsplatsen.

En af drabanterna skyndade ned åt kyrkbrinken för att hos Kurt Bagare hemta öl och tärningar, medan de andra väntade på bron, roande sig med att spotta i kapp ner i grafven på de stenar och multnade trästycken, som stucko upp här och der ur det grön-slemmiga, stinkande vattnet.

En stund derefter hade de slagit sig ned kring en flat stenhäll vid kyrkväggen. Spelet var i full gång, medan ölstånkan, under larm och støj, gick laget rundt.

När Elin och Dorti strax före aftonringningen kommo gående öfver vindbron och fingo se det muntra dryckeslaget, skyndade de därför med nerslagna blickar, så fort de kunde, att komma förbi kyrkhörnet och ner till slottsbacken. De hade varit ute på norra malmen, för att åse festligheterna; men då de för trängselns skull icke kunnat komma synnerligt långt fram, hade Dorti öfvertalat Elin att i

stället följa med till Bollhusträdgården, för att se om icke någon af hofjunkarne till äfventyrs roade sig der med bollspel eller dyligt.

Då de hunnit fram till trädgårdsporten, hvilken låg ett litet stycke från kyrkans östra vägg, stannade Elin och höll sin följeslagerska tillbaka.

»Det är redan sent», sade hon. »Jag vill ej gå dit in i qväll. — Vi kunna i stället gå ned åt brotrappan och återvända genom Vattuporten.»

De sågo en stund nedåt den smala, krokiga slottsbacken. Mellan skrofliga klippor sluttade den temligen brant ned mot vattnet. Utmed dess södra sida gick en utbyggd plattform af trä, temligen hög, på hvilken man i stället för trappor inkom till de öster om Bollhuset liggande små stenhusen, medan dess norra sida begränsades af den djupa slottsgrafven, här och der försedd med ett lågt stängsel, och den bakom densamma liggande höga muren.

»Kanske de leka Tröjeborg der inne?» återtog Dorti sedan de en stund sett på några kungliga jakter, som seglade förbi den skogklädda udden midt öfver vid Skeppsholmslandet. Hon var tydligen mera böjd för att gå in i trädgården än att se på skeppen.

Elin var obeslutsam. Hon visste icke rätt hvad hon ville. Slutligen gaf hon dock vika för DORTIS enträgenhet och följde med henne, ehuru med synbar motvilja.

Den gamla Bollhusträdgården var temligen vidsträckt. Den var enligt tidens sed delad genom smala sandgångar i fyrkantiga kvarter, omgifna af höga, oklippta spireahäckar samt här och der något enstaka fruktträd. Vid staketet stodo äfven några rönнар och ett par stora oxlar.

»Nej, om jag ser till en enda menniska!», sade Dorti, i det hon tittade nyfiket omkring åt alla sidor. »De äro nog der ute på malmen allihop.»

»Ja, det hade jag kunnat säga på förhand. Och jag kan ej begripa hvarför du så gerna vill vara här i skymundan. Kom, gå vi ned åt brotrapporna», — Elin ryckte Dorti i skörtet — »Jag undrar just om den store spaniefararen har kommit upp på strömmen än?»

»Kanske de spela inne i Bollhuset i dag?»

»Ah nej! Då, kan du förstå, skulle vi höra bullret af kloten.»

»Jag ser några der borta vid väggen.»

»Strunt! Några skrifvardrängar och lakejer! — De skulle gifva oss glåpord och försmädliga miner, om vi såge på deras spel. — Kom nu!»

»Söta Elin, gif dig till tåls blott ett enda litet, litet ögonblick. Jag vill plocka några rönnbär och gröna qvistar. De ta bort, säger man, kalkdammet uppe i vår kammare.»

»Och så skall du väl lägga några blomster under

din hufvudkudde igen?» återtog Elin med leende min.
 »Är Märten Styfvert icke nog stadig?»

»Vet jag visst!» svarade Dorti och snörpte på sin lilla mun med föraktfull min. »Som Märten vore något att stå efter! — Men skratta du! Så sant jag här står är det icke en dagsens lefvande sanning, att om man plockar blomster på midsommarqvällen och lägger dem under sin hufvudgård, får man i drömmen se sin blifvande hjertevän.»

Nu brast Elin ut i klingande skratt. Dorti var då en för lustig jänta, tyckte hon. Alltid var hennes hufvud fullproppadt med tankar på friare och giftermål.

»Kors, har du aldrig hört det förr?» återtog Dorti med tillgjord högtidlighet, då Elin allt jemt skrattade.
 »Vet du, sista midsommarqvällen, då jag tagit blott ett par små ängsblommor, drömde jag, att jag talade vid en ståtlig riddare just här, der vi nu gå.»

»Och han talade, förstås, om idel, renaste kärlek!»

»Ej minns jag det så noga. . . . Han klappade mig på armen . . . och derpå kysste han mig . . . och så tog han mig i sin famn och kysste mig. . . .»

»Så barnslig du är, kära Dorti! Nu tror du kanske, att den ståtliga riddaren skall göra om det der i verkligheten?»

»Hvem vet!» sade Dorti och började plocka ned

de stora rönnbärsklasarne och lägga dem i sitt förklåde. »Sådant har skett förr.» —

Men det var besynnerligt att slottsfogden dröjde så länge. När hon på morgonen gått öfver borggården, hade han vinkat henne till sig och i de mest bevekande ordalag bedt henne att hon skulle laga så att han finge råka Elin. Han hade något som låg och tyngde så grufligt på hans själ, hade han sagt, och som han nog aldrig blefve qvitt om han inte finge bedja den rara flickan om förlåtelse. — »Ack, älskade jungfru», hade han slutat, »I skulle göra mitt hjerta en så stor lisa, att I det ej kan tro!» —

Dorti hade i början trott att han menade Elin något illa och därför gifvit ett snävt svar, men då hade han tiggat om igen och bedt så innerligt, att hon, som just icke egde stor fasthet i sinnet, till slut gifvit vika och lofvat öfvertala Elin att vid aftonringningen gå ner i Bollhusträdgården, som nog då vore tom på människor för den stora festlighetens skull. Och då hade herr Ture blifvit så glad, den stackars karlen, som nog var mycket kärlekskrank, att han hoppat af glädje och utropat flere gånger: »det ska' I hafva mycken god tack för, jungfru, och många, många ljufliga nätter.» —

Men fast han tagit henne i hand på att han skulle vara påpassligare i fråga om tiden än en tornväktare, kunde hon likväl nu, hur hon än såg sig omkring, icke

upptäcka minsta skymt af hans stora, fjäderprydda hatt. Det lönade sig just att hjälpa den karlen på tråden, tänkte hon, och vände sig om. Elin, som stod bakom henne på gången, började blifva orolig och ville gå i hvarje minut. Han finge därför hjälpa sig bäst han kunde, ty nu var hon icke karl till att hålla henne qvar längre.—

Då hördes hastiga steg bakom dem i gången. Innan Elin hunnit se sig om, upptagen som hon var af Dortis prat, stod Sven Torsson vid hennes sida. Han hade sett dem, när de gingo förbi kyrkhörnet, samt passat på vid första lägliga tillfälle att obemärkt smyga sig efter dem.

»God afton, små jungfrur!» helsade han i uppsluppen ton och förde handen med en vinglande åtbörd åt sin fjäderprydda hatt.

Elin vardt röd ända till hårfästet och slog ned ögonen med förlägen min. Hon öfverlemnade åt Dorti att besvara helsningen samt tog ett par steg åt sidan, på det han måtte få rum att komma förbi dem i den smala gången.

Men detta var tydligen icke hans afsigt, ty utan att säga ett ord mera, fattade han henne i nästa ögonblick om lifvet och sade skämtande, i det han tryckte en kyss på hennes kind:

»Der tog jag, hvad I säkert godvilligt ej vill gifva mig.»

»Det jag icke godvilligt gifver er, junker, har värde derefter!», svarade hon, på det högsta öfverraskad och förnärnad af hans djerfhhet.

Hon vände honom ryggen för att skynda derifrån. Men hvart hade då Dorti sprungit sin kos? Eller var det hon, som aflägsnade sig med slottsfogden, som hon nu sågs gå och kroma sig borta i gången?

»Och hör nu, vackra tärna,

Säg vill I blifva min?»

återtog Sven Torsson, gnolande, i det han böjde sig ned och såg henne i ögonen. Det låg något afbrutet, flämtande i hans röst, som nästan förskräckte henne, trots hans ytterliga glädtighet. Så hade hon för visso icke förestält sig denne säflige, höfviske junker, med hvilken hon en och annan gång vexlat några artiga ord. Han måste vara drucken, tänkte hon, ty så bar han sig åt. Hon erinrade sig nu, att hon nyss förut sett honom deltaga i det muntra dryckeslaget vid kyrkväggen.

Nu gensköt han henne och grep henne våldsamt i armen.

»I gör mig illa, junker. Släpp min arm!», sade hon i förebrående ton.

»Svara mig! Vill I gifva mig det jag ber er om? Vill I blifva mig stadig?»

»Det är icke höfviskt af er, junker Torsson, att handla så med mig som I gör. Eller tror I väl att

jag är en af dessa qvinnor, som stryka omkring på torgen nattetid med gula hättor? . . . Med dem kan I antaga sådana seder.»

Han stannade tvärt och betraktade henne en lång stund. Hans blick var till en början något osäker, men ju mera han såg, dess vekare blef uttrycket i hans blå, vackra ögon, och det lade sig som ett ve-modigt drag kring munnen, då han utbrast med af rörelse skälfvande stämma:

»Nej, gå ej ifrån mig, jungfru Elin! I kan icke tro . . . hur många fjät jag gått för er skull!»

Då hon icke svarade, spred sig en däfven glans för hans blickar och rösten vardt liksom beslöjad:

»Kära, hjertans kära Elin!» återtog han, »Ej är jag fin till skick och later; men döm ej af mitt yttre. Säg blott att I viljen älska mig och I skolen kunna linda mig som ett skoband kring ert lillfinger.»

Elin var för stolt för att svara på sådant löst tal. Hon kände sig ännu förolämpad af det något råa sätt, på hvilket han börjat sitt frieri, och svarade därför i kylig ton, att han gjorde bäst uti att lemna henne i fred och i stället fråga någon af de adliga jungfrurna i staden, om icke hon ville blifva hans vif; de voro mera hans likar. — Men deras sköldemärken, bedyrade han, voro litet värda, mot hennes blåa, trofasta ögon. Och dervid raglade han till och stapp-

lade på målet, så att hon tydligt kunde märka att han tagit sig något för mycket till bästa.

»Så talen I blott, junker», afbröt hon honom, »derför att ölet gjort tungan friare.»

Han stirrade på henne, liksom han tviflat på att han hört rätt, och såg derpå ned i marken. Visst hade han druckit en bägare eller två, tänkte han, men inte var han drucken, och inte hade han väl burit sig ohöfviskt åt heller, om han än varit en smula glad och upprymd. Fast icke hade han kan hända bort skämta så som han gjort då de möttes? — Men hvad hade han väl sagt? — Kanske trodde hon att allt samman vore ett tomt gyckel?

»Så sant mig Gud hjelpe!» utbrast han ifrigt, »håller jag inte af dig, flicka, mer än allt på jorden. Från första stund jag såg dig, tänkte jag att du skulle blifva min. Hör du hvad jag säger? . . . Du är mitt eget, allra käraste hjerta, och så länge det andas här i bröstet, blir du det. — Säg hvad vill du att jag skall göra för att visa dig min art och mitt rätta sinnelag?» fortfor han, då hon ändtligeu stannade, helt förvirrad af hans häftiga lidelse. »Skall jag gå genom eld och vatten? — Hör du! Det bränner i mig, qvinna! Ser du ej att din tystnad skär ut mitt hjerta bit för bit?»

Han blef allt mera vild och han ville ånyo fatta henne om lifvet. — Men det var icke så svårt längre

henne att lösgöra hans hand och lugnt föra den till baka.

»Om det är sant hvad I nyss svor i den Högstes namn», svarade hon, »så vill också jag säga er, junker Torsson, något af mina tankar. Neka vill jag då inte, att äfven jag länge haft er käriligen i mitt sinne.» — Hon drog djupt efter andan. — »Men aldrig vågade jag tro eller tänka det I skulle vilja taga mig till er äkta husfru. — Tänk väl, I är af rik, af gammal släkt! — Hvad skulle edra fränder säga om I toge hem såsom ert vif en flicka utan gods, utan ädel släkt, utan namn? — Och hvad skulle de säga om mig. . . . Nej, stör mig icke! — Jo, de skulle utskrika öfver bygden att jag gjort det af syndig lusta, af fäfänglig åtrå efter guld och glädje! . . . Nej, junker, derom måste I först skaffa er besked, innan I får mitt svar.»

»Det är min sak, ej deras.»

»Sedan måste jag tänka sjelf. — Ej är jag väl mycket rädd för», afbröt hon sig och hennes läppar drogo sig till ett småleende, »att I, när edra drömmar flugit sin kos och fågringen som I nu sägen er skåda i mitt anlete är borta och ersatt af skrynklor och fåror . . .»

»Aldrig, hör I! Aldrig i tidernas evighet!»

». . . att, säger jag, I då skolen gripa mig så hårdt om armen som I nyss gjorde . . .»

»Ack, allra sötaste hjerta! På mina händer skall jag bära dig . . . , smeka dig så lent . . .!»

». . . därför, ser I, junker Torsson, vill jag hafva betänketid. . . .»

»Ack, hvad är det af nöden? . . . Nästa dag är en skälm!»

»Hvarför nästa dag . . . nästa månad . . . år; hvad vet jag? — Och så vill jag samråda med min käre gudfar, doktor Benediktus.»

»Jag går genast att söka honom!»

»Och så vill jag tänka — hör I det ännu en gång . . . rådgöra med mig sjelf. Om jag då finner att jag känner för er hvad I nyss bedt mig om att jag skall känna, då . . . kan hända!»

»Lofva mig blott . . .»

»Hvad vill I, junker, att jag skall lofva? . . . Jag måste se mig väl före innan jag lofvar mig åt någon, på det att det må bli en sådan att mitt sinne och hans komma öfverens, så att vi ej vilja råka hvarandra lika ogera som natt och dag . . .»

»Ack, allra käraste flicka!» afbröt Sven henne alldeles öfverväldigad af rörelse. »I *måste* älska mig, hören I; I *måste*!»

»Aldrig lockar I mig, junker, och aldrig tvingar I mig heller», sade Elin med stolt min, i det hon höjde blicken så att den mötte hans — »och nu, väl mött härnäst!»

Medan de samtalat, hade ett sakta prasslande gång efter annan ådragit sig deras uppmärksamhet. Men Elin tyckte att det kom från den täta häcken och trodde att någon liten fogel flaxat omkring bland de torra qvistarne. Då varseblef hon, vid det hon vände sig om för att gå, till sin stora öfverraskning Rasmus' magra, gulbleka anlete luta sig fram mellan bladen och stirra på henne. Hon kände en rysning i alla leder, som om hon skulle trampat på en groda.

»Hvad fattas er, jungfru? . . . Hvad står på!» utbrast Sven Torsson, då han såg henne skifta färg och märkte hennes rörelse.

Elin teg och sträckte ut handen mot det ställe i häcken, der Rasmus sökte tränga sig fram.

I nästa ögonblick var väpnarens värja ur skidan.

»Jag skall späka dig för dina lyssnande öron!» skrek han och rände in i buskarne, sträckande värjan före sig.

Men Rasmus var redan utkommen ur häcken och började af alla krafter fly undan åt porten till. Sven Torsson gensköt honom dock med några hastiga språng.

»Försvara dig!» ropade han, då Rasmus saktade farten och flämtade andfådd, »eller ränner jag värjan genom ryggen på dig!»

Nu började denne senare ropa och skrika på hjälp, i det han drog sin korta värja och slog med henne åt höger och venster, för att hålla sin öfvermäktige fiende ifrån lifvet, allt under det han drog sig baklänges mot porten. Men det var halkigt i gången efter regnet och Rasmus en klen fäktare, krokig och krumbent som han var. Bäst som han hoppade der, snubblade han därför och gjorde en fullständig kullerbytta, tappande håde hatt och värja, samt blef liggande på ryggen i det blöta roflandet. Här drog han nu ihop sig såsom en igelkott med knäna under hakan, i det han skrek för lifvet.

Han såg så löjlig ut, den lille skrifvaren, tyckte Sven Torsson — som af naturen var from och långmodig till sinnes —, att han föll i gapskratt.

»Jo, du är mig just en vacker fogel», sade han och sköt in sin långa huggvärja i skidan. — »Men akta dig en annan gång att lyssna på mig — eller skall jag, vid djefvulen, klippa dina öron kortare!»

Han vände honom derpå ryggen för att söka återfinna Elin, som under fäktningen försvunnit. Han ville minnas, att han tyckt sig se henne taga vägen åt Bollhuset, och han vek därför af in på gången, som förde åt detta håll. — Men knappt hade han kommit halfvägs dit, förr än vilda skrån ljödo bakom honom. Då han vände sig om, såg han en flock af de kungliga hingstridarne samt några lakejer, anförde af

Rasmus, komma efter med dragna värjor. Han förstod genast att det var honom de ville åt, och dragande på nytt sin värja, gjorde han sig redo att möta deras anfall.

Detta lät icke länge vänta på sig. Under höga rop sökte Rasmus uppmuntra sina följeslagare att gå Sven på lifvet. Men denne var känd vida omkring för sin styrka och sin vana klinga. En och annan gjorde väl ett språng framåt, men endast för att hoppa lika fort tillbaka; andra kommo, raglande och hojtande, såsom druckne till ett par steg nära honom, då de, grinande i skägget, sade honom ett glåpord eller två för det han hörde till Sturens folk och sprungo derpå tillbaka.

»Stanna bara, poltron», skrek en af dem, i det han sökte spotta honom i ansigtet. »Vi ska' lära dig leka leken bättre än herr Nils vid Axtorna!»

»Eller kanske du vill hellre åka på rackarns märr», skrek en annan, »så ska' du fråga efter Gerdt Mård, för det är jag, ser du!»

Det hela tycktes sluta med ordstrid. Detta var dock ingalunda Rasmus' afsigt. Han var ännu blek och darrande af ilska efter den behandling han nyss rönt inför Elins ögon och skrek att han ville se Sven Torssons hjerteblod rinna, om än den onde sjelf skulle mala honom till gryn därför. Medan Sven var ssyselsatt med att vexla mer eller mindre mustiga till-

mälen med hans följeslagare, och därför icke gaf akt på hvad Rasmus företog sig, passade också denne på att smyga sig bakom häcken och stack sin värja med all kraft i sidan på honom.

Detta fega sätt att anfälla rågade måttet af Sven Torssons tålmod och bragte honom med ens i ursinne. Utan att gifva ett ljud ifrån sig af smärta eller vrede, vände han sig hastigt om och grep med ett kraftigt tag den förbluffade Rasmus om nacken samt lyfte honom, trots allt hans sprattlande, på sina starka armar högt i luften, liksom han varit ett litet lindebarn. — Han såg sig omkring. — Man märkte på blodet, som sipprade fram under hans gula elgskinnströja och färgade sanden, att han var sårad. Derpå skyndade han med sin börda, utan att stappla, ut genom porten. Rasmus var så förskrämd, att han ej gaf minsta ljud ifrån sig. Äfven hingstridarne, som långsamt följde efter, syntes slagne af häpnad öfver denna oerhörda armstyrka.

Då Sven Torsson kom fram till räcket som gick kring slottsgrafven, kastade han en hastig blick dit ned. Derpå lyfte han Rasmus högt i luften samt slängde honom som en vante ner i djupet. Man hörde hur det plaskade till i vattnet der nere. Derpå vardt det tyst.

Utrop af fasa, blandade med svordomar och förbannelser, uppstämdes nu från alla håll. Ingen tycktes

likväl hågad att vara den förste att hämnas sin anförare. Då syntes Elin komma springande från slottsplatsen, följd af Max Klo och några af Sturens djurskyttar och väpnare, som hon hemtat från dryckeslaget. Hon hade nyss sett hur Rasmus flög ut öfver grafräcket och var slagen af häpnad och beundran öfver en sådan styrka. Att det var en lefvande varelse, som så behandlades, derpå kom hon icke att tänka en enda sekund.

Just då hon kom fram, hördes rop nerifrån grafven, dit under tiden några af Rasmus följeslagare skyndat ned utför den nedrasade yttermuren, att skrifvaren brutit nacken af sig i fallet och var stendöd. Denna underrättelse hade till följd att de andre började ropa med full hals efter slottsvakten och profosserna. — Nu voro goda råd dyra. Inom ett ögonblick kunde Peder Gadd med sina stockeknektar och medhjelpare komma till städes, och då vore gerningsmannen till våldet ohjelpigt förlorad.

Antydande sina följeslagare i några få ord att de borde hålla hingstridarne stängen, om desse skulle göra min af att förfölja henne, gick Elin fram till Sven Torsson, som stod allt jemt liksom förstenad blickande dystert framför sig i marken, samt ryckte honom i armen.

»Kom, följ mig!» sade hon kort och flämtande. Han lydde stillatigande.

Då märkte hon att hans värja ännu låg qvar i sanden.

»I glömmet värjan, junker», sade hon och sprang till baka samt tog upp den och stack den i hans skida.

Derpå drog hon honom med sig till baka in i trädgården och sedermera på omvägar, härs och tvärs, till vattenporten som förde till lilla borggården samt derifrån upp i slottet till sin kammare. Här skulle han i lugn, tyckte hon, få öfvertänka saken.

Men hon hade icke väl kommit öfver tröskeln, då hon märkte att han var sårad. — Herre Gud! det hade hon då icke märkt förut. — Hon ryckte af honom skinntröjan och drog honom ned på en bänk samt föll på knä för att genast undersöka såret. Blod flöt temligen ymnigt ur det samma, men det syntes vara på det hela taget ganska obetydligt. Rasmus hade i hastigheten sigtat något för mycket på sidan, må hända också darrat på handen, eljest hade det lätt kunnat gälla lifvet.

Att plåstra på sår var en konst, i hvilken Elin liksom alla den tidens qvinnor var väl förfaren. Sedan hon hjälpt honom att tvätta det samma, tillagade hon med flinka händer ett passande förband. Det är dock icke utan fara att sköta en dylik skråma, äfven om den synes ringa och obetydlig, allra helst om egaren, såsom här var fallet, oupphörligt passar på

att fatta ens händer och kyssa dem. Efter en stund kände hon sig också alldeles yr i hufvudet, der hon stod, på en gång öm och förlägen, utan att veta hvad hon borde säga eller företaga sig.

Då for plötsligt en tanke genom hennes hufvud. Der Sven nu var, kunde han omöjligt vara säker. Det behöfdes ju endast att Dorti kom dit upp, så vore han genast ertappad, ty denna kunde icke hålla den ringaste sak hemlig, äfven om det gälde hennes lif.

Hon öppnade hastigt dörren åt korridoren och sprang ned ett stycke för trappan. Genom en liten glugg, som vette åt borggården, såg hon, hur denna fylles med en larmande folkhop, hvilken skockade sig kring en bår, på hvilken förmodligen Rasmus hvilade, medan de upphäfde höga rop och förbannelser mot den eländige, som tagit lifvet af honom. Hon insåg genast att hvarje möjlighet för Sven att undkomma på denna väg vore afskuren. Det återstod därför endast att utfinna ett passande gömställe åt honom, der han kunde hålla sig dold till dess ett lämpligt tillfälle erbjöde sig. Nu ångrade hon att hon icke redan under vägen till slottet hittat på en bättre tillflyktsort. Hon kunde icke förstå, hvarför hon fört honom med sig upp på sin kammare, der han var mera utsatt för upptäckt än inom någon annan del af slottet.

Hon sprang till baka upp i kammaren och delgaf Sven sina bekymmer. Vore det verkligen sant, att Rasmus fått sin bane, skulle herr Göran icke af någon låta hindra sig att utkräfvä den grymmaste hämd. Enda räddningsmedlet vore därför, att Sven hölle sig gömd tills värsta stormen vore öfver, då hans vänner nog skulle hjälpa honom på flykten. — Men hon fick ej ett enda redigt ord till svar, tyckte hon, på sina frågor och funderingar. Han sökte endast tillfälle att få klappa och smeka henne. Ändtligen kom hon att tänka på, att innanför kammaren funnes på vinden en liten skrubbe, som icke vore så oäfvnen till gömställe. Öfver vinden kunde man sedermera komma till den andra slottsflygeln, der skrifvarstugan var, om man blott skaffade sig nycklarne till ett par dörrar. Och derpå förde hon honom, halft med lock, halft med pock, in i skrubben, läste igen dörren, kastade en hop skräp, som låg kringströdt mellan bjelkarne i takresningen, framför den samma samt stoppade nyckeln i barmen. Om den undersökning, som till äfventyrs kunde blifva företagen der uppe, tänkte hon, icke skedde dess mera grundligt, skulle Sven helt säkert gå fri från prokuratorn och hans profosser.

Elin hade icke väl åter inkommit i rummet, förr än Dortis röst hördes i trappan. Hon skyndade fram till fönstret och låtsade vattna sina blommor, hvilket

dock skedde något tankspridt, i det att de tomma burkarne äfven fingo med af innehållet i kannan, så att vattnet rann ut på golfvet.

Dorti sprang fram, storskrattande. Elin var alldeles vimmelkantig, som gjorde så tokigt, skrek hon. Hon var fullproppad med historier om det stora slagsmål, som nyss egt rum i Bollhusträdgården, och bestormade Elin med oupphörliga frågor, om hon vågat se derpå, om det börjat, medan hon var i samtal med junker Sven, samt slutligen och icke minst enträget om hon icke hade någon aning, hvart junkern tagit vägen. Prokuratorn och riksprofossen Peder Gadd hade varit ute och slagit efter honom på alla torg, men utan att finna minsta spår. Den förstnämde hade svurit vid sin salighet, att han icke ville lefva en dag längre, om icke herr Sven finge dingla i galgen för sitt gemena dåd.

Elin svarade mycket snävt på hennes frågor; ty hon hade icke glömt att Dorti lemnat henne i sticket nere i trädgården. Dorti borde för öfrigt veta det bäst sjelf, tyckte hon, som fått språka så länge med slottsfogden. Hvert junkern tagit vägen, var väl icke heller så svårt att gissa, då han hörde till gref Svantes hoffolk, och denne sjelf hade domsrätt öfver sina tjenare.

Det var en förfärlig natt för Elin den som följde. För minsta knäpp spratt hon högt upp. Ändtligen,

sent om sider, somnade hennes pratsamma sängkamrat, då det blef lika tyst som mörkt omkring henne. Nu tyckte hon sig höra djupa, regelbundna andetag inifrån vinden. — Tänk om Dorti skulle vakna? — Hur skulle hon kunna stilla hennes nyfikenhet med någon passande förevändning? — Hennes ängslan ökades för hvarje timme. I sin högsta förtviflan vände hon sig till den Högste, bedjande honom om kraft och bistånd. — Då tyckte hon sig se i sin uppjagade inbillning Rasmus' bleka, förskrämda ansigte. Hon borrhade ned sitt hufvud så djupt hon kunde i dynorna. Det var hon, som vållat Rasmus' död, snyftade hon, genom att med blickar och åtbörder uppmana Sven att tukta honom. Och i sin stora själsångest bad hon ännu innerligare, att den Högste måtte i drömmen upplysa henne, om hon gjort något orätt, samt förståndiga och befalla henne att gå på den rätta vägen. —

Men någon dröm kom den natten icke för hennes trötta ögon. Då Dorti om morgonen steg upp för att kläda sig, vardt hon därför helt förskräckt, när hon kastade en blick på Elin och fick se hennes bleka, förstörda anlete.

»Så der får du visst inte gå ner till frustugan», utbrast hon och lutade sig ned öfver henne. »Då tror man bestämdt, att du vet hvar junkern håller

hus. Stanna här uppe, skall jag i stället göra din syssla.»

»Hvad menar du? . . . Hvilken junker?» — utropade Elin och for häftigt upp ur sängen.

Dorti smålog åt hennes förskräckelse. En hvar kunde ju begripa, svarade hon med en något allvarligare min, att Elin icke kunde veta hvart junker Sven lupit sin kos. Men då man ofta skylt henne för honom, hade Dorti sagt det som ett skämt, för att krya upp henne, då hon sett så mägta ledsen och förtviflad ut.

När Elin sålunda hörde att DORTIS tillbud endast varit förestafvad af välmening, slog hon armarne kring hennes hals och kysste henne gång på gång, tackande helt rörd därför, hvarefter denna hoppade med ett gladt skratt ut genom dörren. — Det fans nog ett och annat guldkorn på botten af den sladdrans hjerta, tänkte Elin för sig sjelf, i det hon såg efter henne.

En stund senare hade Elin städat kammaren och var sysselsatt med att sjuda vax i en stor gryta åt hofmästarinnan, som skulle hafva det till sin nya väf. Hon grubblade allt jemt i sin hjerna, hur hon skulle lyckas att föra junker Sven i säkerhet. Då klef slottsfogden, pustande och krumbugtande, in öfver tröskeln. Hon hade icke sett honom på mången god dag och nästan gjort sig förtrogen med den tanken

att han på allvar tagit sina ögon ifrån henne. Så mycket obehagligare föreföll henne därför nu hans åsyn.

»Får jag lemna skön jungfrun denna lilla blomsterqvast?» frågade han och spärrade upp sina stora, vattenaktiga ögon, i det han framräckte ett halft fång med löf och blommor, under många ursäkter för det han vore så dristig att komma upp utan lof i hennes kammare.

»Nej tack, junker!» svarade hon tvärt och såg bort, »jag har inga kärll för edra rosor.»

»Inga kärll?» mumlade han, då han i det samma upptäckte en hel rad tomma lerburkar på fönsterbrädet.

Men hon låtsade icke höra hvad han sade, ifrigt sysslade som hon var med innehållet i den stora grytan, som sjöd öfver elden.

Då han ej fick något svar, klef han fram till fönstret och planterade der ut sina blommor och löfqvistar, så att det i hans ögon tog sig helt prydligt ut, samt gick derefter bort till sängen, der han satte sig på kanten, vägande med kroppen åter och fram. När han suttit så en stund, utan att någon brutit tystnaden, började han att sjunga psalmer och gudliga sånger, för att uppmjuka hennes sinne. Då och då höll han upp och sökte inleda ett samtal, än frågande om hon visste hvem som slagit Rasmus — hvilket hon tyckte att han borde veta

lika bra sjelf —, än om hon varit vid konungens nya fogelhus — hvilket han också borde veta, då han helsat på henne der ute förliden qväll.

Slutligen brast hans tålmod och han steg upp och gick bort till spiseln, samt slog sig ned på bänken midt emot henne.

»Var det icke en synnerlig Guds skickelse?» frågade han, läspande och inställsamt, »att jag just skulle komma hit till staden samma qväll, som er fästman slogs i hjel?»

»Som . . . min . . . fästman slogs i hjel?» upprepade Elin och ryckte till, i det hon vaxlade färg.

»Torkel Skrifvare, vet jag!»

»Kors!» . . . Hon hade ju nästan glömt Torkel.

Han tydde hennes rörelse på annat sätt, och hållande den för en gynsam början till ett bättre, återtog han:

»Ack, käraste jungfru! Uppriktigt vill jag tillstå och bekänna för er, att jag älskar er, samt ber er därför så hjertinnerligt att I ville, såsom underpant på er trohet, gifva mig en kyss.»

Svårare missräkning torde dock en friare sällan erfärit än slottsfogden vid detta tillfälle. Orden voro icke väl utsagda förr än Elin föll i gapskratt. Då han stod der allt jemt lika häpen och tafatt och endast såg på henne, sade hon, i allt annat än uppmuntrande ton:

»För Guds skull, käre junker, stirra då inte så på mig! Gå er väg!»

»Ack, jungfru! Hvarför jagar I bort mig? I vet ej hur det sliter i mitt bröst!»

»Men I bör veta, junker», återtog Elin med vred blick och lade slevven, med hvilken hon rörde i grytan, ifrån sig på spiselhällen, »att jag inte kan lida er för min död, att jag afskyr er och detta icke minst för ert gemena tissel med hustru Anna. I är ingen ärlig karl, herr Ture, som bär er så åt, och önskar jag därför att I må rida och fara så långt dit pepparn växer!»

»Och jag, som trodde att miskund och barmhertighet voro de planeter, som regerade i eder jungfrukammare?»

Han ville luta sig fram för att kyssa hennes hand, som hon låtit sjunka till sidan. Men i ett nu var hon uppe på golftet, röd i ansigtet, och grep den stora slevven, som var fylld med smält vax.

»Fort ut på dörren med er!» skrek hon, så att hon riktigt skälfdde på rösten.

Och nu fick han i en hast fart under benen. Svärjande och ropande på hjälp, tumlade han före henne ut i förstugan, der hon slängde det heta vaxet efter honom, så att det satte stora, gula fläckar på hans bruna sammetsjacka och de svarta ekplankorna i golftet.

När slottsfogden var borta och Elin stängt igen dörren efter honom, sprang hon bort till fönstret, repade åt sig alla de blommor och löfqvistar, som han fört med sig, och kastade dem alltsamman i elden. — Hon skulle just sätta sig ned och återtaga sina förra tankar på junker Sven och hans befrielse, då fru Karins page kom upp och kallade ned henne med vaxet till hofmästarinnan.

En stund derefter, då hon kom upp igen, fann hon Dorti, gråtande och vridande sina händer, i den största förtviflan. Denne berättade nu, att medan Elin varit nere i frustugan, hade herr Göran kommit dit upp med profosser och knektar samt noggrant spanat i hvarje vrå efter junkern så väl der inne i kammaren som ute på vinden. Slutligen hade han fått reda på en skrubb, i hvilken denne varit dold, och nu hade det blifvit ett fasligt lefverne. Junkern hade velat göra motstånd, men i trängseln blifvit öfvermanad och fångslad till hand och fot. — Dorti hade fått höra ner på borggården hvad som varit i görningen och hade därför sändt upp Bovik Tattare efter vaxet, på det att prokuratorn icke skulle få anledning att göra Elin något illa.

Denna senare stod ett ögonblick liksom bedöfvad. Derpå vardt hon plötsligt likblek i ansigtet och famlade omkring sig med armarne som en drucken.

Dorti sprang upp för att stödja henne. Men innan hon hunnit fram, föll Elin med ett genomträngande skri raklång på golvet. Den starka själsspänning, hvilken hon så länge måst uthärda, hade slutligen uttömt hennes sista krafter.

IX.

I början af Oktober höll Sten Eriksson gästabad i sina rum på slottet, för att fira sin vän rikskansleren Nils Gyllenstjernas hemkomst från landet. Såsom seden var denna tid gick det rundligt till med förplågnaden. Den ena rara anrättningen efter den andra bars upp på bordet. Kökspojkar och småsvenner sprungo sig andtrutne med de stora silfverfaten, fullrågade som dessa voro med kokta kalvhufvuden, helstekta grisar med äpple i munnen, för att icke tala om vildt af alla slag, färskt som syltadt. Och under tiden fylles och tömdes de gröna »slyndeglasen»,* de rödlackerade holländska trämuggarne och de blanka silfverbägarne, eller sändes omkring i laget med artiga skålar.

Det började lida till slut med måltiden. De stora grenljusen på bordet voro nästan utbrunna och vaxet hade hopat sig i stora, gula klasar långs piporna, medan de röda lägorna flämtade i draget kring sina

* Vridna eller refflade glas.

långa skören, som ingen längre kom sig för med att snoppa af.

Här och der tyngde ett hufvud, efter åtskilliga fruktlösa nickningar, ned mot den styfva pipkragen. Ett annat sjönk omärkligt ända under bordet.

Men alltjemt fortfor den muntre värden att mana på sina gäster, att de icke skule rata hans gåfvor, utan göra ärligt besked; och, då han drack någon till, svor och skrek han, som hade han suttit framför en fana ryttare.

Till höger om honom hade grefve Svante sin plats. Han var denna dag mer än vanligt hög och förnäm och blåste upp sina röda kinder likt en trumpetare, under det han med handen strök åter och fram öfver sitt hvita haxskägg. Förargelsen grodde alltjemt inom honom öfver Göran Perssons fräckhet att honom ohörd fasttaga hans väpnare Sven Torsson och kasta honom i tornet, hvilket var ett icke litet ingrepp i hans greffliga privilegier. Detta nya sår ref upp de gamla. Längre och väl hade det grämt honom — ja, så att han kunde spricka deraf — att förlofningen uppslagits mellan hans son och konungens dotter, fröken Virginia. — Och äfven den förargelsen hade han denne Göran att tacka för, som nu satt der nere vid andra ändan af bordet och smilade så inställsamt i sitt fula skägg.

Men gref Svante kände sitt värde. Han höll sig mycket för god för att låta den förgiftige skälmen

ana hur mycket han förargat honom. För öfrigt tyckte han om att smaka på de rara, doftande anrättningar, som sattes fram den ena efter den andra på »tapeten», och under det han njöt af deras åsyn och smekte sin gom med deras fina välsmak, var han icke den som ville göra sin harm till herre. Under hela måltiden hade han emellertid knappast en enda gång vändt sina blickar åt det håll der prokuratorn hade sin plats. Denne hade eljes kunnat vara så fräck, tänkte han, att taga det såsom förevändning till en smickrande skål, ty inför ens ansigte visade sig den räfven alltid slät och hal, och sådant skrymteri skulle gref Svante icke kunnat tåla.

På andra sidan om värden satt rikskansleren, hvars kloka, bruna ögon oupphörligt spelade omkring åt alla sidor. Han tycktes vara den ende som var alldeles orörd af vinets yra andar. Man märkte hur han noga följde med i samtalet, studerande derunder än den ene, än den andre af gästerna. Ibland, då han tog upp sin stora, hvita hand och förde den öfver ansigtet, såg det ut, som det endast skett för att han mera ostörd skulle kunna mellan fingrarne iakttaga detalande.

De två unge väpnare, som sutto vid nedre ändan af bordet, talade mycket om honom. De anförtrorde hvarandra i hviskande ton, hvilken inbunden lufver han i sjelfva verket var, just en sådan en, som alltid lagar att han flyter ofvanpå, till och med i furstegunsten.

Nu drack doktor Benediktus gamle herr Björn Pedersson till. Gubben famlade ett ögonblick med sina skrupna fingrar om den vridna foten på vinglaset, men gjorde derefter ärligt besked, i det han spillde stora, röda droppar öfver sitt hvita skägg. Men det betydde mindre. Björn Pederson Båth ville lika ogerna sakna något godt dryckeslag, som hans äkta hälft, den stränga fru Brita, ville vara borta från något dansgille på hofvet.

Hans granne till venster var den svartmuskige Hogenskild Nilsson, hvilken skrattade i mjugg åt honom då han icke hviskade spefulla anmärkningar i örat på doktor Benediktus.

Här vid midten af bordet hade samtalet rört sig en stund om Nils Stures snart väntade återkomst från sin friarerresa till Lottringen. Några hade hållit före att fröken Renata, trots allt krångel, ändock till sist skulle gifva efter. Andra hade påstått att orsaken till krånglet endast var den danske kungens afund, medan slutligen ett tredje parti ansett att alltsammans var kung Eriks fel, som icke sjelf riktigt visste hvad han ville.

Till detta sistnämnda parti hörde grefve Svante, kanske mest därför att han, på samma gång han förfäktade denna mening, fick tillfälle att inblanda några ord om sin sons skymfliga mottagande, då han förra vintern återkommit från kriget, skyld bland annat för

att hafva visat feghet och lupit undan för de danske vid Svarterå. Gubbens bornerade ton mera än sjelfva orden hade varit nära att orsaka gräl mellan honom och Anders Sigfridsson, hvilken svurit och förbannat sig på att Jakob Hästesko skulle hafva vunnit slaget, om icke unge herr Nils varit med, hvilket han sagt sig kunna bevisa hela vägen igenom. Han hade dervid slagit handen i bordet, så att glas och kannor ramlat omkull och hans röda, kortklippta skägg stått ut som borst om munnen.

Genom värdens och rikskanslerens mellankomst och kloka medling hade dock samtalet efter hand fått en lugnare stämning. Grefve Svante teg nu, men var inom sig ytterligt retad.

En och annan af gästerna steg nu upp från bordet och gick ut i den hvälfda gången utanför matsalen, för att påkalla hjälp af sina tjenare, som sutto halfsofvande kring väggarna der ute, väntande med sina herrars värjor, ytterplagg eller facklor. Andra togo sitt parti på närmare håll och slöto sig till kamraterna på golfvet.

Häri genom blefvo luckorna vid bordet större och samtalet mera allmänt.

Men tonen vardt småningom sömning, de skrattretande infallen föllo sparsammare. Då och då blef ett längre uppehåll. Man hörde, hur det snarkades i vråarna och hur regnet utanför piskade mot rutorna.

Så föllo några glas och kannor omkull igen. De förra rullade i golfvet och gingo strax i kras, de senare, tyngre i godset, stannade kvar och lemnade endast ifrån sig sitt skummande innehåll, hvilket i mörka strimmor färgade den hvita duken och sipprade ned utefter dess dyrbara broderier.

Under ett sådant uppehåll hördes plötsligt den gamle Björn Pedersson utbrista, i det han vände sig mot den ända af bordet, der Göran Persson hade sin plats:

»Vet I Göran, jag har mången gång tänkt förehålla er en sak!»

»Nå, hvad då, gamle herr Björn?»

»Jo, jag ville säga er, Göran, hm! ... säga er att det är, Gud straffe mig ... hm! ... orätt af er att jemt klandra kung Gösta ... hm! ... I gör det af arghet, hör I, och I bär er åt likt hundarne, när de gläfsa på månen. Den har väl sina fläckar, dem I utskriker, men är ... förböfla mig! ... dock vår Herres eget mästerstycke! ...»

»Andra tider, andra seder!» svarade prokuratorn småleende och läppjade på sin ölmugg. »Hvad som tarfvas oss var icke lika gåft i kung Göstas tid.»

»Uti salig kungens tid», återtog Björn Pedersson, »gick det icke allenast hushållsaktigt till, utan ock ordentligt i allo. ... Då fingo de på gläfsen, hör I, som sprungo med limstången och talade illa om sin

nästa! Han var ej den mannen, salig kung Gösta, att han lyssnade på foglalåt.»

»Gamle kungen sade också», inföll nu grefve Svante i hög ton, pustande fram hvarje ord, »att man borde knäcka näbben på foglarne.»

»Så är äfven min tanke, grefve Svante», skyndade sig prokuratorn att infalla, hvarpå han tillade med tonvigt på hvarje ord: »Och i synnerhet sådana foglar som bära *falska* färger.»

»Hvad menar I dermed? Guds död! Är det åt min son Nils, I syftar med ert giftiga tal?»

»Hvad tror I väl sjelf? — Slickar ej tungan gerna den tand som värker?»

»Nej! nu går för djefvulen, ert tal för vida! Nils Bosson! Väpnare! Hören hit!»

Grefve Svante reste sig häftigt från bordet och skrek, så att han vardt alldeles röd i ansigtet, till dess tjenarne, yrvakne och bländade af ljusskenet, stucko in sina förvånade ansikten genom dörren. Äfven prokuratorn hade rest sig upp och lutade sitt långa öfverlif fram öfver bordet, så att hans gyllene halskedja slog i glasen. Han var något blek, men rörde ej en min.

»Tag hit min dart!» — skrek grefve Svante åt dörren, der hans tjenare ändtligen fingo fram sina hufvuden. — »Jag vill späka den skälmen!»

Sten Eriksson höll honom emellertid tillbaka och fick honom slutligen med godo att sätta sig igen. Riks-

kansleren sade honom derefter, bakom herr Stens rygg, att gref Svante borde väl betänka att de voro i kungens borg och att man der icke mötte med svärd en och hvar som skrek på slagsmål och »perlemente.»

Det var mycket och gammalt agg som jäste i grefve Svantes bröst, och det kräfdes i sanning all hans förmåga af sjelfbeherskning att icke låta det komma till utbrott. Han gaf emellertid vika för sina vänners råd och satt en stund stilla och blåste med kinderna, seende rätt framför sig. Men så hade herr Göran den fräckheten att i förtrolig ton dricka honom till och bedja honom icke vara så het, och då vardt det honom icke möjligt att visa mera saktmod. Liksom stungen i ryggen af ett spjut, for han upp och slet sig ur Sten Erikssons famntag, som sökte hålla honom qvar, samt skrek med full hals, stödjande sig med båda händerna på bordet:

»Er broder och I, Göran, löpa för kungen med allt det sqvaller som kan förarga. — Det är, förstås, för att göra er nödvändiga. . . . Men, ta mig fanen, om I ej bör tänka på räkenskapsdagen . . . hör I det, Göran! . . . på räkenskapsdagen!»

»Låt I mans en hvar sopa rent för egen dörr, gref Svante!» — svarade prokuratorn torrt, i det han satte ned sitt glas så att vinet stänkte omkring. — »I har sjelf tillräckligt både för qvast och grepe!»

Han slog till ett gapskratt samt tillade derpå, under det att Sten Eriksson och rikskansleren sökte hindra grefve Svante att rusa på honom med värjan, som väpnaren räckte fram:

»Det säger jag er, gref Svante, efter I väsnens så mycket att få höra det, nog fins det mer än en, som kan vittna mot er son, den unge Sturen.»

»Du ljuger! Allt ditt tal är lögn, förgiftade skälm!»

»Som kan vittna, säger jag», fortsatte prokuratorn hånleende, »att herr Nils är en rikets *förrådare*, hören I, ärlige riddersmän, . . . en förrädisk skurk som borde straffas till lif, ära och gods, om det ginge rätt till efter landets lag och laga stadgar.»

Det vardt alldeles tyst i salen vid dessa ord. En så nedrig beskyllning, och dertill högt uttalad inför flere af landets förnämligare män, hade ingen kunnat vänta sig, icke ens af prokuratorn, så hänsynslös och djerf han eljes ofta kunde vara.

Grefve Svante stod också ett ögonblick alldeles handfallen. Han vardt ömsom hvit och röd i ansigtet och rörde oupphörligt på läpparne, utan att få magt öfver sin tunga. Ändtligen kom mål i munnen och så grep han silfverstopet, som stod framför honom på bordet, och kramade i hop det med sin stora näfve, så att ölet sqvätte ut om fingrarne, och slängde det öfver bordet mot prokuratorn.

»Det skall just vara en sådan 'prestekläpp' . . . en sådan vanbördig rackare som du, Göran, som skall ha samvete att förebrå en frånvarande riddersman slika ting. Jag vill dock icke längre byta ord med dig här om denna sak — men var du viss derpå att, ta mig fanen och så sant jag heter Svante Stensson, skall du icke en gång stå mig till ansvar för de ord du nyss fält om min käre son Nils.»

»Rätt så, ädle herre, fram med klorna!» sade prokuratorn skrattande, i det han plirade med sina gråa ögon. »Och jag vill desslikes försäkra, att om det icke är sant till punkt och pricka, hvad jag här sagt, har icke herr Nils på skändligt sätt svikit sin konungs tro och lofven, vill jag sjelf anses och hållas för en ärelös skälm, som förverkat sin hals.»

»Er hals, Göran!» inföll Hogenskild otåligt, i det han sträckte på sin egen korta hals, »den har I länge se'n förverkat som pant och byte!»

»Akta er, Hogenskild Nilsson!» svarade prokuratorn. »Sådane sällar som I leka ofta med tvänne sköldar!»

Sedan Hogenskild Nilsson, häftig som vanligt, svarat härpå med ett rasslande ordflöde, af hvilket man likväl icke förstod det minsta grand, tog Sten Eriksson slutligen till ordet med sin grofva basstämma, som nu var hes af vinet:

»Det är, för böfveln, djerfva ord, Göran, som I vågar utkasta här vid mitt bord, i konungens borg och bland så många ädle och förfarne riddersmän. — Men hör nu hvad jag säger. Kan I ej bevisa bit för bit hvad I nyss sagt eller visa med klara ord och dokument, att min svåger, gref Svante, hans fränder eller söner öfvat någon förrädisk handel, då vill också jag gifva er mitt riddersmannaord på att I skall få lön för mödan.»

Abraham Stenbok, Ture Bjelke, Ivar Stjernkors och flere af de andra skyndade sig att instämma.

»Svara skall I ock få, herr Sten, var viss derpå!» sade prokuratorn i det han småleende nickade åt den ene efter den andre, som ropade sitt instämmande, liksom han velat säga att han hade dem nog i minne.

»Och visar det sig då att I stämplat och traktat efter oskyldiga människors lif och lefverne», återtog Sten Eriksson, »bör I för visso hållas för den I nyss ville utgifva gref Svante för.»

»Väl sagdt! . . . Väl sagdt, Sten Eriksson!» hördes flere af gästerna instämma, medan andra af dem, väckta af bullret och de höga ropen, började resa sig upp och sträcka hufvudet öfver bordskanten samt stirra med slöa blickar på de talande.

Prokuratorn hade emellertid satt sig ned. Han brydde sig icke om att längre byta ord, då han fann

att allmänna meningen tydligen var emot honom, hvarför man icke så noga kunde veta hvad vändning grälet kunde få i längden; kanske rent af sluta med svärdshugg. Han tömde sin ölmugg och sköt den ifrån sig med en min, som ville han säga att det qvittade honom lika, hvad de tänkte om honom. Några få ord, som han lät undslippa sig, uppfattades emellertid begärligt af hans grannar och spredos snart som en löpeld kring laget.

»Så? ... I skyllen på Peter Senstrau, kan tänka? ... Det är just likt er att krypa bakom andras ryggar! ... Peter Senstrau är en försupen, liderlig skälm!»

Dessa och än råare tillrop haglade inom ett ögonblick från alla sidor.

Prokuratorn for åter upp från stolen och skrek öfver bordet åt Sten Eriksson:

»I höll dock den mannen för god nog, herr Sten, då I sände honom som hertig Johans spejare.»

»Svara honom icke!» ... ropade några åt Sten Eriksson, hvilken skummade af raseri öfver beskyllningen att gå sin morbror, hertigens ärenden, hvilket vid denna tid varit detsamma som landsförräderi. — »När man icke kastar åt hundarne, så skälla de icke ...»

»Hundar och hundar!» skrek prokuratorn, »det kunnen I sjelfva vara, ty I hållen i sanning tro och lofven, allesamman, likasom hundarne hålla fastan!

Men icke må I tro att mina ben äro till för edra käftar.»

Men nu hördes spring och rop utanför i korridoren, som kom samtalet att afstanna, och i nästa ögonblick steg kung Erik öfver tröskeln, åtföljd af Dionysius Beureus och några småsvenner, som buro tända facklor i händerna. Han nickade vänligt åt alla sidor.

»Guds fred! God afton, käre fränder och I andre gode herrar här inne!» — helsade han, i det han gick fram och fattade Sten Erikssons hand.

Det syntes genast på hans min att han var i sitt bästa lynne. Han var kommen, tillade han också, för att muntra sig en stund bland sin frände Herr Stens värde gäster och ur hans djupa bågare.

Det dröjde emellertid icke länge, förr än han märkte på de tvungna minerna att icke allt var som det borde med trefnaden. Här och hvar byttes ett skarpt ord mellan skålarne, som gaf vid handen att dyningarna gingo höga efter stormen. Snart kom också hela saken fram i dagen. Den som kände kung Erik närmare kunde strax märka på hans min, att han blef illa till mods, när han fick veta hvad som händt. Men långt ifrån att säga något häftigt ord, som eljest var hans vana, sökte han tvärt om, sedan rikskansleren i mildrande ordalag förklarad anledningen till trätan, att stifta fred mellan parterna.

Grefve Svante var dock i sin närvarande sinnesstämning icke lätt att tala vid. Allra minst kunde han lida det förmyndarskap, som konungen tycktes vilja taga öfver honom. Deraf kom det sig att han gång på gång föll denne i talet, hvilket naturligtvis icke kunde annat än reta, så att konungen slutligen utbrast temligen kärft:

»Det må I dock icke neka till, frände, att mångt och märkligt tal gått om er son Nils!»

Nu brast grefve Svantes tålmod fullständigt och han svarade i spotsk, nästan öfvermodig ton:

»Vi veta fuller ingenting med vår käre son Nils, fast han utan både skäl och bevis nu länge nog varit i hvar mans mun, tack vare eder Görans konster!»

Konungen tystnade tvärt och rynkade ögonbrynen, medan han drog djupt efter andan. Göran Persson passade på tillfället och inföll med försmädligt skratt:

»Skäl och bevis skola nog icke felas! Det skall jag blifva man för!»

»Tig, Göran!» röt kungen till samt vände sig derpå till Svante Sture, tilläggande:

»Nils Svantesson är mera edert helgon än mitt, gref Svante! Men tiden må utvisa hans helighet.»

»Sant nog, ers kongl. maj:t», svarade denne, som hörde till det slag af menniskor, som aldrig

kunna tystna i rätta ögonblicket, — »men det veta också vi, som äro af gammal adel, att om menniskolif och menniskoheder böra gamle, förfarne män råda och inga unge pojkar eller skrivvareglopar. Uti rätteter, der sådant folk gå in, gå de gamle ut.»

»Väl sagdt, frändel!» inföll kungen med en knappt märkbar anstrykning af skärpa i tonen, hvarpå han vände sig tvärt om på klacken. — »Och nog nu om denna sak!»

Det ryckte till i mungiporna på honom, då han utsade de sista orden. Och detta var icke något godt tecken, tänkte doktor Benediktus, som var van sedan längre tid tillbaka att noga iakttaga de växlande uttrycken i detta sällsamma ansigte. Men kungen talade ej ett ord vidare om saken, utan tömde lugnt sitt glas och gick derefter bort och satte sig vid rikskanslerens sida, spörjande honom helt förtroligt om hans resa.

Det muntra lag han väntat sig få deltaga uti blef emellertid icke utaf. Det hvilade en förstämning, för att icke säga dåsigthet öfver det hela, som bjert afstack mot det bullrande lif, som nyss varit rådande, men som intet magtspråk i en hast kunde uppväcka på nytt. Först långt efter midnatt började man dock troppa af hvar och en till sitt.

Då grefve Svante gick ut i gången för att ropa sina tjenare att följa sig hem, steg doktor Benediktus

fram till honom och bad att få säga honom ett ord enskildt. Denne var dock fortfarande så uppretad att han icke hörde på hvad doktorn yttrade, utan fortfor att tala för sig sjelf, svärjande och förbannande både kungen och prokuratorn, hvilka han ville se hänga i det högsta träd vår Herre skapat. —

Det gick den beskedlige doktorn djupt till sinnes att en gammal man, som grefve Svante, så skulle lasta och ropa med den högstes namn på läpparne, och han sade därför med sitt vanliga rättframma, men på samma gång vänliga sätt:

»I skall ej bry er om, gref Svante, hvad Göran pratar. Han är nu en gång sådan han är, och kungen känner honom — och vet uppskatta värdet af hans tal.»

»Nej, här är meningen, kan man förstå», fortfor den andre, alltjemt talande för sig sjelf, »att man skall tiga och taga till tacka med allt, äfven om man vill bringa oss både om lif och lefverne. Det borde dock icke glömmas af desse skrivvareglopar och deras unge herre, att den de spotta på och utskälla haft riksföreståndare till förfäder på en tid, då ingen själ kände desse Vasar.»

»Sant nog, ers nåd! Men också har ju hans kongl. maj:t visat er på sistone en synnerlig åhåga och sagt sig hafva lust att på allt sätt hedra er. — Mins I ej det stora gillet i vintras på slottet, hur ädelt han

der förfor, som först räckte er handen till försö-
ning?»

»Nils Bosson!» — skrek grefve Svante utåt gån-
gen, utan att låtsa höra på honom, så att det gaf
eko under de låga hvalfven. — »Nils Bosson, hvar
är du, karl?»

»Jag ville gerna bedja ers nåd om en ringa
ting», återtog Benediktus, då grefve Svante stannade
för att lyssna om icke hans väpnare skulle svara.

»Nå, och det skulle vara?»

»Att I velen lägga ett godt ord för er väp-
nare, Sven Torsson vid namn. Herr Göran har nu
låtit föra honom bort till Svartsjö, på det att hans
vänner här icke skola kunna vara honom till någon
tröst och hjälp, och han hålles der i ett fångelse,
som i sanning icke anstår en frälseman.»

»Nej! säger jag ... och för djefvulen nej! ...
Nils Bosson! ... Hvar hållen I då hus, edra late
slynglar?»

»Den unge väpnaren är dock i er tjänst, gref
Svante. Och ännu har det ansetts för en ridders-
mans främsta pligt att, som Håkan jarl i tiden, stå
på de sinas bästa!»

»Hans dråp skedde ej i vårt ärende!»

»Att hjälpa en tjänare som råkat i olycka har
intet att skaffa med det ärende, hvori han var stadd.
I visar ej godt hjerta, gref Svante! Ja, ja! med för-

lof sagdt. . . . Jag är icke rädd för att säga er det midt i synen.»

»Är det icke vi, kan tänka, som hafva domsrätt öfver våra tjenare? . . . När dråp sker, är det i vår fångkällare dråparen skall sättas inne. Men hur gör man väl? . . . hur gör denne Göran, djefvulen tage honom! Jo, i uppenbar strid mot våra privilegier och laga besvurne, kunglige stadgar och försäkringar, tar man dem sjelf, ja, midt för vår näsa, då vi sjelfve äro i residenset. — Och I är så enfaldig man, att I tror att jag skulle bedja detta majestät om något . . . om något som är min rätt? — Säg I ej nyss hur han behandlade mig der inne? — »Nu kan det vara nog, sade han, och nu kan det också för tusan vara nog. Med honom vill jag ej mera hafva ett ord att skaffa. Gifve Gud blott att den dag vore nära, då man, som min son Nils säger, skall få försvara sig med annat än bref och sigill!»

»Far varligt, gref Svante! Far varligt!» afbröt honom doktorn med förskräckt min. »Lyd mitt råd. Öfverord gå igen och man kunde lägga er dem i fatet.»

Men grefve Svante hörde icke mera på hvad Benediktus sade, utan fortfor att i hög ton ösa ur sin vredes skålar, utbristande gång på gång att det icke var Sturarnes sak att tiga och dylikt. Ändtligen hade dock Nils Bosson kommit till städes. Sedan

den förbittrade gubben af honom mottagit sin värja och sin långa skinnfodrade kappa, gaf han doktorn till tack några plumpa ord, hvilka icke här kunna återgifvas, och vände honom derpå ryggen med en föraktfull åtbörd.

Benediktus såg en stund med en fundersam min efter honom.

»Må Gud ledsaga honom på rätta vägar», sade han halfhögt för sig sjelf. »Eljest skall hans höghod förleda honom till stor skada och förderf både för sig och andra.»

När han vände sig om för att gå tillbaka in i matsalen, tyckte han sig se konungens bleka ansigte i dörrspringan. Det skulle just vara riktigt bestäldt, om denne hört hvad grefve Svante nyss sagt. Men när han kom in i salen, såg han konungen stående midt på golfvet och med en så uppsluppen min skämta med herr Sten, att han tänkte att synen endast varit till i hans egen inbillning. —

En stund senare, då vaktposten på norra slottsrundeln, eller det så kallade Lejontornet, tittade fram ur sin glugg, såg han flammande bloss röra sig öfver Helgeandsbron och kasta ett sällsamt återsken mot den svarta strömmen, hvilken, uppsväld som den var af höstfloden, bröt sig i skummande vågor mot det gamla pålverket i bron och gjorde de murkna plankorna i vägbanan våta och slippriga.

Det var grefve Svantes följe, som var på hemväg åt norra malmen.

»Stark ström i höst, nådig herre!» sade en af fackelbärarne, i det han slog af sköret på facklan mot räcket, så att gnistorna flögo ut öfver vattnet. »Få se om bron håller!»

»Tsi! Märten!» . . . hviskade Nils Bosson i örat på honom. »Ser du ej att hans nåd går i sina egna tankar? . . . Han tänker förmodligen att, vill Gud, håller bron nog i denne kungens lifstid.»

»Ja, tacka henne för det!» svarade fackelbäraren med ett fult grin, som gaf hans väderbitna ansigte ett uttryck af hemlig skadeglädje.

X.

Doktor Benediktus reste sig långsamt ur lässtolen, lade den tunga folianten, i hvilken han studerade, ifrån sig på bordet och gick bort till fönstret, som han slog upp på vid gavel.

Der ute rädde vinternattens stillhet. Stjernhimlen spände sitt oändliga hvalf från den mörka skogsranden längst i norr hän öfver staden och dess isbelagda fjärdar.

Midnatten var redan förliden. Den svarta strömmen brusade, doft och enformigt. På bron hördes enstaka vandrare skynda med knarrande steg öfver den frusna snön. Det lät som de gått på krossadt glas. Eljest var det tyst öfver allt, i de stora adelshusen nere i staden, hvilka med sina trappformiga, utsirade gafflar kastade långa, kalla skuggor framför sig i månskenet, liksom bland de små, låga kojorna uppe på sluttningen af Brunkeberg, hvilka stucko af mot de hvita snöfalten liksom de hvilat på en bädd af glittrande stjernstof. —

Benediktus försjönk allt djupare i sina tankar. Det var dock icke den nordiska vinternattens stilla,

allvarliga skönhet, som fjettrade så hans sinnen och gjorde honom känslolös för den kalla vinden, som strök om tornet. Allt der nere tedde sig för hans öga såsom dystert och intetsägande; de höggaflade adelshusen, hvilka, likt jordelivets mächtigare andar, kastade sina breda konturer långt framför sig, lika mycket som dessa låga kojor uppe på bergssluttningen, hvilka lågo der i fridfull tystnad, likt den fattiges förnöjsamhet, när kärleksljuset ofvan från faller på hans enkla lifsgerning.

Liksom tidens lärdaste män trodde Benediktus fullt och fast på allmagten hos dessa stjernor, som han såg kretsa der ofvan i det höga blå. Men icke såsom han skulle hafva trott att Gud fader afträdt åt dem någon del af sin allvisa, rättfärdiga verldsstyrelse. Tvärt om. — Det var, enligt hans öfvertygelse, just den Högste sjelf som ledde det allsmäktiga inflytande, som de ständigt och jemt samt, utan minsta afbrott, öfvade på människornas öden. — Och dessa öden voro oundvikliga. Hvarken tro eller vilja, hvarken kraft eller sträfvan kunde rubba något af det som en gång stått skrifvet i stjernornas bok. Först i deras tindrande ljus fingo de jordiska föremålen lif och färg.

Men därför gälde det att göra sig underkunnig om betydelsen af deras språk; ty först derigenom kunde man få tid att besinna sig och stålsätta sitt hjerta mot egna eller andras nöd och elände.

Det kräfdes dock icke liten konst, ingen ringa erfarenhet att lära sig förstå dessa underbara, hemlighetsfulla ljustecken.

Benediktus tog sig gång efter annan för pannan och lutade sitt gråa hufvud mot fönsterkarmen. Ett uttryck af djupt svärmod lade sig öfver hans eljes så fryntliga anlete.

»Saturnus och Mars», mumlade han sakta och reste sig upp . . . »båda i kräftans tecken . . . och ingen gynsam aspekt, som mildrar osämjan . . . I sanning fasansfulla tidender, som det måste båda.»

Han tillslöt fönstret och sköt i hop astrolabiet, som stod på fönsterbrädet och hindrade det tjocka förhänget att falla ned, samt vände sig derpå inåt rummet. Det kändes kallt der inne. Han värmdes för sina händer en stund öfver de falnade glöden i spisen, innan han åter intog sin plats i stolen, för att ransaka i sina stjerntabeller.

»I ett fall», tänkte han, »kan den rådande konstellationen icke misstydas. Kräftan, den gnatiga, snäsiga värdinnan, skall nödgas herbergera två af sina värsta fiender, Saturnus och Mars, hvilka till på köpet sins emellan äro arge ovänner. Hon skall skada den ene och nedsätta den andres krafter. Hur stor skall icke deras förbittring varda mot jordens barn! — Och hvad betydde väl denna underliga gång af Merkurius? Tillstundade väl, hvad värst af allt skulle vara,

en kvadratur mellan honom och Saturnus? Då måtte i sanning den ena villan blifva större än den andra.

Benediktus svepte sin långa, pälsfodrade rock tätare omkring sig och satte sig i stolen, i det han drog åt sig den låga kopparlampan, hvars matta, flämtande sken endast obetydligt förmådde skingra dunklet som rådde i det stora, hvälfda rummet med dess djupa nischer och sällsamma bohag. Han slog upp en af de stora folianter som lågo framför honom på bordet och började ifrigt bläddra i densamma. Han ville ännu en gång granska sina tabeller. Kanske en återgång i banan, en refrenation af Merkurius vore möjlig? —

Men han var trött af arbete och nattvak och det dröjde därför icke länge, innan hans tankar lemnade de långa, tättskrifna siffer- och teckenkolumnerna och gåfvo sig ut på flygt i vidare rymder. — Så stod plötsligt konungens bild för hans inre öga. Han började grubbla öfver dennes sjukdom och hans från hvarje dag mer och mer ökade själsvånda. Alla mixturer, alla yttre och inre medel, som pröfvats deremot, hade icke förmått det minsta grand mot detta djupa svårmod, denna allt beherskande misstänksamhet. Knappt någon dag gick förbi utan att någon råkade i olycka därför. Han kunde blifva så vred, helt oförmodadt, att han grep den första hillebård han fick fatt på och slog af den med egen hand på

någon smådräng eller paulunvaktare, som ådragit sig hans misshag. —

Hvar skulle detta sluta? — Missnöjet växte bland det lägre folket öfver de tunga gårderna och kriget, och bland detsamma hade han likväl hittills, tack vare sin nedlåtenhet och frikostighet, sina rent demokratiska tendenser, haft sina bästa vänner. På de store i landet, de gamla slägterna kunde han icke lita. Fåfångt hade Benediktus ur stjernornas bok gifvit honom råd och varning. Kung Erik gick sin egen väg, ledd af dåliga rådgifvare, utan att lyssna till hans ord. —

Han såg upp. Om stjernorna ändå gifve något hopp, att det efter hård tid och landsnöd skulle komma dagar af lycka och sinnesfrid! — Men han ville slita sig lös ur detta plågsamma grubbel.

Då såg han, vid det han lutade sig fram öfver boken, en skugga afteckna sig på den motstående väggen, och då han vände sig om, stod kung Erik några steg ifrån honom på golfvet. Benediktus kände en rysning öfver ryggen, då han såg den helt och hållet svartklädda skepnaden med det bleka, drömmande ansigtet så nära inpå sig.

»Inte sant, Benediktus!» hviskade konungen och ett svårmodigt, men på samma gång gäckande leende lade sig kring hans mun, »stjernorna spå illa i natt? —

De äro vreda på oss, kan tänka, för våra onda tankar och hota med undergång?»

»Det är verkligen en sällsam konjunktion, höge herre», svarade Benediktus och gjorde min af att resa sig upp. »Men jag vågar ej ännu att till fullo förklara dess innebörd.»

»Nej, sitt kvar. . . Låt mig ej störa ditt arbete. Svara mig i stället på några frågor. Har du icke märkt, gamle, att stjernorna alltid svara på samma sätt, när jag frågar dem . . . i dag, i går, ja alltid. 'Dina fiender', säga de, 'äro mächtigare än du, Erik . . . De skola krossa din magt, förqväfva din afkomma . . . utplåna dina gerningars verk från jorden.' . . . Är det icke så?»

Då Benediktus icke kom sig för med att genast svara, återtog kungen hastigt, i det han tog ett steg framåt och blickade honom skarpt i ansigtet:

»Tror du, Benediktus, att det är svårt att dö?»

»Gud hjälpe er, nådig herre, från att dväljas med slika tankar.»

»Det var ej ett svar! Hör du, jag befaller dig! . . .»

»Att dö, nådig herre, är för oss människobarn alltid en svår sak; men ofta låter vår Herre ett människolif sluta så lätt . . . som man knäpper i hjel en fluga om hösten . . .»

Nervryckningarna i konungens ansigte gäfvö tillkänna att han för tillfället var mer än vanligt upprörd.

»Och du tror alltså, att en människa som jag, stark och vuxen, kan dö som en sådan der oskäligen fluga, utan att känna eller ana...?»

»Men, käre herre...?»

»Ja, jag förstår!» afbröt konungen otåligt. »Du menar att mina frågor äro dunkla, osammanhängande?... Men tror du väl», återtog han med ett plötsligt hopp i tankegången, »att min broder Johan skulle fråga bättre?... Är han icke dum, tycker du?... dum och högmodig som en bödelsdräng, som på helgdagsqvällen prålar i de kläder han röfvat på rackarbacken...? Eller vill du kanske säga» — han gjorde ett långt uppehåll och såg ned i golvet — »att jag frågar likt en däre?»

»Ers maj:t!»

»Ja, buga dig! Gör dig till på alla sätt för oss. — Görän har sagt mig att du tisslar bland hoffolket om vår sjukdom. 'Han är galen' säger du om oss, 'hans krona skall falla af som en gyllne frukt från den ruttna grenen.' Nej, bjud ej till att försvara dig!... Ha, ha, ha! I sanning, så talen I, så talen I allesamman!»

»Nådig herre! Förskona mig från slika misstankar, som såra mig i djupet af min själ. Jag har ömmat för ert svärmod, kanske ock klagat deröfver någon gång, men vid Gud håller jag icke ert lif och er välgång långt kärare än mitt eget lif och lycka.»

Benediktus sjönk ned på knä för konungens

fötter, under det han sade dessa ord. Han var så upprörd att han skäljde i kroppen.

Konungen teg en lång stund och tycktes försjunka i sina tankar. Men plötsligt grep han fatt i Benediktus' arm och tecknade åt honom att sätta sig igen samt lutade sig derpå fram öfver bordet emot honom, i det han vägde åter och fram på händerna, så att hans långa, tveklufna skägg nästan vidrörde lamplågan.

Nu möttes deras blickar.

»Är du själf rädd att dö, Benediktus?» frågade konungen med lågmäld röst, så att det nästan lät som en hviskning.

»Ack, nådig herre, en gammal man som jag, som redan står på grafvens brädd, måste stundligen bedja och göra sig redo att lyda Guds allvisa skickelse.»

»Bah! . . . Guds allvisa skickelse!»

Kungen reste sig upp till hela sin längd och upptog ur fickan en liten dosa af polerad sköldpadd med fina, ciselerade guldbeslag och räckte honom den öfver bordet.

»Detta röda pulver, du ser», sade han, under det att Benediktus undersökte innehållet i ljusskenet, »fick jag nyligen lösa mig till för dess vigt i guld af en barfota munk från södra Frankrike. Han påstod att ett enda litet korn af detsamma, upplöst i vatten, kan döda en oxe.»

»Det skiftar en smula i rödt», mumlade Benediktus samt tillade, i det han tog några korn och smulade sönder dem mellan fingrarne: »och det är synnerligen väl arbetadt.»

»Tag något deraf i vatten. Fort!»

Benediktus tycktes betänka sig ett ögonblick. Men nu ryckte konungen häftigt tillbaka dosan och tog bleckstopet, som stod fylldt med vatten ett stycke ifrån honom på bordet.

»Passa på!» hväste han fram med en min af skadeglädje, i det han släppte en nypa af pulvret i vattnet. »Se hur det fräser! . . . En härlig konst, i sanning.»

»Skön och härlig är blott konsten, herre, när hon nyttjas till människors fromma genom frambringandet af rara läkemedel.»

Konungen hänlog och ryckte på axlarna.

»Gift dödar lättare, har du sagt mig en gång, än alla vapen», svarade han. »Nu har man både rätt och pligt att bära vapen mot sina ovänner, alltså är det en god sak att finna ett skarpt gift.»

Det var hans vana att formulera sitt tal i dylika syllogismer. När han uttalat denna, såg han något åt sidan och tillade hastigt: »Är det sant att gref Svante undsade dig med grofva ord i går afton på herr Stens gästabad?»

»Hvem har kunnat berätta det för ers maj:t?»

»Lika godt! Jag vet det och vare det nog. — Men är du min vän, säger du mig närmare hur det gick till.»

»Ett lappri! Saken handlade, kort sagdt, om att gref Svante skulle lägga ett godt ord hos ers maj:t för gamle Tor Helsings son — ers maj:t vet — han som slog i hjel Görans skrifvare.»

Benediktus fattades af en hastig misstanke att konungen ändock kunnat höra hans och gref Svantes samtal och tystnade därför tvärt, då konungen hastigt inföll:

»Nå! ... Han ville det inte?»

»Han sade att dråpet icke skett i hans stad och ärende.»

»Och sade dig, kan jag förstå, några plumpa ord i ansigtet? Det är så hans vana, den gamle lufvern.»

»Ers maj:t såg då?»

»Hvad jag såg? ... För djefvulen, karl, skall jag bikta för dig? ... Pest och död!» — Han stam-pade med foten. — »Nå, hvad ärnar du göra?»

»Nådige herre! Om jag vågade och I täcktes höra mig: ...»

»Säg ut!»

»Så ville jag i ödmjukhet mana ett godt ord för den unge väpnaren. — Det var Rasmus Skrifvare, som väckte kifvet genom att ränna sin dart i lifvet på honom bakifrån.»

»Nog derom!» afbröt konungen och gjorde en afvärande rörelse med handen. »För djefvulen! Görän har hans sak om hand. — Jag menar gref Svante . . .!»

»Ers maj:t? . . .»

»Du vill således . . .? Pest och död! . . . Han får då gå fri utan att näpsas?»

Kungen hade lagt båda händerna fram på bordet medan han talade och såg upp med en forskande blick på Benediktus, som ännu icke tycktes riktigt förstå hvart han syftade, i det han fortsatte:

»Jo, jo! Du är mig just en riktigt lustig ture, gamle? Ha, ha, ha!

»Ers maj:t . . . om jag fattar?»

»Så lätt, sade du . . . ha! ha! ha! . . . som man knäpper i hjel en fluga om hösten!»

»Nu skall icke ers maj:t hålla gref Svante så vred i sitt sinne», sade doktorn fryntligt. »Han menar för visso ej så ondt som det låter . . . blir lätt hetsig, som vi gamle, af starkt vin . . . låg väl också, kan tänka, den långa trätan och grodde i honom.»

»Du är feg, Benediktus!»

»Nådig herre!»

»Man har sagt mig, att han såg på dig så påsande, som han skulle betraktat den minste af mina lärdrängar . . . och spottade åt dig som åt en tossa . . . ett otäckt kryp! . . . Och hvad skrek han ej om din svartkonst . . .?»

Konungen gjorde ett uppehåll och började mekaniskt bläddra om bladen i den stora folianten, hvarunder han återtog mera lågmäldt, utan att se upp:

»Du har skarpa vapen, Benediktus. . . . De bita djupare än svärd och dolk . . . ett enda korn slår i hjel den största oxen.»

Han grep stopet å nyo och lyfte det mot ljuset — alltjemt i samma halffiggande ställning — så att skenet lyste rödt mellan fingrarna.

»Käre, nådige herre, I tänker då . . .?»

»Hvad jag tänker? . . . Pest och djefvulens förbannelse, har jag sagt . . . Måtte den onde till evig tid martera din tunga, om du söker med din svartkonst läsa i våra hemliga tankar. . . . Hvad jag tänker? . . . Jo, att du är en gammal narr, Benediktus. . . . För fanen! Hvad tror du väl jag bryr mig om ert dumma käbbel. Må I rifvas med Sturarna så att tarmarne rinna ut. . . . Må den onde taga sådane rackare!» — Han hade rest sig upp medan han talade och började gå åter och fram öfver golfvet, knäppande med fingrarna och interfolierande talet med en och annan skärande hvissling.

Derpå tycktes han plötsligt fattas af en ny, allt beherskande tanke, och rusande bort till bordet, fattade han bleckstopet, i hvilket den rödaktiga vätskan ännu stod och jäste, samt förde den med ett leende till sina läppar, i det han utropade:

»Din skål, gamle!»

Benediktus hade sprungit upp från stolen och stod ett ögonblick darrande i alla leder, innan han kom sig för med att sträcka ut handen, för att hålla konungens arm till baka.

Men nu föll denne i gapskratt, och kastande stoppet ut åt rummet, så att dess innehåll stänkte rundt omkring, sade han med förnöjd min:

»Aha, du gamle! Du kan då ej gissa våra tankar. . . . Du trodde, inte sant, att det var gift . . . men det var ju blott ditt eget pulver, som du gifvit mig för att förbättra matsmältningen och göra blodet i ådrorna tunnare och kraftigare till att mottaga födans safter. . . . Pest och död! Du kände då icke igen ditt eget verk?»

Konungen syntes helt förnöjd till sinnes, då han strax derefter nickade god natt och försvann i den mörka tornttrappan. —

Då han aflägsnat sig, grubblade Benediktus länge och väl sin hjerna öfver det som nyss förefallit. Han kunde gerna icke misstaga sig. Konungen ville med hans hjälp komma gref Svante om lifvet, ty hvad pulvret vidkom, hade han sin tro för sig; det frätte ju stora bruna fläckar i ekplankan. Men det var kan hända blott en tillfällig förblindelse, ett drag af hans svärmod och som snart skulle gå öfver, då själen åter fick lugn och hvila. —

Och månljuset vardt allt blekare utanför det gamla tornet. Dagsranden skönjdes allt ljusare öfver skogstopparne på Valmundsön. Först vardt den ljusgrå, violett och purpurröd, för att slutligen öfvergå till gyllene färgskimmer, då solen höjde sin glänsande skifva i majestätisk prakt öfver den snödigra horisonten, väckande människorna till lif och rörelse på brotrappor och fjärdar, på torg och i gränder.

Medan Benediktus grubblat, hade hans tankar blifvit drömmar. I stället för det mörka tornrummet, med dess flämtande lamplåga, tyckte han sig än en gång skåda de lysande planeterna röra sig der ute på himlahvalfvet. Han såg nu tydligare än någonsin förut hur en hvar af dessa var den andres ovän. Allt jemt krigade de och förödde hvarandra. Ingen ro, ingen mildhet, ingen barmhertighet, skoningsamhet, fördragsamhet — krig och alltid oafbrutet krig rasade mellan dem, medan de sände skarpa, frätande blixtar ned till den mörka jorden, hvilka tände hat och split uti de arma, ängslande själar, som krälade dernere likt myror endast för att tjena sig dagens nödtarf. — Och han såg hur hela himlahvalfvet satte af i skakande fart. . . . De tindrande storheterna vräktes ned, den ena efter den andra, till jorden, som råkade i brand och vardt öde, tom och mörk som den eviga, outgrundliga rymden omkring henne. — Då skönjde han långt borta i fjerran ett land under solglänsta

skyar. Det var en ny dag som inbröt. I grönskande ängder såg han silfverklara bäckar rinna fram, hörde trasten sjunga i de höga furutopparne. Säden böljade i gula, rika vågor för den lätta aftonvinden, som strök fram öfver fälten. Och människorna, som gingo der så lugna och tryggade, kifvades ej, möttes ej med blanka spjut. Det var fädrens stoft som fått nytt lif, såsom Sibyllan också spätt. — Trofast vänskap, sjelftillit, men dock ödmjukhet lästes i deras anleten. Dessa lysande, men outgrundliga, förderfbringande och hvarandra hotande planeter styrde icke heller mera dem och tingen. Endast den Högste sjelf rådde öfver dem och deras rika skördar, deras hem och lycka. —

Några dagar derefter kom, såsom af historien är känt, en af grefve Svantes finske djurskyttar gående på gatan och hade ett eldrör på axeln. Han ärnade sig till Jesper Låssmed, som bodde nedanför slottet, och hvilken lofvat hans herre att laga låset på det samma. Då mötte han, just som han skulle vika om hörnet vid Helgeandsbron, kung Erik, som var på väg med sitt följe åt Rännarbanan på norra malmen. Kungen råkade genast i ursinne, då han fick se djurskytten komma med gevär på axeln. Hade han icke nyss förbjudit, skrek han, att någon, eho det vara månde, finge draga omkring i staden eller på malmarne med eldrör eller hakebössor? Och nu hade gref Svante,

hvars onda anslag han mest af alla räddes, trotsat hans bud. Han gaf icke akt på att geväret saknade brinnande lunta i haken och fångkrut i pannan. En enda tanke fylde hans själ, att grefve Svante stod efter hans lif.

Den stackars darrande skytten, som icke haft den minsta fundering på den höge herre, inför hvilken han nu så plötsligt kommit ansigte mot ansigte, fick ej ett ord ur munnen af bara förskräckelse. På prokuratorns befallning blef han genast fasttagen af drabanterna och utan skonsmål vräkt i tornet. Sedan han här plågats på grymmaste sätt, utan att kunna förmas att säga ett ord till sin herres skada, och prokuratorn ytterligare som tidsfördrif låtit afbränna på hans sargade kropp tvenne skjortor, dränkta i bränvin, fick han äntligen, på förbön af doktor Benediktus, som skyndat tillstädes, nåd från vidare kroppsstraff och sändes till Sala grufvor att arbeta på lifstid. —

Benediktus råkade konungen, då denne efter mötet med djurskytten, tvärt emot hvad som var tillärnadt, återvände till slottet. Redan på långt håll hade doktorn kunnat förstå att något ovanligt måtte vara å färde, då han såg hur konungen skyndade med stora steg och blicken i marken långt före sina följeslagare.

När denne strax derpå hann fatt honom i yttre porthvalfvet, låtsade han först icke märka honom. Men

sedan han gått ett par steg förbi honom, vände han sig plötsligt om och gick honom rakt på lifvet, trän-gande honom framför sig mot den fuktiga stenmuren.

»*Fides et taciturnitas!** hväste han till mellan tänderna, i det han fattade honom med fast grepp om handlofven samt skyndade derpå vidare genom det dunkla porthvalfvet.

Af hans följeslagare, som nu hunno fram, fick Benediktus veta hvad som händt och med anledning deraf skyndade han, såsom nämndt är, ner i tornet till Lukas Torngömmare, för att om möjligt lägga ett godt ord för den stackars, olycklige djurskytten.

När qvällen kom den dagen och konungen var gången ut på Liderna att mönstra sjöfolket på jakter och håpar, uppsökte Benediktus fru Karin, hos hvil-ken han understundom brukade språka bort skym-ningen, berättande för henne muntra historier, som han i sin ungdom upplefvat i fjerran land, eller lyss-nande till Herkules' tokprat och putslustiga skämt. Denna qväll voro de emellertid allena och hvad de ta-lade med hvarandra vardt för alla andra en hemlig-het. Men den stumme dörrvaktaren hade nästan blifvit från sina sinnen, då han sett hur upprörda de varit.

Följande dag, så snart det blef ljust, sände Karin Månsdotter sin lille brunhyade page, Bovik Tattare,

* Trohet och tystlåtenhet.

med hemligt bud till fru Märta, gref Svantes husfru. Sedeln, som han framlemnade i försegladt omslag, lydde sålunda:

»Min vänliga och välvilliga helsning tillförne med Gud allsmächtig, allra käraste fru Märta.

»Min hjertans kära syster kan jag intet förhålla, att jag nyss, till min stora sorg och hjertängslan, förnummit om åtskilliga grava misstankar, eder käre man anbelangande. Och då jag vet att han, näst Gud, är eder lycka och välfärd i denna världen, ville jag bedja eder, allra käraste syster, det I den saken så begån och bedrifven, att eder käre man och edra barn på allt sätt undviken det som kan läggas dem till last hos vår nådige herre, Hans Kongl. Maj:t, och hos honom väcker misstro och själens anfäktelse.»

Brefvet saknade datum och underskrift, men omslaget var i kanten försedt med ett litet vaxsigill, utvisande en sköld med insvängda sidor, i hvars midt kunde läsas, under en måne i nytändning, bokstäfverna K. M.

XI.

After snöfall under natten hade frost kommit, med hög, klar himmel. Solen glittrade från de isiga taken och den förgyllda tuppen på Storkyrkans spetsiga tornspira stänkte ut hela knippen af strålar i den friska morgonluften.

Inne i konungens förmak rädde dock ännu halft dunkel. De små, grönaktiga glasrutorna i de eljes höga fönstren voro som vanligt mycket sparsamma med dagsljuset. Max Klo, drabanten, som vandrade åter och fram vid dörren, skulle därför näppeligen kunnat urskilja figurerna på de dyrbara flamska väggkläderna, hvilka i guld, silfver och silke skulle gifva en bild af de store sagokonungarnes, Magogs och Gothus', ärofulla bragder. Men han hade sett tillräckligt på dessa tokenskaper — som för öfrigt icke mera liknade det verkliga krig, han sett, än honingsvatten surt starköl — för att han nu skulle vilja anstränga sina trötta ögon dermed. Dessutom voro hans tankar hellre nere i borgstugan, derifrån understundom trängde upp underliga ljud, väckande minnet på muntra dryckeslag och skummande ölstop.

Max Klo var en äkta typ för en sannskyldig landsknekt, der han stod halfsofvande med sin breda, ludna näfve om bardisanskafvet. Öfver den röda örnäsän framstodo ett par grå, buskiga ögonbryn. Pannan, hög och med otaliga rynkor, tycktes aldrig få ett slut bland det tunna, stripiga håret. Det breda, högröda ärret, snedt öfver venstra kinden, gaf kanske det mest karakteristiska bidraget till detta sällsamma anlete, i hvilket man endast tyckte sig läsa om strid och åter strid, man mot man, med hillebård eller svärd. När sinnet rann på honom der nere i borgstugan, kunde han också förtälja, huru han sett juten springa för sig vid Varberg och den vilde moskoviten i de kärriga skogssnåren långt bort i fjärran östern, men äfvenså om njutningsfulla dagar i välförsedda borgläger, der bondens öl och bondens flickor tagits som lika välfånget byte. Och när så anden riktigt föll på honom, fullkomligt häpnade hans kamrater öfver allt hvad han visste, då han berättade för dem om de hemlighetsfulla rön han gjort, om dunkla, fast mäktiga krafter i luft och vatten, mot hvilka en tapper landsknekt hade svårare att skydda sig än mot eld och svärd.

Nu hade han på gamla dagar temligen lugnt, åt kungens kost och drack hans vin, med jemt lynne och god smak.

Endast det ständiga nattvaket plågade honom.

Att oupphörligt gå åter och fram vid dörrarne, lyssnande på minsta buller, hur det knäppte i väggarne eller tjöt i skorstenen, eller slog i dörrar, som redan voro stängda med både lås och regel, kunde också på längden trötta ut det modigaste sinne. Mot fiender, som ingen såg och som man än mindre kunde falla till marken, var det icke godt att kämpa. Också kände han sig nu i morgonstunden ganska styf i lederna efter allt postande och han skulle haft god lust att ställa bardisanen ifrån sig mot väggen och taga sig en liten lur framför den sköna eldbrasa, som Mårten Lakej nyss upptändt i den stora sandstensspiseln, om det icke funnits flere i rummet. Men när fick någon se att en ärlig drabant sof på sin post; skammen skulle vara värre än det lifsstraff, som hofartiklarne stadgade för slik förseelse.

Hans blickar lemnade den förledande spiselvrån och hamnade i öfre delen af rummet. Mellan de höga, smala fönstren stod här en tronhimmel af guld- och silfverbrokad, med det kungliga riksvapnet inväfdt framtill och på sidorna. Under densamma var en liten upphöjning af knappast en fots höjd öfver golfvet, öfvertäckt med köttfärgadt atlas, och på densamma stod en låg bänk med en kudde af guldbrokad. Ett rikt stickadt fotkläde gick från bänken fram till midten af golfvet, der de breda ekplankorna med sina stora spikhufvuden åter togo

vid. Det var Sveriges kungatron, i hvilken kung Erik brukade mottaga främmande magters sändebud och andra stormän, som sökte honom i rikets värf.

I den djupa fönstersmygen till höger om tronen — alltså mellan denna och dörren, som gick in till konungens sofkammare — stod Göran Persson, samtalande lågmäldt med sin nye skrifvare, mästern Mårten, en liten, rund figur med trindt, rödkindadt anlete och utstående öron. Denne hade räckt fram till honom en brun skinnväska, försedd med guldpressning i kanterna. Max Klo undrade mycket öfver hvad den kunde innehålla för hemligheter. Men intet ljud nådde honom, der han stod i andra ändan af rummet. Hans anlete antog därför snart åter sin vanliga likgiltiga uppsyn, i det han satte bardisanen i golfvvet och sträckte ut sina knän, för att känna om de blifvit mycket styfva och värkande.

Prokuratorn drog i detsamma sin samspråkare i tröjärmen och blinkade förtroligt åt honom att stiga längre in i fönstersmygen.

»Är det ärligt och sant hvad du berättar oss? — Har gref Svante verkligen haft bud hos hertigen på Gripsholm?»

»Dagens sanning, ers nåde! . . . Bertil Enspännare mälde mig det i går qväll hos Kurt Bagare nere i brinken. Han hade sjelf sett gref Svante der i nejden och mälde desslikes, som jag så när glömt

att säga, att grefven låtit fasttaga kunglig majestäts spejare Lars Eskilsson och kasta honom i sin fångkällare på Hörningsholm.»

»Präktigt! För fanen blir du ej snart vår man, gref Svante! Nå, vidare!»

»Gref Svante har haft bref från herr Nils . . . det glömde jag visst ock att säga ers nåde?»

»Det veta vi! Han kommer med första vatten, skrifver han; till dess skall han fått löfte om frökens svar. . . . Intet annat?»

Mårten Skrifvare funderade en stund.

»Har ers nåde hört hvad som säges att herr Nils gjorde på utresan i Stralsund hela långa tiden? . . . just vackra saker!»

Prokuratorn sköt fram sitt stora hufvud mellan axlarne och såg skarpt på honom.

»För djefvulen, karl, fort ut med det som bränner så på tungan!»

»Jag råkade i går Alexander Orgelspelare på tyska vinkrogen. Han hade nyss fått en sedel från Tyskland, hvaraf han erfarit att man der ute allmänt talat om en farlig sammangaddning, som skulle vara å bane här i landet mot kung Erik. Herr Nils skulle bland annat hafva utlåtit sig till Josua Gennewitz, . . . ers nåde vet — han som skulle till Stralsund att värfva ryttare åt konungens rännarfana — att då han komme

hem igen, skulle han nog veta försvara sig med annat än bref och sigill. . . .»

»Pest och död! Samma ord, som gref Svante här om dagen yttrat hos Sten Eriksson så att vår nådige herre, konungen, hörde det! Allt bättre och bättre!»

Prokuratorn skälfde på målet.

»Herr Sten skulle också vara med derom, ers nåde . . .»

»Ja! och Abraham Stenbock, Klas Tott, Ture Bjelke . . . icke sant?»

»Jo visst! . . . Men hur . . . hur vet . . .?»

»Det är bra, käre Mårten. Du har redligen gjort vår tjänst och du kan säga till i vår kistekammare att man gifver dig de tre mårdskinden, som jag lofvade dig vid Mickelsmessan. Det bör blifva dig en varm halskrage i denna kylan och påminna dig på en gång om vår godhet och vår makt att straffa.»

Några adelsmän inträdde nu från förstugan, hvar för samtalet afbröts. Mårten Skrifvare gjorde min af att aflägsna sig, då prokuratorn häftigt grep honom i tröjärmen och frågade, med nästan omärklig blinkning åt sidan, der Hogenskild Nilsson, Sten Eriksson, Anders Sigfridsson och rikskansleren med några andra af adeln tagit plats:

»Hvad tror du väl att de der kunna vilja här?»

»Svårt att gissa, ers nåde!»

»Förbannadt att man icke kan uppsnappa ett enda ord en gång!»

»Det säges att Anders Sigfridsson löper omkring för att få gref Svantes väpnare fri ur häktet!»

»Så! . . . Nåd förstås och aldrig annat! . . . När desse unge adelsglöpar kifvas och sticka i hjel hvarandra, kan det just göra detsamma, men när de i sitt fräcka öfvermod slå armar och ben af annat godt folk, som icke gör dem något för när. . . . Nå ja, min käre Mårten, han får väl nåd då . . .!» — Ett illslugt leende spred sig öfver prokuratorns anlete. Derpå suckade han och blickade upp åt takkransen. — »Fast i alla fall, käre Mårten, visst var det ett fett bröststycke du fick, tack vare väpnaren. Men glöm nu icke att säga till om de tre mårdskinnen — en rasande präktig halskrage!»

Han satte sig på fönsterbänken, der han delvis var skyld af tronens rika draperier, och tog upp den bruna skinnväskan i knäet samt började studera dess innehåll, medan Mårten Skrifvare försvann genom dörren ut åt förstugan. —

»Mig undrar just hvad den räfven i dag har för sig?» — sade Hogenskild Nilsson och gjorde en rörelse med handen åt det håll, der Göran Persson hade sin plats.

»Skulle man följa den lufvern, finge man minn sann krypa som en mullvad», brummade Sten Eriks-

son. . . . »Nej, berätta i stället, käre frände, hvad som händt, medan vi andra varit neråt landet. Man talar om en allmän riksdag till våren, icke så?»

»Förmodligen med orätt! Göran vågar icke draga herredagsfolket hit upp.»

»Nå, eljes intet? Eller, för att börja med något, hur står det till med kungens helsa? — Många underliga rykten löpa i bygden.»

»Han medicinerar!»

»Mot villo- och själsvånda!» inföll en af de kringstående.

»Borde snarare heta mot misstänksamhet och arghet.»

»Får Göran smaka på mixturen?» frågade rikskansleren, spetsigt. »Det är icke utan att jag ibland önskar honom litet räfgift.»

Detta yttrande framkallade mycken munterhet.

»Nu har han tillsatt lurande spejare öfver allt i husen», återtog Hogenskild, då skrattet tystnat, »och ve den borgare eller knekt, som släpper ut ett oförsigtigt ord.»

»Än giftermålet?» inföll Anders Sigfridsson och trängde fram sitt borstiga hufvud mellan Sten Eriksson och Hogenskild Nilsson.

»Nu senast lär han funderat på att äkta er dotter, Sten!» svarade den sist nämde med ett qväfdt skratt.

»Den tanken må han, anfakta mig, slå fort i vädret!»

»Vet dock, att han i slika fall är som besatt. Snart fins ej en kjol, som han ej velat föra med sig i brudstol.»

»Men fröken Renata har ju ännu icke gifvit sitt svar?» inföll en af de kringstående.

»Förstår I det icke?» sade rikskanslern och satte fingrarne, såsom han brukade, för ansigtet, i det han vände sig mot det håll, der prokuratorn satt. . . .

»Den der vill slå alltsamman i vädret, med fröken Renata som med alla de andra.»

»Detta fördömda skrifvarvälde måtte den onde regera», utbrast Anders Sigfridsson och drog upp sina buskiga ögonbryn, så att det såg ut som han skulle fått rök i ansigtet — »Får det längre fortfara, är ingen man säker . . . Synes det er inte, gode herrar, som om konungen hvarje dag ville komma gref Svante in på lifvet? . . . Narrspelet i vintras var nog endast ett tomt munväder. Och nu skulle detta olyckliga kifvet komma emellan med hans väpnare, hvilken gref Svante alltjemt envisas att döma efter sin gårdsrätt. — Säg, kan I ej lägga ett godt ord för den unge mannen, Sten, så att han får nåd och saken blifver bilagd?»

Sten Eriksson ryckte på axlarne, utan att svara. Det vore just en lönlös möda, tänkte han, och såg bort.

»Göran», återtog Hogenskild, »går dagligen omkring, tisslar och smyger med limstången, för att han skall få hans kongl. maj:t till den villomeningen, att Sveriges adel vill sätta hertig Johan på tronen.»

»Som man ropar i skogen, får man svar», utbrast Sten Eriksson häftigt och slog på svärdfästet. . . . »Bäst, Göran, att inte väcka den björn som sofver.»

Samtalet fortsattes en stund med lågmälda röster om detta ämne. Några tyckte, att rikskansleren borde säga konungen adelns tanke rent ut, medan andra hviskade hvarandra i örat, att det nog vore sant, hvad herr Hogenskild en gång förut sagt, att rikskansleren nog ville vara med och se på när yxan gick, blott han sjelf finge slippa att hålla i skaftet. Man enade sig emellertid till slut derom, att Sten Eriksson skulle, i egenskap af konungens frände, frambära en protest i adelns namn mot Görans tilltag att ej blott hindra det Sven Torsson dömdes efter gref Svantes gårdsrätt, utan ock att vägra dennes fogde att taga honom uti sitt försvar, hvilket vore ett farligt ingrepp i deras gamla privilegier.

Medan några af herrarne sökte öfvertala Sten Eriksson att redan samma dag frambära denna protest, hade andra bland dem fört ett hviskande samtal, då och då afbrutet genom höga utrop af förvåning.

»I en säck, säger I, vid södra bergen?»

»Herr Ture Hjort?»

»Ja visst! . . . Fru Karins hoftärna hade gjort honom kärlekssjuk, och när det kom för Görans näsa, som sjelf lär hafva fiskat i det vattnet, så . . .»

»Som man säger, lär Görän sjelf varit den som först gifvit honom smaken derpå», inföll en tredje afbrytande! . . .

»För tusan?»

Samtalet afstannade plötsligt, då dörren till konungens sofgemak öppnades. Allas anleten vände sig åt detta håll, i tanke att det var konungen som skulle utträda. Men i stället var det några spelmän, klädde i gula och blå jackor och bärande lutor och gigor i händerna, som kommo ut derifrån.

De hade spelat hela natten för konungen, medan denne suttit allena för sig sjelf i ett mörkt hörn af rummet och sett på månskenet samt druckit varmt, sött vin och ätit sylt och bakverk i stor myckenhet. Oafbrutet hade de måst spela eller sjunga, ty eljes hade han blifvit svårmodig till sinnes. Endast musikens toner hade kunnat skänka honom lindring och hjertero. De stackars gossarne sågo därför helt trötta och utvakade ut, när de nu kommo fram öfver golfvet, och bugade sig åt alla sidor för de höge herrar, som betraktade dem.

Då hördes en röst från sofgemaket ropa efter

dem att komma till baka; först mildt, nästan bönfallande, derpå häftigt, vrålande. De närvarande sågo på hvar andra med uttryck af den största förvåning och häpnad. Alla kände igen konungens röst.

Endast Max Klo log i sitt skägg, när han såg hur de stackars spelmännen darrade i alla leder. Så der hade han nämligen sett dem flere gånger förut under natten. Än hade de kommit ut helt sakta såsom nu, än hals öfver hufvud i en enda röra, bleka och ömkliga att skåda. Än hade de inkallats igen under ilsket vrål, än klappade och smekta som dufvor. Det hade varit en ständig kretsgång, som aldrig velat taga någon ände.

Den ropande rösten blef allt otåligare.

»Skynda er, ormars afföda, gemena pack!» skrek den med ett ilsket tjut. »Jag skall hudstryka era ryggar, så att skinnet lossnar från benen. Jag skall knäppa i hjel er som flugor! . . .»

De sista orden hade icke väl uppfattats, förr än dörren sprang upp med en häftig skräll och slog mot bänken så att den skälfde en lång stund. Omedelbart derefter kom kung Erik utrusande i rummet, hack i häl följd af Herkules, som bar en sprucken luta i handen. Han sökte hålla jemna steg med sin herre, hvilket dock på intet sätt ville lyckas, medan han antog en högförnäm min och slog med hela handen på strängarne, så att skrufvarne föllo ur och trillade utåt golfvet.

De närmast dörren stående spelmännen hade emellertid hunnit springa undan och stodo nu i en klunga midt på golfvet, skälvande likt skrämda får. Prokuratorn såg upp från sin pappershög. Hvarför gingo den länge herr Sten och hans vänner så brådskande och med sådan oro i blicken fram emot sin stackars herre? Det skulle ju ännu mera förvirra honom — hemskare syn hade väl sällan mött deras blickar. Konungens af naturen välbildade anletsdrag voro till ytterlighet bleka och alldeles förvidna af raseri. Hans långa, rödbruna skägg, eljes så sirligt upplagdt och krusadt, var hoptofvadt och, liksom det bredrandiga bruna silkestyget i tröjan och dess vackra guldstickning, nedsöladt af det varma vinet och de syltade frukterna, som han förtärt.

Plötsligt hejdade han sig framför en af de minste spelmännen. Hans stora, drömmande ögon stirrade ett ögonblick rätt framför sig, liksom han sökt något föremål tusen mil borta. Derpå såg han tvärt ner i golfvet och orden störtade fram ur munnen:

»Du hviskade något om mig! Du hviskade något förfärligt!» . . . Han sänkte nu rösten till en svag hväsning, som småningom stegrades: »Jag befäller dig, hör du. . . . Säg om det för mig, högre! högre! högre! . . . Så högt, att min svarte skrivvare der nere kan teckna upp det.»

Den lille spelmannen stod alldeles förkrossad. En iskall skräck hade kommit blodet att stelna i hans ådror och hans enda tanke var att så fort som möjligt komma undan bakom Sten Erikssons breda rygg.

»Tala qvickt!» skrek konungen, ännu mera retad af hans tystnad, »eller skall jag låta taga ut din tunga med rödheta tänger.»

»Ack . . . nådige, käre herre . . . förbarma er!» stammade spelmannen i högsta förtviflan och kastade sig på knä för konungen. »Jag sade. . . jag sade . . .!»

Men han kom icke längre af idel rädsla. Konungen, som med ett obeskrifligt uttryck af knipslughet och glad förväntan lutat sitt ansigte ned öfver honom, för att uppfånga hvarje det minsta ljud från hans läppar, reste sig, häftigt flåsande och pustande, och började stampa med foten.

»Jag hörde det, pappa Erik!» skyndade sig nu Herkules infalla. Han hade tagit plats under tronhimlen, der han red grensle öfver bänken, härmande konungen, i det han oupphörligt rullade sina stora, svarta ögon åt alla håll och ryckte till med mungiporna.

Då konungen icke gaf vidare akt på hvad han sade, tog han ett par skutt framåt golfvet och smög

sig intill honom samt stack in sitt stora, borstiga hufvud under hans arm.

»Han sade, besynnerligt nog, att du var en stor, vis och mächtig konung», sade han och tittade honom i ansigtet — »samt i synnerhet, hör du, fruktansvärd för alla små spelmän, liksom för nattblackor, flädermöss, ugglor samt andra små kryp, som du ej kan lida, utan att få trampa i hjel!»

Men kung Erik var denna morgon icke i lynne att höra på sin hofnarrs skämt. Dvärgen hade därför icke väl hunnit uttala det sista ordet, förr än han fick en spark, som kastade honom åt sidan så att han tumlade flera hvarf omkring på det guldstickade fotklädet.

Vändande sig derpå till Sten Eriksson, bakom hvilrens rygg den lille spelmannen äntligen fått skydd, röt konungen:

»Hvarför sade du att Johan var kung?»

»Slik lögn förtjenar intet svar!»

»Aha, herr Sten! I vill leka? . . . Vid djefvulen . . . Jag vill se ert svarta hjerteblood!»

»Käre herre!» utropade nu en och annan af de kringstående och gjorde min af att vilja kasta sig emellan. »Käre herre! Lugna er för Guds skull!»

»Tror I ej, Sten, att jag hörde hvad I sade?» fortfor denne, hånande. »Jo, hvad jag det gjorde. Du är en af Johans lejde mördare. Hör du att jag

känner dig på annat än pelsen . . . Aha!» — Han skrek till så det skallrade i rutorna. — »Hitåt, drabant! — Stick ut hans otäcka ögon, som stirra så på mig!»

De kringstående togo ett par steg till baka. Förskräckelse stod målad i allas anleten. Skulle man tillåta att herr Sten finge så våldföras, han som skulle vara deras talman inför tronen? Men under det att samma tanke rörde sig i allas hufvuden, var det ingen som kom sig för att taga till ordet. Sten Eriksson sjelf stod emellertid lugn och kall. I hans grofva, väderbitna anletsdrag kunde man icke upptäcka annat än trots och hat.

»Skynda! . . . Hitåt! din rackare!» skrek konungen, vinkande oupphörligt med handen åt drabanten att närma sig.

Nu tyckte prokuratorn, hvilken allt jemt varit fördjupad i sin läsning borta i fönstersmygen, att handlingen blef spännande. Han släppte papperet, som han höll i handen, och reste sig långsamt med en min, som hade han velat säga: »Jaså! Redan?»

Men drabanten dröjde med att efterkomma befallningen, trots konungens skrik. Först stod han der och fubblade en lång stund med sin bardisan, liksom denne fastnat på något utomordentligt sätt vid hans ena ben. — Det kom sig visst icke af blödighet, dertill var han för gammal i handtverket. Men åldern hade

gjort honom försigtig och han kände af erfarenhet att de höge herrarne hade ofantligt lätt att glömma hur en sak gått till, när rättvisan efteråt skulle ransaka, samt att det då var det ringare folket, hvilket utfört gerningen, som fick både stå och svara derfor. Derfor kunde det inte skada att han gaf lång betänketid. Då märkte han hur konungen mer och mer förlorade tålmodet. Han kunde inte dröja längre, tänkte han, och höjde sin bardisan för att stiga fram.

Man var i förfärlig spänning. Skulle väl konungen i sin blinda yra på fullt allvar vilja rigta mordjernet mot en af landets förnämste män, hans egen frände? Sjelfve prokuratorn blef orolig och såg med otåliga blickar på Max Klo, som han tyckte klef fram i allt för sakta mak. Då slutade konungen med ens att ropa. I stället för att befalla drabanten att skyndsamt göra sin pligt och lyda sin konungs bud, råkade han i fullt ursinne, stampade i golfvet och vrålade, så att hvit fradga stod om munnen på honom och vätte skägget. Derpå drog han sin daggert och rusade mot drabanten, ropande:

»Du, alla djeflars afskum! Du skall dö först af alla, dö som en förrädare, som en skälm, som en . . .»

Han drog vapnet till baka för att sticka till, då en mjuk arm lade sig kring hans hals och en lugn, varnande, ljuf stämma hviskade i hans öra:

»Han är ju din vän, kung Erik!»

Ljudet af den lena stämman verkade som en berusande trollmakt. Den lät för hans öron som den skönaste musik, och mjukade upp hans arma, plågade sinne. Han stapplade tillbaka några steg, den redan lyfta handen föll slappt till sidan och tappade dagger-
erten, som for skramlande utåt golfvet.

»Är det du, min Karin?» hviskade han och tog Karin Månsdotters hufvud mellan sina händer, i det han borrhade sin blick in i hennes anlete. »Ja, du är det, min ljuvva himladrottning! . . . min ljuvaste bland de ljuvva! . . . min egen hjertes katt . . .» Så jollrade han, ömsom gråtande, ömsom skrattande, medan han då och då höll upp och lyssnade, liksom han blifvit hänförd af det milda, barnsliga tonfallet i hennes stämma.

»Du må tro, min egen Karin, att här inne hafva varit många onda skalkar och listiga skälmar», sade han, och smekte hennes hår. »I hvarje vrå, i hvarje springa, i hvarje spikhål på golfvet hafva de krupit . . . in och ut! . . . ut och in! . . . medan de gäckats och retats med mig. Men, ser du min vän! Jag känner dem nog, de äro allesammans Johans lurande spejare. Han är nyfiken att få veta om vi ännu bära kronan . . .»

Nu märkte han, huru en af de små spelmännen, glömsk af stället och de närvarandes höga rang, smög fram sitt hufvud mellan Sten Eriksson

och Hogenskild Nilsson, och han gaf till ett vildt gapskratt.

»Ha, du lille svartel!» skrek han, »är du här igen!» — Han sökte skjuta Karin Månsdotter åt sidan, men hon hängde sig så fast intill honom, strök så varligt med sina fina, hvita fingrar hans långa hoptofvade skägg och hviskade så många underbart välljudande ord i hans öra, att det var omöjligt för honom att slita sig ifrån henne. Småningom lade sig också hans upprörda sinne. Nervryckningarna kring munnen och de oupphörliga blinkningarna med ögonlocken försvunno och ögonen fingo ett mildt, drömmande uttryck, ty det syntes nu ljusst och gladt omkring honom. Blodet i ådrorna strömmade åter af lifsfröjd och lycka. Han kunde icke annat än småle åt dessa allvarliga, högtidliga miner, som han såg omkring sig. — Hvarför stod herr Sten der och såg så dystert och mörkt ut i hågen? — fulare än någonsin. — och herr Hogenskild sedan, den gamle lek-kamraten, så bortkommen och surmulen? — och alla de andra, gode redlige män? Hvad det var länge sedan han sett dem! Han skyndade sig att tacka dem med många kärliga ord, för att de icke glömt honom under den långa bortovaron, samt bad dem med rördt sinne förlåta sig, om han felat eller brustit i höfviska later eller nekat dem någon kunglig ynnest eller bevågenhet. — Han hade så länge dispu-

terat med djefvulen, att han nästan varit utom sig af anfäktelse.

»Min käre herre behöfver hvila nu», sade Benediktus, som jemte Elin och några andra af fru Karins tärnor, nyss förut inkommit i rummet, i det han gjorde en afvärjande rörelse åt Sten Eriksson, som tycktes vilja stiga fram och taga till ordet. — »Får jag till säga paulunvaktarne att de få komma upp för att reda till bädden på nytt?»

»Nej, tack Benediktus! Icke nu! Jag minnes nog hur litet jag sofvit i natt. Men, ser du, jag är stark, — mycket stark, vill jag lofva!» — Han rätade ut sig till hela sin längd och knöt handen. — »Jag är en hjelte, jag kan kasta stora hus i sjön. . . . Men se på Göran!» afbröt han sig med en vänlig blick på prokuratorn och vinkade honom att komma till sig.

Med rynkade ögonbryn hade denne åsett, hur Karin Månsdotter förstört hela den vackra härfvan. Om han ändock haft något kraftigt verkande medel i sin hand att få blodet på denne oberäknelige furste att jäsa upp på nytt. Men annan dag, annat råd. Nu var dock isen bruten. Den nådige herrn hade äntligen en gång sett de nådige herrarne i ögat och skulle nog minnas den blicken. Medan han närmade sig konungen, slätade rynkorna ut sig i hans panna och ett inställsamt, smilande leende lade sig i stället kring munnen. Och han gnuggade sina händer, under det han gled fram öfver golfvvet, med sitt stora

hufvud framskjutet mellan axlarne, så att man kunde tro att hela hans själ var idel glädje öfver konungens återvunna sinnesro.

Men dennes tankar flögo kors och tvärs. Utan att det minsta fästa sig vid prokurators bugning, ropade han åt Herkules, som med ynkelig min framlinkade ur spiselvrån:

»Säg till åt Lasse Källarsven att han genast låter hemta upp vin på frustugan . . . Men glöm inte säga honom, att han lägger dugtigt med anis och lakrits deri, som är vår smak. — Och nu, käraste Karin, skola vi muntra oss och göra oss sälle och lustige!»

Han lade armen om hennes smärta midja, hvar efter de långsamt, under ömsesidigt kärlekssmek, aflägsnade sig genom dörren åt frustugan, medan doktor Benediktus och fru Karins öfriga sällskap följde efter på vederbörligt afstånd.

»Nej, se på Göran!» hviskade herr Hogenskild åt rikskansleren, just som de siste försvunno genom dörren. »Se hur han biter i hop tänderna. Voro rönnbären kanske för sura i dag?»

»Måhända smakade de räfgift», svarade rikskansleren med en dragning på munnen; en anspelning på prokurators nu mera allmänt bekanta äfventyr hos Simon Räfjägare, som väckte de kringståendes ohejdade munterhet.

Och utanför slottet var den skönaste vinterluft, med hög, klar himmel. Röken ur de många skorste-

narne på de små kojorna vid foten af Brunkeberg steg rakt upp i vädret och lade sig efter hand som ett fint, genomskinligt töcken utmed slutningen, medan solen höjde sig mer och mer på himlen och värmden den frusna marken samt tinade upp isen på de många dypömlarna och vattengroparna, der folket strök fram. —

Något senare på dagen stodo Sten Eriksson och några af hans vänner ute på trappan, som gick från skrifvarstugan ned till borggården.

»Det var, Gud bättre, ingen god början för oss der uppe i dag», sade Anders Sigfridsson och såg upp mot slottsfönstren.

»Nå, än sedan!» svarade Sten Eriksson kärft. »Ett uselt regemente börja vi svenskar snart blifva vane vid, för mycket af konst och snille, för litet manlighet och sjelfbeherrskning . . .»

»När jag var i fält . . .» återtog Anders Sigfridsson, men han vardt genast afbruten af Hogenskild Nilsson, som med en ström af ord, hvilkas mening dock som vanligt knappt till hälften var möjlig att fatta, förhöll de närvarande för deras långmodighet och deras oförmåga att besluta sig för handling.

»Hvad vi skola göra?» skrek han, utan att i minsta mån tänka på hvar de befunno sig. »Liksom ett barn inte kan begripa att en dåre ej kan duga till konung! Men här gån I som fromma lam och låten uppsluka Er och Edra tjenare af detta glupande

lejon, som kallas riksens prokurator, låten hans galne herre tvinga Er att underskrifva Edra egna lifsdomar! . . . Fy, för tusan! . . . Men, så mycket I vet, stor gerning kommer ej af ord allena. Vi måste våga något mera!»

»Tills Sturen kommer är det bäst att sitta stilla», inföllo ett par röster, medan några af de kringstående sökte förmå honom att tala saktare.

»Nej, och för djefvulen nej», fortfor han, skjutande dem åt sidan. »Skall det handlas, måste det ske snart, säger jag Er, och jag talar rent ut. Jag går ej i leken för Sturens skull utan för hela adelns, för fosterlandets välgång!»

De fingo nu se doktor Benediktus komma öfver borggården. Hans fryntliga anlete strålade af glädje. På långt afstånd ropade han åt dem:

»En glad, öfverraskande nyhet, käre herrar! Kungen har skänkt gref Svantes väpnare sin nåd.»

De betraktade honom med ett uttryck af den största förvåning. Till och med Hogenskild kom sig icke för att fråga.

»Det är fru Karins förtjenst», fortsatte Benediktus, som nu trädde upp till dem på trappan, »Gud signe den goda själen! Hon hade fått höra af sin kammar-tärna om den unge väpnarens nöd och att hans gerning var på god väg att stifva ny ofrid mellan kungen och gref Svante — hvilken, som I vet, vill döma honom efter sin gårdsrätt — och derfor passade

hon på nyss, då de kommo upp i frustugan och kungen gjorde sig munter och lustig af det goda vinet, att bedja honom låta nåd gå före rätt i denna sak.»

»Var Göran med derinne?» frågade rikskansleren med en misstrogen blick på den talande.

»Nej! Kungen sände i stället mig till den gamle Olof Larsson i skrifvarstugan med helsning att Sven Torssons fribref strax på stunden skulle uppsättas.»

»Nu kommer jag i sanning att rita ett stort kors på spisel», utropade Hogenskild och ruskade på hufvudet.

»Ja, ser du det, käre frände!» återtog rikskansleren och knuffade honom skämtsamt i sidan. »Man bör aldrig löpa åstad i första hettan. . . . Det goda kan ju komma, medan man minst anar det.»

»Gud gifve det, broder!» hördes Sten Erikssons djupa basröst bakom honom. »Men jag är rädd att den goda tiden redan är ute för gamla Sverige.»

XII.

Gamle Lukas Torngömmare hade i all' sin da'r, icke sett en så rar och fin jänta som Elin. När hon kommit emot honom i trappan, som förde ned till fångtornet, glad och hurtig, för att bedja honom taga med sig dit ned någon smula mat eller dryck åt Gref Svantes unge väpnare, hade hon haft så kärliga och vackra ord på tungan, att han riktigt känt det långt efteråt i hjertat, och han hade klarligen förstått hvarför slottsfogden, hans herre, varit liksom förryckt i henne. — Det hade varit alldeles omöjligt att neka henne någonting. Då hon en gång stått och undrat på, liksom för sig sjelf, om hon icke kunde spara hans gamla ben mödan af att gå ned för de många trapporna, hade det alldeles varit på ett hår när att han gifvit henne hela den stora nyckelknippan, som han bar hängande vid bältet.

Det var dock för väl, hade han tänkt många gånger efteråt, att Mårten Lakej just i detsamma kommit nedspringande utför öfre trappan, så att hon

icke fått öppna fånghvalfvet. Eljest hade han säkert varit fast för sin hals, ty strax derpå hade prokuratorn kommit, arg som ett bi, och befalt att den fångne väpnaren genast skulle föras derifrån och till Svartsjö, der höga nämnden sammanträdte för att börja ransakningen i målet. —

Detta Svens hastiga bortförande hade varit en svår missräkning för Elin, som just vid samma tid uppgjort sin plan att hjälpa Sven på flykten. Visserligen hade slottsfogden några dagar derefter försäkrat henne att hon kunde vara vid godt mod och hoppas det bästa i denna sak. Han hade bragt Sven i olycka, hade han sagt, genom att anförtro för herr Göran sina misstankar, att väpnaren vore gömd innanför hennes kammare, hvartill han åter slutit sig af Dortis prat. Men han hade sedan djupt ångrat sin gerning och kunde nu icke lida att se, hur djupt hon tog sig deraf i sitt hjerta. Elin hade dock lika litet trott på uppriktigheten af herr Turess ånger som på de försäkningar han dagligen och stundligen gjorde om sin brinnande ifver och åtrå att tjena henne. Tvärt om hade hon varit mycket mera böjd till att tro, att det just varit han sjelf som, efter att hafva fått spaning på gamle Lukas' barmhertighetsverk, lagat så att Sven blifvit förd till Svartsjö.

Så mycket mer öfverraskad och förvånad hade hon därför blifvit, då Herkules en dag kommit till henne och med en min af skadeglädje berättat, att

hon nu kunde vara trygg för herr Ture. Han hade gått all världens väg. På hennes fråga, hur det kommit sig hade han förklarat att det varit den »röda draken» förstås, som så bedrifvit det, sedan han börjat misstänka, att herr Ture blef mera hennes karl än hans.

Nu hade icke återstått annat för Elin än att bida tiden och med långmodighet afvakta det tillfälle, då fru Karin, som hon lofvat, skulle utverka nåd för Sven Torsson hos konungen. Hennes sinne hade plågats mycket af denna overksamhet. Om hon ändock varit karl, hade hon flera gånger tänkt, hade hon kunnat följa efter, hvart helst de än förde honom, och med list eller våld sökt få honom fri. Nu måste hon i stället åtnöja sig med att bedja till den Högste för hans frälsning, samt någon gång, då hon råkade en hingstridare eller drabant, som syntes godmodig till sinnet, söka förmå honom att taga med sig en helsning till Svartsjö, då han nästa gång skulle dit ut i något ärende. Hon blef så mager och blek, att ingen kunde begripa hvad som fattades den raska flickan. De andra hoftärnorna gjorde all sin flit, för att upptäcka hvad hon kunde taga sig före. Natt som dag spionerade de på henne, ty hon hade nu mera flyttat ned från Dorti till fru Karins eget förmak, der många af dem alltid lågo. Men hon svarade endast på deras frågor, att hon mädde så väl som någonsin. Det var först när de insomnat som hennes sorg tog ut sin rätt. Då, tyckte hon, ville

nästan hjertat brista vid tanken på alla hennes lifs olyckor, hennes korta lycka med Torkel, och nu denna nya, knappt anade sällhet, som så hastigt skulle fly sin kos.

Emellertid blefvo dessa dagar icke utan inflytande på hennes själsutveckling. Från första stund hade hon känt sig dragen till Sven, beundrat hans ståtliga, kraftfulla gestalt, tyckt om hans manliga och på samma gång godmodiga ansigte. Men så hade han kommit till henne, skämtande och skrattande, såsom en vanlig junker, och velat hafva hennes jaord, innan hon knappt vetat om han varit fogel eller fisk. — Detta hade icke varit efter hennes sinne. Visserligen var hon ingen förnäm jungfru, men det var icke därför mindre heligt hvad han bedt henne om. — Strax derpå, hade han fångslats och nedkastats i slottets fångkällare. Redan det, att han var olycklig och förklarat henne sin kärlek hade varit nog, för att hålla honom stadigt i hennes tankar; ty ond eller god, förblir alltid en friare ihågkommen med intresse af den qvinna, för hvilken han öppnat sitt hjerta. Men nu kom härtill, hvad henne särskildt vidkom, att hon oupphörligt plågade sig med den tanken att det varit för hennes skull som Sven led sina qual; ja, hon hade så vant sig dervid, att hon troligen skulle blifvit mycket missnöjd om någon sökt bevisa henne motsatsen.

Medan Elin grubblat för att vinna klarhet i sin

själ, hade det varit för besynnerligt, hur ofta Torkels bild runnit upp i hennes hogkomst. Hade han väl förmågan att från ett annat lif blanda sig in i hennes tankar? Aldrig hade han på de sista åren stått fram för hennes inre öga så tydligt som i de stunder, då hon länge rådslagit med sig sjelf och varit tveksam om hvad hon skulle svara, i fall det ginge så lyckligt en dag, att Sven komme i frihet och skulle fråga henne än en gång Många gånger hade hon känt sig helt ängslig till mods vid tanken på den dagen. Den käckhet, med hvilken junkern lupit till storms, skulle hon kanske icke kunna motstå. Men han hölle mähända henne så kär, som hon sett honom göra det i drömmen? Och så kom hans bild med ens för henne, hög och manlig. Med spänstiga, fjedrande steg rörde den sig öfver det hvita, bonade golfvet. Och de gamla, kära bilderna sjönko ner allt djupare i det fjerran dunklet. De hade icke längre magt att värna henne med sina barnsligt vemodiga minnen. —

Det behöfver naturligtvis icke sägas att det blef glädje i himmelshöjd, då Elin en dag af Karin Månsdotters mun fick mottaga den lika oväntade som glada nyheten att kungen gifvit vika för hennes böner och befallt att Sven skulle frigifvas ur sitt fängelse. Nu väntade hon hvarje dag att budet skulle afgå med fribrefvet till slottsfogden på Svartsjö. Men dagarne kommo och gingo, utan något dylikt bud hör-

des af. Julen närmade sig med stora steg. Hon började ängslas för, att Sven skulle nödgas tillbringa denna stora högtid i det fuktiga och kalla källarhvalfvvet, der frostiga vindar ströko ut och in genom de glesa murväggarne. Hvarje dag sprang hon ned i skrifvarstugan för att höra efter om brevet ännu icke vore utskrifvet. Men skrifvarne visste aldrig besked derom. De svarade henne så allvarsamt och höfviskt, när hon steg in i rummet. Men hon hade icke väl vändt ryggen till, förr än de dök ned med hufvudena bakom sina nedkluddade pappersark och gjorde förstulna miner åt hvarandra.

Hon hade märkt det flera gånger. Men om de varit än så många och sagt aldrig så elakt skämt, skulle hon icke brytt sig derom, utan kommit lika fort igen.

Samma dag som julriden blåstes ut i staden af konungens härolder, stod Elin uppe på slottsmuren och betraktade det brokiga människovimlet nedanför på Helgeandsbron. Plötsligt rann det henne i sinnet, att hon ännu icke hört efter denna dag, om något bud skulle afgå till Svartsjö. I ett par hopp var hon utför trappan och stod i nästa ögonblick på tröskeln till skrifvarstugan, med sin vanliga fråga på läpparne.

Denna gång var endast gamle Olof Larsson derinne, då de andre skrifvarne tagit sig jullof för att se på ståten. Gubben var tvär och vresig till sinnes

och temligen döf. Elin fick därför fråga om ett par gånger, innan hon fick svar, hvilket var oföränderligt det samma som hon alltid fått. Men gubben gjorde ett tillägg, som kom henne att rysa till af förskräckelse. »Om hon eller någon annan vore så enfaldig», sade han snäsigt med sin gnällande röst, »att de trodde att en lifdömd fånge kunde få nåd och komma på fri fot, kunde de lika gerna börja tro på de dödas uppståndelse. Hennes spring gjorde därför intet till saken», tillade han, i det han förde spetsen af sin stora gåspenna till sin röda näsa, för att se om den var jemt afskuren, »men kunde gifva hans yngre kamrater anledning att drifva gyckel dermed, hvilket vore både dumt och hjertlost.»

Det låg emellertid, tyckte Elin, bakom hans snäsiga ord en sällsam efterklang af vänlighet, och utan att fästa sig vid hans vresiga miner, gick hon raskt fram till bordet der han satt och fortfor att fråga, tills han slutligen gaf henne reda på både ett och annat, som hon aldrig hört förr. Han berättade henne sålunda, att domen öfver Sven Torsson väl var utskrifven, men att den ännu saknade kungens underskrift. Fribrefvet åter, som Olof Larsson sjelf skrivit ut, hade prokuratorn, för hvilken han visat det, rifvit i stycken.

Elin stod en stund mållös af häpnad. I ett ögonblick voro alla hennes kära förhoppningar svikna. Hon kände sig förintad, kände sig som den skeppsbrutne,

när hägringen som fyllt hans hjerta med hoppfull väntan förbleknar i molnen, lemnande efter sig svarta, skumhöljda brottsjöar, som vräka in öfver den öde klippstranden. — Hon ville tala, fråga den gamle skrifvaren om mycket mera, som stormade omkring i hennes hufvud; men hennes frågor blefvo orediga och osammanhängande. Han bad henne helt vänligt, att hon skulle lugna sig och sätta sig ned på bänken. Men hon skulle ut, ut i kalla luften från qvalmet derinne, och derpå rusade hon på dörren utan både tack och farväl.

Der utanför i förstugan blåste kall nordan, som yrde in stora drifvor genom de öppna portarne. Men hon kände icke hur det sved, när de hvassa, bitande isflingorna piskade i hennes ansigte. Tvärt om tyckte hon att det var en riktig lisa för själen att gå rakt mot blåsten. Och så kom hon, utan att hon tänkte derpå, att blifva stående länge och väl ute på trappan, som förde ned till den under denna årstid stängda vattenporten och de många vedstaplarna innanför densamma.

Vid samma tid satt Göran Persson i konungens studerkammare. Kung Erik hade hela dagen varit nedstämd till lynnet, men utan att egentligen lida af några våldsamma sinnesutbrott, från hvilka han lyckligtvis på sista tiden varit nästan helt och hållet skönad. Tillräckligt misstänksam och häftig var han dock alltid, för att prokuratorn skulle nödgas taga hela sin

stora förmåga i anspråk att gissa hans önsknigar, på det att samtalet icke måtte sára eller reta honom.

De hade suttit tysta en lång stund i hvar sin ända af den låga, med en skön brokadduk öfvertäckta bänken. Samtalet hade rört sig upp och ned; om herrarne och deras förmenta stämplingar med hertig Johan, hvarom Göran påstod sig hafva fått några bevis i sin hand och hvilket alltid var egnadt att djupt skaka den misstänksamme monarken, om kriget mot juten och hans onda anslag mot riket och dylikt. Derefter hade det hållit sig en lång stund kring gref Svante och hans son Nils, hvilket var konungens älsklingskapitel, då prokuratorn hade en viss lätthet att finna fel hos dessa, lika mycket fruktade som hatade, fränder. Denne hade derunder passat på och föreslagit att kungen skulle skaffa klara papper från Liffland om det regemente, som grefve Svante fört, då han varit guvernör derstädes, och hvilket icke skulle varit det bästa. Men konungen hade ansett det vara en onödig omväg.

»Men om man vill ändamålet, nådig herre», inföll prokuratorn efter en stunds tystnad, »måste man vilja medlen.»

»Så är ock vår afsigt. Inför riksens samlade ständer skall Svante sjelf få förklara sina dunkla gerningar.»

Göran Persson gjorde en min af otålighet. Utan

klara papper vore väl detta, tyckte han, om något, en omväg.

»Var lugn, Göran!» inföll konungen, som lagt märke till minen. »Han skall näpsas. Han vill icke hafva mera med oss att skaffa, har han sagt, och så tar han vår trogne spejare Lars Eskilsson för hufvudet och kastar honom i sin fångkällare, trotsande på adelns gamla gårdsrätt. — Adelns gamla gårdsrätt? . . . Han! . . . Men den som fångar en konungens tjänare han gör sig till konungens fiende. Den som upphäver sig till fiende åt Herrens smorde, han föraktar öfverheten och gör stor orätt, ty han anser att hvar man kan sjelf råda. Derfor, Gref Svante, har I ock gjort stor orätt och kan icke frias till lif eller lefverne.»

»Men utan att vi ega klara papper, käre herre, skall han ropa högt på lag och kungsord, och hans vänner skola vittna och svära honom fri, hur svart än hans gerning vore.»

Kungen teg och reste sig upp samt tog ned en luta från väggen. Prokuratorn insåg, att hans herre denna dag icke var möjlig att bearbeta i någon bestämd rigtning. Efter några frågor hit och dit om likgiltiga ämnen reste han sig långsamt från bänken och betraktade tigande konungen, som gick rundt om på golfvet, ömsom knäppande några ackorder på lutan, som han bar i ena handen, ömsom stannande för att stampa med foten i golfvet och höra på hur de stora förgyllda sporrarne klirrade.

Plötsligt bröt kungen af sitt hvarf och gick rakt fram till prokuratorn, sägande med en min, som vore hans tankar åtskilliga tusen mil derifrån:

»Nu vilja vi skrifva vårt namn, Göran!»

Denne skyndade genast att öppna sin bruna skinnväska, som han lagt ifrån sig på bänken, der de nyss suttit, och framtog ur den samma det ena dokumentet efter det andra samt uppradade dem på bordet, vid hvilket konungen under tiden tog plats.

Innehållet i dessa dokument var temligen omvexlande. Än handlade det om en oredlig fogde, som för egen vinnings skull undansnillat kronans ränta, än om någon skrifvare i stadens provianthus eller klädeskammare, som infört »blindnamn» i räkneböckerna och sedan på dessa namn, som han utgifvit för äkta, lemnat ut till sin fördel salt, humle eller engelskt kläde. — Men var målets beskaffenhet olika, var slutet så mycket mer enahanda. Alltså, lät det — och oföränderligt lika i dem alla — kunna vi icke fria honom från sin hals. Det var ju också helt naturligt, att man icke kunde besvära konungen, landets höge fader, med att underskrifva en ringare dom.

Kung Erik började skrifva.

Först ritade han mycket omständligt, nästan försigtigt, ett stort E, derefter något fortare de fem mindre bokstäfverna i Ericus, för att slutligen efter de sedvanliga M. P. * göra en hastig sväng nedåt papperet,

* Manu propria.

med en min, som hade han velat säga, att det var ett ofantligt nöje för honom att sålunda för all framtid få intyga, att det verkligen var med sin egen kungliga hand, som han underskref den grymma domen.

Läste han då icke hvad som stod der ofvanför så sirligt prentadt? Eller tänkte han icke på hvilket namnlöst elände, hvilken förkrossande hjertesorg, som dessa få bokstäfver, hvilka bildade hans namn — åtta tillhoppa — skulle åstadkomma, då de råkade i händerna på hans fogdar, befallningsmän och profosser? Jo, verkligen? — Han hejdar sig, lägger bort pennan och stryker med handen öfver pannan samt börjar läsa.

Något sådant, tänkte prokuratorn, hade då icke hänt på den dag han mindes. Var det någon snara, något gement försåt, som hans afundsmän lagt ut för honom?

»Men, Görän, hvad vill detta säga?» utbrast konungen häftigt, då han läst till slut, »Gref Svantes väpnare har ju fått vår nåd. Jag tyckte att vi sade dig det för ej så länge sedan?»

»Nej, i sanning, nådig herre, om I det har sagt!» —

Han visste nog att det varit ämnadt att gå hans öron förbi, fast han skaffat sig reda derpå från annat håll.

»Kanske menar du att vi varit för efterlätne och vill mästra vår gerning?» återtog konungen hastigt med misstänksam min.

»Ej så, käre herre! Men frågar I mig om saken, kan jag ej förhålla Er min tanke. Ej skola Edra tjenare gerna gå till sina värf, om en simpel väpnare, en herretjenare, får slå dem till döds utan näpset eller aga.»

»Spar klandret! Jag ändrar mig aldrig, hör du det, då jag gifvit mitt ord.» — Det var en egenhet hos kung Erik att han, som var vankelmodet sjelft, aldrig kunde i nog starka uttryck tala om sin beständighet och sin fasta vilja. — Han såg ett ögonblick på Göran Persson med tankspridd min och tillade derpå:

»Så är det nu julfrid i landet, och, du vet, Göran, stjernorna spå intet godt.»

»Har då Gref Svante fått sin vilja fram till slut?»

»Tyst om Svante, säger jag dig, karl!» skrek kungen till och reste sig häftigt från bänken, stampande med foten. »Du skäller ut honom för hårdt. Du talar illa om alla mina tjenare. Du bringar mig på fall!»

Prokuratorn slog ned ögonen för konungens vreda blickar och bugade sig djupt, i det han antog en leende, inställsam min, liksom ville han säga, att det var ju så naturligt, att kungens vilja var hans enda lag. Men ur djupet af hans själ trängde sig vilda, upproriska känslor af hat och förakt, känslor, hvilka nästan brände på tungan, då de ville slippa fram som ord. Utan att vackla hade han gått sin bana

fram och sträfvat af alla krafter att göra sin unge herre till en stor och mächtig konung. Hvad som sprungit i vägen, smått som stort, hade han röjt undan, utrotat, förintat. Och hvilken lön hade han väl fått därför? — Stod nu icke denne man inför honom, åt hvilken han egnat hela sitt lif, och talade som en vankelmodig qvinna om julfrid och stjerntydarkonst, då han yrkade på lag och rättvisa? — Hvilken herrlig logik? — Derför att stjernorna spädde olycka, skulle Gref Svantes väpnare gå fri från ett straff, som han så ärligt förtjent? — Hvad förmådde väl rådgifvarens framtidsblick, hur djerft den än flög ut öfver kommande ätteled, eller hans jernhårda konsekvens, så länge obeslutsamhet och vankelmod fingo stå vid styret? — Nyss hade kung Erik sagt: »Jag känner din trohet, Göran, den skimrar som guld i vår krona och öfverglänsar alla andras liksom solen planeterna». Och nu: »Du skäller ut dem för hårdt, Göran . . . du bringar mig på fall». —

Konungen hade satt sig ned, då Göran Persson, utan att svara, fortfor att betrakta honom med undfallande, inställsamma blickar, men hans sinne hade ännu icke fullständigt lagt sig.

»Du vill lura mig, Göran», återtog han efter en stunds tystnad, »att få de höga herrarne allesamman undan och dig och de dina i stället. Men vet, att kommer paddan till väldet så pöser hon af högmod och sprutar etter. Vi skola dock, för djefvulen, veta

att hålla er stängen, så att hvarken I eller dessa, sämre eller bättre, komma ofvanpå, ännars kunde vi snart komma på fall och vore fanen i våld!»

Han tog derpå papperet, på hvilket Sven Torssons dom var skrifven och ref det i stycken samt slängde bitarna utåt golfvet. »Innan qvällen», sade han, »skall fribref sändas till Peder Fogde att släppa väpnaren lös!»

Göran Persson visste af erfarenhet att det icke tjenade till något att längre söka inverka på konungen, för att få beslutet ändradt. Han samlade därför i hop de andra papperen, som i vederbörlig ordning underskrifvits, lade dem i sin väska och aflägsnade sig, med en djup bugning för konungen.

När han passerade genom de yttre förmaken och korridorerna, kunde emellertid litet hvar märka på hans uppsyn, att icke allt var som det borde. Hofmännens skämtande samtal afstannade också helt tvärt, der han smög fram, och nere i borgstugan blef det plötsligt så tyst som i grafven, då Max Klo stack in sitt röda, väderbitna ansigte genom dörren och ropade, att hans nåde, herr Göran, stod utanför och ville tala vid Mårten Styfvert.

På trappan, som gick ned till vattenporten, hade emellertid Elin hela tiden stått och njutit af stormen och snön, som yrde henne i ansigtet. Under takskjulet på strandmuren midt emot hade hon upptäckt en knekt af gårdsfanan, som gick åter och fram långs

bröstvärnet, som var hans postställe. Plötsligt hade det fallit henne in, att hon skulle se efter hur många hvarf han skulle hinna med, innan härolden, hvars pukor nu hördes nere på Helgeandsbron, komme upp på borggården för att afblåsa ståten. Det var lätt att räkna, hade hon tänkt, ty hon kunde tydligt följa spetsen af hillebården utefter hela muren ända till den lilla igensnöade trappan, som förde ned till den mellan henne och strandmuren liggande vedgård. Udda skulle båda olycka, jemnt lycka. Blefve det jemna gånger, skulle Sven Torsson mycket snart komma fri ur fångelset. Derpå hade hon börjat räkna, allt jemt med ögat följande knekten, der han gick uppe på muren i yrvädret, så att kronans förste ränteskrifvare icke kunnat vara noggrannare i att kontrollera kronans uppbörd.

Då klack det plötsligt till i bröstet på henne. Innanför i förstugan hörde hon Göran Perssons stämma, kärf och befallande, ropa åt någon att skyndsamt sadla upp och rida till Svartsjö. Hvad kunde det vara för bud, som var så angeläget, att det skulle sändas ut i detta häftiga oväder ända bort till Svartsjö? — Och med ens glömde hon både knekt och räkning, udda eller jemnt.

Hon smög in sitt hufvud genom förstugudörren, som icke kunnat skjutas igen fullständigt, till följd af den myckna snön, som hopat sig innanför tröskeln, och såg nu prokuratorn på endast ett par alnars af-

stånd, men han vände sig åt motsatt håll, för att tala vid en drabant, så att han icke märkte henne. Till sin glädje igenkände hon nu i drabanten Mårten Styfvert, Dortis enträgne tillbedjare. Af honom skulle hon nog få veta något.

Nu gick prokuratorn in i skrifvarstugan, medan drabanten fick vänta utanför i förstugan; men han kom strax till baka med ett bref i handen. Elin tyckte att hans ögon lyste till af skadeglädje, då han sträckte fram det samma åt drabanten.

»Helsa Peder fogde ifrån oss», sade han, »och önska honom julfrid. Du kan ock säga som så, att qvickt handladt ger dubbel lön! — Men, vid din nacke, karl! Ej ett ord för någon enda lefvande själ — ja, äfven om det äskades i konungens namn! — Och rid nu, rid så att den onde sjelf inte kan taga dig!»

Han skrattade högt, då han gick åter in i skrifvarstugan.

Emellertid fick Mårten Styfvert brådt att stoppa brefvet innanför sin korta skinnjacka. Sedan detta skett, kliade han sig bakom örat med betänksam min. Han råkade nämligen kasta en blick utåt borggården och fick se hur snön der ute yrde ned från alla håll, hopande sig i nästan manshöga drifvor, så att härolden med sitt följe af pukslagare och trumpetare, som nu tågade in genom hvalfvet, hade svårt att bana sig fram till stora trappan, för att afblåsa dagens högtidlighet.

Många tankar hade under dessa minuter genom-

korsat Elins hufvud. Mårten skulle helsa Peder Fogde, hade herr Görän sagt, att han borde handla qvickt, att ingen borde få veta hans ärende, icke ens den, som frågade i konungens namn? — Och denna brådska sedan i ett sådant Herrans väder? — Hon hade blifvit så van att tänka på Sven, så snart Svartsjö kom på tal, att hon icke kunde slita ifrån sig den tanken, att det också nu handlade om honom. Något godt för honom kunde det gerna icke vara, då Görän Persson sände det med hemligt bud; ty sina goda gerningar var denne icke sen att uttrumma öfver torg och gator. Nu kom hon äfven i håg hvad den gamle skrifvaren nyss berättat henne om prokuratorsn vrede, då han fått läsa fribrefvet för junker Sven.

»Halloh, Mårten!» ropade hon och hoppade in i förstugan. »Ps! Kom hit!»

Mårten vände sig om och betraktade henne nyfiskt. Han kunde nästan ana att hon ville fråga, hvart han skulle rida, ty så gjorde alltid de galna jäntorna.

»Hvart ska' du rida i dag, Mårten?» frågade hon liksom i förbigående.

»Ja, säg det, den som kan», svarade han och tog på sig en vigtig min.

»Du kommer nog inte långt i snön?»

»Kanske det.»

»Jag frågar endast för att veta om du har mycket brådtom? Eljest så skulle det nog vara så bra, om du ville springa upp ett litet ögonblick till Dorti.»

»Jaså! Hon låter således tala vid sig, den yrhättan.»

Mårtens ansigte uttryckte så mycken egenkärlek och tillfredsstäld stolthet, att Elin var nära att brista ut i skratt.

»Helsa henne då», fortfor han, och vred upp sina svarta, vaxade knävelbårar, »att när man fått vänta så länge som jag gjort på hennes ord, tycker man att hon också kan vänta en dag eller så på mitt.»

»Kom nu, Märten», sade Elin och sträckte ut handen emot honom. »Din häst trafvar bäst i stallet och kungen sade härom dagen att ingen rider i bud så fort som du. — Lätt tager du igen en liten stund.»

Han tvekade ännu, medan han vägde åter och fram på hälarne och kliade sig bakom örat.

»Aldrig kunde jag tro, Märten», återtog Elin och drog honom i handen, »att du icke vill gå andra steget, när Dorti gått det första?»

»Nå, så efter I ber så vackert för henne och lofvar bli min böneman, skall jag väl göra henne till viljes», utbrast han, och gjorde sig i ordning att följa Elin. »Men så mycket I vet, jungfru, inte blir det mer än ett enda litet tittande, och då vill jag hafva god traktering.»

»Derom kommen I snart nog öfverens», sade Elin småleende. »Hvad på mig ankommer kan I lita; nog skall jag göra mitt bästa till Er fågnad.»

Hon skyndade före honom öfver borggården och uppför trappan, som förde till Dortis kammare, der, såsom förut är nämndt, denna nu mera bodde ensam.

»Jaså, du är inne, Dorti!» ropade hon så högt, i det hon öppnade dörren, att han godt kunde höra det ned i trappan, fast hon mer än väl visste, att hennes kamrat var nere i staden hos hofmästarinnans syster, för att se på härolderna.

Nu klef Märten, röd i ansigtet och anfådd efter ansträngningen, öfver tröskeln. Han såg sig omkring åt alla sidor, men utan att upptäcka minsta skymt af denna fladdrande fjäril, som han så länge sökt fånga med sina grofva näfvar. Hon skulle dock snart få se, tänkte han, hvem som nu skulle köra för vagnen. Men denna tanke hade icke väl uppstått i hans medvetande och smickrat hans känslor, förr än han hörde hur dörren bakom honom slogs igen och haspen lades på utanför. I ett språng var han tillbaka och bultade på dörrspegeln, så att det gaf eko i hela våningen.

»De galna jäntorna!» mumlade han med en ed, i det han ruskade åter och fram på sitt lurfviga hufvud. »Sådan slug krabat! Skall man inte få se att hon varit rädd att jag skulle springa ur håfven, sedan hon en gång fått mig fast. Men hon träffar väl henne snart, kan jag tro. Och dröjer det än en stund, kan man ju skylla på dåliga vägar. Ingen behöfver se när man ger sig åstad.»

Med denna tanke gick Märten Styfvert bort till

fönstret och slog sig ned på fönsterbänken, för att i lugn och ro se på snön, som hopade sig i stora drifvor djupt der nedanför i halfdunklet, läggande sig likt mjuka, hvita bolstrar öfver allt hvad kantigt var. — Han fick riktigt sömnen i ögonen, medan han väntade på att Dorti skulle komma upp.

Elin hade emellertid, sedan hon stängt dörren, rusat tillbaka som en galning utför trapporna. En enda tanke genomkorsade hennes hufvud, den att snart få råka Karin Månsdotter och anförtro henne sina bekymmer. Att hon gjort sig saker till lifsstraff, derigenom att hon hindrat prokurators bud i dess färd, derpå kom hon ej ett ögonblick att tänka.

XIII.

rustugan, der Karin Månsdotter höll sitt hof — om icke till namnet, dock nu mera till anseendet såsom en drottning — utgjordes af tre stora och ljusa rum, förutom en liten klädkammare. De två inre af dem kallades sängkammare, det yttersta förmaket. I det sistnämnda hade Elin, jemte andra hoftärnor, såsom förut är sagdt, sin sofplats under natten.

Inredningen i sängkamrarne var ytterst praktfull, i synnerhet hvad den inre vidkom. Den kunde täfla med det mest bländande, som fans i den gamla konungaborgen. Längs väggarne nedhängde gröna väggklädnader af det präktigaste brabantiska kläde. Svällande, rödspräckliga sidenkuddar gjorde de breda bänkarna och fönstersätena till de mjukaste pauluner. Och hvilken rikedom och prakt i dessa konstrikt snidade skåp, på hyllor och i kistor! Der var samladt flera af renaissancens märkeligaste konstverk, sköna konterfej, dyrbara kärl och smycken af guld och ädla stenar, af ebenholz och elfenben. Allt samman var

gåfvor af den kunglige älskaren, med hvars ensidigt estetiska anlag njutningslystnaden och slösaktigheten syntes vara i ständig täflan.

Längst fram på rummets kortsida stod den höga paulunen, klädd med den skönaste röda gyllenduk. Till och med dess handtag, som hängde ned från taket och hvilkas ändamål var att underlätta uppstigandet i bädden, voro spunna af silke och guldråd.

Stojet och glammet, som rådt derinne strax efter middagen, hade upphört. Musikanterna, som hade spelat och sjungit, under det att konungen och Karin Månsdotter språkat med hvarandra vid fönstret och druckit varmt sött vin, hade nyss aflägsnat sig. De tömda silfverbägarne stodo ännu kvar på bordskifvan och mellan dem syntes stora, rödaktiga fläckar på den hvita duken, minnen efter de våta bottnarne.

Karin Månsdotter hade sysslat med sin sticksöm vid fönstret, medan konungen, som lagt sig till hvila i den stora paulunen, inslumrat. Det var tyst rundt omkring. Endast utifrån den yttre kammaren, till hvilken dörren stod öppen, hördes då och då dörrvaktarens, den stumme morianens, afmätta steg. Från vrårna kommo qvällens skuggor fram och slöto sig allt tätare omkring den sofvande konungen.

Karin Månsdotter såg upp ifrån sitt arbete och rigtade ett drömmande ögonkast mot det snöiga fönstret. Det var tid på, tänkte hon, att hon slutade sin sömnad.

Då hördes ljudet af trummor och skalmajor ner ifrån borggården. Var det då icke tillsagdt och strängeligen befaldt att intet buller fick höras der efter middagen, då konungen hvilade? — Men det var ju sant, julfriden blåstes ut och det kunde icke ske utan stöj och musik. Hon skulle just stiga upp för att stänga dörren till det yttre rummet, på det ljudet måtte mildras, då konungen reste sig på armbågarne och häftigt ropade med blicken stirrande utåt rummet:

»Stanna! Håll fast! Tag fast honom! Djeflar! Rackare!»

»Hvarför ropar I så, käre herre?» frågade Karin Månsdotter, i det hon skyndade fram till sängen och torkade kallsvetten ur konungens panna.

»Ack! . . . Är det du, Karin? . . .»

Han lade armen kring hennes lif och drog henne med mildt våld intill sig.

»Vet du, kära Karin», återtog han, medan hon med fingrarne kammade ut hans långa skägg, »jag drömde nyss så underbart.»

»Drömmen som strömmen, käre herre!»

»Vet du, jag såg i drömmen en man, — ja, han liknade nästan Göran — låg panna, tjock näsa. . . . Han red en stolt springare. — Och jag tyckte mig se vida, oändliga slätter, ödsliga, tomma ljunghedar, utan djur, utan människor. Jag var död, tyckte jag,

och mannen som red hade tagit mitt hjerta och hade det fångat i en liten ask, som han höll i handen. — Så fort det bar af! . . . Men för hvarje steg skar det till så häftigt och skärande i mitt hjerta
 . . . Det sved som af eld! . . . Och hur jag sprang för att få det åter! . . . Nej, vinden derute ilar ej så fort! — Alltjemt var dock ryttaren före mig. — Jag stapplade öfver tufvor och stenar, så att mina händer voro blodiga, svidande. Då såg jag stora, djupa meniskomassor närma sig från det mörka fjerran. De skola gifva mig rätt, tänkte jag, återskänka mig mitt hjerta. Men allt efter som jag kom närmare hörde jag, högre och högre, deras hånande tillrop — De fleste buro Johans färger, du! — Jag vardt iskall af skräck. Jag ville ropa högt, förbanna dem och alla deras efterkommande! Men då försvann synen plötsligt för mina ögon och jag vaknade.»

»Vi kunna fråga Benediktus», sade Karin Månsdotter, »han är klok på drömmar. Till dess, vill I ej sjunga en visa?»

Konungen nickade med vemodig min, då hon tog ned från väggen en liten luta, på hvilken hennes namn var infattadt i perlemo och guld, samt räckte honom den. Efter några vackra, melodiska öfvergångar och bizarra ackorder började han sjunga. Och han sjöng om våren och dess knoppande blomster, om deras kärlek, hennes skära fågring, om sol och sommar och glada framtidsdrömmar, tills

skymningen vardt allt djupare och tjenarne i förma-
ket slutligen kommo in för att tända ljusen.

I detta ögonblick var det som Elin instörtade
i frustugan och, knuffande undan dörrvaktaren, som
sökte hindra henne, sprang in i den yttre säng-
kammaren och kastade sig på knä för Karin Måns-
dotter, hvilken just gått dit ut för att framtaga ljus-
stakar och lampetter.

»Hvad har händt?» utropade denna öfverraskad.
»Hvad har du gjort?»

»Ack, kära, nådiga fru», svarade Elin och kysste
hennes klädningsfäll, »hjelp mig i min stora nöd!»

»Om jag kan, vill jag visst göra så. Men icke
nu! — Kan du icke komma åter i qväll?» tillade hon,
i det hon sänkte rösten och kastade en snabb blick
bakom sig, liksom hon fruktat att konungen stått der
och lyssnat till hennes ord.

»Ack, hvarje minut är dyrbar. Herr Göran har
sändt bud till Svartsjö denna qväll. . . . Det anas
mig att det är i ond afsigt . . .»

»Tyst, för himlens skull», afbröt henne Karin
Månsdotter ännu mera lågmäldt, i det hon drog
henne upp från hennes knäböjande ställning, »intet
ord här mera om denna sak.»

Men denna försigtighet kom för sent. Konungen
hade hört Elins sista ord och stod redan i dörren,
lyssnande med misstrogen min till hvad de sade.

»Hvad säger I der, qvinna!» frågade han, då han såg att de gifvo akt på honom. »Berätta allt och dölj intet, hör du! Minsta orena ljud från din sladderande tunga skall blifva din likpsalm!»

»Du gör orätt, qvinna», återtog han, då Elin berättat hvad hon visste om Sven Torssons fribref och de aningar hon nyss fått, att prokuratorn hade någon ond plan i sinnet att gå kungens dom i förväg, »Göran har tvärt om fått vår befallning i dag att genast sända dit ut vårt fribref. — Han är väl din fästman, den unge väpnaren? Inte! — Nå, likgodt! Innan morgon gryr, bör han vara här, för att tacka dig för ditt deltagande.»

Elin kunde knappt tro sina öron. Allt hennes bekymmer hade sålunda varit öfverdrifvet, kanske onödigt. Det var endast hennes egen fantasi, som tornat upp ett berg af ett litet sandkorn och gjort hennes aningsfulla, oroliga längtan till den största ångest.

Konungen såg hennes rörelse. Han hade fäst sig vid hennes vackra ansigte, och det var med en behaglig, på en gång mild och nedlåtande ton i rösten, som han bad henne gå tillbaka till sina sysslor.

Men hans tankar voro aldrig stilla. Plötsligt kom en blinkning öfver ögonlocken.

»Sade Göran», frågade han Elin, som redan stod vid dörren, »att qvickt handladt förtjenar dubbel lön?»

»Ja, Ers Majestät.»

»Om du ljuger sätter jag dig i stocken, qvinna!»

»Så sant jag lefver, nådige herre . . .»

»Samt att han icke skulle säga sitt ärende, om det ock skulle äskas i vårt namn? . . . Det skola vi se, Göran.» »Lyster mig ock forska i *dina* hemligheter, Göran?»

Ett ondskefullt leende spred sig kring hans mun, i det han mumlade halfhögt och knäppte med fingrarna. Derpå frågade han kort och häftigt:

»Nå budbäraren, enspännaren, hvar är han?»

Elin skyndade sig att omtala hvar denne väntade, utan att likväl inlåta sig på någon förklaring, hvarför han, som var ett ilbud, dröjde så länge kvar.

»Drabanter! Hitåt!» skrek konungen, så snart hon besvarat hans fråga, »Hitåt!»

När nu desse strax derpå instörtade, fingo de befallning att genast gripa Mårten Styfvert och föra honom dit ned, död eller lefvande. Samtidigt sändes en småsven att uppsöka herr Göran.

Elin gjorde min af att följa drabanterna, men konungen märkte det genast.

»Stanna, qvinna! Vi vilja sjelfva undersöka hans tunga och om ditt tal är sant och icke orent sladder.»

Han började gå rundt om kring väggarne med stora steg, knäppande med fingrarne.

En stund derefter klef Mårten Styfvert öfver tröskeln, yrvaken och bländad af det starka ljusskenet. När han fick se konungen, vardt han på en gång

skamflat och förvirrad. Han hade beredt sig på att det endast var prokuratorn, som skulle taga honom i förhör, då han alltid haft qvinnfolket, som stängt in honom, att skylla på. Men nu kunde han icke veta hvart det bar åstad.

»Gif hit sedeln till Peder Fogde», sade konungen och gick fram till honom.

Mårten slet upp skinnjackan med några häftiga ryck och räckte fram brevet. Hvad han varit för en gås, tänkte han, som icke passat på att förstöra det deruppe. Men han tänkte då aldrig det som var klokt, förr än det var för sent.

»Gå in dit», fortfor konungen, nickande med hufvudet åt den inre sängkammaren, som ännu var oupplyst. »Vänta der tills vi kalla.» Derpå vek han upp brevet och läste tyst för sig sjelf, då och då afbrytande läsningen med ett halfhögt utrop, såsom: »Jaså, Göran! — Sådan listig räf! . . . Snart blir det du som allena styr, kantänka!» o. s. v.

Under tiden hade lakejer och småsvenner skyndat att tända ljusen i kronor och lampetter. Ryktet hade spridit sig som en löpeld i slottet, att Göran Persson råkat i onåd och blifvit eftersänd, för att stånda till ansvar, och det hade lockat till stället den ena efter den andra af konungens närmaste omgifning. Der kom doktor Benediktus långsamt klifvande öfver tröskeln med hufvudet ännu fullt af stjerntabeller och aspekter. Han var nära att falla omkull öfver Herkules, som

störtade in så att de små bjellrorna pinglade i alla tonarter. Bakom dem syntes hofmästarinnan de Herbouille, herr Dionysius och Dorti samt längre bort i bakgrunden Lasse Källarsven, Mårten Lakej och Max Klo med flere. Snart var hela förmaket uppfyllt af tysta, orörliga figurer, hvilkas nyfikna anleten man såg, än här än der, skymta fram ur mörkret, när det starka ljuset inifrån rummet föll derpå.

Ändtligen steg den väntade öfver tröskeln. Prokurators gång var smygande och framåtlutad, minen lika smilande och inställsam som vanligt. Nu sköt han fram sitt hufvud mellan axlarna och frågade med ett uttryck af den största förvåning:

»Ers Nåde har låtit kalla mig?»

»Ja, och vi hafva gjort så, Göran, för att låta dig berätta för oss om dina praktiker och fula konster?»

Den tilltalade kastade en snabb blick omkring sig, innan han svarade. Att det var ugglor i mossen, kunde han känna på lukten, men hvar? — Hade herrarne bryggt julöl åt honom? — men det ölet, ville han lofva, skulle gå igen.

»Min käre herre torde vara så nådig och gunstig att säga mig hvad jag brutit», svarade han, dröjande på orden »ty mitt samvete vittnar endast om min oskuld.»

»Ditt samvete är icke rent!» utbrast konungen häftigt och stampade med foten. Derpå såg han på prokuratorn med en forskande blick och brast ut i gapskratt:

»Just en riktig lufver är du», sade han skrattande.

»Om det är någon viss gerning, för hvilken mina vedersakare och afundsmän hafva anklagat mig», hade Göran Persson den fräckheten att invända, »bör min nådige konung veta, att det jag gör utför och verkställer jag endast efter Edert eget höga bud och vilja.»

»Pest och alla djeflars förbannelse», skrek konungen och hans mungipor började rycka som surrande flugvingar. »Efter mitt bud och vilja, säger du? . . . Så? . . . Blott mina befallningar du utför? . . . Än gref Svantes tjenare, som vi gifvit vår nåd, har du satt honom i frihet?»

»Ers majestäthörde ju nyss der uppe i studerkammaren», svarade prokuratorn, som ändtligen fick en aning om hvarpå samtalet gick ut, »att jag varit i okunnighet derom hela långa tiden.»

»Och du skyndade dig därför, kan tänka, att redan i afton affärda bud i detta onda väder? Det visar att du har godt hjerta, Göran! Du ville godtgöra hvad du försummat, icke sant?»

Det låg något hånfullt och gäckande i konungens röst, som väckte Görans misstankar. Skulle drabantens förrådt honom? En sådan oförklarlig liknöjdhet att icke låta några af sina spejare följa honom genom staden. Men det vore otänkbart! Den respekt han förstått att ingifva alla gjorde hvarje svek orimligt. Med denna tanke återvann han i ett nu hela

sin säkerhet och sitt sjelfförtroende, och utan att akta på kungens miner eller de kringståendes häpna blickar, utbrast han med låtsad harm:

»Min nådige konung sade nyss deruppe, att det var julfrid i landet och att stjernorna spädde olyckor. Om jag därför, af nitfull lusta att uppfylla Edra önsknigar, herre, lät Eder tjenare pröfva på vinter och nordanstorm, var det väl till min förtjenst, synes det mig? . . .»

»Allt bättre och bättre! . . . Du slingrar dig som en ål i nätet. Minns du väl också, karl, att vi deruppe ref sönder domen, väpnarens dom ville jag säga. — Nå väl, efter hvilkens dom skall han nu komma om sin hals? Svvara, karl, eller skall den onde rida dig!» —

Nu blef Prokuratorn varse Elin, som stack fram sitt ansigte vid sidan om Karin Månsdotters, och han mumlade, i det han sträckte ut handen mot henne:

»Kunde jag icke tro att det var dumt qvinnosladder. Det är orätt, käre herre, att I fäster Eder vid slikt, hellre än att tro Edra rätte rådgifvare.»

Denna ytterliga fräckhet gick dock för vida. »Var det väl Karin», tänkte kungen, »som han menade med sin åtbörd? —» Pest och helvete! — Han ryckte upp ur fickan brefvet, som Mårten Styfvert lemnat honom, samt började läsa med hög och tydlig röst, i det han då och då kastade en ursinnig blick

på Göran Persson, som med en hänleende, trotsig min sökte öfverskylla sin öfverraskning:

»Vi Göran, Konungens högt betrodde man och prokurator, herre till Julita gård, lagman öfver Trögd etc. etc., helse Eder käre vän och broder, Herr Peder Mattsson, Hans Kongl. Maj:ts fogde och ståthållare på Svartsjö med underliggande, ädel och välboren. Alldenstund, såsom I det väl veten, Julhelgen nu snart är inne, då på ett och hvart ställe lugn och frid bör råda, samt intet verldsligt bestyr; alltså hafve vi tänkt det I dess förinnan skulle låta höga nämndens dom öfver gref Svantes väpnare, Sven Torsson Helsing benämd, gå i fullbordan. Detta mån I därför, käre broder, med allra första låta göra, för thy jag har nyss bekommit af Kongl. Maj:t en befallning, det I skolen få en ny föreskrift i denna sak, enligt hvilken väpnaren skall varda benådad och lös gifven. Dock skall budbäraren denna sedel icke af mig bekomma, förr än jag kan tänka att I med den fångne redan ändat saken. Och mån I sedan låtsa Eder tycka illa vara samt beskylla budet, som icke hastigare har färdats.»

När konungen slutat läsningen, teg han en lång stund och betraktade Göran Persson, liksom han njutit af att se hur denne hade all möda att icke brusa upp.

»Akta dig, Göran!», sade han, i det han visade ut honom med handen. »Akta dig, säger jag dig,

att komma mer för våra fötter, usla kryp, att vi icke trampa ihjel dig.» — Dermed kramade han i hop brevet och kastade det efter prokuratorn, som med hopbitna tänder och ursinniga blickar åt höger och venster lomade ut ur rummet. Nu fick Mårten Styfvert komma ut och erhöll befallning att genast samma qväll rida till Svartsjö med konungens egenhändiga frisedel för Sven Torsson.

Prokuratorn funderade emellertid åter och fram, då han gick hemåt i yrvädret, utan att kunna gissa hvem som denna gång kokat soppan åt honom. Förmodligen var det fru Karins hoftärna? — Hon var honom jemt i vägen. — Eller var det kanske gref Svante och hans vänner som fått nys om saken? — Men han skulle snart finna lösningen på gåtan och då skulle också han laga en soppa, som blefve besk till smaken. Och han smålog helt förnöjd, i det han drog sin ludna mössa längre ned öfver öronen. —

Nyheten om den mäktige gunstlingens onåd spred sig med stor hastighet öfver staden. Allmänt gladde man sig åt att det äntligen blifvit slut på hans grymma välde. Borgarene nere i staden hade icke på mången god dag druckit så mycket starköl eller slagit sönder så många stop och slyndeglas, som de gjorde under denna julhelg, vid tanken på att Herr Göran icke längre hade någon magt att pina dem.

Men juldagarne voro icke väl förbi, förr än allt vardt ändradt igen. Kungens spejare hade berättat

— med rätt eller orätt — att grefve Svante och några af herrarne åter igen varit vid Gripsholm, för att söka komma i förbindelse med hertig Johan, som de ville skulle taga sig an deras sak mot konungen — hvilken de fruktade skulle allt mera kringskära deras privilegier — då de skulle lofva att i utbyte förhjelpa honom till kronan. Och detta rykte hade icke väl nått fram till konungen, förr än han genast lät kalla prokuratorn till sig. Det var såsom skrifvet i stjernorna att de icke kunde undvara den ena den andra. När Göran kom var det icke fråga om hårda ord längre. Smekt och fägnad på bästa vis fick han till och med taga högra handen af konungen, då denne satte sig till qvällsbordet. Och alla, som talat illa om den skälmen prokuratorn, eller den blodgirige hunden Göran, under den tid han varit borta, gingo nu omkring med ängsliga blickar, funderande på om någon skulle minnas deras ord och förråda dem.

Under tiden hade Sven Torsson kommit fri ur fängelset och skyndat sig till staden, för att tacka vänner och gynnare, som icke glömt bort honom i hans stora nöd.

Bland de första han besökte var Benediktus, icke minst af den orsak att han der hoppades träffa Elin; ty upp i frustugan kunde han icke vara så djerf att gå. Benediktus var sig lik, samma fryntliga vänlighet som alltid. Han undersökte först hans sår, hvilket blifvit mycket vanvårdadt i kölden och

fukten, samt förklarade genast att Sven måste egna det en sorgfällig vård inomhus, så vidt han icke skulle taga skada till lifvet. Sven skrattade. En sådan skråma, tyckte han, skulle knappast en liten djekne klaga öfver. Men Benediktus skakade sitt gråa hufvud med betänksam min. Många salvor skulle åtgå, innan det blefve fullt läkt, sade han. »För öfrigt vore Sven icke rätt klok, om han så snart efter sin frigivelse gick omkring och lyste öfver allt. Gref Svante hade fått i sitt hufvud att han, vare sig nu kungen gaf nåd eller icke, skulle taga sin väpnare och döma honom. Benediktus hade nyss hört att Nils Bosson redan var ute i staden och slog efter Sven. Det vore icke förståndigt af denne att laga så att han finge utbyta fångkällaren på Svartsjö mot den på Hörningsholm. Och till slut, hvem visste hur länge prokuratorn skulle förblifva i onåd? Komme han åter till väldet, vore det bäst om Sven ännu en tid hölle sig undan; ty Göran glömde icke fort när han fått agg till någon.

Sven kunde icke annat än inse klokheten i Benediktus' råd och, efter att hafva pratat emot en stund, beslöt han också att följa dem. Han skaffade sig därför ett enkelt herberge långt ute på norra malmen, samt gick sällan ut, om icke för att besöka Nils Bardskär, som skötte hans sår, eller vakta i närheten af kyrktrappan, i hopp om att få se en skynt af Elin.

Att Benediktus dömt rätt i fråga om prokuratorn hade snart visat sig. Och en dag, då Sven, till sin stora glädje, tyckte sig upptäcka Elin vika om kyrkhörnet, hade han den förargelsen att se denne komma smygande öfver vindbron åt det håll der han stod, hvilket gjorde att han måste tvärt vända ryggen till åt henne och hastigt skynda nedåt brinken, för att icke komma rätt i gapet på sin följare.

Det led så framåt påsk och Sven började mer och mer tröttna på denna förvisning. Han hade länge sedan låtit skriva till Gref Svante om orlof ur tjensten och tänkte, sedan detta kommit, fara öfver till sitt hem i Finland, för att tala med sin far om sitt tillämnade giftermål. Innan dess måste han dock tala vid Elin. En morgon, då dessa tankar kommo för honom, beslöt han gå ned åt malmen, för att se om han icke skulle lyckas råka henne, eller åtminstone Dorti eller någon annan af hofitärnorna, som kunde taga en helsning med åt henne.

Då mötte han, vid det han vek om gärdesgårdshörnet vid S:t Clara gärde, kung Erik med ett talrikt följe, kommande utför den steniga gångstig, som från denna sida gick upp till Kungsbacken. Vägen var smal, så att Sven icke i en hast kunde komma undan. För att så litet som möjligt uppmärksammas slöt han sig till den flock af skrattande och skämtande hofjunkare, som öppnade tåget och följde

så med ned öfver malmen och Helgeandsbron till slottet.

När de kommit in på yttre borggården, vek konungen tvärt af åt sidan och gick fram till trappan, som förde upp till stora matsalen, tecknande åt sitt följande att komma efter.

Inne i matsalen var före honom Karin Månsdotter och några andra qvinnor, adelsfruar och kammar-tärnor. Sven Torsson, hvilken, då han icke kunde komma undan, höll sig så mycket tillbaka och i skydd för de andra sem möjligt, ärnade just smyga sig bakom dörren, då Karin Månsdotter fick syn på honom. Hon vinkade strax åt hofmarskalken och hviskade några ord i örat på honom, hvarpå denne gick fram och befalde Sven framträda och gifva Hans Kongl. Maj:t handvattnet, hvarmed Mårten Lakej väntade i dörren ut till skänkrummet.

Sven hade ingen annan utväg än att lyda. Lyckligtvis, tänkte han, var icke Göran der och Benediktus, som han nu fick se borta vid spiseln, nickade så fryntligt och välmenande åt honom, att han icke gerna kunde misstänka något försåt.

Då konungen doppat ned händerna i det förgyllda handfatet, kom han att se upp i Sven Torssons ansigte. Hans min uttryckte stor belåtenhet och han sade mycket nådigt, att det var honom ett nöje »att få se en så *stark* karl».

Derpå nickade han helt nedlåtande, medan han

torkade sig långsamt på handklädet, och tillsade Sven som han oafvändt betraktade, att stanna der uppe och deltaga i måltiden.

Senare på qvällen, sedan Sven fåfångt sökt upptäcka Elin bland de närvarande qvinnorna ute i matsalen, gick han öfver till dansesalen, der mästern Jörgen och hans musikanter gjorde sig i ordning att »hålla takten». Men han kunde icke ens finna Dorti att lemna sitt förtroende till.

Under det att alla som bäst gjorde sig glade och lustige, fick konungen syn på Sven, der han stod och spejade omkring sig vid dörren. Genast styrde han kurs rakt emot honom öfver golvet samt sade då han kom fram med en forskande, men på samma gång vänlig min, i det han slog honom på axeln:

»Vill I tjena mig, Sven Torsson, för en ryttare vid vår liffana?»

Sven vardt i första ögonblicket ganska häpen och visste icke hvad han skulle svara. Han hade ännu icke fått sitt orlof af Gref Svante. Antoge han nu utan vidare konungens tillbud, skulle han hållas för en oredlig tjenare, som hölle sig undan, endast för att få tillfälle att löpa sin kos. Å andra sidan kunde han icke heller säga tvärt nej, för att icke reta konungen.

Det var onekligen en ganska svår belägenhet, i hvilken han befann sig, och han mumlade slutligen några intetsägande ord, såsom att han var i Gref

Svantes tjenst, som kanske ännu behöfde honom, och dylikt.

Det hördes genast på tonen i kungens röst, då han svarade, att han var misslynt:

»Här kommer snart nog att vankas lika hårda smällar hos mig som Sturen.»

Derpå vände sig han tvärt om på klacken och gick ifrån honom.

»För Guds skull, unge man, hvad tänker I på», utbrast Anders Sigfridsson, hvilken kände Sven från fälttåget mot juten, och hvilken på något afstånd iakttagit det som passerat samt genast fattade orsaken till konungens vresiga min. »Gif Gref Svante en god dag. Han har för böfveln i våld gjort Er mera sorg än fägnad. Jag skall för öfrigt sköta den saken till det bästa. Säg nu tvärt ja, med uppräcka händer, om den nådige herren skulle fråga än en gång . . . Eller hur Benediktus?» tillade han, då doktorn nu kom till dem.

Denne nickade jakande och sökte ytterligare öfvertyga Sven Torsson om klokheten af ett dylikt handlingssätt. »Förmodligen», sade han, »har konungen tänkt, att du skulle gå utom landet och till andra potentater, ty han har flere gånger talat om att det vore synd och skada att mista en så stark karl som du».

Sven märkte under samtalet att konungen följde honom oafvändt med ögonen, och doktorn hade icke

väl talat ut förr än den förstnämde åter stod framför honom.

»Är det icke dråpligt», utbrast konungen otåligt!
 »Er far vill icke mera låta bruka sig för sin ålderdoms skull, den vi dock allt för väl känna för att ringa nog estimeras. Er äldste bror vill stanna hemma i bygden som bonde och I sjelf, som har krafter för två, vill kanske löpa till fransosen, för att tjena andra kronor än vår. Ja, gör som I vill! Men här måste ligga något under.»

»Ers Maj:t», stammade Sven bugande, men utan att få fortsätta för konungen, som tvärt afbröt honom med att utropa:

»För djefvulen, karl! Vi skola strax på stället ransaka.»

Nu inföll dock Benediktus med sin lugna, saktmodiga stämma, utan att låta hindra sig af konungens otåliga utrop:

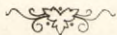
»Ers Maj:t borde kanske lyssna till hvad den unge mannen säger. Helt visst önskar han intet högre än att få tjena vid Er lifvana. Men han är en ung person och det är ju möjligt, att han ej har råd att afegna medel på anständigt sätt utstoffera sig med hästar och slikt.»

»Är det så?» frågade kungen, genast blidkad, i det han vände sig om mot Sven, och tillade, då denne jakade till frågan och förklarade sig villig att om han fick häst och vapen tjena både till häst och fot:

»Nå det likar oss godt! — Och viljen I tjena oss, så vilja vi gifva Er både häst och tyg, bössor och rustning, såsom egnar vår värdighet såsom Sveriges rikets konung, i det vi kalle och utnämne Eder härmed Sven Torsson Helsing till vår hofjunker».

Han vinkade i det samma åt sin stallmästare, herr de Herbouille, hofmästarinnans man, och befalde honom att gifva den nye hofjunkern tre hästar ur det kungliga stallet, äfvenså låta uttaga ur rustkam-maren de persedlar, tyg och sadlar, som Sven kunde tarfva, samt gifva honom 35 daler i silfver för hvarje häst uti drickespenningar.

Följande dag, just som Sven fått sin utrustning färdig och ärnade sig upp till Benediktus, för att söka förmå denne att tala något om Elin, hvilket han hittills dragit sig för att göra, kom herr Dionysius till honom med helsning från konungen att han skulle rida till Gripsholm. »Der nere», hade konungen sagt, »behöfdes starka karlar. Men vill bror Johan taga ett nappatag med min nya hofjunker, som kan kasta fullvuxna menniskor likt vantar öfver räcket till slottsgrafven, skall han nog få känna både på senor och muskler.»

XIV.

På den höga jordbacken söder om domkyrkan i Upsala, der i våra dagar slottet reser sin storartade tegelfaçad, med höga svarthufvade torn, funnos i kung Eriks tid endast några mindre byggnader.

Af kung Göstas tillärnade stora slottsbyggnad hade nämligen endast den vackra porten i nordvestra hörnet, med bredvid liggande styckevärn, hunnit fullbordas i hans lifstid. Sedermera hade två flyglar blifvit uppförda, en på norra och en på södra sidan af den stora borggården. De voro af sten, med tjocka murar och små fönster.

På östra sidan åter stodo några mindre hus af resvirke förenade sins emellan genom ett högt, spetsigt pålverk af grofva stockar, medan slutligen den fjerde sidan af fyrkanten, mellan porten och södra flygeln, utgjordes af en enda stor träbyggnad, uppförd till kung Eriks kröning, för att göra tjenst såsom rikssal.

Då hade hon sett helt slottslik ut med sina höga spetsbågsfönster och väggar, på hvilka stora rutor, målade med limfärg, skulle föreställa väldiga qvaderstenar. Då hade det också riktigt skimrat för ögonen, när man betraktat den stora mängd af brokigt färgade sidenflaggor och vimplar, som prydde väggarne, från grunden ända upp till takröset.

Men det var mycket som varit praktigt då för tiden och som nu var idel skröplighet. Under de sex åren som gått sedan dess hade den stora byggnaden blifvit temligen förfallen. Blåst och väta hade frätt bort stora fläckar på väggarne. Fönsterrutorna voro delvis borttagna för att tjena till prydnad på annat håll och ersatta med oljadt papper. I stället för de många brokiga flaggorna och vimplarne syntes endast några trasiga sidenlappar, som qvarglömmts här och der i springorna, der de fladdrade och slängde för vinden.

Det var viktiga rådslag som höllos nu der inne i salen. Rikets ständer hade samlats der, för att fälla dom mellan konungen och de mäktige Sturarne med deras fränder och vänner, hvilka han låtit anklaga för högförräderi.

Striden, den länge förutsedda, den oundvikliga, hade sålunda börjat; den hänsynslösaste parten hade, såsom naturligt är, delat ut första hugget. Grefve Svante och hans vänner hade varit tvehågsne och vacklande. De hade icke kommit sig för att göra

någoting, utan väntat i ro, tills deras sjelfskrifne ledare, den unge och beundrade Nils Sture, skulle återkomma, förlitande sig på att deras höga ställning i riket skulle göra dem oantastlige. Men Göran Persson hade icke försyn hvarken för höga eller låga. Han ville först rödja fritt fält kring den unga vasastammen, för att sedan blifva det fältets förste vaktare, med oinskränkt makt öfver dess skatter. Han hade därför icke väl kommit i besittning af tillräckliga bevis, såsom han trodde, på deras stämplingar, förr än han lät stämma dem till Svartsjö slott att svara inför konungen. Här hade de sedermera, då förhöret ännu mera ökat konungens misstro, blifvit gripne och fasttagne såsom beskedliga lam, den ena efter den andra och sutto nu fängslade på olika ställen i slottets många byggnader. Äfven Nils Sture, som dagen förut kommit tillstädes, för att redogöra för sin sändning till fröken Renata, hade, tack vare Görans påpasslighet, genast tagits i fängsligt förvar.

Ännu voro Hogenskild Nilsson och Anders Sigfridsson samt ett par andre af Sturarnes vänner i frihet; men de kunde vänta att när som helst få göra dem sällskap —

Dagen är mulen med däfven vårluft. Himlen hänger tung och blygrå öfver staden och den gamla domkyrkan med dess höga, spetsiga torn.

Utanför dörrarne till den stora träbyggningen, der ständerna hålla ting, stå drabanter i röda sammets-

drägter med riksvapnet broderadt i guld på rygg och bröst.

På slutningen nedanför vimlar det af menniskor. Der går folk af alla klasser, tränges och sorlar — bönder i långa, ofärgade vadmalsrockar, knektar och ryttare i brokiga, utskurna drägter, borgare i långa skinnbrämade tröjor, qvinnor och barn. Allt är blandadt om hvart annat till en enda böljande, svart massa, som höjer och sänker sig, tills hon småningom förtunnas ner emot staden mellan dess låga, torftäckta stockhus.

Från när och fjärran hafva nyfikne strömmat till under hela den föregående dagen. Alla äro angelägne att få veta utgången af detta märkliga mål, om det blir konungen eller herrarne som skola afgå med segern, kung Göstas son eller herr Stens, den gamle riksföreståndarens.

Ibland blir trängseln så stark uppe vid ingången att drabanterna endast med svårighet kunna rödja väg genom folkhopen med sina förgyllda rödfransade bardisaner.

Nu hafva några klängt sig upp för att titta in genom springorna i väggen. Andra sträcka sig på tårna för att kasta en blick dit in genom en trasig fönsterskifva.

I de nylöfvade rönnbärsträden ett stycke från ingången klättra några pojkar, för att bättre få se de förnäme herrar som gå ut och in. De ropa nu

med gälla röster deras namn. Allas ögon äro rigtade mot ingången.

Några steg längre till venster börjar den ofullbordade slottsgrafven. Vindbron är uppdragen och hänger högt i luften på sina rostiga kettingar. Der bakom ligger den höga slottsporten med sitt förgyllda namnchiffer öfver hvalfbågen.

Vid sjelfva grafkanten står en reslig man i hvitt häkskägg. Det är Nils Bosson, Grefve Svantes gamle trotjenare. Han har stått der sedan tidigt på morgonen, i hopp om att få se en skymt af sin käre herre. Det är omöjligt för honom att tänka sig att det skulle hända denne något ondt. Men han undrar just om de många höge herrarne der uppe i salen verkligen känna honom, känna honom så som han, intill sjelfva hjertrötterna.

Och med den tanken kommer ett skimmer för hans blick, en däfven glans. Han måste vända sig åt sidan, för att icke knekten uppe i porttornet skall se hur han stryker sig öfver ögonen med sin avviga hand.

Framför honom ligger den stora slätten, med sina små löfdungar, spetsiga kyrktorn och närmast nedanför Fyrisåns slingrande silfverband. Solen gör molnen der borta ljusare. Det är tyst och stilla. Lärkorna slå sina drillar, medan under dem vårens nyväckta flöden porla bland gräs och strå och sätta safve i björkstammarne.

Invid staden är, såsom nämndt, trängseln icke så

stor som uppe på sluttningen. Der stå mindre grupper, ifrigt småpratande, medan en lång rad af hästar med stora klöfsadlar beta vid det spetsiga pålverket, som följer stadens utkant.

Nu kommer en förnäm herres tjenare genom stadsporten, bärande ett silfverfat och styr kosan upp åt slottet till. Fatet är rågadt med de läckraste gorån och stekta äpplen. Det är fru Märta Sture, hviskar man i grupperna, i det man följer honom med blicken, som sänder det till sin olycklige, gamle make, Gud signe henne. Och ansigtsuttrycken blifva allvarsammare, samtalet mattare.

Så sorlar man och tränges hela förmiddagen.

Det har regnat något strax på morgonen. De våta räfskinnströjorna och vadmalsjackorna sprida en afskyvärd lukt omkring sig. På sina ställen är den leriga marken upptrampad till en djup välling.

Men uppe i den stora byggningen går man oafbrutet ut och in. Än är det en högväxt frälsman med yfvigt skägg, som klifver gravitetiskt öfver tröskeln, för att något hemta sig från qualmet der inne, än en liten spinkig skrifvare, som kilar sig in genom mängden, snäsande åt höger och venster.

»Hur går det? — Hvem talar nu? — Lider det mot slutet än?» spörjer man de utträdande hvar efter annan. Allas läppar synas färdiga till samma fråga.

Nere bland grupperna vid staden vet man redan att rikskansleren talat. Han har försvarat Grefve

Svante mot prokuratorns anklagelse. Men talet har varit så fint och mångtydigt, och han har varit så lågmäld, att innehålllet till stor del gått förloradt för åhörarne, i synnerhet som hans motståndare gjort allt hvad de kunnat för att ställa till oljud medan han talade.

Nu skall Sten Eriksson, som hör till de fängslade herrarne, sjelf taga till ordet och han skall åtminstone höras, tröstar man sig.

Emellertid är middagstiden redan förbi. En viss dufven stämning lägger sig öfver folkmassan, hvilken väntat der hela natten igenom. Man tar fram sina näfverpåsar och väskor för att äta. Ost och smör, spicket fläsk och stora rågröd bullas opp i det våta gräset, medan den nyskurade enstånkan går laget kring. För de fleste innehåller hon dock endast mjölkvassla, ty det är dyr tid och ölet dyr dricka.

Då och då springer någon upp för att fråga en bekant, som kommer ned för sluttningen, hur det går.

Plötsligt mulrar det doft der uppe. Inom ett ögonblick växer det till ett mäktigt brusande.

»Göran talar! Göran talar!» löper det från mun till mun.

Och alla skynda sig upp på benen igen för att komma så nära byggningen som möjligt. Det blir en väldig stormlöpning upp för sluttningen.

Men intet ljud tränger ut genom de slutna dörrarne. Man ledsnar på att ropa och trängas. Andra föremål locka i stället.

Midt i backen, ungefär der gångstigen från staden delar sig i två grenar, en till ingången af riksdagsbyggningen och en till slottsporten, kommer en flock af konungens röda hingstridare. De föra mellan sig en af Grefve Svantes småsvenner, som de nyss fasttagit, då han velat smyga in ett bref till en af de fångne herrarne.

»En sådan stackare!» hviska några af stadens borgare, hvilka skynda fram och synes hafva god lust att känna efter om de kedjor pojken bär äro så tunga som de se ut att vara.

Då uppstår bakom dem ett hiskligt lefverne. Der kommer nämligen en flock spelmän i brokiga jackor och med röda tuppfjädrar i hattarne, som uppstämmer en skärande, öronpinande musik. Gycklare och konstmakare äro med i följet.

Hvar de draga fram blifva stora öppningar i folkskaran, då alla vilja se på de konster, som de ärna utföra.

På en sådan fri plats hade en grupp adelsmän länge samtalat mycket ifrigt med hvarandra. Hogenskild Nilsson stod midt inne i klungan och han kändes igen på långt håll genom den hvita fjädern som han bar i sammetsbaretten.

Då och då föll han in i talet, kort och häftigt.

»Något måste göras», utropade han, och drog i hop sina buskiga ögonbryn. »Vi ha väntat nu länge nog. Då Nils Sture skulle komma hem, var

det sagdt, skulle han blifva vår ledare. Men är icke nu också han fångslad?»

De kringstående voro dock villrådige. De ville ännu se tiden an, sade de. Om blott Nils Sture finge tala i enrum med konungen, skulle kanske mycket ändras. Han medförde ju både bref och försäkran från fröken Renata samt dessutom en dyrbar ring i gåfva åt konungen.

»Blott vi vänta ännu ett par dagar» hördes en röst, »kan må hända adeln hafva förlikt sig med presterna och hålla Görans stängen».

»Erkebiskopen», inföll en annan — en lång, mager man i räfskinnslufva — »sade mig i går att kungen aldrig varit så mild till sinnet som han nu är. Han lär mer och mer tröttna på Görans funder och lister».

»Den som vinner tid vinner allt», frampustade en liten undersätsig man med röda, skinande kinder. »Om vi därför skulle göra som i fjol, då han ville åt Nils Sture, och sprida ut att hertigen af Finland vore lös och på väg hitåt?»

»Jo, då vill jag lofva att den nådige herren skulle blifva illa till mods», återtog mannen i räfskinnslufvan och skrattade. »Han skulle gifva allt här på båten, endast för att få springa i strupen på hertigen.»

»Vore godt och väl om det blefve fallet», svarade Hogenskild och skakade misstroget på hufvudet. »Men jag tviflar på att detta medel hjälper oss stort. När man har folk som Göran att ta's med, kommer man

i sanning icke långt med att leka kurra gömma . . .
 Är det emellertid så att I viljen det, gode herrar»,
 återtog han efter att hafva kastat en blick nedåt slutt-
 ningen, »så kommer der en man, som kan blifva oss
 till nytta.»

Han pekade på Sven Torsson, som kom ridande
 upp för backen och tycktes ställa kosan åt slotts-
 porten.

»Håll hit kamrat!» ropade han åt honom. »Hvar-
 ifrån kommer I?»

»Från Gripsholm!» svarade Sven Torsson, i det
 han höll inne sin häst.

»Rätt så, tänker jag! Nå, är det sant att hertig
 Johan är kommen lös?»

»Ej hvad jag vet!»

»Nej, Hogenskild», inföll nu den länge i räfskinns-
 lufvan, med låtsadt tvifvel i tonen »det är visst bara
 ett tomt rykte. Hertigen sitter nog som vanligt och
 ängslar sig för dåligt väder . . .»

»Det är dock alldeles bestämdt att det ryktet är
 ute och går», återtog Hogenskild med allvarlig min,
 »hertigen skall vara på väg hitåt med flere fanor
 ryttare?»

Nu kunde Sven icke annat än skratta. Ingen
 borde väl bättre än han veta hur det var der nere
 vid Gripsholm. Han kom ju raka vägen derifrån med
 bud till konungen. Nej hertigen sutte nog i säkert
 förvar inom både lås och bom.

»Men I kom ridvägen hit, Sven Torsson?» återtog nu Hogenskild med öfvertygande säkerhet i tonen, då Sven förklarade hela ryktet för en afskyvärd dikt. »Öfver sjön går det likväl fortare.»

Giltigheten af denna invändning kunde Sven icke bestrida. Han hade ridit vägen öfver Telge och Stockholm, hvilket åtminstone kräft ett dygns längre färd än om han gått rakt öfver Mälaren. Dessutom hade hans häst blifvit sömstucken, hvilket också förorsakat dröjsmål. Han tyckte dock, att om så vore som herr Hogenskild påstod, borde han förr hört derom.

När Sven skildes från sällskapet, undrade han emellertid mycket på, om det icke kunde finnas någon grund för deras prat. Derpå började han fråga några bekante drabanter, som han mötte, derom. Men de skakade helt misstroget på hufvudet och sågo både häpne och förvånade ut.

Ryktet spred sig emellertid som en löpeld genom folkhoparne. »En hofjunker som kommit i kungens ärenden från Gripsholm», hette det bland annat och icke minst bevisande, »hade frågat flere personer, om de icke hört att hertigen af Finland kommit lös ur sitt fängelse och närmade sig Upsala i spetsen för flere fanor ryttare.»

Nu skrek man uppe vid ingången att det skulle rödjas plats för de fångne herrarne; ty ransakningen var slutad för dagen och de skulle föras tillbaka till sina fångelser.

Åter uppstod en häftig rusning under några ögonblick. Alla ville tränga sig upp för sluttningen, för att få en skymt af den unge herr Nils, som ingen sett sedan han kom åter från Lottringen. Men de som stodo närmast packade sig så tätt att de fleste endast sågo en rad förgyllda bardisanspetsar och blanka stålhufvor, som rörde sig långsamt öfverst i menniskovimlet och försvann genom slottsporten. Det var vakten, hviskade man, som förde fångarne mellan sig.

När vindbron vreds upp igen på sina gnisslande kedjor, vände sig folkmassan under högljudt sorl tillbaka ned för slottsbacken. Uppe vid ingången vardt det snart alldeles folktomt kring drabanterna, och folket strömmade ned mot staden. Några skreko och förbannade sig på att herrarne voro frikände, andra ondgjordes öfver att de voro dömda från lifvet.

Sålunda spred sig den allmänna folkmeningen, medan dess förkunnare klefvo i gyttjan till högt på smalbenet. Genom de trånga, smutsiga gränderna kommo de i stora flockar, hojtande och skrikande på öl och dricka åt de förskräckta ansigten, som tittade ut ur portar och fönstergluggar.

Öfver staden hvilade en grå, däfven vårluft.

Hur olika hade det icke varit för sex år sedan, då folket trängde sig in på samma sätt i staden uti sorlande flockar, efter att hafva åsett och beundrat det praktfulla kröningståget. Då hade allt strålat i den klaraste belysning. De höga, målade kyrkfönstren,

hvilka nu sutto der så matta och förvittrade, hade glittrat som de varit af idel guld.

Det hade emellertid varit ett misstag att förhandlingarna skulle sluta med fångarnes bortförande.

En och annan, mera nyfiken vände därför till baka.

Allt jemt gingo gravitetiska riksdagsmän ut och in der uppe och smälde i dörrarne. Man hakade sig fast vid dem, trängdes och frågade. Minerna växlade med svaren, än trumpna, än tillitsfulla, än ursinniga.

Det spordes nu att prokuratorn yrkat på de fångne herrarnes dömande från lif, ära och gods samt att många instämt.

Hogenskild Nilsson och hans följe, som närmat sig ingången, sågo mycket nedstämda ut. Det var skam, att ingen der inne, tyckte de, kunde ega nog mod att träda framför skranket mot denne förgiftade skälm, som ville i grund förgöra hela det svenska frälset.

»Dionysius Beurheus har också talat derinne mot Grefve Svante», sade herr Hogenskild och skrufvade på sin korta hals.

»Den gamle lufvern!» utbrast mannen i räfskinns-lufvan.

»Han har jollrat om en plan som skulle varit före att döda kungen.»

»I sanning bra! De stackars kräken hafva ju knapt kunnat komma öfverens om att hålla i hop till sitt inbördes skydd än mindre besluta sådan djerf gerning.»

Nu stötte den lille undersätsige mannen Hogenskild i sidan och hviskade, i det han pekade med sin spetskantade hvita hand ned åt domkyrkan:

»Se dit broder! Är det icke vår vän Benediktus?»

Hogenskild nickade jakande. Han kände genast igen doktorn på dennes långa, svarta rock och lutande gång. Men hvem var det som följde honom?

»Kungen!» hviskades det nu rundt omkring honom och det blef tyst i de sorlande grupperna, allt efter som Benediktus och hans följeslagare närmade sig.

Snart voro desse i närheten af Hogenskilds följe, hvilket drog sig något afsides.

»Guds fred, go' vänner! — Guds fred med Er!» helsade kungen med affekterad vänlighet åt höger och venster, medan folkskaran drog sig aktningfullt åt sidan.

Man lade märke till den sällsamma kontrasten mellan hans anlete, som uttryckte glädje och välbefinnande, och hans klädsel, som betecknade den djupaste sorg. Till och med de styfva fjädrarne i hans baret voro svarta och den korta, spanska manteln, som enligt bruket hängde löst öfver axlarne, hade inte ens den minsta guldstickning i kanten, hvilket bruket eljest kunde tillåta vid sorg efter nära fränder.

»Jag tackar dig, gamle», sade kungen åt Benediktus, i det han stannade tvärt och såg sig tillbaka mot staden. »Jag tackar dig särskildt för dina goda råd i dag. Men ett skall du berätta oss. Har någon sagt dig hvarför det endast var erkebiskopen och rikskansleren som kommo oss till mötes, då vi anlände till Flottsund? Vi fingo gå till fots hela långa vägen ända upp till staden, till stor spott och smälek för allt folket. Det anstod i sanning icke vår höghet och kungliga dignitet.»

»Min nådige herre må förlåta dem», svarade Benediktus saktmodigt. »Men det var en ren tillfällighet. Görän försade sig om tiden då håpen skulle komma.»

»Jaså! Vi kunde just tro att det var Görän som varit framme igen.»

»Han var mycket ledsen därför», sade Benediktus, som icke kunde låta bli att lägga ett godt ord äfven för denne sin värste ovän.

»Har du gifvit akt på honom, Benediktus?» — återtog konungen mera lågmäldt. — »Så han smilar och kryper! — Vet du, jag tror att det är hans afsigt att en dag regera riket?»

»Det är icke möjligt!»

»Jo du! Han är som råttan. När hon kommer till osten, nöjer hon sig ej förr än hon ätit upp honom hel och hållen.»

»Göran är icke min vän och jag är icke hans, men nog menar han min nådige herre väl, tror jag, fast medlen mången gång kunna synas skarpa. Ett klokt hufvud . . .»

»Tst! Benediktus! Hans vishet är endast bakslughet. — Du skall veta», återtog kungen efter en stunds tystnad, »att jag hela denna tiden riktigt känt mig som en orm i myrstack med honom och hans anhang. Allt har han velat styra. Har jag sagt ett, har han gjort ett annat. Knapt en dag utan förargelse. Jag har i sanning fått akta mig ganska noga, ser du, på det att de icke skolat göra alldeles käl på mig.»

»Gud gifve då, nådige herre, att det värsta nu är öfver och att dagen slutar med frid!»

Tonen i Benediktus' röst var allvarlig och han höjde blicken mot himlen.

»Tviflar du på vårt ord?»

»Nådig herre!»

»Ha' vi icke redan tillsagt Grefve Svante vår nåd? Ha' vi icke låtit vår egen kära Karin tillskrifva hans husfru, fru Märta Eriksdotter, och underrätta henne derom?»

Då Benediktus böjde hufvudet utan att svara, fortfor konungen:

»Ja, du har skäl att undra; inte är jag ännu sjelf till fullo öfvertygad om Gref Svantes oskuld. Men ser du gamle, han är af vår stam och vår frände — af god och gammal adel. Nu kunna vi ej heller

någon väg finna mot hans förnekelse. -- Och vi kunna intet tvinga honom . . .»

»Men de andre äro lika oskyldige, nådige herre.»

»Dumt prat! På Svartsjö examinerade jag dem, en efter annan. Jag bad dem frivilligt bekänna om sammangaddningen . . . lofvade dem tillgift om de sade allt i sitt sammanhang. Men de tego. För djefvulen, de tego som muren! Deras miner gåfvo dock annat till känna. Ej heller kunde de neka till att icke något djefvulstyg varit å färde, fast de sade sig hafva varit alldeles okunnige derom.»

»Nådige herre, enligt min tro är det mesta af hvad som berättats om dem endast tomma rykten. Hvad särskildt herr Nils angår . . .»

Konungen vände sig hastigt om och såg honom skarpt i ansigtet.

»Herr Nils säger du? Pest och död! Med honom skola vi draga saken vidare!»

»Man säger att han medför det gynsamaste svar från fröken Renata?»

»Ah! Han glömmet aldrig att vi läto honom rida på rackarmärren. Det jäser och gror i honom . . .»

»Herr Nils är icke den som gräfver glömdt hat åter upp i dagen.»

»För djefvulen, tro vi ej att du är en af deras utsände! Pest och förbannelse! Sjung då qvådet till slut, eller tror du karl, att vi äro som barn, och älska att tyda gåtor? Hvad menar du?»

Konungen stampade med foten af otålighet och det började att rycka nervöst i hans ögonlock, såsom alltid då han blef häftig.

»Nådige herre, förlåt om jag icke uttrycker mig nog tydligt», sade Benediktus undfallande. »Min mening var endast att råda till varsamhet.»

Han ville göra allt för att hjälpa de fångne herarne, tänkte han, och detta icke minst för konungens egen skull, då han klart insåg, hvilken storm som komme att uppstå i landet, om något större ondt vederfores dem. Men i den upprörda sinnesstämning, som konungen för tillfället befann sig, vågade han icke gå längre.

»Till varsamhet?» återtog konungen skrattande. »Är det icke just våra egna ord? Våra ovänner begära icke bättre, än att vi skola begå något våld.»

Nu ändrade han hastigt minen och slutade med ett torrt skratt, hvarpå han sköt baretten ned på venstra örat och fortfor, i det han långsamt närmade sig ingången, der drabanterne stodo:

»I menen kanske, gamle, att jag ej får lugn förr än jag ser Nils Stures hufvud mellan hans fötter? Ha, ha, ha!»

»Gud bevara mig från denna tanke, nådige herre. Någon dylik har jag aldrig haft. . . .»

Den gamle hederlige doktorn såg helt förskräckt ut, der han med sänkt hufvud följde konungen. Detta

dunkla tal om nåd och mord i nästan samma andetag var en gåta, som han icke kunde tyda.

Drabanterne hade högburit sina bardisaner, då de sågo konungen närma sig. Ett par af dem skyndade fram för att öppna dörrarne, troende att han ville besöka ständerna.

Då steg Göran Persson ut öfver tröskeln.

Han var varm och röd i ansigtet efter striden, som ännu pågick der inne i qvalmet. Det hade gått hett till. Många hårda ord hade han vexlat och ännu vägde det. Segern tycktes dock luta mer och mer öfver åt hans sida. Endast presterna gjorde ännu motstånd och påstodo, att de bevis han framlagt icke gjorde tillfyllest. Men borgare och bönder hade redan allmänt sällat sig till hans anhang. De ville blott hafva en konung, hade de ropat, icke hundra tyranner.

Han hade just ärnat på nytt taga till ordet, för att rigta ett sista förkrossande angrepp mot dem af sina motståndare, som ännu icke lagt ner sina vapen, då Märten Skrifvare kommit fram till honom och hviskat några ord i hans öra.

Det är omöjligt, hade han tänkt inom sig sjelf, då denne framfört sitt ärende. För skulle himlen falla ned än kung Erik kunde lemna honom i sticket. Kungen hade ju nyss velat taga de fångna herrarnas lif utan dom och ransakning, och nu hette det att han ville skänka den förnämste af dem, gref Svante,

sin nåd? Hvad var då detta för ett djefvulskt gyckel-
spel? — Så nära målet och åter allt förloradt, tack
vare detta eviga vankelmod. Men han ville sjelf för-
vissa sig om hur det var fatt och höra sin dom af
konungens egen mun.

Hans ögon blickade hvasst omkring sig, i det de
öfverforo sluttningen. Då fick han se konungen en-
dast några få steg ifrån sig, och i ett nu förändrades
hans min till ett inställsamt leende. Och i det han
steg fram, sade han i lismande ton:

»Min nådige konung tackes låta oss spela kome-
dia derinne, kan jag höra?»

»Till ditt nöje, hoppas vi?»

»Är det då sant att gref Svante fått nåd?» åter-
tog han och såg upp med en forskande blick i ko-
nungens ansigte.

»Ja, han har vår nåd, Göran.»

»Och om ständerna derinne nu döma honom
från lif, ära och gods?»

Konungen tycktes en smula förbryllad, men
plötsligt rätade han ut sig och antog en min af sårad
värdighet, i det han svarade:

»För djefvulen! Hafva vi derfor mindre rätt att
fria honom? — Hör du, Göran Salemontanus, glöm
ej att det ännu är vi som styra här i landet.»

Göran Persson teg och drog sig något tillbaka.
Men harmen kokade inom honom. Detta var då
tacken för all hans sträfvan, allt hans nit. Han ville

dock rådbåkas mellan fyra hästar, om han icke en annan gång, då saken kom på tal, skulle blifva nådig, ja, nådigare till och med än konungen. — Det riktigt jåste inom honom och utan att låsa hõra Benediktus' frågor, om hur det gick der inne i salen, fõljde han efter konungen, då denne fortsatte sin våg fõrbi slottshõrnet och ned fõr sluttningen åt Fyrisån.

Gõrans gamle vän, biskop Petrus Caroli från Kalmar, hade emellertid kommit fram och bugade sig nu fõr konungen, som genast började ett samtal med honom om kyrkliga årenden. Sedan de gjort en lång svång utåt slåtten, kommo de åter upp på slottsbacken.

Här stannade konungen en liten stund, midt i klungan af drabanter och herredagsmän, och lyssnade till de teologiska spõrsmål, som Måster Petrus framstålde.

Då trångde sig Gõran Persson håftigt in i ringen. Hans tjocke skrifvare hade nyss varit framme igen och hviskat något i hans õra, hvilket kommit hans ansigte att med ens klarna upp.

Han knuffade undan de framfõr stående drabanterna tills han kom alldeles intill konungen, då han skõt fram sitt hufvud mellan axlarne och sade med en viss sällsam tonvigt på hvarje stafvelse:

»Nådige herre! Jag vet en part här, som icke menar Er väl!»

»Hvem då?» frågade konungen med en skygg blick.

»Hertig Johan är kommen lös ur sitt fängelse.»

»Pest och helvete!»

»Han är på väg hitåt med flere fanor ryttare att bistå sina vänner, de fångne herrarne.»

»Är det någon af eder andra som hört det?»
frågade konungen, i det han vände sig åt alla sidor.

»Ja herre! Så sades nyss ner i staden», mumlade drabanterne, och deras miner blefvo oroliga och försagda. De sågo ju hvilken mächtig verkan under rättelsen hade på de närvarande.

Konungen sjelf var några ögonblick liksom fullkomligt tillintetgjord. Han frågade icke mera, utan stod endast och stirrade med ett tankspriddt leende ut i rymden.

Då for plötsligt en ny sällsam tanke genom hans hufvud.

»Ja, knäppa ihjel honom som en fluga om hösten!» — mumlade han, i det han bet ihop tänderna och knöt näfven. Hans bleka kinder fingo åter färg, och tryckande den svarta baretten djupare ned i pannan, skyndade han med allt hastigare gång upp åt slottsporten till. Drabanterne, som sökte hålla jemna steg med honom, voro nära att tränga ihjel hvarandra i det mörka porthvalfvet.

Göran Persson stod kvar och såg med en triumferande min efter den bortilande skaran. Han hade således dömt rätt. Samma vapen, som Hogenschild och hans följe smidt för att skrämma konungen, hade

han gripit, då det afskjutits, i luften och vändt om mot dem sjelfve. Hans intelligens hade sålunda varit den skarpaste. Men han kände ju sin herre så väl och visste, att denne väl var feg, men också grym i sin feghet.

När den siste drabanten tumlat in med sin bardisan i slottsporten, vände sig Göran Persson till Petrus Caroli, hvilken jemte doktor Benediktus stannat kvar uppe på backen, och sade med muntert tonfall:

»Jon Prest har lofvat fägna mig med kortspel och öl i afton, och det är redan slut derinne. Göra vi sällskap?»

Biskopen nickade med ett belåtet grin, i det han tog Göran under armen, hvarefter de följdes åt nedför sluttningen.

Nu vaknade ändtligen doktor Benediktus till medvetande och höjande sin knutna hand efter dem, skrek han med af rörelse darrande stämma:

»Du är då en riktig djefvul, Göran!»

XV.

När Sven Torsson äntligen nere i staden råkat den af konungens skrifvare, till hvilken han skulle aflemna brevet från fogden på Gripsholm, var hans första tanke att uppsöka Elin, som han icke sett sedan den qvällen, då han kastade Rasmus i slottsgrafven. Han hade nyss fått veta, att hon var i Karin Månsdotters följe, och han skyndade därför tillbaka upp till slottet, i den förmodan att hon skulle hafva sitt härberge i någon af de små träbyggningarna på östra sidan om borggården, der hofvets qvinnor vanligen brukade taga in, då kung Erik gästade den gamla biskopsstaden.

Då han kom ett stycke uppför backen, blef han emellertid till sin stora förvåning varse att slottsporten var stängd och vindbron uppdragen. Han närmade sig och vardt anropad från vaktornet af ett par knektar, som stucko fram sina lurfviga, solbrända anleten ur en glugg och som tillsade honom att genast vända om igen. Ingen, hvarken hög eller låg, kvinna

eller man, förklarade de, finge komma in i slottet. Sven var dock envis och ville icke gifva sig så lätt i det ärende, i hvilket han nu var ute.

»Ärlige, gode män», sade han och gick ända ut på grafkanten, så att hans ord måtte höras tydligt, »jag är af kungens folk, som I kan se; låt mig därför komma fort in, ska' I ha' heder och tack.»

»Oss är strängt förbjudet, hofjunker, att släppa in någon, vore han än en öfverste.»

»Jag vill gifva er fyra hela silfverdaler till drickespen-
ningar . . .»

»Det är rikligt bjudet, käre herre, och I ska' ha' tusen tackar . . . men vi kunna ingalunda låta Er få er vilja fram.» — Nu föllo flere in på en gång — »ty oss är så hårdeligen tillsagdt vid vår hals af herr Göran och Peder Gadd, som är fogde här på slottet.»

»Så viljen I kanske säga mig åtminstone», återtog Sven, som nu fann att de voro omöjliga att öfvertala, »om hennes nåd, fru Karin, är boende derinne?»

Knektarna skakade på sina hufvuden och syntes rådgöra sins emellan. Då de icke svarade, beslöt Sven att återvända ned till staden, der han bundit sin häst vid pälverket och höra sig för med någon borgare. Men i det samma kom någon bakifrån och slog honom ett kraftigt slag på axeln, helsande honom vid namn.

Han hörde genast på rösten att det var hans gamle vän och krigskamrat, Max Klo, som han icke

träffat sedan slagsmålet i Bollhusträdgården, och skyndade sig nu att tacka honom för hjälpen, som han gaf honom den qvällen.

Max Klo berättade derefter med ett belåtet grin, i det han vred upp sina stora, gråsprängda knävelbårar, att han nyligen stigit i graderna och blifvit nämnd till fänrik, samt frågade om icke Sven af denna anledning ville vara med om att tömma en bågare eller två för hans välgång.

Denne var likväl tveksam. Han ville gerna göra sin gamle krigskamrat till viljes, sade han, och framför allt icke såra honom med ett afslag, men inom sig funderade han blott på en lämplig förevändning för ett sådant. Hela hans själ var upptagen af tanken på att snart få råka Elin. Skedde det icke denna qväll eller nästa morgon, kunde ingen veta när det blefve af, ty länge skulle det nog icke dröja, innan kungen sände honom åter till Gripsholm.

»För böfveln om jag släpper dig så tvärt», sade Max Klo, då han märkte att Sven icke syntes hågad att antaga tillbudet. »In skall du i borgstugan och dricka åtminstone ett stop af kungens nya öl, som han skänkt oss i dag. Der råkar du, ska' jag säga, flera gamle bussar, som känna dig från sista borglägret, Långe Hans med skägget, Håkan Lenk, Mickel i Kil, Tomas Lycke och många andra. . . . Kom nu, utan krus och fjäs! . . . Kunde väl tro det till sist», återtog han med ett torrt skratt, då

Sven, vid underrättelsen om att han skulle få komma in i slottet, lät sina betänkligheter falla och gjorde min af att följa honom.

Max Klo skrek nu öfver grafven åt knektarne uppe i tornet, som stodo under hans befäl, att de skulle skynda sig till tåget och hala ned bryggan, så att han sluppe stå der ute längre och vänta i qvällsfukten.

»Det är ett satans besvär, må du tro», sade han till Sven, då de en stund derefter följdes åt genom det smala porthvalvet, »med den här gamla porten, som numera skall hållas stängd . . . för att nu icke tala om vindbryggan . . . Nedrostade kedjor . . . förderfvade regler . . . Fy tusan! . . . Passa inte i klykorna mer än mina gamla skor . . . Men det är, förstås, den dumme skrifvarsjäpen Herr Göran, som ej törs låta någon gå in i det här gamla rucklet. . . . Liksom man inte kunde, om man ville, gå ut och in hvar som helst! . . . Der bakom flygeln, till exempel», fortfor han, då de kommo ut ur hvalvet på andra sidan, i det han pekade åt ena hörnet af borggården, »vid de der små trähusen, du ser der borta, är en öppning i pålverket, som är så stor att en half rote knektar ledigt kan spatsera ut och in. Men hvad är det som du gapar efter?» återtog han, då Sven oafbrutet betraktade de små träbyggningarna, liksom han sökte efter något utan att finna det.

»Bor ingen der borta i år?»

»Nej, inte en kristen själ heller! Ja, det vill säga, att de fångne herrarne bo här i stenhuset till höger och venster — der är det säkrast, förstår du — och så lär unge herr Nils och herr Sten vara logerade i det bortre träucklet. Men det vet jag ej så noga och har, Gud straffe mig, ej haft mycken lust att forska derefter.»

»Jag trodde att fru Karin och hennes hoftärnor tagit in der borta som vanligt?»

»Jo, pytt! Deraf blef intet, skrek man! Kungen vardt så arg för att erkebiskopen inte helsade nog vördnadsfullt på honom, då han kom till staden, att han tog in hos honom med hela hofstassen, både få och tjenare. Listigt påhitt! Vore jag kung, skulle jag alltid gästa hos mina undersåtar, när de förargade mig?» —

Borgstugan, dit Max Klo nu förde Sven, låg i venstra slottsflygeln på nedra bottnen och under de rum, der grefve Svante hölls fångslad. Det var redan skumt derinne, då de stego öfver tröskeln. Max Klo ropade därför åt en knekt, som stod i dörren, att han skulle göra upp eld i den stora spiseln, och snart flammade der en väldig brasa, som upplyste det långa rummet med dess nedsvärtade takhvalf, i hvilka voro upphängda på långa stänger knippen af halfbrända facklor, torrt bröd och åtskilligt annat, smått och godt.

Utmed hvardera långsidan — spiseln stod på

venster hand vid kortväggen — voro väggfasta bänkar och framför dem stodo smala träbord eller skifvor på korsfötter. Vid bordet åt borggården till, alltså till höger om ingången, sutto några knektar, solbrända och skäggiga. De hade tagit af sig stål-hufvorna samt drucko öl och skreko eller sjöngo visor. En liten pipare hade fullt upp att göra med att fylla på deras tennmuggar ur den stora tunnan, som kungens källarsven nyss låtit lägga upp borta vid dörren. Midt emot ingången åter, vid skifvan, som stod under de djupa, med jerngaller försedda små fönstergluggarna, som vette åt staden, gick det tystare till. Der sutto några drabanter samt ett par af konungens hofjunkare, såsom de förnämsta i laget; en hvar med sitt stop eller sin blankskurade tennmugg framför sig. De syntes mest upptagna af tärningspelet, som med ifver och intresse idkades vid ena bordsändan, och dit de också allesamman vände sina blickar, stödjande sig på sina seniga näfvar och lutande sig långt fram öfver bordet.

Sedan Max Klo, såsom nämndt är, sagt till om elden, klef han fram till det sist nämnda bordet och frågade, enligt öflig sed, i det han förestälde Sven Torsson, som hittills hållit sig på något afstånd, om han och hans kamrat finge taga plats i laget. Då frågan genast jakande besvarades med höga välkomstrop, slogo de sig ned på bänken, hvarefter de upp-

manades från alla håll och på det ifrigaste att taga sig något till bästa.

Snart vardt mycket drickande öfver lag och spelet upphörde. Ett par af drabanterne kände Sven sedan gammalt och berömde mycket hans mod för sina kamrater. Äfven hans stora kroppskrafter kommo på tal och naturligtvis i sammanhang dermed äfven hans äfventyr med Rasmus Skrifvare, då han slängde honom ned i slottsgrafven. Medan några skreko att de ville bryta arm med honom och pröfva hans styrka, om den verkligen var så stor, som man påstod, samt vecklade upp sina tröjärmar ända till armbågen, knytande sina seniga muskler framför hans ögon, så att det riktigt knakade i lederna, skrek Max Klo och förbannade Göran Persson och hela hans svarta följe. Att icke Sven tagit skäppan full af det ynglet och vräkt det ned i slottsgrafven, tyckte han, var då alldeles för galet. Derpå svor han och bannades samt slog näfven i bordet, så att stop och muggar hoppade om hvarandra.

Det förvånade Sven icke litet att hans kamrat så högt vågade yttra sitt klander om den nu mera allt mächtigare vordne gunstlingen. Så tydligt hade han aldrig förr hört honom sjunga ut sina tankar och han började nästan tro att denne allt för grundligt frät sin nya fullmakt.

Men nu kommo knektarne öfver från andra bordet, för att helsa Sven och dricka hans välkomst.

Der såg han Långe Hans med skägget, som han mindes godt från Varberg, der de stormat på samma gång öfver vallen. Bakom denne sträckte Mickel i Kil och Håkan Lenk fram sina ärriga anleten och grinade vänligt emot honom. Dem mindes han från borglägret ner i Mark sista vintern. Och så vidare kom hela raden efter. Alle samman skulle de fram och skaka hand med honom, alla kände han och kallade vid namn. Några gäfvo sig icke med mindre än att de fingo stryka med sina bruna näfvar på hans tröjärm, ty junker Sven, sade de, var en riktig karl, han, som icke tappade spjutskaftet, när det gälde att se hvitögat på fienden.

Bäst de så slamrade och pratade, medan en hvar lät konungens öl sig väl smaka, kom den lille piparen, som varit ledig en stund från sin munskänkssyssla, till Max Klo och hviskade honom något i örat.

Denne vardt genast mycket bestört och frågade om igen, hvad det var han sade, liksom han haft svårt att hålla sina tankar samlade.

»Just vackert! Kunde just tro något sådant!» mumlade han för sig sjelf. »En skön komedia! . . . Sådana rackare!»

»Hvad är det du mumlar om?» frågade Sven, då knektarne gingo tillbaka till sina platser och han märkte Max Klo's bestörtning. »Var det icke sant hvad du nyss sade om din nya fullmakt?»

Åh jo, visst var det sant, men nu vore värre än så, tyckte denne, och svor till en riktig kötted.

Då var det kanske sant att hertigen var kommen ut ifrån sitt fängelse? — Men Max Klo skakade om igen sitt grå hufvud. Det var mycket, mycket värre än så, tyckte han. Det var så gruffligt, att han icke ens vågade tala om det en gång, och derpå vred han hufvudet häftigt åt sidan och ropade åt knektarne vid bordet:

»Nå, bussar, ha'n I luntorna klara?»

»Ja, fänrik.»

»Och krut i flaskorna?»

»Fullt upp!»

»Samt lod och fnöske?»

»Ja, då! Fullt opp af alla slag.»

»Här, vill jag lofva, blir snyggt gästabud», återtog han derefter, i det han lutade sig ned och hvi-skade Sven i örat: »Kungen har för en liten stund sedan stuckit unge herr Nils inne i hans fängelse, så att han ligger död i sitt blod. — Det var därför, kan tänka, som porten skulle stängas och ingen få gå ut eller in. Men tyst dermed, säger jag dig, Sven. — Nu är herr Göran så rädd, ser du, att allt folket ner i staden ska' få nys om saken och ställa sig på herrarnes sida, då ingen kan veta, om icke den onde far i dem, så att de rifva ned hela detta trärucklet, om vi icke kunna möta dem på halfva vägen.»

»Unge herr Nils? — Gref Svantes son? . . . Är

du från dina sinnen? . . . och vet ingen det här inne?»

»Ts, säger jag! . . . Håll bara käften! Ser du inte hur de börja glo på oss der nere? — Den som knyster ett ord, har Göran sagt, är dödsens lamunge.»

Sven var dock långt ifrån sinnad att tiga. Visserligen var han numera i konungens tjänst och hans hjerta var icke synnerligen uppfyllt af tacksamhet mot Gref Svante, hans forne herre, hvilken icke blott lemnat honom utan hjälp i hans nöd, utan dessutom sedermera velat taga honom fast och döma honom från lifvet endast för att visa, att han hade rätt dertill. Men detta skändliga mord, begånget som det var af en som var oåtkomlig för den vanliga rättvisan, och till på köpet på en värnlös fånge, som icke, äfven om han velat det, kunnat försvara sig, samt dertill en af de ypperste män i landet, allt detta i förening upprörde på det lifligaste Svens känslor och satte hans blod i jäsning. Han gaf därför sin väns varning en god dag och ärnade just stiga upp på bänken för att taga till ordet samt högt och ljudligt omtala hvad som händt, påminnande sina gamla stridskamrater, som allesamman kämpat under den unge Sturens banér, om dennes dygder, om hur god, frikostig och tapper han varit, redogöra för dem på samma gång om prokurators funder och fula konst, hur denne förföljt herr Nils hela vägen igenom, häcklat och förtalat honom till heder och anseende;

men innan han hunnit bringa sin föresats i verket, öppnades dörren åt borggården och slottsfogden, riksens profoss, herr Peder Gadd, stack in sitt svartmuskiga anlete i dörröppningen och ropade in åt rummet med hög röst:

»Följ mig på stunden alle man här inne! . . . Nej! tag endast darten», återtog han hastigt, då några knektar, som sutto närmast dörren, genast sprungo upp och grepo sina hakebössor, som voro ställda i en rad mot väggen.

»Ser du!» hviskade Max Klo åt Sven, då denne stirrade på riksprofossen. »Medan man talar om trollen, sticka de in svansen under bordet».

Men nu förstod han att herr Peder ville taga befäl öfver hans knektar, utan att först säga honom till, och detta kom honom att genast brusa upp, djupt förnärmad till sin nya värdighet.

»Här är det jag som befäller och ingen profoss», skrek han och slog näfven i bordet. »Hvad gäller saken?»

Peder Gadd hade synbarligen icke väntat sig ett dylikt mottagande; ty han studsade ett ögonblick och lät sina blacka, skelande ögon långsamt öfverfara rummet. Men derpå tog han ett raskt beslut och klef med sina korta ben öfver tröskeln samt rakt fram till bordet, der Max Klo hade sin plats. Bakom honom trängdes i dörröppningen andra anleten, medan åter bakom dessa bardisaner och stormhufvor

skymtade fram, aftecknande sig mot den ljusare dagern utanför, derifrån man hörde ett oupphörligt vapenslammer, sorl och rop.

»Hvem var det som svarade mig här inne?» sporde Peder Gadd och stälde sig, bredbent och myndig, med händerna i sidan, framför Max Klo, samt blängde honom i hvitögat.

»Jo, just jag var det!» svarade Max Klo och rynkade ögonbrynen. »Hvad gäller saken, frågade jag.»

»Som det just skulle röra er, drabant?»

Nu vardt Max Klo ytterligare retad, öfver att icke vardt kallad med sin nya titel, som han icke kunde begripa att någon icke kände, och var på god väg att brusa upp på nytt. Men så kom eftertanken och sade honom, att det kanske icke vore rådligt att på allvar sätta sig upp emot slottsfogden, som var herr Görans förtrogne och tillskyndare. Han bet därför i hop tänderna, svor och mumlade.

»Jag frågar er nu knektar», återtog slottsfogden, utan att bry sig om Max Klos mummel. »Jag frågar er, om I troget och ärligt viljen hålla er ed till kung Erik?»

Ett ljudligt jarop skallade genom rummet, och alla de innevarande reste sig upp från sina platser.

»Kännen I den dom», fortfor slottsfogden, med en skelande blick åt Max Klo, »som är fäld öfver de fångne förrädarne?»

Men nu sågo knektarne med förvåning på hvarandra. Alla tego. Derpå vände de sig mot Max Klo, som om de tänkt att han skulle föra deras talan. Men denne stod alldeles handfallen. Vål hade han hört talas om att ransakningen uppe i rikssalen slutat strax efter middagen, men att någon dom blifvit afkunnad, derom var han alldeles okunnig.

Då de innevarande fortforo att envist tiga och endast ett par af de närmast slottsfogden stående mumlade fram ett svagt nej, återtog denne:

»Så vill jag då säga er domen. Jag vet att den går ut på de fångnes lif. Vår nådige konung har dock befalt, emedan han icke vill låta bödeln och hans drängar föra ut dem på rättareplatsen, för deras stackars fattiga fruars och jungfrurs skull, att låta mig afdagataga dem i deras fångelse. Och dertill skolen I nu vara mig behjelpige, bussar!«

Ett högljudt mummel följde på dessa ord och Max Klo svor högt på, i det han slog sin breda näfve i bordet, att ingen derinne ville vara någon bödel eller rackare. Slik förrättning anstode inte ärlige krigsmän. Herr Peder kunde utföra den sjelf med sina drängar, skrek han, och pekade åt dörren, der slottsknektar och profosser trängdes om hvarandra, för att lyssna till de ord, som vexlades inne i borgstugan.

De båda hofjunkarne, som stodo bakom honom, stötte honom nu i ryggen och uppmanade honom

att tala riktigt ur skägget. Men Max Klo hade redan uttömt sitt ordförråd. Nya tankar ville icke komma lika fort igen, och så blef han stående der, tuggande och svärjande, utan att någon kunde förstå, hvad han menade.

När Sven Torsson märkte hvilken ömklig rol hans vän spelade, steg han fram och stälde sig på armhåll från Peder Gadd.

»I är en skälm, herr Peder, i hvad I nu säger», sade han, »ty det är icke sant att vår nådige, käre herre befalt något så grymt!»

»Hvad vill den karlen?» sporde slottsfogden i myndig ton och såg helt förvånad på Sven, som han icke kände. »Spar dina ord, säger jag dig man, eller skall du dyrt få betala din vettlöshet.»

»Det kan ingen redlig svensk soldat vilja tjena för en bödel», återtog denne, utan att det minsta låta afskräcka sig af hans höga ton, »och har än kungen aldrig så många gånger befalt det, så» — här vände sig Sven till knektarne — »är det skedt i villo, bussar! — Vår nådige herre är sjuk, hören I. Han vet icke alltid hvad han gör och låter.»

»Om jag icke hade befallning att gå qvickt till väga», skrek slottsfogden otåligt, skulle jag, för sattan, snart knäcka näbbet af dig! Nå, bussar! Än en gång frågar jag: viljen I hålla er trohetspligt efter hofartiklar och krigsmannaed samt följa mig dit konung Erik befaller?»

Intet svar följde. Sven log försmädligt och slottsfogden blickade en stund helt villrådlig omkring sig, som han funderat på hvad han skulle företaga sig? Görän Persson, som skulle råda och styrka honom i allt, visste han ej hvar han höll till. Sedan denne pikat och spetsat konungen, tills yxan satts i gång, hade han visligen skyndat sig att springa sin kos, lemnande åt andra att hålla i skaftet. Ändtligen fick riksprofossen en idé, och höjande sig på tårna grep han hastigt en af facklorna, som hängde i taket, och tände henne i den nästan nedbrunna elden i spiseln, hvarpå han utvecklade ett stort papper, som han hela tiden hållit i handen.

»Kom nu hit och skåda», skrek han, »hvem det lyster. Se efter, om icke detta är vår käre herres egen namnteckning. . . . Er . . . ricus . . . XIV» — stafvade han långsamt med tillhjälp af sitt stora pekfinger, medan allt flere knektar skyndade fram och lutade sina skäggiga anleten tillhopa öfver papperet. . . . »Och se här: Manu . . . manu propria . . . ja, det betyder, sen I, med egen hand. Med egen hand, det vill säga han har skrivit alltsammans här, från ofvan till nedan med sin egen höga hand. . . . Titta upp nu!» skrek han till och for med pekfingeret öfver papperet, i det han pratade så ifrigt, att det riktigt fradgade sig i mungiporna. . . . »Se, här uppe stå namnen, sen I, på alla de eländige skurkar och landsförrädare, hvilkas straff I ären kal-

lade och tillsagda att utföra. . . . Kom fram än flere och läs! . . . Kunnen I inte? . . . Hvasa? . . . Nå, som I viljen. Då ska' jag läsa! Här står först gref Svante, sedan kommer Sten Eriksson, Abraham Stenbock, Ivar Ivarsson, Sten Banér . . . »

»Du ljuger, eländige blodhund!» ropade nu Sven afbrytande, och rusade fram emot honom. »Denna dom är understucken! Ännu har riksens ständer icke slutat ransakningen med herrarne. — Men I andre, ärlige bussar af gårdsfänikan och liffanan, viljen I väl förnedra er så lågt, att I lyssnen till denne uslings falska, förvillande tal?»

»Hvilket djefvulskt drafvel pratar du ej!» skrek Peder Gadd, hänleende. »Ser du icke kungens eget insegel?»

»Hör mig, tappre bussar, krigskamrater, käre vänner», fortfor Sven allt ifrigare, då han tyckte sig märka, att talet om konungens insegel gjorde en viss verkan på de närvarande. »Följen mig, i stället skola vi kasta den der tjocke krabaten med sitt papper och hela hans svarta anhang ned i rackargropen!»

Men knektarne tego. En och annan mumlade väl ett svagt instämmande, utan att dock röra sig från stället. I stället började några af dem att helt lugnt taga ned sina bardisaner och daggertar från väggarne samt ordna sig i rotar fram på golfvet. Sjelfve Max Klo, som nyss varit så ifrig i sina förebräelser för det att Sven icke kastat prokuratorn och hela sköp-

pan full af skrifvare i slottsgrafven, molteg nu och var ibland de förste att spänna bältet med darten om lifvet på sig.

»Ska' du ock följa honom, Max?» frågade Sven förvånad. »Af bättre slag trodde jag att du var.»

»Må en hvar ha' sin tro för sig», svarade Max Klo vresigt. »Jag har min!» — Derpå vände han Sven ryggen och skrek med full hals:

»Lefve kung Erik! Lefve herr Peder Gadd, riksens profoss!»

»Lefve kung Erik! Död åt herrarne!» svarades ur ett dussin hesa strupar.

»Skynda er, junker, att komma härifrån», hvi-skade den gamle Mickel i Kil i Svens öra. — »Här gäller det annars snart er egen hals.»

»Nå, för fan! Hur länge skall jag stå och vänta!» skrek slottsfogden och vecklade i hop sitt papper.

Många, som hittills varit villrådige, kommo nu fram och togo ned sina bardisaner från väggarne samt gjorde min af att följa honom.

»Lemna qvar bardisaner och hakebössor», skrek Max Klo och började ordna knektarne på golfvet. »Spets och dart göra tillfyllest, har ju herr Peder sagt.»

»Nej! . . . Hören mig, gamle krigskamrater», skrek Sven och slet sig lös från dem, som ville hålla honom tillbaka. »Det är en nedrig lögn allt hvad denne skälmen förkunnat. . . . Minnens I då

inte den unge herr Nils? . . . Vet då, att han nyss der uppe blef stucken till döds och ligger i sitt blod. . . . Minnens I ej hans sista borgläger, hur god, hur nedlåtande, hur frikostig han var?»

Några knektar stannade tveksamme och sågo på hvarandra med frågande blickar.

Men Peder Gadd hade nu förlorat hela sitt tålmod.

»Tag fast den skälmen!» skrek han och skulle sjelf gripa Sven i armen.

Om han närmare känt sin man, skulle han helt visst gått varligare till väga och öfverlemnadt bestyret med hans fasttagande åt andra; ty nu hände honom intet bättre, än att just som han sträckte fram sin arm, föll Svens tunga näfve som en klubba på hans hufvud och sträckte honom raklång på golfvet.

Ett förfärligt larm och oväsen uppstod i samma ögonblick. Någre skreko att herr Peder var slagen till döds och att man borde skicka efter bardskäraren, andra ropade att man skulle fasttaga gerningsmannen. Men facklan, som slottsfogden hållit i handen, hade han släppt i fallet, och hon hade hamnat med lågan invid en kullstjelpt ölstånka. Der låg hon nu och fräste en stund tills hon plötsligt slocknade, då det vardt nästan kolmörkt i rummet, emedan elden längesedan var utbrunnen. Ingen kunde därför med säkerhet skilja den ene från den andre. Man ropade och sprang, kors och tvärs. Många af knektarne voro icke heller

synnerligen angelägne om att gripa Sven. Denne hade emellertid insett, att han ingenting kunde vinna, men väl förlora, om han dröjde längre qvar. Gripande en bardisan banade han sig därför med dess tillhjälp väg ut på borggården, der stockeknektarne och profosserne, som stått i dörren, under högljudda skrik och svordomar sökte fasttaga honom och, då detta misslyckades, ville springa före honom till slottsporten, för att hjälpa vakten att hindra honom komma ut.

Sven var emellertid för klok för att välja denna väg. Han hade tids nog erinrat sig hvad Max Klo nyss förut berättat honom om det nerfallna pålverket mellan de små träbyggingarna vid östra sidan af borggården. När han sprang dit, fann han också till sin lycka att det förhöll sig så som denne sagt, och snart derefter stod han därför helskinnad och utom all fara långt nere på sluttningen.

Den enda, som nu mera kunde komma de fångne herrarne till hjälp, tänkte han, i det han stannade för att torka svetten ur pannan och samla sina tankar, vore fru Karin och han beslöt att så fort som möjligt uppsöka henne i biskopshuset. Han behöfde dock icke göra sig allt för brådtom, tänkte han; ty han kände sin näfve tillräckligt väl, för att veta, att det skulle dröja en god stund, innan riksprossen skulle qvickna vid igen.

Det var ganska skumt nere i staden och få vandrare syntes till i de smala gränderna,

På ömse sidor om gatan radade sig hus till hus i täta, obrutna led. Flertalet vände mot densamma sina gafflar, hvilka voro utsirade med sniderier och krönta med väderflöjlar. Här och der steg något hus, som höll sig förnämligare, ett stycke fram ur ledet. Det hade utsprång och hög yttertrappa på framsidan. Derpå kommo åter sådana, som voro i ringare vilkor, och hvilka blygsamt drogo sig i skuggan med sina köpskifvor och uttimrade loft, som räckte ett par alnar utöfver stenfoten. På sina ställen åter förenades husgafflarne af ett högt pålverk, genom hvilket en stor port förde in till gårdsplanen, mot hvars ena långsida husen i sådant fall hade sin svalgång och yttertrappa. Bakom gårdsplanen lågo ofta vidsträckta kryddgårdar.

Det lyste rödt ur de små fönstergluggarne af lågan från de brinnande törestickorna. En och annan af dem stod öppen och skenet lade sig då som en bred ljusstrimma öfver den svartgrå gytjan i vägbanan.

Sven undrade, under det han gick sin väg fram, om han utan vidare skulle slippa in i biskopshuset. Derpå funderade han en stund, om det icke varit Elin, som han sett rida förbi, medan han stått och väntat på skrifvaren. Han hade först märkt henne på temligen långt håll, och då hade hon vändt ryggen till. Kanske hon skulle öppna dörren till frustugan? . . . Men det var sant, porten var kanske

stängd och hur skulle han då bära sig åt? Hjelpen måste vara snar, om den skulle blifva någon hjälp.

Flere borgare gingo nu förbi honom, lugne och säfliche. Ingen af dem tycktes hafva någon aning om den hemska mordgerning, som nyss var begången uppe på slottet. Eller brydde de sig kanske icke derom? Då Sven kom fram till hörnet, bakom hvilket de försvunnit, fick han se en flock herrtjenare med brinnande facklor. De stodo i en krets omkring en hög, utbygd trappa. Några buro i händerna stora fat, rågade med stekt frukt och andra läckerheter; andra buro vinkrus och kläder, fodrade med dyrbart pelsverk.

En äldre qvinna, reslig och vördnadsbjudande, stod uppe på sjelfva trappan och talade till dem. De skulle lemna hvad de buro, sade hon, uppe vid slottsporten och finge hemta silfverfaten tillbaka följande morgon. Sven kände genast igen henne. Det var ju hans gamla matmoder, fru Märta, Gref Svantes kära hustru. Visste hon då icke det öde, som väntade hennes man eller som kanske redan drabbat honom, eftersom hon såg så lugn ut i sin stora bedröfvelse och äfven denna qväll sände det goda af spis och dryck, som hon kunnat anskaffa, till fången der uppe, som låg hennes hjerta så nära?

I första ögonblicket tänkte han springa fram och berätta henne hvad han nyss fått veta i borgstugan. — »Goda fru Märta», ville han säga, »det I nu sänden är icke mera af nöden. Der Gref Svante,

salig, nu är, tarfvas honom ej af denna världens goda.»

Men innan han kom sig för dermed, hade hon redan vinkat bort sina tjenare och han såg nu i fackelskenet, hur hon vände sitt ädla, gråsprängda hufvud mot de mörka byggningarna uppe på sandåsen, liksom hon ville sända en sista, trofast blick dit upp, innan hon ginge till hvila. Derpå drog hon sig till baka och porten lyktes igen om henne. Nu ångrade sig Sven och tänkte springa fram. Men om han bultade aldrig så mycket, tänkte han, skulle han näppe-ligen insläppas, då han ej kände lösen. Och hvad kunde han för öfrigt bringa henne annat än en ännu tröstlösare sorg, en ännu mera hopplös förtviflan? —

Han återvände i stället till sin första plan och sprang uppför trappan till det snedt emot liggande biskopshuset. Men hvadan dessa tillbommade portar och fönster, denna djupa tystnad, som rådde derinne?

Han bultade på porten, så att det skrälde i hela huset. Några hundar inne på gården hördes uppstämde ett ilsket tjut, men ingen mensklig varelse visade sig. Han bultade om igen, en, två, tre gånger, hvarje gång allt hårdare.

Ändtligen hördes rop och skrål, men de kommo ned ifrån gränden och då han vände sig om, såg han en mörk, böljande folkmassa komma dragande gränden utföre. Det var borgarne, tänkte han, som fått

höra att herr Nils blifvit mördad och nu ville storma slottet, för att kräfva hämd och utverka de fångne herrarnes befrielse. »Det är rätt gjordt af er, präktige borgersmän», sade han för sig sjelf, »skynden er blott, och I skolen finna hos i mig en säker arm.»

Men nu såg han, då folkhopen vek fram om hörnet vid domkyrkan, i skenet från de många blossen och facklorna, att han grundligt misstagit sig. I stället för väpnade, allvarliga borgare, kommo der endast en flock profosser och stockeknektar, som förde mellan sig ett tjog eller mera af stadens qvinnor, barbenta och barhalsade, med det upplösta håret fladdrande kring skuldrorna. Hvilka vilda, fräcka utseenden! Och hur de sjöngo och skrålade sedan, medan de små musikanterna i têtén blåste på sina pipor och skallmejor liksom för att förstärka oljudet! De höga, målade fönsterna i domkyrkan glimmade ock så fantastiskt emot dem, när de veko om hörnet för att fortsätta uppför backen åt slottet.

Det är Göran, tänkte Sven, som sänder dessa dit upp till herr Peder och hans legohjon, för att muntra dem i ensamheten. Den mannen visste då hvad han gjorde för att taga sitt folk. Edra gåfvor, kära fru Märta, komma nog detta vilda följ och icke Gref Svante till del. —

Nu hörde han ändtligen en hes, gnällig röst bakom gallret i portluckan. Han kände igen att det var hofmästarens hos erkebiskopen och sprang genast

fram till luckan, sägande sitt namn och ärende. Men rösten innanför svarade på hans fråga om Karin Månsdotter bodde derinne med en djup suck, att hennes nåd, fru Karin, hade redan för flere timmar sedan lemnat herberget. Hon hade med stor brådska satt sig till häst och ridit åstad allt hvad tygen höllo, åtföljd af två hoftärnor, den gamle doktorn och kungens dverg samt några flere, som han icke bestämdt kunde erinra sig.

Hvart hon tagit vägen, kunde han icke alls veta, tillade han, men han höll det för temligen säkert, att hon ridit till Danmarks kyrka, för att söka efter kungen, hvilken, efter hvad man berättat, strax efter middagen i största ursinne sprungit ned från slottet och gifvit sig ut åt bygden, så att man var i största fruktan för hans förstånd.

Då Sven inföll med en fråga, om han också visste, att kungen mördat herr Nils, vardt hofmästaren alldeles ifrån sig af häpnad. Något dylikt hade han icke haft den minsta kunskap om, sade han, ehuru han höll det allt för troligt, då han nu drog sig till minnes att fru Karin haft gråten i halsen, samt flere gånger nämnt herr Nils vid namn. Äfven hennes vackra hoftärna, jungfru Elin, hade sett djupt bedröfvad ut. Han ville nu att Sven skulle stiga in, så att han sjelf finge om-tala den gruffiga händelsen för erkebiskopen. Men Sven hade redan fattat sitt beslut. Han ville uppsöka fru Karin, hvart det än bure af. Sedan han fått

höra att Elin var i hennes sällskap, brände det honom riktigt under fötterna, innan han kom å stad. —

Då han, efter att hafva ropat sitt farväl genom luckan, skyndade derifrån och nedåt gränden, för att leta reda på sin häst, kom han händelsevis att kasta en blick genom dörren till en af de sista stugorna i gränden.

Nej, han såg icke miste, tänkte han, och hejdade sig. Det var verkligen Göran Persson, som satt der inne, barhufvad och gormande.

Golfvet i stugan var något lägre än gränden och dörren var låg, hvarför han måste luta sig fram, för att se hvad som försiggick der inne.

Midt emot Göran, som vände ryggen mot dörren, satt Jon Prest, hvilken slog och famlade med händerna öfver några kullslagna ölståndkor, medan korten, som han spelat med, simmade omkring i det utspilda ölet.

»Hör I... käre... Gö... ö... ran», hickade han fram orden, »tag ö... öfver!... Hck!... Tag öfver, säger jag dig, Gö... öran!»

Han fick nu hosta i strupen och slängde åter och fram på sitt lurfviga hufvud, så att hans hvita pipkrage, våt som den var af utspildt öl, slokade ned åt sidorna och flaxade som ett par stora vingar.

»Tag öfver? Tag öfver?» skrek Göran tillbaka

och ragglade upp från bänken. »Ser du då icke, din gök, att det är jag som har högsta trumfen?» —

Och dermed slungade han med ett hest skratt enstånkan, som han höll i handen, i hufvudet på Jon Prest, så att denne föll öfver ända och svärjande tumlade under bordet, medan ölet sipprade ned genom springorna på det samma och bildade små bäckar på det smutsiga lergolfvet.

XVI.

Himlen hängde tung och blygrå öfver falten och gaf åt nejden en stämning af ödslighet. Här och der stack ut ett hörn af molnen, blåsvart och öfverhängande, liksom färdigt att i hvarje ögonblick falla ned.

Endast i vester öfver den mörka skogen dröjde ännu qvar en smal strimma af den ljusa qvällhimlen. Det var just på det ställe, der korset på Odensala gamla kyrka aftecknade sig.

Svalorna skreko och flögo i kors och tvärs öfver kyrkans spetsiga spåntak, medan öfver dem en stor korp slog sina lofvar kring den smala tornspiran.

Ett stycke hitom kyrkan låg en liten sjö, med några högstammiga furor på sin högra strand. Till venster om sjön åter, i ängens ljusa, vårliga grönska, låg den gråa prestgården, uppförd af ofodradt timmer och försedd med ett nästan platt torftak, hvilket för ögat gick i ett med den mörka skogsbranten i bakgrunden.

Vid gafveln, åt sjön till, låg fastkedjad, under några lummiga lönnar, en stor, raggig hund, som gnagde på ett ben. Ute på ängen betade boskapen, eljes syntes ingen lefvande varelse till. Portar och fönster voro omsorgsfullt tillbommade, såsom sed var i landet, då natten tillstundade.

Nu kom en vindfläkt farande förbi kyrkan och susade en stund i de båda lönnarne. Ett doft mullrande hördes i fjärran, som väckte ett sällsamt återljud från det höga berget der bakom. Stora, tunga droppar började falla, som satte prickar i sanden, der den låg bar på den smala, steniga ridvägen, hvilken ledde förbi sjön och upp till prestgården.

Plötsligt släppte hunden sitt benstycke och spetsade öronen. Starka hofslag närmade sig ur de små skogsdungarne i fjärran bortom sjön.

De kommo från en liten flock ryttare, som strax derpå trafvade fram ur skogen på andra sidan kyrkan. När de kommit ut ett stycke på ängen, saktade de af takten till skridt, för att låta hästarne pusta ut.

Främst i skaran, som nu ordnade sig till två och två, redo Karin Månsdotter och Benediktus. Efter dem kommo Elin och Herkules och slutligen Dorti och Mårten Styfvert. Några drabanter och hingstridare följde efter på något afstånd.

Det hade varit en dryg dagsmarsch, som de haft

att tillryggalägga denna dag, och man såg det genast på deras trötta miner och hopsjunkna hållning.

Samtalet var också mycket fåordigt, i synnerhet hvad det första paret vidkom. Äfven annat än tröttheten gaf anledning dertill. Under ett par dagar hade de oupphörligt ridit omkring, utan att finna minsta spår efter den sjuke kung Erik. Qväljande oro öfver hans öde, blandad med ängslan för hennes barns framtid, om han fölle ifrån, hade gjort Karin Månsdotter nästan fullkomligt stum. Då och då stälde hon väl en fråga till Benediktus, men den handlade oföränderligen om ett och det samma, eller om han trodde att de verkligen vore på rätt väg och att bönderna i Alsike icke sett miste, då de tyckte att kungen gaf sig å stad uppåt Odensala-skogen.

Äfven det andra paret i ordningen hade varit föga språksamt. Herkules hade för det mesta nöjt sig med att betrakta Elin, hvilket han dock gjort så mycket flitigare. Nu mera kom det också sällan till något ifrigare samtal dem emellan, då Elin icke tålde hans skämt om Sven Torsson och för öfrigt var temligen hårdhänt i sina svar, om han icke visade tillbörlig respekt för denna hennes önskan.

Hon hade blifvit allt mera dyster och grubblande på sista tiden. Det var icke blott fru Karins sorg som tryckte henne och gjorde henne så nedslagen.

Strax efter jul, vid den tid då Sven kom ut ur fängelset och då hon hvarje dag hoppats få råka honom, hade Herkules berättat för henne i glädtig ton, att nu kunde hon vara lugn för den vackre väpnaren, ty han skulle snart resa öfver till sitt fädernehem i Finland, der han skulle fira bröllop med en rik och förnäm adelsjungfru. Hon hade i början trott att hans prat endast varit ett elakt skämt, ty hon hade på sista tiden kommit under fund med, att Herkules i allmänhet gerna såg att hennes beundrare ledo någon skada, eller kommo på något sätt ur vägen. Men en dag, då hon kommit uppför slottsbacken i afsigt att gå in i storkyrkan och just vändt om hörnet, hade hon sett Sven komma emot sig öfver slottsplatsen, och så snart han fått sigte på henne vändt henne ryggen samt skyndat med stora steg nedåt brinken igen. Nu hade hon fått klart för sig att hans kärlek endast varit en nyck, ett stundens hugskott. Men hon skulle visa honom, tänkte hon, att hon vore för stolt för att låta honom märka hur djupt det smärtade henne. — Råka honom ville hon alls icke, på det att det icke skulle synas som om hon ville göra anspråk på hans tacksamhet. Hon ville icke hafva hans förbarmande, när hon icke fick hans kärlek.

Då hon därför en dag vid påsktiden fått höra af Dorti att Sven kommit upp på slottet i kungens följe, hade hon icke kunnat förmås att till något pris

gå ner, vare sig till gästabudet eller i gillesalen. Hon var en för konstig flicka, hade fru Karin och Benediktus sagt om henne. Men de förstodo icke hennes känslor, tänkte hon, och så voro de båda så fromma och öfverseende, att de sällan funno fel hos någon och följaktligen icke heller hos Sven.

Men hade de två första paren icke varit mycket språksamma under färden, hade förhållandet varit annat med det tredje, eller Dorti och Mårten Styfvert. Än hade Dortis hätta fastnat i någon gren, så att den ryckts af hennes hufvud — då hon pratat och skrattat oafbrutet, tills Mårten äntligen stigit af hästen och tagit upp densamma — än hade hon funnit hans mustascher för stora och velat narra honom att tvärt på stunden klippa af dem. Flere gånger hade Karin Månsdotter måst vända sig om, för att med ett förebrående ögonkast mana henne till någon tystnad.

Men så hade Mårten kommit fram igen med något dumt inpass — Dorti tyckte egentligen att allt hvad den godmodige Mårten sade var dumt — och så hade deras skämt och skratt börjat om på nytt.

Slutligen hade Elin, hvilken af hjertat deltog i fru Karins sorg, velat spara henne detta obehag och därför bedt att Mårten skulle berätta något om konungens flykt. Det hade nämligen varit han som bragt första underrättelsen derom till Benediktus, af hvilken Karin Månsdotter sedermera blifvit underrättad.

Mårten hade i början svarat temligen snävt, att det icke kunde glädja någon att höra det. — Han hade nämligen ännu ett horn kvar i sidan mot Elin, för det hon stängde in honom i jungfrukammaren, då han skulle rida med bud. — Men så hade Dorti fallit henne i talet och sagt att det äfven skulle roa henne ganska mycket, och då hade han varit lätt att öfvertala. Medan de lemnade sig något efter Karin Månsdotter och Benediktus, för att icke störa desse för mycket, hade Mårten berättat hela äfventyret.

Han hade följt med kungen, började han, då denne kommit ur herr Nils' kammare och rusat ned för slottsbacken och utåt slätten. Kungen hade varit blek som ett lärft i ansigtet och tuggat fradga samt haft båda händerna nedsölade med blod. Likt en galning hade han sprungit, han före och drabanterna efter, ända bort till Alsike by. Här hade herr Dionysius hunnit fatt dem på ett gärde, strax vester om byn. I rörande och bevekande ordalag hade han påmint kungen om hans höga värdighet samt bedt honom för Guds skull återvända till Upsala och icke löpa omkring, som han gjorde, till spott och spe i bygden. »Vore än ett mord begånget», hade han sagt, »kunde det sonas med bot och bön.»

Men hans tal hade endast gjort kungen mera vred. Drabanterna hade börjat svärja och gorma för det att kungen icke fick vara i fred, då han snart skulle lugna

sig. Nu kunde de icke veta när de finge någon natt-ro. Herr Dionysius hade dock varit enträgen och slutligen fallit på knä för kungen samt bedt honom åtminstone skona de andre fångne herrarne. Men då hade denne råkat i det vildaste raseri. Med darten i högsta hugg hade han lupit efter honom samt slutligen ropat åt drabanterna, då han icke lyckades upphinna honom: »Späker mig den skälmen!» Per Velamsson hade då sprungit till och hunnit fatt Dionysius vid en hög gärdesgård, som denne icke kunde i en hast komma öfver. Nu hade de allesamman sett hur den gamle herren så ynkligen bedt för lifvet. Men Per Velamsson hade huggit honom flux i vaden med sin hillebård, och som han är af Görans släkt, kan tänka, hade han icke väl sett blodet börja rinna, förr än han slagit mera och mera, tills den gamle herren slutligen legat der alldeles sargad och död i sitt blod. —

»När jag då vände mig om», slutade Mårten sin berättelse, »var kungen försvunnen. Han hade sprungit in i skogen, sade några Alsikebönder, som stodo på vägen, och troligen begifvit sig af upp åt Odensala. I stället för att följa med Per Velamsson och de andre drabanterna, som skyndade sig efter honom, sprang jag då tillbaka till Upsala och talade om allt samman för doktor Benediktus, och resten veten I.» —

»Hade jag varit i dina kläder, Mårten», inföll Dorti — i det hon manade på sin häst för att åter

hinna fatt Karin Månsdotter och Benediktus, som voro ett godt stycke före dem —, »skulle jag tagit fred för den stackars gamle herren. Han var alltid så rar och språksam.»

Mot fem eller sex drabanter hade det varit ett styft göra.»

»En så tapper och stark karl, som I, Mårten Styfvert», inföll Herkules, härmande honom, då han drog ut sina yfviga knävelbårar.

»Ja, nog tycker jag att du åtminstone kunnat hjälpa herren öfver gärdesgården», återtog Dorti, som hade svårt att återhålla sitt skratt, då hon såg Herkules' härmningsförsök.

»Ack, kära Dorti, hvad tänker du på», afbröt henne Elin, bittert hånande. »Då hade ju Mårten fått en skråma, kan tänka, och hur skulle väl den ha klädt hans vackra ansigte, då han skall i brudstol.»

»Gör hon sig icke så mycket besvär för min brudstol, jungfru», svarade Mårten med en förnärmad min. »Ej tänker jag — och förmodligen ingen annan heller — att vitja i hennes håfvar.»

Samtalet tystnade nu, då de hunnit fatt dem som redo förut.

Regnet hade börjat falla i strida skurar. De voro därför rätt belåtna, när de en stund senare upptäckte kyrkan och strax derefter, bakom sjöviken, den lilla prestgården med sina lönnar.

»Det gick fortare än jag trodde», sade Benediktus och pekade åt prestgården. »Här skulle vara vårt härberge, hade jag tänkt. Godt att snart komma under tak, ty det blir nog ett fasligt oväder för folk och få, som äro ute i marken.»

»Tror I, Benediktus, att vi få veta någonting i denna gården?» frågade fru Karin, alltjemt sysslade med samma tankegång.

»Så trodde man åtminstone i byn, der vi sist voro inne. Jag nämde ju för ert nåd att ett vallhjon sett en underlig man i skogen, som smög sig hit åt och som han tog för ett skogsrå. Det kunde icke gerna vara någon annan än vår stackars herre.»

»Om det vore så väl!»

Nu höllo de stilla på den stora, gräsbevuxna gårdsplanen. Hunden, som mottagit dem på långt håll med ett ilsket skall, reste sig kapprak i kedjan, tjöt och visade tänderna mot desse närgångne främlingar. I förening med hästarnes gnäggningar väckte det snart husets invånare. Den tunga bommen innanför porten lyftes af sina krokar, ena porthalfvan sköts försigtigt upp på glänt och ut på trappan kom en lång, reslig man, med väderbitet anlete och kortklippt, fyrkantigt haxskägg och iklädd en lång rock af ofärgadt vadmal, igenhakad ända upp till halsen.

Han svarade vresigt på deras helsning. Det fanns icke långt derifrån ett gästgifvarehus, sade han, der

de kunde få härberge. Han var icke sinnad att taga mot någon gästning. Men nu red Benediktus fram till honom och frågade, om Mathias Prest blifvit så skumögd på gamla dar att han icke kände igen sin gamle läskamrat, Benediktus Olai. Och nu fick mannen brådt att klifva ut i regnet och skugga med handen för ögonen, medan Benediktus sade honom hvilka som voro i hans sällskap. När doktorn slutat, bad han genast i rättframma, fast höfviska ordalag fru Karin och hennes följe vara välkomna under hans låga tak och önskade att de måtte hålla till godo med de fattiga Guds gåfvor, som han kunde råda öfver.

Sedan Benediktus hjälpt Karin Månsdotter ur klöfsadeln, gick presten före dem in i förstugan och sköt upp dörren till höger, som ledde till hans dagligstuga. Der kunde hennes nåd fru Karin och hennes tärnor bo, sade han. I köket midt emot fick en del af följet tak öfver hufvudet, medan Benediktus skulle göra honom en stor ära, om han ville följa honom upp på loftet, der de kunde få språkaskas vid om gamla tider.

Prestens dagligstuga var en temligen lång kammare, men låg till taket. När man klef in öfver den ofantligt höga tröskeln, mötte blicken först en aflång fönsterglugg, alldeles uppe under de svarta takbjelkarne. Den var såsom vanligt försedd med små, nästan ogenomskinliga, af starka galler i kors förvarade

hornrutor, som gjorde rummet skumt äfven på den klaraste solskensdag.

Till venster, från dörren räknadt, stod en väldig spisel, med sin eldstad i höjd med golvet och försedd med en klumpig spjellstång, som gick upp genom taket. Längre fram på samma sida, närmare fönstret, gick en hög, ofantligt bred stolpsäng ett godt stycke fram på golvet. Deri lågo stora läderdynor, öfverklädda med sämskadt skinn, brunt af ålder, samt ätskilliga skinnfällar. — Derefter kom fönstret. Under detsamma var en väggfast skifva af ek på bastanta stolpar, nedslagna genom golvet, och, något till höger på samma kortvägg, en hylla för kalken, oblatasken och messboken, de båda förstnämnda af blankskuradt silfver. Utmed högra långväggen slutligen gick en väggfast högkarmad bänk, som framme vid fönstret var försedd med en rödspräcklig bänkdyna, något nött och trasig i kanterna. För öfrigt hängde på väggarna fisknät och jagtredskap, och på en hylla vid spiseln stodo tre rödlackerade, holländska trä-muggar.

Sedan Mathias Prest ännu en gång önskat den nådiga frun välkommen och Karin Månsdotter tackat därför, skyndade hon att spörja honom, om han hört någonting om kungen. Men han hade icke ens vetat att denne dragit till Upsala, än mindre hvad der händt. Han lofvade emellertid att genast

låta sin dräng rida öfver till närmaste byar, för att samla folk, så att man kunde gå skall öfver skogen efter Hans Kongl. Maj:t, för hvilket tillbud fru Karin tackade med rörd stämma.

Elin och Dorti fingo derefter hjälpas åt att ordna nattlägret inne i stugan. Drabanterna och hingst-ridarne utanför på gården förde under tiden hästarne till hopa under de båda lönnarne, der några slogo upp krubbpålar, medan andra torkade deras rykande, svettiga ryggar.

Under hela tiden som Elin hjälpte Dorti att bädda den stora sängen, som fru Karin skulle dela med dem till nattläger, följde henne Herkules oafvändt med sina svarta ögon, der han satt vid dörren. Hvert hon gick, hvarje rörelse hon gjorde, öfver allt voro hans ögon med.

Slutligen måste han ned till henne på närmare håll. Men det vardt till icke ringa förtret för honom. Än gick han framför benen, tyckte Dorti, hvarför hon gnatade och snäste, än trampade han på Elin's kjortel, hvarför han fick bannor af fru Karin. Ändtligen blef dock allt tillagadt och ordnadt på bästa sätt.

Nu kom en storväxt, rödkindad piga in i kam-maren och satte en lerkruka full med spenvarm mjölk på skifvan framme vid fönstret, der Karin Månsdotter under tiden tagit plats. Elin skyndade sig genast att framtaga ur sin väska några bröd samt honing

och pepparnötter, medan Dorti, på Karin Månsdotters uppmaning, sprang ut i dörren och ropade att Benediktus, herr Mathias och Mårten Styfvert skulle komma in och smaka på qvällkosten. De andra drabanterna och hingstridarne, som icke voro af frälseslägt, fingo hålla sällskap med prestens pigor ute i köket.

Elin hælde mjölken i fru Karins bägare och uti de tre rödlackerade trämggarne, som stått såsom prydnad på spiselhyllan. Hon såg sig derefter omkring efter ytterligare ett dryckeskärl åt sig sjelf. Då steg Herkules fram och tillbjöd henne artigt sin silfverbägare, hvilken han fått af kungen, och ur hvilken han sällan nändes låta någon annan dricka. Elin tog det därför som ett bevis på mycken vänlighet och tackade honom med en glad nick, hvilken gjorde honom nästan yr af förtjusning.

»Du är i sanning ett lyckligt barn, Herkules», sade Karin Månsdotter, som gaf akt på denna glädjeyttring. »Den som kunde hafva så stort nöje af så litet. Men det var i alla fall snält och belevadt gjordt af dig.»

Herkules hade likväl icke tid att höra på hvad hon sade. Han såg endast hur Elin drack i stora, djupa klunkar ur hans bägare. Det såg nästan ut som om han trott sig dricka med, och när hon gaf honom tillbaka den, tittade han ock så snält i botten på den samma, att Dorti genast utbrast, att han icke

behöfde vara ängslig, ty det fanns mycket ännu kvar i krukan.

»Så mycket hon drack!» mumlade dvergen för sig själf, utan att lyssna på Dortis prat. »Tänk om det blefve en kärlek så stark och förtärande, att jag förintades för densamma som fjärilen i eldslågan?»

»Hvad sitter du nu och gapar på igen?» skrek Dorti åt honom och knuffade honom ned från bänkdynan. »Ser du ej att du spiller mjölk på mitt nya förkläde? Undan med dig, Tummeliten!» — Och dermed ryckte hon till sig hufvan, som han satt sig på, samt slog honom på ryggen med den samma att bjellrorna pinglade.

Herkules rusade upp och kastade en ursinnig blick på henne. Han skulle rifva ut ögonen på henne, om hon icke lät honom vara i fred, skrek han alldeles vildsint och fattade tag i henne, så att Benediktus hade ganska stor möda att skilja dem åt.

»Men hvad går åt dig, Herkules?» frågade Elin, då han slet sig ur händerna på Benediktus och gick bort till sängen, der han satte sig på kanten med armbågarne mot knäna och händerna under hakan, oafvändt stirrande på henne. — »Du ser, min själ, ut i qväll som en riktig kärleksnarr, du lille stackare!»

Herkules teg, men hans ansigte antog ett så sorglustigt uttryck vid dessa ord, att till och med Karin Månsdotter måste le deråt.

»Bestämmt är det något fatt med vår lille puts-makare och lustigkurre», sade hon en stund derefter, då Elin och Herkules lemnat rummet, samt hon, Dorti och Benediktus slagit sig ned vid fönsterskifvan och drucko varmt kryddadt vin.

»Ja, i sanning har han icke varit besynnerlig under hela vår färd», svarade Benediktus. »Konst-makarne och gycklarne, som vi råkade i staden, måtte väl icke hafva alldeles förryckt honom, ty med dem var han då dagen i ände.»

Detta var dock helt naturligt, tyckte Karin Måns-dotter, och att han var sorgsen, likaså. Han var mycket fäst vid sin herre. Dennes olyckor hade nog nedstämt hans lynne. För öfrigt sörjde ju hvarje narr på sitt sätt.

Dorti, som kom att tänka på dvergens lustiga min nyss, då han suttit på sängkanten, måste nu vända sig bort och hålla för munnen för att dölja sin skratllust. —

Ute hade regnet nästan upphört. Luften kändes sval och lätt samt doftade friskt af vållukter från skog och äng, såsom fallet är efter åskväder. I löfdungen, der hästarne stodo bundne, föllo då och då några stora droppar prasslande ur löfvet och vätte höbundtar och hafresäckar. Det var lugnt och stilla. Vid sjöstranden hördes en fogel skrika. Enstaka ljud trängde äfven stundtals ut från köket, der dra-

banter och hingstridare torkade sina kläder framför elden, medan de smuttade på prestens öl eller sökte famntaga hans pigor. Eljest var det tyst rundt omkring öfver de vida markerna.

»Stackars Brunte», sade Elin, som sökt reda på sin häst bland de andre, och klappade honom på halsen, »stackars lilla Brunte. . . . Är du trött?»

Hästen vände sitt hufvud och såg med sina stora ögon på henne, liksom han väntade få något att äta. Då hon icke genast gaf honom det, puffade han till henne i sidan med nosen, såsom han var van att göra, då han ville hafva bröd.

»Ja så, du vill ha bröd? . . . Nå, det skall du få, Brunte. Ett riktigt rart, präktigt stycke, kära Brunte. . . . Men då skall du vara snäll mot mig och gå så stadigt öfver diken och broar.»

Hon tog upp ur fickan, medan hon talade, några brödbitar och gaf honom dem med ena handen, under det att hon med den andra klappade och smekte honom på halsen och slätade ut hans långa manhår.

När han ätit upp den sista brödbiten, stod hon länge tankfull och stirrade upp åt himlen. Ögonen fylldes med tårar och plötsligt vände hon sig häftigt om och slog armarne kring hans hals.

»Ack, allra käraste Brunte», hviskade hon, öfvervåldigad af rörelse. »Såg du junkern der borta

i staden». . . . Ja, jag kunde förstå att du gjorde det efter som du kromade dig så. . . . Men märkte du också att då han fick se oss, vände han sig bort? . . . Ack, kära Brunte, han har nog glömt både dig och mig.»

Hon reste sig upp och torkade tårarne ur ögonen, då någonting, som prasslade bakom hennes rygg, kom henne att hastigt se sig om. Åter igen var det ju den otäcke Herkules som var efter henne, tänkte hon, och vinkade åt honom att gå sin väg.

Men han sprang i stället upp på en stor hössäck, tätt invid henne, och sträckte sig fram så långt han kunde för att fatta henne om lifvet.

»Hvad gör du, Herkules?» utbrast hon förvånad.

»Ack, allra käraste Elin! Det är mig du älskar! — Gif mig nu tusen kyssar . . .»

Hans läppar skälfdes af sinlig lusta, der han stod på hössäcken och stirrade henne i ansigtet med sina stora, bruna ögon.

»Du är då alldeles förryckt», svarade Elin barskt och stötte till honom för bröstet, så att han tumlade ned under hästen, hvarpå hon rusade in i stugan, der man nu gjorde sig redo att gå till hvila.

Sedermera under hela qvällen tyckte hon sig likväl se dvergens fula anletsdrag och stirrande, vidöppna ögon samt höra de små silfverbjellrorna i hans getskinnskåpa pingla i sina öron. —

När Elin sprungit sin kos, låg Herkules kvar en stund under hästen och såg efter henne. Derpå satte han sig upp och strök kallsvetten ur pannan. Han tyckte att det gick rundt omkring i hufvudet och förmådde knappast flytta sig fram så långt att han kunde räcka hästen de hafrekorn, som han plockade upp ur det våta gräset.

»Kära Brunte!» sade han, efter att en stund hafva försjunkit i sina tankar. »Att det var dig hon skulle hålla af? — Du är dock bara ett djur, Brunte, och jag en människa. — Men du är ett vackert djur och jag en ful människa, ser du, deri ligger skilnaden. — Hvad gör det att jag tänker sant, ädelt, skönt! — Hvem tror du ser hvad man tänker. — Och på ögonen är det likväl som allt beror. — Pappa Erik är den skönaste man för alla qvinnoögon, och jag vet att han ibland tänker som ett djur. — Men kan du nu säga mig en sak, kära Brunte, efter som du ser så förståndigt på mig? — Hvarför tro människorna alltid sina ögon? — Om de gjorde det mindre, tycker jag, skulle icke synen så lätt bli förvänd på dem, eller tror du kanske inte att vackra Elins blef det, då hon drack ur bågaren och genast rusade till dig för att tala om älskog...? — Bah!... Du äter, äter och nafsar — gräs och hafre! — Den som ändå kunde tycka så mycket om ett par näfvar hafrekorn, att man för deras skull kunde glömma den vackraste

flicka i världen. . . . Ha! ha! ha! — Min sann om jag inte tror att hjertat kryper ned i magen på mig om det får hållas. — Det blefve riktigt lustigt! — Eller säg, Brunte, tror du kanske inte att det krupit dit ned på många människor, som inte äro narrar?» —

Så språkade och jollrade han ännu länge, tills smärtan mildrades och hans minne blef mer och mer döfvadt.

Och natten föll på, den halfljusa, ljumma vårnatten. Den lilla sjön låg der, lugn och molngrå som luften, och speglade det spetsiga kyrktornet i en smal, mörk skugga, medan på stranden till höger furorna stodo och sågo på i långa, stumma rader.

Ej ett ljud störde tystnaden på de vida ängarne och markerna der bakom. Det var lugn och frid öfver allt. Inne i prestgården hvilade alla efter dagens mödor. Äfven hästarne hade tröttnat att äta ur sina hafresäckar och hade sträckt ut sig på gräset. Vid sidan af dem under lönnarna hade deras ryttare, hvilka ändtligen slutat att dricka och stoja med prestens pigor, svept in sig i sina kappor, för att skydda sig mot nattkylan, och endast den stora gårdvaren vid knuten gick allt jemt och morrade eller spetsade öronen; det var så många underliga läten och ljud denna natt i skogen.

XVII.

id midnatt kom en karl framsmygande ur skogsbrynet. Han var barhufvad och klädd som en fattig bonde, i trasig vadmalsjacka, uppfläkt ända till halsen.

Han såg sig skyggt omkring, då han med dröjande steg klef öfver det torra riset på ängskanten, liksom han i hvarje ögonblick fruktat att någon skulle springa fram för att gripa honom.

Nu fick han se den lilla kyrkan, som låg så tyst och hemlighetsfull och aftecknade sina skarpa konturer mot den gråa natthimlen. På kyrkogårdsmuren stodo några halfvuxna träd. En sakta vindfläkt kom smygande öfver fälten och susade sakta i deras löfverk. Det lät, tyckte han, så vemodigt, alldeles som en hviskning från de dödas själar, som bodde der inne. — Men det var ju inga träd han såg, männe hakeskyttar . . . ty alla stodo med lika stora mellanrum?

Han stannade tvärt och betraktade dem uppmärksamt. Ja, der stodo de verkligen, en, två,

tre . . . hela roten. — Skulle de skjuta strax, utan att anropa honom? — Han mindes, hur han i sin ungdom fångat en hare, på hvilken han skurit ut hjertat som han gifvit åt hundarne. — Hur det sprattlade mellan fingrarne! . . . Och så klibbigt det kändes sedan efter det varma blodet, som rann mellan dem! — Men hvarför stodo de stilla så der? Aha! De ville kanske fånga honom i nät, för att också skära ut hjertat på honom och kasta det för hundarne?

Jo, nu såg han verkligen att någon rörde sig. Man tecknade åt honom att knäfalla, men hvarför gaf man ej till känna. Det var bestämdt Johans utsände. . .? Han borde gömma sig. Men hvar? Endast låg halmstubb, torra qvistar, allt hvad han kunde urskilja på den tysta, vida ängen.

Eller kanske de voro rädda för honom efter som de icke rörde sig? — Då skulle han, för djefvulen, riktigt veta skrämma dem. Och med ett språng satte han i väg öfver diket, han hade framför sig, och rusade fram emot kyrkogården, utstötande de vildaste skrån. Men ack! Det var ju endast några små aspar och rönnar, som stucko upp mellan de mossiga stenarne. Eller hade de gemene skälmarne lupit sin kos, kanske krupit under grafstenarne inne på kyrkogården? Ja, der kunde de ligga, alla hans ovänner och vedersakare. Och så började han åter skratta, vildt och skärande, så att det gaf eko från den mörka skogen bakom honom.

Men plötsligt kom rädslan öfver honom igen. Han måste skynda, om de icke skulle få fatt på honom; ty han hörde ju hur de skrattade åt honom inne i skogen! — Och så gaf han sig på nytt till att springa. Men foten slant vid hvart annat steg på den våta leran, som satte stora klumpar under hans skor. Svetten lackade om pannan. Nu såg han en grå byggnad med en liten löfdunge vid sidan. — Var det icke något som blixtrade till der borta bakom det mörka löfvet? — Jo visst! Det var kanske luntorna som tändes? — Passa nu på, kung Erik! — Nu brakar det löst. — Om han kunde begripa hvarför de sölade så mycket! Eller gjorde de det endast för att gäckas och retas med honom? — Kanske de glömt att lägga krut i fångpannan? — Och nu skrattade han så att det riktigt stack till i bröstet på honom. Det kändes som de redan skulle skjutit på honom? — Han kände efter med handen under tröjan. Det var vått der, klabbigt alldeles som af blod. Kanske allt hans blod rann bort, kanske han gick i blod, tjockt, lef-radt blod, som satte sig i riktiga klumpar under fötterna? — Och han började att gråta och klaga, i det han strök af händerna mot skörtet på tröjan.

Sålunda hade den olycklige konungen sprungit omkring under hela dygnet. Hans ängslan och stora sinnesoro hade dock icke uppstått, som man skulle kunna tro, utur medvetandet af det hemska blodsdåd han

nyss öfvat. Nej, samvetet talade ej för honom om någon efterräkning der ofvan skyn. Att ett menni skolif spildes för hans hand, var ju i hans föreställning endast ett verk af ödet, som klippte af nornans tråd, utan att någon dödlig kunde hindra eller förekomma det. Men det som förskräckte honom var tanken på den vissa, starka, förkrossande hämden, som rufvade på honom och som kanske skulle falla öfver honom, då han minst anade det, för att kräfvade af honom hans lif, hans krona, hans vällust. Rädslan derfor var det, som jagat upp hans sjukliga inbillning i allt vildare yrsel, tills hans svaga sjäslif blifvit nästan förmörkadt i villo och vända. Skarp-sinne, list, förställningsförmåga voro allt jemt qvar, men alla dessa förmögenheter voro gjorda till slafvar i räddhågans tjenst. —

Ändtligen kom han fram till den lilla löfdungen vid prestgården. Hunden, som morrat en lång stund, började nu skälla högt, hvilket väckte några af de sofvande rytterne, hvilka då de fingo se den mörka skepnaden smyga förbi, rusade upp för att taga fatt på honom.

Deras rop väckte snart de andra och det vardt ett häftigt löpande från alla kanter efter den sällsamma gestalten, hvilken sprang undan som för lifvet. Till slut lyckades dock några drabanter gripa honom vid en gärdesgård, och nu skreko de om hvarandra;

»Hvem är det? — Hvad smyger han efter? . . . Till fogdens tjufkällare med honom! Knacka in hjernan på skälmen, ty det var han som tog mitt betsel! . . . Nej, i sjön med honom, säger jag, så få vi se om han flyter.»

Ändtligen segrade deras mening, som ville föra honom till fogden, och han släpades nu af starka armar bort öfver ängen åt prestgården till, för att lemnas i förvar der öfver natten.

Här hade emellertid presten och doktor Benediktus vaknat under tiden af bullret och skyndade ut med brinnande torrvedsstickor i händerna. Vid deras sken igenkände nu alla till sin stora förvåning, att mannen i de trasiga bondpaltorna var ingen mindre än kung Erik. De som höllo honom mellan sig släppte genast sitt tag, så att han segnade ned, der han stod, utan att säga ett ord, på en fylld hösäck, som någon sköt fram under honom.

Här satt han nu tyst en lång stund och fingrade med händerna. Och när Karin Månsdotter kom fram till honom, låtsade han icke alls känna igen henne, men sedan hon talat en stund, hviskade han henne i örat, att han var fången och att Johan var kung.

Hon och Benediktus gjorde emellertid sitt bästa för att tala godt vid honom. Det gjorde ingenting att han var Johans fånge, sade de, ty han var blott hos vänner, som skyndat att söka upp honom, för att hjälpa honom i hans nöd.

Han kastade en slö, likgiltig blick omkring, liksom han tviflat på hvad de sade, utan att han dock brydde sig vidare derom. — Men han upptäckte hvarken tända luntor eller dragna värjor? Kanske de talade sanning? — Och han mumlade nu något om att han ville hvila. Det skulle blifva en ljuf, härlig hvila på Karins mjuka arm. Hans sinnen smektes vid tanken derpå liksom vid tanken på de goda rätter och vällukter, som hon skulle gifva honom.

Då råkade hans blick falla på presten. Detta var ett ansigte han icke kände. Kanske var det en lönmördare, som de dödes fränder sändt i väg för att taga hans lif? — Och nu steg den tryckande, qväljande oron åter upp i bröstet på honom och lade sig kring hans hjerta.

Men han ville låtsas som om han icke vore vid sina sinnen. Då skulle man kanske tro att det onda som händt icke skett med sundt förnuft och af fri vilja. Och derpå började han gråta och jemra sig samt vrida sina händer i den högsta förtviflan.

Så tecknade han åt presten att komma till sig med en förtrolig nick, som om han velat säga honom något angenämt.

»Herr Nils är Sveriges riksföreståndare!» hviskade han honom i örat och utbrast derpå i ett vildt skärande skratt.

Men efter en kort stund började han åter tala

redigt. De afsomnade herrarne, sade han, hade allesamman varit ärlige, trofaste män och han hade misskänt dem. Alltsamman var Görans verk. Denne hade hela tiden förledt honom till hat och fiendskap. Man skulle därför vara barmhertig och endast straffa Göran för hans ondska.

Karin Månsdotter hade emellertid gifvit befallning om att dagligstugan skulle iordningställas för konungens räkning, och hon frågade nu om han icke ville taga sig någon hvila. Men han ville visst icke sofva, sade han, icke ens följa med dit in. Ehuru hans ögonlock föllo ned mellan hvarje ord han ytttrade, förklarade han att han var fullkomligt uthvilad. Inom sig åter tänkte han blott på sina förföljare, som kunde komma i hvarje ögonblick och taga hans lif under sömnen. Ändtligen fick hon honom dock med sig upp för trappan.

Nu föreslog Benediktus att konungen skulle äta något för att stärka sig. Men han vägrade lika hårdnackadt äfven till detta förslag. Det vore kanske gift, tänkte han, som de ville gifva honom in, och denna tanke var nära att bringa honom i ursinne. Med häftig åtbörd sköt han ifrån sig de stora, påbredda honingsbröden, som Karin Månsdotter räckte fram, och ville på inga villkor smaka ens på mjölken, som han tyckte perlade så vackert, när den haldes i den lilla silfverbägaren.

Men Karin Månsdotter kunde konsten att läsa i hans tankar och hon insåg genast hvar det hinder låg, som först borde öfvervinnas. Hon förstod att konungen liksom de fleste misstänksamma menniskor icke tyckte om att någon lade märke till hans misstankar. Och i stället för att därför vidare söka övertala honom, började hon sjelf äta med god aptit samt inbjöd både Benediktus och Dorti att följa sitt föredöme och göra heder åt anrättningen.

Sedan konungen stått en stund tyst för sig sjelf och med rynkade ögonbryn sett på hur Karin Månsdotter ätit upp det ena söta honingsbrödet efter det andra, smög han också oförmärkt till sig ett dylikt samt förtärde det, i det han vände ryggen till, med stor glupskhet. Då de icke heller nu låtsade märka någonting, tog han ett till och derpå åter ett. Och snart blef han så rörd af deras godhet att vilja fagna honom, att han fick gråten i halsen, medan stora tårar kommo ned utför kinderna och vätte det långa, brunröda skägget.

När han slutat att äta, lyckades det äfven Karin Månsdotter att förmå honom lägga sig till hvila inne i kammaren, der han också inom några ögonblick föll i jemn, lugn sömn.

Under tiden som han sof utsändes ilbud åt alla håll med de bönder, som prestens dräng kallat dit för skallgången. Sålunda sändes budbärare till Stockholm

att hemta nya kläder, då ingen visste hvar kungen kastat bort sin svarta drägt, samt till Upsala, för att stämma riksråden och de förnämste af adeln att möta så fort som möjligt vid Odensala kyrka.

På förmiddagen, medan konungen ännu sof, anlände Peder Brahe, Nils Gyllenstjerna, Sten Eriksson och Sten Banér, jemte talrikt följe. De två sistnämde, som varit fångne, hade endast genom en lycklig tillfällighet undgått sina medfångars öde. Konungen hade nämligen, såsom bekant är af historien, i sista ögonblicket gifvit befallning åt Peder Gadd att han skulle skona herr Sten; men som det fanns två med detta namn och riksens profoss icke vågat sjelf välja mellan dem, hade båda sluppit undan.

Närmare middagen infunno sig Hogenskild Nils-son, Anders Sigfridsson jemte några rådsherrar också med svenner och tjenare. I hvarje ögonblick kommo större eller mindre flockar förbi kyrkan, styrande kosan förbi sjön upp mot prestgården. Snart var den stora ängen på denna sida, ända långt bort emot skogen, uppfylld af nyfikna människogrupper, som ifrigt samtalade om den stora händelsen och som undrade på hvad som nu skulle följa.

Göran Persson syntes icke till. Lika litet såg man hans broder, Krister Persson, eller öfver hufvud taget någon af deras anhang. Ilbuden, som afgått, hade också fått sträng tillsägelse att icke yppa för någon annan

än dem de kallade hvar kungen fanns, på det att beslutet i fråga om landets styrelse under konungens sjukdom, hvilken nu mera icke längre kunde hållas hemlig, måtte kunna fattas, innan den skälmen Göran hunne blanda sig i leken; ty oakadt konungens ängslan och räddhåga för det som händt, kunde ingen veta hvilken vändning som saken i annat fall kunde taga.

Hvart man kom i folkhoparne talades det, såsom nämdt är, om intet annat än de grufliga mordnen. Den ene visste berätta ett, den andre ett annat. Gref Svante hade dödats i en vedkällare, dit han flytt undan, sade några, medan andra berättade med tårar i ögonen, huruledes den gamle mannen sprungit till sin säng, då profosserna stormat in i hans kammare, samt pekat på sitt bröst, ropande åt Håkan Lenk, drabanten som sprang efter honom med bardisanen, att denne tog miste och skulle stöta honom der hjertat slog i stället, samt derpå fallit ned för stöten och invecklat sig i sparlakanet.

Det var naturligt att alla dessa hemska berättelser skulle uppegga sinnena, allra helst som många herretjenare gingo omkring bland folket, uppviglande det att resa sig mot styrelsen.

»Skall man väl tåla slikt?» skreko de och knöto näfvarne mot prestgården, der alla nu mera visste att kungen hade sitt härberge. »Skola redlige, svenske män tåla att deras ypperste herrar handteras

likt missdådare? Nej, detta usla skrifvarvälde måste få en bråd ände!»

Nu kommo flere tillstädes, som hade lemnat Upsala senare på dagen. De hade fått höra af knektar, som smugit sig ned från slottet, att den unge Erik Sture, gref Svantes yngste son, Ivar Ivarsson Stjernkors och många flere tagits af daga. De stackars herrarne, berättade de, hade narrats ut ur sitt fängelse af Peder Gadd och förts ned till ett gammalt kök i södra slottsflygeln, samt der klubbats till döds med vedträn. Dessutom visste de, att Göran Persson låtit sätta vakt utanför fru Märta's gård, på det hon ingenting skulle få veta af det som händt.

Förtrytelsen vardt nu allmännare. Och då konungen vid middagstiden steg ut på trappan, drogo sorlande folkhopar förbi på vägen och lyfte händerna mot honom under högljudda förbannelser. Men han tycktes icke lägga någon vikt dervid. Dyster och sluten stirrade han framför sig liksom han sökt någonting oändligt långt borta utan att finna det. När han så stått en stund på trappan, gick han ned på gårdsplanen och ett stycke utåt ängen. Här vardt folket ännu mera närgånget. Det var alldeles olidligt efterhängset, mumlade han åt doktor Benediktus, som skyndat efter honom, högst odrägligt att se allt detta nyfikna folk, som alltid skulle hänga efter honom i hälarne, liksom de icke haft god tid att beundra honom förut.

Sten Eriksson och Peder Brahe kommo i det samma gående öfver gårdsplanen. Han vinkade dem till sig. Med ett vemodigt leende svarade han på deras helsning. Det gladdde honom, sade han, att se att ett par af hans gamla vänner ännu voro kvar hos honom. Det var redligt af dem att icke öfvergifva honom i hans nöd. Han tackade dem af hjertat därför, tryckte deras händer och såg så djupt förkrossad ut med sina tårfyllda ögon, att Sten Eriksson, som hade så mycket att harnas öfver och som icke var synnerligen blödig till sinnes, brummade något som nästan liknade en beklagan.

»Men så har I ock, nådig herre», tillade han, då konungen klappade honom på skuldran, »farit grymmeligen fram!»

»Vi ångra det, Sten! Vi ångra det så att det svider in i själen. Men ser I, det som är gjordt kan icke göras ogjordt!»

»Borde I ej, nådig herre, skrifva fru Märta till?» inföll nu grefve Per, darrande på hufvudet för hvarje ord såsom han alltid brukade, då han talade något allvarsamt.

»Så hafva vi ock tänkt!»

»Då får I bjuda riklig mansbot», sade Sten Eriksson.

»Också det hafva vi tänkt. Vi vilja skänka guld

fullt upp i skäppan. Ingen skall det fela. Hören hit, småsvenner! Bären ut mitt guldskrin, delen ut med fulla händer af hvad der finnes.»

Nu kommo flere rådsherrar och andra förnämlige män tillstädes. Man började öfverlägga om hvad konungen borde företaga för att åter vinna fred i landet och allmänt ansågs att detta endast kunde vinnas i den händelse att konungen slöte förlikning med de mördades fränder. Derpå öfverlades om hvilken som vore den lämpligaste att härom underhandla. Hogenskild Nilsson erbjöds först detta hedersuppdrag, men han afslog det tvärt med vresig min. Med mördare ville han icke underhandla, sade han. Slutligen föll valet på den gamle skrifvaren Erik Matsson, hvilken icke var i skyldskap med någon af de saligen afsomnade herrarne och som stod högt i gunsten hos enkedrottningen, gref Peders svägerska och syster till den mördade Abraham Stenbock. Han hade mycket, visste man, att säga på båda hållen.

Konungen hörde nästan icke på ett ord af hvad som yttrades. Han hade sin uppmärksamhet hela tiden fäst på Bovik Tattare, hvilken var flink med att utströ gyllen och hvita dalrar bland de sorlande folkhoparne, som trängdes omkring honom, och som numera, glömmande det upproriska tal de nyss fört, icke nog kunde välsigna konungen för hans godhet och frikostighet.

Sålunda var ställningen, då Göran Persson med ett ringa följte af drabanter och skrifvare kom ridandes förbi kyrkan och styrde kosan upp mot prestgården. Tack vare frestelsen som gripit så många att komma i åtnjutande af konungens guldmynt, märkte ingen hans ankomst förr än han vek af in på gårdsplanen. Men här möttes han så mycket allmänne af vreda miner. Enstaka hotfulla utrop hördes äfven, gående ut på hämd och förbannelse. Det var dock så naturligt att allmänheten var vred på honom, tänkte han, i det han såg sig omkring med ett cyniskt leende; men vore blott konungen ännu vid magten, skulle det dock snart visa sig, hvem som finge det högsta ordet, han eller dessa skrikhalsar.

Han gaf tyglarne åt en drabant och steg af hästen. Konungen stod icke långt derifrån, och sedan han nickat åt sina följeslagare, till tecken att äfven de kunde sitta af, gick han rakt fram mot honom.

»Nådige konung», sade han och lade handen på hjertat, »ers maj:ts allra trognaste tjenare har med stor sorg och hjertängslan erfarit de hårda bekymmer och vedermödor, för hvilka I varit utsatt, och har nu skyndat hit för att dela dem, om det så täckes eder.»

»Det var rätt af dig, Göran! Men hvarför kommer du så sent?»

»Nog hade jag kunnat komma förr om inte eder höga tjenst hållit mig qvar i Upsala!»

»Du har då alltid något att skylla på — men vet att vi hafva mycket att förebrå dig nu, både för nytt och gammalt!»

»Nådig herre! Den som sjelfmant kommer inför domstolen är icke rädd att få sina gerningar skärskådade!»

»Så hafva vi också tänkt! — Du är likväl modigare än vi trott!»

Konungen såg på honom med ett sällsamt ögonkast, medan de öfriga i hvarje stund väntade att den storm skulle bryta lös, som skulle spola den hatade gunstlingen öfver bord.

»Jag ser att ert maj:ts omgifning brinner af otålighet, att ransakningen skall börja», återtog Göran Persson, som icke hade svårt att förstå halfqväden visa, i det han såg först på konungen och sedan på de öfrige, som stodo omkring honom, medan ett ironiskt leende krusade hans läppar. »Men varen för all del lugne, mina ädle herrar riksråd och I andre frälsemän; först i dag på förmiddagen har jag lyckats erhålla — *riksens ständers dom öfver förrädarne.*»

Efter att hafva sagt dessa ord, som väckte allmän bestörtning, upptog han ett stort pergamentsbref ur fickan och framräckte det, under de kringståendes mummel och knot, till konungen, som genast började läsa.

Man lade märke till hur denne skiftade färg flere gånger under läsningen. När han slutat, klappade han

Göran vänligt på axeln och tackade honom för all den möda han haft med att skaffa detta viktiga bref så snart inför hans ögon. Deri stod det, klart och tydligt, förklarade han derpå, till de öfriges stora häpnad, att alla de fångne herrarne voro dömde af ständerna från lif, ära och gods, och detta just på grund af de bevis som Göran lyckats åvägabringa. Någon orätt mot dem vore alltså icke begången, hvilket han så mycket fruktat, utan vore deras straff fullt lagligt. Endast sättet att straffa kunde på sin höjd kallas något ovanligt, men det vore ju hans kungliga privilegium att derom allena bestämma.

De närvarande, med undantag af Göran, kunde med möda dölja den öfverraskning, blandad med förtretelse, som de erforo vid denna sällsamma förklaring. En sak stod dock genast alldeles klart för dem. Hvad som nu händt vore endast början till något ännu värre. I stället för frid och försoning skulle det blifva strid, strid inpå lifvet. Hvad kung Erik nyss så ångerfullt lofvat dem om tillgift, glömska och godtgörelse hade alltsamman endast varit falskhet och förställning.

Nu kom skrifvaren, som uppsatt brefvet till enke-drottningen, för att få konungens underskrift. Men denne låtsade icke mera höra på hvad han sade. I stället fattade han Göran i armen och sade, i det han tecknade med hufvudet inåt sitt härberge:

»Kom, Görän, kunna vi språkas vidare i löndom!»

Nu aflägsnade sig rikskansleren och ropade åt sina väpnare att stiga till häst. Äfven andra, lika försigtiga, följde hans exempel. Spelet var till spillo gifvet, tyckte man. Det var alldeles själfklart, att prokuratorn icke skulle förlora ett enda ögonblick, utan med ständernas dom i handen förmå sin vankelmodige, men grymme herre att taga steget fullt ut och låta aflifva alla själfständige män af det gamla frälset, som ännu funnos i lifvet.

»Mitt ord på att den skälmen skall hänga innan qvällen», utbrast Hogenskild Nilsson, då kungen och Görän försvunnit genom dörren. »Om I bara låten mig tala till folket här — I skolen få se!»

»Nej, käre frände, tag för all del icke bönderna till råds», sade grefve Per och sökte lugna honom. »Man måste gå varligt till väga.»

»Kungen», inföll en annan, »har aldrig offentligt erkänt att någon orätt blifvit begången mot de saligen afsomnade, utan endast att han vore villig till förlikning; detta står han kanske ännu fast vid?»

»En stund skyller han på sin sinnesvilla», skrek Hogenskild Nilsson. »Och så säger han strax derpå att han icke behöfver aflägga räkenskap för någon, utan är den enväldige herskaren, som gör allt efter sitt behag. Hvilken slughet och fintlighet!»

Men Hogenskild var den ende, som ville gripa

till öppet våld. Prokuratorns blotta uppträdande hade slagit alla med häppad och förskräckelse och förlamat äfven de modigaste och djerfvaste.

Då han en stund derefter kom ut på trappan, såg han också, hur man vördnadsfullt drog sig åt sidan för honom. Hans läppar krökte sig till ett föraktligt småleende, i det han strök sig med handen öfver sitt kortklipta, röda hagskägg. Aldrig förr hade han känt sig så säker i konungens ynnest. Spelet var slutadt. Han hade vunnit alla sina insatser. Nyss hade konungen lofvat honom der inne att han skulle få uppgöra en ny lista på alla de förnämne män, som borde anklagas för förrädiska stämplingar, och det skulle i sanning icke blifva få.

Genom sin djerfhhet, sitt mod och sin fintlighet hade han sålunda till slut lyckats störta till marken alla dessa andryge herrar, som allesamman ville blifva konungens medregenter. Inom kort skulle hans stora gerning fullbordas och sedan skulle ingen mera kunna göra honom platsen stridig såsom den svage konungens allena rådande förtrogne. Han skulle kunna göra och låta hvad honom täcktes, med folk liksom med jordens gåfvor, klenoder och bohag — ja, allt till hvilket hans sinne kände någon åtrå.

»Oss är det ute med, käre herr Sten», sade grefve Per och fick tårar i ögonen, då han såg prokuratorns glädjestrålände uppsyn. »Vi kunna så godt

först som sist befalla vår själ i Guds hand och tänka på en salig ändalykt.»

Och från herrarne på gårdsplanen spred sig ryktet om Görans seger ut bland allmänheten och åstadkom en tryckt, sorgsen stämning.

Men ute på den lilla sjön foro solstrålarne fram öfver lätta, krusade böljor. Hela nejden låg i vårlig grönska, med hög, klar luft, och öfver den mörka, blånande skogsranden bakom kyrkan, högt ofvan de på ängen sorlande folkhoparne, qvittrade lärkorna sina glada drillar.

Nu stannade en ryttare på vägen ett stycke från prestgården samt steg af och band sin häst vid ett träd. Göran Persson, som märkt honom redan på afstånd, följde honom oafvändt med blicken. Plötsligt lyste det till i hans ansigte af skadefröjd och han ropade åt några drabanter, som stodo i närheten, i det han pekade på den nykomne:

»Tag fast den der!»

Drabanterna funderade ett ögonblick, villrådige om hvad han kunde mena.

»I närmaste träd! Processen kort!» skrek han till med en häftig åtbörd, till tecken att de skulle skynda sig.

Konungen, som kom ut i det samma, såg med en dyster, frågande blick på drabanterna, när de kastade sig öfver den ensamme ryttaren och efter en het brottning lyckades fångsla honom.

»Det är gref Svantes forne väpnare», sade prokuratorn i likgiltig ton och liksom i förbigående. »Han slog Peder Gadd, då han skulle uppläsa min nådige herres dom öfver de fångne herrarne, och har väl förtjänat sitt straff.»

Konungen nickade gillande med hufvudet. Man kunde läsa i hans min att han tyckte sig förstå hela sammanhanget och fann allt vara godt som Göran styrde och stälde med. Så fick han också mycket att bestyra med en mask, som förirrat mellan de breda ekplankorna och som han förgäfves sökte trampa i hjel med sin klack. —

Det var redan lidet ett godt stycke fram på eftermiddagen och Bryngel Köksmästare kom nu fram för att anmäla att det var i ordning till måltid. Prokuratorn hörde det och ropade efter drabanterna, som skulle föra bort den fångne, att vänta med exekutionen. Det var kanske en dum nyck, som nu föll honom in, tänkte han, men det skulle kanske mera roa gästerna att åse spektaklet efter måltiden, just då glammet var som lifligast, än nu. Helt visst skulle det passa sig bättre att påminna dem om sin dödlighet, när ölet fradgades som hvitast i enstånkorna och ögonen logo som vänligast. För öfrigt kunde han ju göra hvad helst som än föll honom in. —

Medan dessa händelser timade ute på gårdsplanen, hade Elin hållit Karin Månsdotter sällskap i prestens

kök. Derifrån hade hon händelsevis sprungit öfver i dagligstugan, der hon på bordet fått se den silfverbägare, som Herkules lånat henne att dricka ur föregående afton. Det var gifvet att detta fynd icke kunde annat än intressera henne och hon hade icke heller fäst sig det minsta vid det buller, som uppstod utanför på gården vid Svens fängslande. Bägaren var rengjord och blankskurad. Hon tog upp den och såg på den från alla sidor. Utmed den öfre kanten slingrade sig en smal guldrand af fint ciceleradt arbete, under hvilket syntes några besynnerliga figurer, klumpigt inristade med en knifspets eller dylikt verktyg. Hon måste le vid tanken på att det förmodligen varit med dessa tecken, som Herkules velat förtrolla henne för att vinna hennes kärlek.

Medan hon grubblade deröfver, allt jemt hållande bägaren i ena handen, kom Göran Persson, smygande såsom vanligt in i rummet, utan att hon märkte det. Han kände genast igen henne, fast hon vände ryggen till, och ett sällsamt minne rann upp för honom. Det förskref sig från början af den bittra strid han så länge fört med Karin Månsdotter, då han varit nog barnslig att drömma om att den qvinna som stod framför honom skulle kunna uppfostras af honom till hennes rival. Han måste le åt en så naiv plan; den hade dock kostat honom hans förtrogne, gamle tjenare Rasmus.

Men fager var den jantan likvisst. Hon hade lagt af sig sin tröja, förmodligen för att någon junker som komme in skulle få tillfälle att beundra hennes hvita hals och fina hull.

Han smög sig några steg närmare så tyst han kunde och betraktade med giriga blickar hennes vackra hårfäste och halsens fylliga rundning. —

Men hvad var det för ett ting hon höll i handen? En spegel kan hända? — De voro då alla lika, lika fåfånga och lättsinniga. . . . Nej, det var en bågare? — Jaså, min nådiga! Det smakar kan tänka att dricka sött vin i ensamheten! — Han smög sig ännu ett steg närmare. Vackert arbete, den der tingesten! Men hvad kunde väl de der underliga tecknen betyda, som hon följde så begrundande med sitt lilla finger? Säkert var det en signad bågare? — För tusan, hvilken ypperlig idé!

»Guds frid, mitt vackra barn», sade han högt och stälde sig bredvid henne, i det hans ausigte antog sitt mest inställsamma småleende. »Nå nå! . . . Blif ej så förskräckt. — Gamla bekanta, eller hur?»

Elin satte bågaren ifrån sig med en häftig rörelse och ville genast gå.

»Nej, kära barn, låt mig för all del icke störa dig. En ungmös drömmar äro som sommarens fagra rosor, de förlora lif och färg, då ålderdomen kommer när dem med sin frostiga andedrägt. — I har ock

skäl att icke hålla oss för den bäste», tillade han med en viss sjelfironisk anstrykning i tonen.

Elin svarade ej ett ord. Hon kunde icke tåla för sin död herr Görans sliskiga smicker. Hade hon kunnat komma förbi honom utan att nödgas taga i honom, skulle hon i två språng varit på dörren. Men nu stod han der så lång han var och lutade sig alldeles intill henne, medan hans otäcka ögon tycktes syna allt hvad hon hade på sig.

»Hvad skådade I nyss på bågaren, der?» återtog han efter en kort tystnad. »Förmodligen ert eget sköna anlete, inte sant, infattadt i den ädla metallens glans?»

»Det var ett vackert arbete. Herkules har fått bågarn af kungen.»

»Jag hör på stämman att I icke lider mina artigheter, jungfru — och vill jag därför icke längre plåga er. — Mins blott, att ännu i denna stund har jag velat ert väl, er lycka, er storhet! — Akta er hädanefter! —

Då hon icke svarade, vardt hans ansigtsuttryck i ett nu allvarligt, och han återtog med en hastig blick bakom sig: »Men så jag står och pladdrar! Jag skulle ju gå in för att hemta en dryck åt min nådige herre, som försmägtar der ute i värmen. Skulle icke I, sköna jungfru, vilja bjuda honom sött vin ur denna vackra bågare, hans egen gåfva?»

»Jo, gerna, ers nåde!»

Elin hade mycket hellre sett, att Dorti, som nu

visade sitt anlete i dörren, gått ut i hennes ställe på gårdsplanen, bland karlhoparne. Men denna hade icke väl kastat en blick in i rummet och märkt att prokuratorn stod der inne, förr än hon i en handvändning var försvunnen.

När Elin kom ut på trappan, stod konungen ett stycke fram på gårdsplanen, midt uti en grupp af adelsjunkrar och drabanter. Han smålog helt vänligt mot henne, i det han mottog bågaren ur hennes hand.

»En skön, en härlig dryck för vår torra strupe», sade han och nickade belåtet med hufvudet, i det han läpjade på vinet. »Det var, för böfveln, mycket snällt och omtänksamt af dig, mitt vackra barn, att tänka på oss i denna vedermödans och fördörelsens tid.»

»Ers maj:t!»

»Ja, jag förstår», afbröt han henne och smålog å nyo. »Det är vår Karin, ville du säga. . . . Nå ja! Vi kunde just ana det. . . . Helsa och tacka henne då för denna hjertegoda omtanke om oss!»

Elin stammade förläget på orden, utan att få något sammanhang i dem. Hennes sanningskärlek bjöd henne att omtala hvem den gode tillskyndaren varit, men att gifva herr Göran någon heder var henne i sjelfva verket så motbjudande, att hon hade svårt att komma fram dermed. Han stod ju för öfrigt på trappan och hörde hvarje ord samt kunde därför sjelf, tyckte hon, framhålla sina förtjenster.

Konungen vägde bågaren upp och ned i handen. »Ganska vackert arbete!» sade han och såg på den med en förströdd min. »Jockum Guldsmed skulle få svårt att göra maken.»

Han sökte draga sig till minnes hvar han sett någon dylik, men hans tankar gjorde skral tjänst på den senare tiden.

Plötsligt drog han upp sina ögonbryn, det började rycka nervöst i mungiporna, liksom då han vardt häftigt vred, och anletet miste sin färg. Derpå släppte han bågaren, såsom man släpper ett eldkol, på hvilket man bränt sig, i det han häftigt utropade:

»Hvad vill detta säga? . . . Pest och alla djeflars helvete! Den är ju signad! — Tror man att jag är död? att jag inte mera ser? — Säg, qvinna, vill du göra med mig som man gjort med min älskade broder Magnus?»

Och alla de försåtliga, grymma böjelser, hvilka räddhågan hittills något stäfsat i hans själ, brusto åter ut i all sin lidelsefulla häftighet. Med den gräsligaste ed sparkade han till bågaren med foten, så att den hoppade högt upp bland stenarne på vägen.

Elin, som eljes sällan var rådvill, stod aldeles förstummad inför detta våldsamma sinnesutbrott. Hon väntade i hvarje ögonblick att konungen skulle gå löst på henne med hugg och slag. Men nu trädde Göran Persson emellan.

»Jag har länge varnat er, nådig herre», sade han och skelade på Karin Månsdotter, som under tiden skyndat ut på trappan, för att höra hvad som orsakade all denna uppståndelse, — »Jag har varnat för alla dessa qvinnor, som ständigt och jemt följa ers maj:t. — De hafva städse rufvat på er ofärd. — Nu hafva de förmodligen valt denna dag för sina satans konster, då de trott sig vinna hjälp af våra nyss afsomnade fienders själar, som ännu sväfva öfver jorden!»

»Pest och förbannelse!» svor konungen till och bet i hop tänderna.

»Ers maj:t drack väl icke djupt af den onda saften?»

»Nej, Gud vare lof, Göran! . . . Men blott en droppe kan vara nog. Minns du det röda pulvret?» —

Räddhågan ville återtaga sitt välde öfver honom. Men han kände hur blodet rasade i ådrorna. Ännu sjödo der lifvets starka safter. — Plötsligt for en ny tanke genom hans hufvud. Hvem var det väl som handlat lömskt och nedrigt mot honom — som sändt honom drycken? — som kommit till honom under det godas mask, under sken af att vilja styrka honom, men med sveket i hjertat? — Jo, just den som han älskade mest på jorden, den för hvilken han, som eljes var så sluten, som eljes behöll så allt för sig ensam, yppat sina intimaste hjerteutgjutelser, sina blödigaste stämningar. Men ju mera förtrolighet, dess

häftigare brytning. Nu skulle allt, det kände han klart och tydligt inom sig, prisgifvas, jördas, krossas, förintas!

Karin Månsdotter, som genast förstod att konungens sinne åter råkade ur sin jemvig, ropade upp åt loftet, der Benediktus var införlifvad i ett lärdt samtal med Mathias Prest, att han skulle skynda sig ned, och gick derpå fram till konungen. Men att hennes ord icke längre ljödo i hans öron som den ljufvaste musik, kunde man genast se på den förtörnade min, med hvilken han vände sig bort från henne. Med den gamla förtroligheten var det slut. Hon föll honom gråtande om halsen och frågade med saktmodigt, vänligt tonfall i rösten, hvad hon gjort, hvad hon förbrutit, efter han var så hård, blef så retad af hvad hon sade? —

Men han slet henne med våld ifrån sig.

»Lemna mig, qvinna!» röt han till. Derpå grep han henne åter våldsamt om armen, för att slunga henne ännu längre bort. — »Hör du icke, hvad jag säger? — Jag vill rifva sönder, slita i stycken, krossa, trampa på, förinta dig och allt, allt och allt! — Mig sjelf, alla! — Så smilande du kommer och hycklar kärlek och tacksamhet! — Honungsöta läppar, leende ögon! — Tror du då ej att jag skönjer der bakom din falska, orena tunga? — Ah!... Djefvulen i er, rackare!»

Han stampade med foten och knöt näfvarne, som om hade han varit sinnad att bära händer på henne.

Då fick han i detsamma se Elin.

»Sätt denna qvinna strax i jern!», skrek han åt Per Velamsson och pekade på henne. — »Hon skall brännas som en hexa, om hon icke yppar hela sam-mangaddningen. — Stick ut ögonen först, hör du, att hon icke må förhexa dig, när du tar i henne.»

Per Velamsson kastade bort bardisanen, som han höll i handen, och skyndade fram för att efterkomma konungens befallning, medan denne, fullkomligt döf för de kringståendes mummel och klagan, stälde sig med armarne i kors ett stycke ifrån för att åse den grymma exekutionen.

Men just som drabanten steg fram till Elin — hvilken stod der lugn och kall med ett nästan trot-sigt uttryck i sitt anlete — för att lägga sin grofva näfve på hennes skuldra, kom Herkules framrusande, vig som en katt, genom folkhopen och slog till hans redan utsträckta hand med sitt träsvärd, så att den domnade och föll åt sidan.

»Det är orätt af dig, pappa Erik!» skrek han med gäll röst, i det han stälde sig med armarne i kors framför konungen, »att handla som du gör mot dina bästa vänner. När kloke män tiga, måste narrar taga till ordet för att säga dig det. — Vet nu, att det är jag, som ritat de der hiskliga tecknen, som nyss skrämde dig så mycket. Och bågaren har du ju sjelf gifvit mig, då jag drog upp dig ur kärret förlidne vinter. . . .»

Per Velamsson hade emellertid med sin osårade hand fattat tag i dvergens getskinnskåpa, för att föra honom bort. Men denne slet sig genast åter lös samt sparkade och slog af alla krafter, så att drabanten till sist stod der skamflat med en näfve getragg i handen. Och icke väl åter fri, kastade sig den förre ned för konungens fötter och omfattade hans båda ben med sina långa armar, så att icke heller de andra drabanterna, hvilka nu kommo fram med sina bardisaner, icke vågade sticka honom, af rädsla att på samma gång skada konungen.

»Hör du inte hvad jag säger, pappa Erik?» — skrek han och såg upp i dennes ansigte. »Jag älskar den vackra flickan der, som de tagit. — Jag ville göra henne kär i mig, hör du! Det var Görans husfru, gamla hustru Anna, som lärde mig den konsten. Hon sade att din kära Karin förtrollat dig med en signad bägare!»

Konungen spratt häftigt upp ur sin tankspriddhet och såg på honom med slö blick.

»Ja, pappa Erik! Hvert enda ord är dagsens sanning! Margareta, Peter Johannes' beskedliga hustru, kan vittna i denna sak och många, många fler. Fråga dem skall du få höra om hon icke ljugit så hela långa tiden. — Karin, har hon sagt, är en gemen hexa, som gjort kungen galen!»

»Ömkliga amsagor», inföll Göran Persson, som

stått ett stycke bakom konungen och med skadelysten min åsett tilldragelsen, i det han steg fram. »Låt mig förhöra den här lilla skälmen, skall nog den rena sanningen snart komma ur honom.»

»Tyst, Görän!» röt konungen till, och hans blick blef mera vaken. »Vi hafva icke kallat på din hjälp!»

»Också jag har hört både herr Görän och hustru Anna ljuga på den nådiga frun», inföll nu Dorti, då konungen vägde åter och fram med kroppen och tycktes hafva svårt att samla sina tankar. Man kunde icke nog förvåna sig öfver Dortis djerfhet; hon som eljes skrek för en surrande geting.

»Vi hafva också hört det! . . . Och vi med! . . . Vi med!» hördes den ena rösten efter den andra instämma ur folkhopen.

»Men hvarför ritade du tecknen då . . . sade du?», frågade kungen med knipslug min, i det han drog Herkules upp på benen. »Det gälde väl ändock oss, kan vi tänka? . . .»

Nu föll denne i gapskratt.

»För att du skulle blifva ännu mera kär i mig? . . . Hal ha! ha! Nej, så galen är jag ändå ej! Tror du att någon klok önskar sig mera af dig, du som sparkar och slår, spottar i ansigtet och klöser dem du älskar! Det är riktigt vansinnigt af en så stor och berömd konung! . . .»

»Nådiga herre!» inföll Görän Persson, som kunde

märka på konungens själfbelättna min att dvergens smicker gjorde verkan. »Nådig herre, tackes höra blott ett enda ord!»

Men han fick nu en ny skarp blick så att han tvärt tystnade.

»Det är underliga saker vi åter spörja om dig, Görän!» sade konungen och gick honom in på lifvet. »Men är det sant, hvad man klagat på dig — har din hustru, den slinkan, stått vår kära Karin efter med lögn och förtal, då skolen I, vid djefvulen, akta er! . . .»

»Nådig herre! Ers maj:t! . . .»

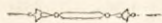
»Nog härom nu, Görän. — Vi skola höra dina skäl inför rätten. Det skall noga ransakas, både till lefver och njurar! . . . Ack, min dyra Karin», fortfor han, vändande sig till Karin Månsdotter — och hans ansigtsuttryck vardt mildt och vekt — »kan du förlåta mig, kan du förlåta din Erik hvad han nyss gjorde! . . .»

Han gick fram till henne, tog henne om halsen, smekte och klappade henne, så att alla som sågo derpå finga tårarne i ögonen, ty en ömmare, en mera hän-gifven kärlek tyckte de sig aldrig förr hafva skådat.

Det vardt ett brådt omslag för prokuratorn. Men också hade han spänt sin båge för högt. Genom sin stora förmåga att utforska konungens tankar, genom sin djerfhhet och hänsynslöshet hade han nyss förut vunnit en den mest glänsande seger öfver sina motståndare. I stället för att störta honom, hade de

måst fly åt alla håll, glade att undkomma med lifvet och med räddhåga för en fullständig undergång. — Men en liten tufva kan välta ett stort lass. Då han fått se Elin i prestens kammare, hade hans omättlige hämdkänsla fått magt med honom. Han borde förmå henne att räcka den signade bågaren åt konungen, hade en röst hviskat i hans inre, så skulle han må hända lyckas att uppväcka dennes mistro. Kan hända skulle det också blifva ett medel till den af honom så mycket hatade Karins fall. Sålunda hade denna mäktiga känsla, som så många gånger förut förledt honom till förhastade våldshandlingar, nu då han stått som högst på lyckans trappsteg, änyo bidragit till att störta honom och denna gång med ett enda slag, djupare än någonsin. I stället för att, såsom han tänkt sig, få återvända samma qväll till Upsala såsom den allsmäktige segerinnaren, måste han finna sig uti att föras såsom fånge till Stockholm. Angifvelsen för trolldom hade vänt sig mot honom sjelf och den var det farligaste vapen han någonsin kunnat sätta i sin konungs hand.

Samtidigt med att Göran Persson affördes till Stockholm, gick bud till slottsfogden derstädes att han skulle genast låta fasttaga och inmana i häkte hustru Anna, prokuratorns husfru, samt anklaga henne inför höga nämnden såsom den der pådiktat kristna människor att umgås med hexeri och trolldom. —

XVIII.

Då Elin senare på qvällen, sedan folket skingrat sig, gick framåt kyrkan, blef hon varse ett stycke ut på ängen ett underligt föremål, som hon tyckte likna än ett djur, än ett litet barn. Det hade krupit ned bakom en stor tufva, så att hon icke kunde riktigt skönja dess skapnad. Men när solstrålarne, som silade sig fram igenom de öfversta skogstopparne i vester, föllo derpå, märkte hon till sin förvåning att de glittrade till på flera ställen af det samma, liksom de skulle hafva råkat en blank stålrustning.

Hon gick närmare och såg nu att det var Herkules. Han hade gömt sitt hufvud bakom tufvan, så att de små silfverbjellrorna på kåpan lågo på ryggen, och det var dessa hon på afstånd sett blänka.

Men hvarför låg han så der orörlig och tittade i marken? Ville han gömma sig, för att skrämma henne, som han så ofta brukat och hvarför han fått uppbära mycket bannor så väl af henne som af de andra hoftärnorna.

»Herkules!» ropade hon och ärnade vända om igen. »Gör dig icke till så der; jag ser dig nog!»

Men han rörde icke en lem. Nu erinrade hon sig hans modiga uppträdande nyss inför konungen och att hon icke råkat honom sedan dess och tackat honom.

»Kom hit, snälle Herkules!» ropade hon. »Kom hit, skall jag så hjertligt tacka dig!»

Men han gjorde icke minsta rörelse, som tydde på att han ville efterkomma hennes önskan. Så underlig han alltid var, tänkte hon, och sprang fram för att väcka honom med ett slag på skuldran, om han skulle sofva.

Men nu såg hon — Herre Gud! — Det var ju rödt, varmt blod, som sipprade fram ur sömmarne på hans ludna tröja och rann ner utför hans hvita hand, som låg afvig mot gräset.

»Herkules! Är du sårad? — Hör du mig icke, Herkules?»

Hon föll ned på knä och vände honom om så att han kom på sidan samt lyfte upp hans hufvud med sina båda händer. Hans anlete var utan färg, blekt och förvridet af smärta, ögonen till hälften slutna, glanslösa och stirrande.

Hon ref upp tröjan, så att det pinglade i de små bjellrorna, och såg nu till sin fasa ett stort gapande sår, midt i bröstet, som delvis var fylldt med tjockt,

lefradt blod. Det måste hafva varit en bardisan eller en hillebård som lemnat ett dylikt märke efter sig.

Då hon reste sig upp, för att springa öfver till prestgården och kalla på hjälp, så att liket blefve inburet, tyckte hon sig höra steg i närheten, och då hon hastigt såg sig om, blef hon varse junker Sven komma emot sig.

»Detta har Per Velamsson gjort!» sade han, efter att på höfviskt manér hafva helsat henne en god qväll. »Nyss på stunden såg jag honom smyga härifrån med blodig hillebård. Han hade alltid ett ondt öga till den lille stackar'n.»

»Per Velamsson?» upprepade Elin med tankspridd min och fingrade förläget på sin ena tröjärm. Det brusade omkring i hennes hufvud, så att hennes tankar flöto till samman i orediga bilder.

»Nå ja! gamle kamrat!» återtog han, då hon icke svarade, och lutade sig ned öfver dvergen, för att se efter om han var död, »en gång råkar jag väl den som spelat dig detta spratt, och då skall du få se att du fått en tacksam vän i mig, för hvad du nyss gjorde der borta.»

Elin hade vändt sig bort ifrån honom och tagit några dröjande steg i riktning mot prestgården. Han följde henne utan att göra något försök att återknyta samtalet; och hon var nästan framme vid de båda lönnarna, då han hastigt gick fatt henne,

»Ack, dröj här en stund, jungfru Elin!» sade han bönfallande. »Jag har så mycket, som jag ville säga er.»

Hon hade dock liten tid dertill, svarade hon och tillade derpå omedelbart — liksom hon känt ett behof att ursäkta sig — att kungen skulle snart gifva sig å stad, för att komma till Stockholm innan det blefve natt, hvarför hon måste skynda sig in i kam-maren och hjälpa fru Karin att packa. Dess utom skulle hon nödvändigt tala vid Mathias Prest, så att han skaffade folk, som bure in dvergens lik i kyrkan och gifve det kristlig begrafning. . . . »Att han fått en så bråd ändalykt — den stackars Herkules!» —

Sven hörde uppmärksamt på medan hon talade och återtog nu, med ett egendomligt vibrerande tonfall:

»Har jungfrun ännu icke tänkt slut om mig? . . .»

Frågan kom så oförberedt och var så oväntad, då Elin varit nästan öfvertygad om att han alldeles glömt bort henne och nu endast ville komma fram med vanliga ursäkter, tal om minnen och evig vänskap, att hon vardt helt förlägen. Då hon stannade och sänkte blicken i marken — der hon plötsligt fick mycket att beställa i sanden med sin lilla, röda kardiansko — återtog han, i det han sökte antaga en mera ledig och likgiltig ton:

»Jungfru Elin har då icke ett enda ord att svara på min fråga?»

»I bör glömma mig, junker Sven!» sade hon lugnt och bestämdt. »Det blir till vårt bästa!»

»Och det säger I mig nu?»

»Har I då icke sjelf tänkt det många gånger?»

»Tror I att jag svikit hvad jag svor er den qvällen, då vi sist råkades i Bollhusträdgården? — Tror I att jag är en flöjel, som vänder sig efter många vindar! — Säg blott ert ja-ord jungfru och att I vill blifva min hjertans kär, och jag skall då i sanning visa om jag svikit mitt ord eller ej.»

»Er hängifvenhet rör mig innerligt, junker Sven.... Jag är icke värd att I ställen mig så högt. — Jag har icke hållit er för så god som I är....»

»Det blir min sak att lära er förstå mig!...»

»Har I frågat... frågat edra fränder, ville jag säga?»

»Mina fränder!... Följ mig blott till min hembygd. Der skall I få lära känna mina rätta fränder. De heta skummande forsar och susande fur. I deras närhet ligga gröna ängar, med vår och sköna blomster och milda fläktar, som dallra i löfven. Der kunna vi bygga vårt bo, som fogeln bygger på lindeqvist utan lof och utan människofruktan. — Hvad tror I väl, jungfru, att man der borta i ödemarken frågar efter anor och sköldemärke?»

»Ack, I talar junker, som män alltid tala. För

er är friheten en skänk från vaggan. Med stark arm och fast vilja bryten I sjelfve er väg fram . . .»

»Och I, qvinnor, kunnen icke göra det, menar I, jungfru?» — återtog Sven småleende. — »Men därför behöfven I kanske en vän, som kan stödja er, då I skolen gå er väg fram? — Låt mig blifva er vän, er beskyddare, och I skall icke finna ett modigare hjerta som kan strida för er, en ömmare hand som kan rödja undan qvistarne och stenarne för er fot . . .»

»Er far har då ännu icke svarat på ert bref?», frågade Elin undvikande och utan att se upp.

»Det är lång väg! Hvem vet för öfrigt om brefdragaren kommit lyckligt fram i dessa oroliga tider.»

Nu såg hon plötsligt upp i hans ansigte med en min som hade hon velat säga, att ett sådant bref nog icke vore så kärt att svara på. Men han förstod hvad hon tänkte och ärnade just svara derpå — att tiden var alldeles för kort sedan det afgått för att man icke ännu skulle kunna hoppas ett svar samt att han dessutom för säkerhets skull afsändt tvänne sedlar med olika budbärare — då Dorti kom ut på trappan och fick se dem borta vid lönnarna. Hon började genast ropa på Elin att hon skulle skynda sig in till fru Karin, som mycket frågat efter henne.

»I må dröja blött ett ögonblick till», sade Sven Torsson brådskande, då Elin svarade henne att hon

skulle komma strax på stunden. »Eljes tror jag i sanning att I icke menar mitt väl!»

»Och hvarför tror I att jag icke skulle mena *er* väl?», frågade hon, medan den inre rörelse, med hvilken hon kämpat under samtalet, öfverväldigade henne och pressade fram tårarne i hennes ögon.

»Nej, jungfru! I får ej gråta», sade han och drog till sig hennes hand som skälfdde i hans. »Hvad har jag sagt, som smärtar så? — Jungfru Elin, se på mig!»

Men hon vände bort sitt anlete. Hon var för stolt att visa sin svaghet för honom.

»Jungfru Elin!», återtog han med vekare stämma, då hon icke svarade, och lutade sitt hufvud intill hennes. »Vid vår Herres korsfästelse och död, må I inte nu svara mig ärligt. — Hvad är det väl, som I ej kan förlika er med hos mig? — Är jag för hård och kärf? — Har jag icke nog fina later? — Är jag icke af nog godt rykte?»

Men han fick icke fråga mera, ty nu lade hon sin hand för hans mun.

»Ack, fresta mig icke, fresta mig icke junker!» sade hon tyst, nästan för sig sjelf. — »Jag kan icke motstå. . . Nej! . . . Släpp min hand! . . . Jag vill gå!»

Han hörde dock icke mera på hvad hon sade. Med en våldsam rörelse drog han henne upp till sitt bröst och slöt henne så fast och innerligt intill sig

att hon icke längre var mächtig att göra något motstånd. —

Det såg då för löjligt ut, tyckte Dorti, der hon stod och väntade borta på trappan, och hon vinkade derpå med båda händerna åt Märten Styfvert samt ropade att han skulle lemna hästarne och springa till henne, så skulle han få se något riktigt roligt.

»Käre Sven», sade Elin, sedan de en stund tysta hållit hvarandra i händerna och sett in i hvarandras ögon — »jag trodde sannerligen icke att min dröm någonsin skulle blifva en verklighet. — Blott du icke ångrar dig?»

»Denna fruktan har jag länge haft för dig!», svarade Sven godmodigt.

»Så du säger, min älskade?»

»Nästan dagligen, vet du, gick jag öfver yttre borggården och såg uppåt dina fönster.»

»Du visste då ej att jag flyttat ned i frustugan?»

»Hur skulle jag vetat det? — Jag frågade Herkules, om du och Dorti ännu bodde der uppe i kam-maren, och han jakade genast.»

»Åt mig sade han att du skulle fara ur riket, att du snart skulle förmäla dig med en förnäm fröken. . . .

»Om jag hade den skälmen här! . . .»

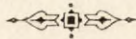
»Ack, den stackars Herkules!» —

Så språkade de ännu länge med hvarandra, medan de vandrade åter och fram mellan kyrkan

och prestgården. Slutligen vardt Dorti alldeles utledsen på att vänta längre på Elin, och när de nästa gång kommo fram till hörnet, sprang hon fram och ryckte Elin i tröjarmen samt skrek som hon skulle hafva talat till en döf, att om Elin icke ville stanna kvar i evig tid, borde hon komma till sin häst och se till sina packfickor, att hennes saker vore med; ty strax på stunden skulle kungen och fru Karin gifva sig å stad.

Elin måste därför säga farväl åt Sven. Men de öfverenskommo, att så snart han kunde komma ifrån Gripsholm, dit han nyss — då han på konungens tillsägelse befriats ur sitt fängelse — fått befallning att återvända, skulle han icke dröja en minut med att söka upp henne, hvar helst hon än skulle vistas.

Medan Sven helsade på doktor Benediktus och Karin Månsdotter, som genast fått höra af Dorti hvad som händt och därför kommo ut för att önska honom välgång och lycka, stod Mårten Styfvert ett stycke derifrån och log i sitt skägg åt deras vänskapsbetygelser. Visserligen var Sven Torsson Helsing, tänkte han, en ganska stark karl, men om han ville försöka att bryta en arm med Mårten Gudmunsson Styfvert och Dorti såge derpå, skulle han nog få röna att han mött sin öfverman.

XIX.

I slutet af sommaren flyttade konungen med hela hofvet till Svartsjö. Han hade numera inga våldsamma anfall. Deremot kom stundom ett djupt svårmod öfver honom, hvilket icke ens den ljufligaste musik mera kunde skingra.

Hans misstro och misstänksamhet voro oförminskade. I hvarje vrå tyckte han sig se någon som lurade på honom och ville hans förderf. Läkerna plågade honom med våta lakan, påstod han, lifpagerna voro uppstudsiga i tal och svar eller retade honom med att »tala mörkt och genom gåtor», som han ej förstod. Ofta hände under måltiderna att han for upp helt förskräckt, svärjande på att brödet som man gifvit honom var förgiftadt samt att Karin Månsdotter och doktor Benediktus stodo honom för argt efter lifvet.

Den han mest fruktade var likväl hertigen af Finland, hans fångne broder. Ja, stundom tog rädslan för denne så öfverhand hos honom, att han icke gaf sig

någon ro förr än han fått skrifva till honom och fråga om det verkligen vore sant att det var han, Erik med Guds nåde, som fortfarande bure kronan.

Det var en sorglig blandning af vansinne och förstånd i dessa bref. »Derest Gud så försett!», hette det i ett af dem, »att eders kärlighet skulle råda öfver oss och riket, vilja vi på det enträgnaste bedja Eder att gifva oss det till känna, då vi gerna skola visa Eder all undersåtlig lydnad.» — En annan gång bad han att hans kärlighet måtte tillgifva honom all den ovänskap, som han eller hans tjenare kunde genom djefvulens och onda människors tillskyndan hafva ådragit sig. — Och när hertigen sedan i ödmjuka och försigtiga ordalag, svarade att han ingen magt egde, utan var en stackars, eländig fånge, beroende af sin kunglige broders nåd, så antecknade konungen med öfversvallande glädje i sin dagbok, att hertigen af Finland ännu en gång hade förklarat att han icke hade någon magt öfver Sveriges rike.

De riksråd, som förde regeringen under konungens sjukdom, sökte på allt sätt åvägbringa en försoning mellan bröderna. Längre såg det ganska ovisst ut om deras ädla sträfvande skulle krönas med framgång. Men tack vare Karin Månsdotters klokhets och magt öfver konungen, kom det längre fram på hösten till en försoning, till följd hvaraf Johan åter fick sin frihet.

Det varade dock icke länge förr än konungens misstankar mot honom väcktes på nytt och nu saknade han de skicklige spejare, som den alltid outtröttlige och vaksamme Göran hade ställt till hans tjänst. Denne lika skicklige som nitiske verkställare af hans planer, lika framsynte som tystlåtna rådgifvare var nämligen fortfarande i onåd och satt fängslad i Stockholm. Under hela sommaren och hösten hade ransakningen mot honom pågått och nyligen hade han blifvit dömd att såsom en ärelös, menedig förädare, skälm och »bösewicht» mista både lif, ära och gods.

I samma mån som konungen blef redigare till sina själsförmögenheter, i samma mån insåg han allt klarare att ingen kunde så som prokuratorn förstå att stärka och öka hans välde. Rädhåga för att missnöje skulle uppstå i landet återhöll honom ännu från att kalla honom till baka. Förbittringen hade lätt kunnat blifva så stor och allmän i landet att den kanske störtat konungen sjelf från tronen. Ty det var icke blott de i Upsala mördades fränder och vänner, de högättade slägterna, som voro Görans förklarade fiender. Alla samhällsklasser voro nu mera lika eniga i sitt hat mot honom. Men för hvarje dag ökades hans längtan efter denne sin gunstling.

Visserligen hade en och annan bland den närmaste omgifningen lagt märke till denna konungens

åtrå. Man hade till och med hört antydningar framkastas om, att det nog icke skulle dröja länge innan prokuratorn åter vore i nåd, och man stödde sin åsigt med fullt skäl på det kända faktum, att ingen stått konungen så nära som Göran och att ingen därför var så svår att ersätta som han. Det var en lucka efter honom som icke ens med flere kunde fyllas.

Å andra sidan var det någonting så förfärligt att tänka sig denne hänsynslöse man åter vid magten, att minsta antydan derom möttes med allmänt ogillande. Det vore icke troligt, svarade man, att konungen skulle taga Göran till sig på nytt, sedan hustru Anna haft sitt gemena tal om Karin Månsdotter. Så vankelmödig kungen än var, blef han nämligen allt mer och mer fast och orubblig i sin kärlek till denna fromma qvinna, hvilken han nu offentligen förklarar för sin laggifta hustru och hvilken han, såsom allmänt förutsågs, säkert inom kort skulle låta kröna till Sveriges drottning. Några invände visserligen att det just varit till följd af fru Karins förböner som hustru Anna fått nåd inför rätten. Men derpå låg svaret nära till hands. Karin hade väl kunnat förlåta henne, men utan att därför vilja tåla henne eller hennes lika afskydde man i sin närhet sedan båda så nedsvärtat henne inför menigheten.

Småningom tystnade också talet om prokuratorns återkomst. Man lugnade sig med att allt samman

endast varit lösa hugskott af några spökrädde pratmakare. Under rådets kloka styrelse återvände lugn i landet. Välståndet ökades genom god skörd och man hoppades allmänt, att det nya år, som snart inginge, skulle komma med fred och välsignelse för det af krig, olyckor och hungersnöd så djupt pröfvade folket. —

En vinterafton, vid pass en vecka före jul, kom en stor håp roende öfver Svartsjöviken och styrde kurs mot slottet. Ehuru det redan skymde på och månen var i nedan, kunde man se att det var ett kungligt fartyg på dess höga, öfverbygda akter och de många paren åror, som på en gång sattes i vattnet.

Innerst i viken skönjdes knappast slottets stenmassa mot den mulna, snödigra himlen. Svart och dystert låg det inklämdt mellan skogsuddarne. Intet ljus i något fönster, icke ens i de små torngluggarne, der eljest doktor Benediktus brukade syssla med stjernspådom nätterna igenom. Endast fönsterna i fatburen nere vid strandporten voro upplysta. Det röda eldskenet från dem lade sig likt långa, glittrande band öfver den svarta, böljande vattenytan, medan då och då en gnistsprängd rök kom upp ur skorstenen och lyste upp de mörka, dystra slottsmurarne i bakgrunden.

Inne i fatbursstugan var det nämligen storbak till julen och Karin Månsdotter hade sjelf öfvertagit högsta

uppsigten öfver detsamma, på det att kungens oro för att få gift i brödet måtte skingras.

Vid öfre ändan af det långa bord, som gick utmed rummets ena långvägg, hade hon sin plats och utmed bordets innersida kommo sedan, ordnade efter rang och anseende, hennes hofqvinnor, med uppvikna tröjor och mjöligen om händerna, en hvar med sitt degstycke och bakmått framför sig. Det var alltid lif och lust i arbetet då fru Karin deltog deri.

Några hofjunkare och drabanter hade nu äfven kommit dit in, för att fördrifva de långa, mörka qvällstimmarne. De fingo också hjelpa till med stöket, och draga ut den tunga ungsspaden, då detta kräfdes. Dess emellan skämtade de och gjorde lustiga infall, eller retades med någon hofvärn, så att mjöldammet yrde kring rummet, då hon ville drifva den näsvisse upptågsmakaren på flykten. Ibland vardt det ett sådant larm att taket kunnat lyftas. Karin Månsdotter måste då taga på sig en allvarsam min och knacka med brödkafveln i bordet, förmanande dem att komma i hog, att man redan var i Adventet. De finge därför under glädjen och skämtet icke glömma julens högtid. Och när det så blef tyst igen, tog hon upp den vackra julpsalmen om morgonens ljusa stjerna, som lyste så klar öfver Österland, i hvilken då alla, män som qvinnor, instämde med andäktiga sinnen.

Men psalmversen hade icke väl förklingat förr än sorlet åter tog vid. Och så gick det omvexlande under hela qvällen.

Den stora ugnen sprang fram ett par alnar på golvet och upptog nästan hela den öfre kortväggen af rummet. Till höger om honom inne i vrån var det som Karin Månsdotter hade sin plats och till vester var dörren, som ledde ut till förstugan. Hon hade därför svårt att se hvad som försiggick i skymundan borta vid dörren. Vrån der nere var därför en eftersökt plats för älskande par, sådana som Elin och Sven, Dorti och Märten Styfvert.

Det fanns äfven en liten dörr på den andra kortväggen; men hvart den ledde eller om den bara var en så kallad blinddörr, kunde ingen så noga veta. Säkert var att den icke på många år varit öppnad, ty mjöldam och spindelväf lågo i djupa lager på de bastanta tvärslåarne och reglarne.

Nu skulle Elin hjälpa »herrebakerskan», hustru Rebecka, med att skjuta in i ugnen en stor brödspade, fullsatt med de hvitaste små runda hvetebullar. Men samtidigt fick junker Sven en okuflig lusta till sin fästmörs röda läppar och ville fatta henne om lifvet. Följden blef att hela uppsättningen af de vackra, dyrbara bullarne rullade ned i askan och förstördes. Detta tilltag, tyckte Elin, var något alldeles oförsvarligt och så måste de bort igen till vrån vid dörren för att

gnabbas om denna riksvigtiga sak, medan de lemnade åt hustru Rebecka att ensam sköta sig med den tunga spaden bäst hon förmådde.

»Och det kunde vara lika så bra, det», mumlade denna och pustade under mödan. »Så mycket var klart, att aldrig var det någon stadga på ungdomen nu för tiden, endast flams och flärd.»

Vid nedre ändan af bordet och med ryggen vänd mot den förmenta blinddörren satt Dorti och bakom henne stod hennes allt jemt lika enträgne tillbedjare Mårten Styfvert. Denne senare hade nyligen till ett kärlekens rökoffer afklippt sina stora svarta knävelbårar, så att han såg ut i munvinklarne som en utsliten borste.

Men allt var så galet, så vidunderligt galet hvad den beskedlige Mårten tänkte och gjorde, tyckte Dorti. Hon nästan formligt led af att icke hennes nyckfulla sinne hade nog uppfinningsförmåga för att kunna ställa honom på ännu kostligare prof. Och dess emellan skrattade hon åt hans förmenta dumheter så att hon riktigt fick tårar i ögonen.

»Så der ja! Nu skall den galne karlen, förstås, gömma måttet igen!» ropade hon och såg på honom med forskande blickar. »Gif hit det genast, säger jag dig, Mårten! Här är brådt om, skall du tro. Nådig frun vill icke sitta här i mjöldammet hela natten; ty hon är icke ett sådant degtråg som du, minsann!»

Mårten teg som ett godt barn och grinade belåtet mot henne. Hon ville nog endast ha en förevändning, tänkte han, att leta i hans fickor, för att få tillfälle att kittla honom som hon så gerna ville.

Men nu ryckte hon honom i det borstlika skägget så att det riktigt sved:

»Vill du bara gifva hit det, din skälm!» sade hon och drog i skäggstråna så mycket hon förmådde.

En vaktknekt, som klef in öfver tröskeln, tog nu uppmärksamheten ifrån dem. Han ville bedja om en varm kaka till ölet, sade han, och Elin, som stördes i det angenäma, hviskande samtal hon förde med Sven, skyndade att så fort som möjligt skaffa honom så många kakor han kunde önska sig, på det att han snart måtte gå sin väg.

Knekten tackade så många gånger för hennes ovanliga frikostighet. Då han skulle till att gå, kom han att nämna, att man nyss uppe ifrån vakttornet sett kungens stora håp närma sig stranden.

»Det är väl några af riksråden», svarade Elin, »efter som det är stora håpen. Men se här, stoppa på sig ett par hvita bullar också, käre Anders!»

Hon skulle vilja gifva honom hela baket, blott han snart ginge sin väg.

»Tack, tack och tusende tackar!» sade han, i det han stoppade bullarne till det andra han hade under tröjan. »Men ska' jag säga hvad vaktmästaren nyss

trodde der uppe», tillade han med hemlighetsfull min och sänkte rösten, »så kunde det kanske vara hans nåde herr Göran som kommer!»

Det klack till i bröstet på henne. Fast det var nog endast dumt prat. Man hade ju talat derom hela hösten, utan att någon Göran ändock låtit se sig.

Nu kom Dorti fram till dem och undrade hvad de hade för kommers, som aldrig tog ett slut. När hon fick höra i förtroende af Elin hvad det var fråga om, flinade hon knekten midt i ansigtet. Alltid sågo de så mycket spöken uppe i vaktornet, sade hon och skyndade derpå till baka till bordet, för att i nästa minut under glam och skratt berätta för hvem som ville höra derpå hvad knekten sagt. Man kunde icke annat än le åt DORTIS tokroliga prat om herr Görans vålnad, som knektarne alltid sågo, då ölruset fick magt med dem, medan man tänkte som Elin, att det helt säkert var någon af riksråden, som kom dit ut för att rådslå med kungen om kriget mot danskarne, hvilka nu trängt upp i landet ända till södermanlandsgränsen.

Knekten kastade en mörk blick efter DORTI. Det vore just något att glädjas öfver om den vargen komme åter, mumlade han åt Elin, i det han gick ut.

Han hade icke väl stängt till dörren efter sig, då DORTI kom springande med en stor mjölsikt i handen och stälde sig bakom Elin och Sven, medan Mårten Styfvert kom klifvande efter henne med stora steg.

Nu gick dock stojet och larmet för vida, tyckte fru Karin och reste sig upp.

»Slå icke ut det rara mjölet, Dorti!» ropade hon och knackade med brödkafveln i bordet.

Men Dorti hvarken hörde eller såg. Hon tänkte bara på Mårten som sprang efter henne och att han fått i sitt envisa hufvud att hon skulle lofvat honom en kyss.

»Mårten!» skrek hon anfädd och sköt Sven fram för sig. »I påsk, hör du! Inte förr än till påsk!»

»Nej, jungfru! Nu tror jag i sanning ej mer hvad I lofvar, om I icke håller hvad I nyss sade der borta. — 'Mårten', sade I, 'om I äter upp denna degklimpen, ger jag er en kyss på mun'!»

»Ja, så är det! . . . Det är riktigt sant!» hördes flere röster öfver skrattet, medan alla vid bordet vände hufvudena mot dörren för att se hur saken skulle aflöpa.

»Se efter, Elin!» skrek Karin Månsdotter skratande, »att den yrhättan icke spiller ut allt mjölet, som hon har i sikten!»

Men detta var just hvad Dorti gjorde, då Mårten ändtligen fick tag i henne, och utan krus fattade henne om lifvet samt kysste henne gång på gång till de innevarandes ohejdade munterhet. Hon kom sig icke för att göra det ringaste motstånd och märkte icke heller att hon vände på sikten, så att det rara hvete-mjölet sakta rann ut öfver nedre kanten på densamma.

»Hör du inte, Dorti?» skrek Elin åt henne.
 »Hennes nåd ber dig tänka på mjölet som du har i sikten!»

Dorti hann icke svara; ty i det samma öppnades dörren och en högväxt man i luden karpus och lång pelsfordrad rock klef öfver tröskeln och hon vardt genast så förskräckt vid hans åsyn, att hon med ett gällt skrik släpte sikten med hela dess innehåll i golfvet, så att dammet stod högt i taket. Nu var det någon inne i rummet som nämde Görans namn och det blef med ens så tyst der inne, att man kunde höra hur det fräste och sprakade i ugnen.

Knektarne i vaktornet hade denna gång spått rätt. Det var verkligen hans nåde prokuratorn som lifs lefvande framträdde ur dammolnet, harklande och hostande allt hvad han förmådde. Konungens längtan efter sin förtrogne hade slutligen tagit så öfverhand öfver hans statskloket och försigtighet, att han slutligen skrifvit till honom och lofvat att han ville frikalla honom från allt eftertal, insätta honom åter i alla hans embeten, ja, gifva honom mycket mera till af både gods och äreställen, blott han ville komma honom till hjälp mot hans arge fiender.

Dorti var, besynnerligt nog, den första som kom sig för med att tilltala honom.

»Gode herr Göran!» sade hon och snörpte i hast till ett leende, »förlåt mig för det jag dammade så

ner er! Men jag blef så förskräckligt häpen, ska' jag säga, då I öppnade dörren så häftigt.»

»I trodde väl att I säg i syne, kan jag tänka, och att det var min vålnad som kom in», svarade prokuratorn och log helt godmodigt, i det han räckte fram sin ena rockärm för att hon skulle borsta af mjölet på den samma. Derpå såg hans sig omkring, mönstrande den ene efter den andre. Alltjemt var det tyst i rummet. Man kunde, som Mårten efteråt brukade säga, nästan höra hur en »fluga gäspade».

Nu upptäckte prokuratorn fru Karin, som lutade sig framom ugns hörnet.

»Nej se der är ju vår nådiga fru», utbrast han och gick fram till henne. »Jag hörde nyss af vakten der ute att I var här, och då jag på samma gång fick veta att min nådige herre redan gått till hvila, tänkte jag att först hos eder, nådiga fru, få göra min ödmjuka uppvaktning. Längese'n i sanning vi sist råkades!»

»I är allt för uppmärksam mot mig, herr Göran!»

»Många gånger har jag tänkt på eders nåd denna höst. Min kära Anna lemnade mig ingen ro, förr än jag skref till er och tackade för er godhet att lägga ett godt ord för henne vid rätten. Jag hoppas, att I fick brefvet?»

»Stor tack, herr Göran! Brefdragaren kom dermed redan vid mickelsmessan!»

»Och så vill jag hoppas att I förlåtit henne af hjer-
tat. Tungan löper ibland fortare för henne än tanken!»

»Det har I aldrig hört, Göran, att jag är långsint!»

Prokuratorn kastade en snabb blick omkring sig i det han svarade med en stum bugning samt tillade derpå med deltagande ton:

»Det har varit en svår höst här ute, kan jag tro?»

»Åh ja! Rätt svår ibland!»

»Hans maj:t har dock för det mesta varit lugn till sinnet, har jag hört, och det har icke litet glädt mig!»

Nu teg han åter. — Jaså, tänkte han, hon önskade honom icke ens välkommen. — Nå ja, det kunde hon då hafva skäl till att icke göra, ty hon hade nog icke glömt den sista färden. Han sjelf hade ju haft så god tid i det svåra fängelset att låta det minnet gro i hat och ondska. Visserligen var det Sten Eriksson och Peder Brahe, som varit hans synlige anklagare, men hon hade nog också varit med, så from hon än såg ut, och haft sina händer i byken.

Han vände sig om till några qvinnor, som sutto längre ned vid bordet, och sporde dem om deras män. Han talade dervid så saktmodigt och hans små ögon hade ett så vänligt uttryck, tyckte hustru Rebecka der hon stod borta vid ugnen, röd och varm, och lutade sig mot brödspaden, att han såg riktigt både rar och snäll ut och bestämdt icke mera ville göra ens en mask något för när.

Han hade emellertid fått ögonen på Elin och hans ögonbryn gjorde nu ett svagt försök att draga i hop sig till en rynka. Men de fingo tydligen icke lof dertill af de små, plirande ögonen, ty den lilla rynkan försvann lika fort som den visade sig och hans anlete såg helt fryntligt ut, då han gick bort och helsade på henne.

»Det gläder mig, jungfru Elin, att återse er med helsan», sade han, »eller kan hända får jag redan kalla er husfru?»

»Ännu icke, ers nåde!»

»Då dröjer det väl icke länge åtminstone? Man har förtalt mig att I skulle innan nästa pingst äkta junker Torsson?»

»Så är också sagdt!»

»Om jag ej ser miste, står er fästman der? — God qväll, junker!»

Åter gjorde ögonbrynen ett misslyckadt försök.

»Jag vill hoppas, unge vän», återtog han hastigt, »att Peder Gadd icke gjort någon svårare sak mot er? — Det kunde fördröja er lycka!»

»Herr Peder hade nog sak med mina näfvar», svarade Sven mera rättframt än klokt och ryckte på axlarna.

»Jaså! Målet togs alltså icke opp? För tusan! — Herr Peder var dock stadd i kungens ärende, bör I veta, då I bar hand på honom», återtog Göran

Persson, som kände hur vreden började koka inom honom. »Vår nådige konungs hofartiklar äro stränga i dylika fall och det gälde ju, vill jag minnas, att I vägrade bistå herr Peder mot de förrädare som stämplat mot vår nådige herres lif?»

»Det är en gemen lögn!» svarade Sven och brusade upp. »Kungens lif sväfvade ej i minsta fara. Hade så varit, skulle hvarje redlig krigsbuss skyndat till hans hjälp, för att offra lif och blod till hans räddning. — I Upsala, ers nåde, var det i stället fråga om att taga af daga redlige, svenske herrar, ja, att slagta dem likt svin, och det säger jag, för sann, efter I tycks vilja veta det, att dertill lånar jag aldrig min arm.»

»Nå, nå! Ej så hetsigt», svarade prokuratorn och gaf ändtligen ögonbrynen lof till att försöka sig med en rynka — i det han tänkte att han nog snart skulle knacka näbben af den der fogeln. — »Jag sporde blott om er egen sak! För det andra I säger finnas nog män, som både kunna stå och svara!» —

Efter att hafva ytterligare talat en stund med Sven och Karin Månsdotter tog prokuratorn afsked och aflägsnade sig, i det han önskade alla der inne en god och ljuflig natt.

När han gått uppstod genast fråga om hur det nu skulle blifva och om han vore samme stränge Göran som förut eller om han varnats af den hårda lexa

han nyss haft att genomgå och komme att uppträda fogligare och mildare. Flertalet hyllade den sista meningen och tyckte att han blifvit mycket förändrad till sin fördel. Han hade ju smålett helt vänligt och sett nästan fryntlig ut. Det illpariga, skadelystna leende, som han förr alltid haft kring munnen och som alla så väl kunde påminna sig, var ju nu nästan som försvunnet.

Elin var en bland de få som var af motsatt åsigt. Hon hade aldrig kunnat läsa, sade hon, annat än falskhet i herr Görans ögon, och att han för tillfället rufvade på något ondt, derpå var hon så viss att hon kunde vara färdig att svära på det. Derefter gick hon bort till fönstret, som vette åt borggården, samt öppnade det på glänt, för att bättre kunna se ut i mörkret.

Emellertid dröjde det icke länge förr än de lustiga infallen och det muntra stojet åter väcktes till lif och skingrade den förstämning i sinnena, som Göran Perssons oförmodade uppträdande förorsakat.

»Kom hit, Elin!» ropade Dorti öfver rummet. »Hvar är du då, din toka? . . . Kom, skall du få höra en mustig historia af den oförliknelige Mårten! — Nej, se bara hur hon sitter uppkrupen der borta i fönstret som en höna! Hvad ser du för ena vålnader der ute i mörkret, säg?»

»Ts! — Görän håller tal till vakten!» svarade Elin med låg röst och vände hufvudet inåt rummet.

»Nu fatta knektarne sina bardisaner.»

»Hofjunker!» sade Karin Månsdotter åt Sven och vinkade honom till sig. »Här gäller det er. Jag känner Göran och vet att han aldrig glömmer sina ovänner. Men ställ er nu här bakom ugnen. Nej! — bakom den här stora kistan — och I skall få se om jag ej spått rätt!»

Sven var icke synnerligen hågad att gömma sig, för att, såsom han tänkte, kanske sedermera tagas likt en råtta i fällan, utan att ega minsta svängrum för sin tunga pamp. Men fru Karin Månsdotter förestälde honom i få ord, huruledes öppet motstånd i kungens borg endast skulle förvärra hans sak, utan att gagna till något, då Göran nog vore så försigtig att han komme tillbaka med stark vakt. Kunde det deremot lyckas henne att föra prokuratorn på villospår eller till äfventyrs inverka på honom så mycket, att saken uppskötes till nästa dag, kunde åtskilliga tillfällen yppas under tiden till Svens räddning.

Denne gaf därför slutligen med sig, ehuru blott under det förbehåll, att Göran icke på något vis skulle ofreda Elin, ty då kunde han icke längre svara för sin värja.

Knappt hade han hunnit intaga sin plats, förr än dörren öppnades och en knekt steg in öfver tröskeln ropande Sven Torsson vid namn. Denne skulle genast komma ut på borggården, tillade han, då någon ville tala vid honom.

»Hvad vill man honom då?» frågade Karin Månsdotter i lugn ton.

Knekten mumlade några otydliga ord i skägget, helt brydd af frågan. Då kom en af hans kamrater till hans hjälp, som svarade med ett bredt grin att vaktmästaren befalt dem att föra hofjunkaren fängslad till vakten; om han icke ville komma godvilligt, skulle det ske med våld.

Elin betraktade Karin Månsdotter med en min, som ville hon säga, att detta var just hvad hon anat; men denna återtog i samma lugna ton, i det hon vände sig till knekten:

»Olof Bastian har ingen magt att fångsla konungens hofjunkare i min närvaro, helsa honom det och gå nu!»

Men knektarne, hvilkas antal emellertid växt till fem, stodo alltjemt qvar och mumlade vid dörren kliande sig bakom örat, synbarligen mycket villrådigade hvad de skulle taga sig till.

»Gå er väg, mina vänner!» återtog Karin Månsdotter ännu mera bestämdt. »I fatbursstugan han I intet att beställa.»

Knektarne drogo sig baklänges mot dörren långsamt och tvekande. Då hördes Göran Perssons röst i förstugan, svärjande och gormande, och i nästa ögonblick kommo de hals öfver hufvud tillbaka in i rummet.

»Hör I då icke, galne hundar, hvad jag befalde er?» — skrek han efter dem, i det han, åtföljd af vaktmästaren Olof Bastian och ett halft dussin knektar, klef in öfver tröskeln. Han hade icke sjelf tänkt uppträda denna gång, men de lymlarne till knektar hade ju icke haft mål i munnen.

»Hvad söker I, Göran, efter I tränger in så här?» frågade Karin Månsdotter i det hon tecknade åt honom att stanna vid dörren. »Kallar I detta att göra er min uppvaktning och önska julfrid?»

»I sanning, om jag hade väntat mig detta af er, nådig fru!» utbrast Göran Persson, utan att svara på frågan eller att låtsas märka vreden, som färgade hennes kinder. »Vet att jag handlar efter konungens höga bud och vilje!»

»Då likar det mig; ty ej kan I med skäl säga, Göran, att jag någonsin trädt upp mot min käre herres vilje. — Hvad önskar I af oss i hans namn?»

»Sven Torsson stiger fram!» skrek Göran Persson och tog ett par steg framåt golvet. »Stig fram, att I må svara inför rätta för edert våld mot Peder Gadd, konungens och riksens profoss!»

Då ingen svarade, upprepade han sina ord ännu högre samt tillade derpå, vänd till knektarne:

»Fort, bussar, att leta efter honom; den skälmen håller sig nog gömd här inne någonstans!»

»Betänk er väl, Göran», inföll nu Karin Månsdot-

ter, i det hon vinkade med handen åt knektarne att gå tillbaka; »vet att detta är husransakan i konungens borg.»

»Det vet jag full väl och tar ock ansvaret därför på mig. — Nå, edra sakramensskade hundar, han I funnit spåret än?»

I detsamma som han med hög röst uttalade dessa ord, märkte hans ständigt vaksamma ögon att Karin Månsdotter tycktes med en viss oro, som hon förgäfvos sökte dölja, betrakta någonting på den motstående kortväggen. — Ja, ganska riktigt, såg han — der var ju en dörr. Det var gifvet att det var på den vägen som hon hjälpt junkern å stad; ty på borggården hade han ju sjelf hållit vakt och var därför alldeles viss på att ingen menniska gått ut den vanliga vägen. — Men hvart ledde väl denna andra utgång?

»Öppna dörren der borta!» skrek han åt knektarne, som ännu icke kommit sig riktigt för med att söka bland alla dessa mjölsäckar och baktråg, som stodo uppradade utefter väggarne, och de störtade fram i en klunga för att efterkomma hans befallning. Men dörren var stängd och omöjlig att slå in med deras bardisaner.

»Hvart leder dörren der?» frågade han Karin Månsdotter i försmädlig ton.

»Det må I sjelf utforska, Göran!»

»Så? — Jag får verkligen er höga tillåtelse dertill?»

»Ja visst! I har ju kungens befallning, säger I. — Se här! Här har I nyckeln, om den tarivas?»

Sjelf den falskaste varelse under solen, vardt prokuratorn af denna hennes beredvillighet ännu mera öfvertygad om att Sven verkligen var gömd derinne. Hon ville blott i det längsta, tänkte han, genom låtsad säkerhet och tillmötesgående föra honom bakom ljust.

»Till verket, bussar!» skrek han och skyndade med nyckelknippan i handen bort till dörren.

»Detta skall I icke gjort för intet, Göran», utbrast Karin Månsdotter med väl spelad förtrytelse. »Kom i häg det!»

Ett hänskratt var det enda svar hon fick, hvarpå han och knektarne tumlade om hvarandra in genom dörren.

Men der inne var det alldeles mörkt, så att de icke ens sågo handen framför sig. En unken, iskall luftström kom emot dem, som lät dem ana att den mörka öppningen ledde ned till en källare.

»Fort hit med ljus!» skrek prokuratorn till baka genom dörren. »Vi äro inga råttor och möss heller, som kunna vistas i sådana mörka håll!»

De knektar, som ännu voro kvar i rummet, skyndade genast att täfla sins emellan med att rycka ned de torrvedsstickor, som brunno i sina jernhakar längs

väggarne, och det vardt därför nästan kolmörkt derinne, då de sprungo efter prokuratorn, allra helst som någon i det samma råkade att slå igen ugnsluckan.

Det var denna tidpunkt, som Karin Månsdotter beräknat för att sätta sin räddningsplan i verket.

»Skynda er», hviskade hon hastigt till Sven Torsson. »Gå ned åt stora slottsporten, der vakten står, och vänta der vid hörnet. Jag skall snart gifva er vidare besked!»

Hon hade knappt talat ut förr än fackelskenet silade sig fram genom springorna på dörren, genom hvilken prokuratorn nyss försvunnit, och gaf tillkänna att han var på återväg. Ögonblicken voro därför lätt räknade och Sven hann också nått och jemt ut genom borggårdsdörren, då denne klef upp ur källaren, smutsig långt upp på benen, hvaröfver han icke gormade och svor måttligt.

»Nå, Göran, I fann honom väl der nere?» sade Karin Månsdotter, som var nära att kikna af skratt.

»Djefvulen i er och era konster!» svarade denne och kastade en ursinnig blick på henne. »Leten, hundar!» skrek han till åt knektarne. »Söken öfver högt och lågt, likt snokar och stöfware. Han skall finnas här inne, den skälmen, om icke den onde redan ätit upp honom!»

Och nu vardt der en efterspaning, hvars make helt

visst ingen af knektarne någonsin förr varit med om. Baktråg och såll, små stickor, och spån, under hvilka knappast en mygga kunnat gömma sig, vändes upp och ned och ned och upp. Dorti visade sig i synnerhet mycket villig att skaka på alla dammande föremål, tills det slutligen vardt ett sådant dam der inne att man kunnat storkna för tiondedelen. Den stränge prokuratorn sjelf liknade på ett bär, tyckte man, en arg-sint mjölnare, hvars qvarn råkat i olag.

Men trots all flit och alla förbannelser kunde han icke upptäcka något spår af den försvunne hofjunkaren.

Den undersökning med vakten, som han anställde dagen efter för att utröna på hvad sätt denne kommit ut ur slottet, spred något mera ljus i saken. Den gaf vid handen att detta skett der man minst kunnat ana det eller genom stora slottsporten. Dit hade nämligen i mörka qvällen, berättade vaktmästaren Olof Bastian, kommit två qvinnor, hvilka bedt så vackert om att varda utsläppta, då de ärnade sig till Tible by. Vaktknekten som stod för bommen hade i början vägrat, men då vaktmästaren varit borta för tillfället och kvinnorna voro mycket spendersamma samt bjödo hederliga drickespengar, sägandes att de blefve alldeles olyckliga om de icke finge råka sina fästmän den qvällen, hade han till slut icke kunnat motstå deras böner, utan förbarmat sig öfver

dem och öppnat bommen, dervid han dock icke närmare sett efter hvilka som gått ut derigenom. Han hade ej haft hjerta till att neka hade han förklarar för vaktmästaren, emedan den ena qvinnan nyss förut gifvit honom så rikligt af Guds gåfvor till bästa, då han i fatbursstugan tiggat om en fattig kaka.

Öfver den försumlige knekten vardt krigsrätt genast hållen i slutet ring, då hans kamrater icke kunde fria honom från sin hals, all den stund han understått sig att bryta så svårt mot konungens hofartiklar och sin svurna ed. Men tack vare Karin Månsdotter mellankomst fick han följande natt tillfälle att fly ur fångelset och kom sålunda lyckligt undan prokuratorns hämd.

Sålunda gjorde denne senare sitt återinträde vid hofvet. Såsom han nu, utan minsta tvekan eller hänsyn för någon, gick till rätta med den förste af de ovänner, som händelsevis kom inför hans ögon, så fortfor han under den tid som nu följde och det blef därför som mången förutsagt, den ena villan öfvergick den andra. Aldrig hade hans hämdlystnad, hans djerfhet och hänsynslöshet varit större, aldrig hans magt öfver konungen mera oinskränkt. Karin Månsdotter kunde nu mera ingenting förmå, då det gälde att öfvervinna prokuratorns ondska, och om hon klagade hos konungen öfver hans elaka tunga, fick hon endast sträfva, ovänliga ord till svar.

Alla gåfvor, som kung Erik under sommaren med varm hand låtit utdela, liksom äfven det skadestånd han förmåtts gifva till de mördades fränder såsom försoningsoffer, förklarades nu, tack vare Görans Perssons råd och tillskyndan, såsom förbrutet gods, hvilket aflockats konungen under hans svaghet. I stället utropades de mördade herrarna såsom förrädare och skändlige nidingar, hvilka stått efter konungens lif och därför väl förtjenat sitt straff. Med ett ord, det blef ett laglöshetens tillstånd öfver allt i landet. Ingen kände sig längre säker, hvarken till lif eller gods. Nu drog man sig till minnes, hurusom konungen vid sitt intåg i hufvudstaden efter Sturemorden haft sina ögon och händer upplyfta mot himlen, till tecken att han stälde sig under den Högstes dom. »Skulle då Försynen», sade man, »aldrig bönhöra honom och döma honom för hans gerningars skull, så att det arma, plågade folket ändtligen finge ro för hans och Görans hårda gissel.»

Det nordvestra hörnet af Stockholms slott utgjordes i kung Eriks tid af en rund, öppen bastion, kallad lejonornet, af hvilket troligen den nu varande lejonbacken sedermera fått sitt namn.

Man hade god utsigt derifrån öfver den, mellan nakna klippor och stenar, forsande strömmen — hvilken vid högt vattenstånd sköljde rundelns fot — förbi Helgeandsholmen och långt bort åt Kungsliderna*) och de sankna ängarne till venster om Brunkeberg. Åt motsatt sida såg man den yttre borggården, som skilde sjelfva slottsbyggningarna från den höga ringmuren, dennes inre vallgång, med takskjul och gafflar för hakeskyttet, samt slutligen på yttre sidan om muren en del af vindbron och den framförliggande slottsplatsen, med storkyrkan i fonden.

Det var en solig septemberdag med hög, klar himmel och frisk luft. Bakom rundelns bröstvärn stodo kungen och Göran Persson och sågo ut öfver staden

*) Nuvarande Kungsholmen. Af Klara kyrka, som var förstörd 1527, stodo endast några ruiner kvar.

och det brokiga vimlet af kommande och gående nere på helgeandsbron.

De hade samtalat länge och ifrigt, medan de stundom lutat sig fram öfver muren, för att kasta en blick ned på de knektar, som voro sysselsatte vid rundelns fot med att vräka i strömmen drifved och annan bråte, som under det för tillfället rådande låga vattenståndet hopat sig der på den smala strandremsan. Då och då stack konungen handen i fickan på sin svarta sammetskappa och letade fram några silfvermynt, som han sedan släppte dit ned, i afsigt, som han sade, att påskynda arbetet; ty det var brådt att skottfälten gjordes rena och slottet sattes i godt försvar.

Det åskväder, som Göran länge anat, men hvilket han, förlitande sig på sin allmägt, trott skulle upplösa sig i lätta strömoln, hade nämligen börjat urladda mäktiga blixtrar, som satte hela landet i fara och kom kung Eriks tron att vackla. De vankelmodige hertigarne hade ändtligen vaknat upp ur sin långa tvekan och skridit till handling. Då konungen i juli låtit kröna Karin Månsdotter till Sveriges drottning och på samma gång offentligt tagit henne och barnen med sig i brudstolen, hade måttet rågats.

Redan under sjelfva kröningstiden hade rykten kringlupit att hertigarne rest sig och tågat med flere fanor ryttare till Vadstena, men ingen bland konun-

gens omgifning hade velat sätta någon tro dertill. Derför att hertigarne på mindre goda skäl uteblifvit från den stora festen, hade man ju icke kunnat tro dem om allt möjligt ondt. Emellertid hade Göran Persson låtit sina pålitligaste spejare gå ut, för att inhemta närmare underrättelser om deras förehafvanden. Men desse hade, märkligt nog, återkommit, utan att hafva sett eller hört någonting alls, som kunde styrka de oroande ryktena. Samtidigt skrefvo också konungens fogdar och höfvitsmän och försäkrade honom om sitt nit och sin orubbliga trohet.

Men ryktena höllo i sig. Slutligen spordes en dag att man sett hertigarnes ryttare vester om Södertelge. När konungen fick höra detta, gick han sjelf ut med sin lifvana på spejning, för att utröna om hans hofmän ville föra honom bakom ljuset eller ej. Många borgare stodo då på muren vid Söderport och vinkade honom lycka till på färden. Men dagen efter, då han återkom, voro hans led ansenligt glesare och många af hans bästa ryttare buro svåra sår. De borgare, som också nu sprungo upp på muren för att välkomna honom, sågo med förskräckelse att han varit i het strid. Nu kunde de således tydligt och klart förstå, att kungen råkat sina bröder och att det skulle förestå en hård tid för den fattiga staden, en tid med örlig och grufflig hungersnöd.

Kung Erik hade kämpat med stor tapperhet.

På fälten vid Brännkyrka hade han kastat sina bröders ryttare alldeles på flykten och desse hade fått en sådan näpst, att de icke längre vågade sig framgå genom passen söder om Mälaren, utan drogo sig tillbaka väster ut, för att gå öfver till norra stranden och längs denna närma sig hufvudstaden.

Sedan dess hade man väntat dag efter dag att få se deras banér svaja från Brunkeberg, och man visste att deras härsmagt betydligt ökats under tåget. — Ville kung Erik icke falla till föga eller fly ur landet, måste han därför göra sig redo till strid och till strid på lif och död.

Medan konungens uppmärksamhet varit riktad på de närmaste föremålen, hade Görän Perssons blickar irrat längre bort vid synranden. Han hade mycket funderat på om hertigarne verkligen skulle våga ett anfall från norra sidan. Han trodde sjelf mycket litet på framgången af ett dylikt företag, ty strömmen var ansenlig, så till bredd som djup, samt der till ganska våldsam. Men kungen hade varit af motsatt åsigt och därför hade röjningsarbetet påbörjats.

Nu fattade Görän varligt i kungens arm och pekade bortåt ängarne väster om Brunkeberg.

»Der borta komma de!» sade han kort och lågmäldt.

Konungen vände blicken åt det håll dit han pekade. Det hade sin riktighet. Mörka flockar rörde sig öfver fälten och då och då, när solen föll på de blanka

rustningarna, blixtrade det till så att hela knippen af strålar sändes ut öfver staden.

»Der borta ser jag banéret», återtog prokuratorn.

»Det är hvitt! Kanske är det hertigens af Finland?»

Konungen nickade långsamt med hufvudet, utan att svara; det var längesedan han lagt märke till det samma.

»Ack nådig herre, om I följt mina råd och lagt hans hufvud mellan hans fötter, hade I haft allt detta ogjordt.»

»Ja, du säger något, Göran.»

Konungen vände hastigt bort ansigtet och såg derpå upp mot himlen, liksom han velat derifrån hemta råd och tröst. Knektarne åter, som händelsevis tittade upp i det samma, hviskade sins emellan att de rådslag han förde med Göran säkert ingåfvos honom af mörksens makter. De dömde nämligen på sitt vis af frukterna till trädet.

Göran Persson hade blifvit mycket förändrad på sista tiden. Håret vid tinningarna hade grånat och ett drag af bitterhet hade lagt sig kring munnen i stället för det forna lismande, sjelfbelåtna leendet. Den onde kräfde sitt lån tillbaka, sade knektarne; det var därför han jemt såg så dystert ut.

Han hade ock haft stora motgångar och profningar sedan han åter inträdde i sin herres tjänst, profningar som skakat honom från ofvan till nedan.

Det hade varit för honom, som han ofta sjelf brukade säga, med ett ord en djefvulsk tid. Det märkligaste af allt var dock att hans skrivvare Mårten kommit på honom under den sista tiden med åtskillig beskedlighet, ja, nästan flathet. Sålunda hade han låtit ett par knektar slippa ut ur tornet, ehuru de voro lifdömde, och undersökningen, om hvem som hjälpte Sven Torsson på flykten, hade likaledes afstannat af sig sjelf. Dessa prof på svaghet och slapphet voro dock små i jemförelse med dem, som Göran till sin icke ringa öfverraskning sjelf funnit hos sig. Han, som hvarken trott på himmel eller helvete, hvars samvete varit lika dödt för mensklighetens ädlare känslor som det varit otillgängligt för hvarje tanke på en högre rättvisa efter döden, hade på sista tiden — högst sällsamt att omtala — flere gånger sändt stora penningesummor till de fattiga nunnorna i Vadstena kloster, på det att de skulle bedja för hans välgång. Och — mirabile! — någon bättring hade han också verkligen funnit häraf. Visserligen ville hans forna lycka icke fullständigt återkomma, men hon hade icke heller förbytt sig i enbart olycka. Då och då uppstod det ljusare mellanrum med hvilostunder af hopp och tillförsigt.

Utföre gick det dock — det måste han tillstå — allt jemt. Han ryste, då han såg sig om och fann hur fort allt ting förändrades. Hvad han under många år

med svett och möda uppbyggt slogs inom ett ögonblick i spillror, skakades till smulor. Och det var ej endast mogna ax som krossades under slagan. Nej, af hela den rika sådden skulle — kunde han nu se — icke blifva någon välsignelse alls, utan hat och illvilja skulle allt framgent få sprida ut agnarne med hvetet, öfver hälleberg liksom öfver frostiga kärr.

Likt ett stort klippstycke, som lossnar från toppen af berget och rullar med väldigt dån, splittrande träd och buskar och rifvande med sig jord, mossa, stenar, allt om hvar annat, hade han brutit sin egen bana fram genom lifvet. Liksom tyngdlagen manar på klippstycket allt häftigare, ju närmare det kommer den leende dalen med dess grönskande ängar och porlande bäckar, hade tidsomständigheterna drivvit honom allt våldsammare mot sitt mål — magtens, rikedomens, vällustens skimrande, rusgifvande nejder. Men för hvarje nytt hinder han grusat, för hvarje ny förhoppningsfull telning han ryckt upp med roten hade motståndet blifvit allt segare, allt hårdare. — Och hans kraft var bruten. Han kände med sig att han icke längre var samme hänsynslöse man, han förr varit.

Om han ändock fått gå som han velat sin väg rakt fram mot målet. Men denne svage, eländige konung, hvilken ödet gjort till hans herskare, kunde ju aldrig lida raka vägar. Allt hvad denne gjorde, skref, undertecknade, beseglade och sade den ena

dagen, gjorde han om den följande. Det fanns ej beständighet i någon enda af hans känslor, med undantag måhända för hatets och grymhetens, hvilka dock båda voro slafvar under räddhågan. Hans gerningar, sade man också, voro därför mera beroende af hans vilje än af hans förnuft. —

Så snart det blef känt att hertigarne icke ville inställa sig till kröningen, utan i stället utspredo sanningslösa berättelser om att Göran skulle hafva öfvertalat kung Erik att utlägga försåt för dem, hade denne börjat misstänka att det icke stod rätt till med deras undersåtliga lydriad och trohet. Men hans röst hade förklingat ohörd under festernas munterhet. De spejare, som han utsändt, hade också i sin mån förrådt honom och genom sitt falska tal bidragit till att öka hans lugn. Då hade olycksbudet kommit. Hvilken oro och villrådighet! — Han hade sett hur kronan fallit sönder, bit för bit, ur den svage konungens hand. Men hvarför stannade då denne så länge kvar i detta usla land, der troheten var en så sällsynt dygd? — Ännu fanns det ju guld och dyrbara klenoder i slottets hvalf, med hvilka han kunde, åtföljd af sina trogne, fly bort till fjerran land, för att derifrån börja striden på nytt.

»Är Meinert von Bremen återkommen än?» frågade konungen plötsligt, i det han slet sig lös ur sina drömmar.

»Ja, ers maj:t!»

»Och hvilka nyheter förde han med sig?»

»Endast några bref från fogden i Nyköping.»

»Om nya svek och skändligheter, kan jag tro?»

»Flemming till Qvidja har gått öfver vid Grips-
holm. . . . Hogenskild Nilsson likaså . . . Per Gylta . . .
Ivar Kruus. . . .»

»Hör då upp en gång med dessa otäcka läten!
Nå, annars?»

»Han påstod ock att Ivar Ivarsson tagit Åbo
slott och samlade folk der under hertigarnes banér.»

»Pest och förbannelse! . . . Det vet jag! . . . Nej,
något annat, — du förstår? — Fick han icke tala
med hertigen i enrum?»

»Annars visste han intet. — Men så när hade jag
glömt att återställa dosan, som ers maj:t befalde ho-
nom lemna hertigen. Se här är den.»

Det ryckte till i konungens ögonlock, då han
med en föraktfull min stoppade den samma i fickan.
Derpå återtog han häftigt:

»Mätte den onde rida den rackarn! . . . Vi kunde
just tro det! — Han var rädd att sveda sina fingrar,
fast vi bjödo honom tusen gyllen. Men hör du, Göran,
om alla svika oss, kunna vi sjelfva fäkta, fäkta och
slås till sista blodsdroppen. — Hertigarne hafva tio tu-

sen man, säger du, och vi endast fem tusen. Men vi stå bakom fasta, höga murar och hafva fullt upp med fetalier, krut och lod — samt först och sist rätten . . . hör du det, Göran, vi hafva den gudomliga rätten på vår sida; ty är jag icke boren och korad till Sveriges konung?»

»Om blott alla vore att lita på, nådig herre! . . . Men det går, ty värr, ett underligt tal på djupet.»

»De följde mig dock tappert, då jag bräckte spjuten der borta på Brännkyrka ängar?»

»Ack, sedan dess ha många vindar blåst . . .!»

»Du menar? . . . Pest och helvete! . . . Vill man förråda oss?»

»Det vill jag icke tro eller säga, men de smila för vackert för att man skulle lita på dem. — Grip tag i någon och han skall dingla och svänga åt alla håll alldeles som gamle erkebiskopen.»

»Laurentius är vår trogne vän. Han har kommit hit endast för att stå oss bi i denna bedröfvelsen.»

»Dit vinden blåser, dit styr han sin farkost. Att rädda eller stjelpa skeppet, som håller på att förgås, derom frågar den gudsmannen föga.»

»Du vill då förmå oss, kan jag höra, att icke lita på någon utom dig. . . . När fick du denna förmättna tanke, Göran?» —

»Ack, nådig herre, följ mitt råd. Låt oss fly redan i afton. Stora häpen ligger utanför vatten-

porten och med den kunna vi för denna vinden snart vara öfver i Finland. Der har I ännu trogne män; ryske czaren är er gode, förbundne vän. Vi kunna der stärka våra krafter och hemta nytt mod för att i sinom tid återvända och fullkomna verket.»

»Du ser allting för mörkt, Göran. Du har ingen känsla i ditt bröst för det rätta. Tror du väl att jag skulle finna mig uti att se Johan såsom Sveriges konung? — Det vore ju stridande så väl mot Guds som mensklig lag . . . ja, den allra största orätt. Ej kan jag — den till konung borne och krönte — blifva hans undersåte?»

»Det vore I ej heller, nådig herre, om I ginge ur landet.»

»Och du tror kan tänka att Johan icke skulle säga det lika fullt? — Nej, inomlands som utomlands skulle det heta i hans bref och remisser att vi vore hans tjenare och undersåte.»

»Då ser jag för visso ingen räddning», återtog Göran Persson, efter att en stund hafva stått tyst och fingrat på murkanten. — »Och vi kunna bereda oss på att det blir sjufaldt värre.»

»Du menar», hviskade konungen med ett förtroligt ögonkast, »att Johan skulle sätta oss i tornet?»

»Om han får magt dertill, ja!»

»Han skulle kanske göra med sin broder som

Kain gjorde med Abel? — Vi hade ock en gång kunnat göra hans nacke mindre styf.»

Han sade den sista meningen liksom för sig sjelf, och föll derpå i djupa tankar. Göran Persson hade ingen lust att störa honom. Han hade gifvit honom de bästa råd han kunnat, men konungen hade varit obeveklig och endast brunnit af åtrå att få kämpa med sin broder Johan, för att visa folket hur feg denne var. All annan hänsyn var försvunnen ur hans medvetande. Ännu en gång var det hans vilja, som förde bort hans förnuft i sitt ledband.

Klarare än någonsin såg prokuratorn denna dag hur det gled allt djupare utför det sluttande plan, som skulle föra dem båda till undergång, och han erfor plötsligt en känsla liknande deltagande för denne olycklige monark, som stod der, så rådvill och så full af ängslande oro. Lik en blind gick han ju, utan att inse det, rakt mot afgrunden, som öppnade sig framför honom.

Om det ändock ville komma något af dessa oväntade lyckokast, tänkte prokuratorn, som han så ofta förr fann i sin väg. Han såg sig omkring; — utåt staden och dess krusiga, glittrande fjärdar, ner åt borggården. Då fick han se drottningen komma utför trappan från frustugan; hon bar på armen sin späda dotter, den lilla fröken Sigrid.

»Se dit ned, nådig herre», sade han och rörde lätt vid konungens skuldra. »Drottningen ärnar sig visst ut i staden med lilla fröken.»

Konungen vände mekaniskt blicken ditåt han pekade och nickade, då han fick se Karin Månsdotter, till tecken att han igenkände henne.

»Synd om det nya fogelhuset», fortfor prokuratorn, »som nu kan hända är stall åt hertig Johans hästar. — Hvad jag minnes den qvällen . . .»

»Tyst, Göran! — Har jag icke en gång för alla befalt dig att icke röra vid våra minnen. Men ser jag rätt, går icke den rara själen ner åt slottsplatsen? — Skynda! — spring efter henne, Göran, och helsa henne från oss att hon ser väl efter sig och barnet. Känner du ej hur skarpt det blåser från Mälaren, riktigt isande kallt?»

Hvad människosjälen ändå är underbar ibland, tänkte Göran Persson, då han skyndade ned för torntrappan för att framföra konungens helsning. Den stackars konungen är rädd att en kall vindfläkt skall få ett par qvinnokinder att rodna, men på samma gång otillgänglig för alla skäl, då man söker övertala honom att rycka deras egarinna undan en säker fångenskap, ja, kanske någonting ännu värre.

Det frö, som prokuratorn med konsterefarens hand utsått i konungens själ, hade dock grott djupare än

han kunde ana, om än växten, som uppspirade ur den egendomliga jordmånen, icke öfverensstämde med hans beräkningar.

Knappt var han nämligen försvunnen förr än konungen i högsta förtviflan kastade sig ned på stenkanten och lutade hufvudet mellan händerna. — Skulle han verkligen till slut nödgas gifva vika för sin yngre broder, blifva hans undersåte? — Och hur skulle det då gå med Karin, barnen, hans stilla lycka . . . alla hans kära konstskatter? — Nej, han ville strida med manligt sinne för att förjaga dessa onda tankar ur sin själ. — Ja, han ville svärja de dyraste eder att han aldrig mera ville ens tänka på någon svag eftergifvenhet, någon vekare känsla. — Men just som han stod i begrepp att i deras ställe göra andra ljusare inslag af hoppets färger i den mörka väfven, kom en liten grå spole kilande — han visste icke hvarifrån — som drog efter sig den ena långa, oändliga tråden efter den andra af dystra aningar, gäckade förhoppningar. Hans hjerta värkte som af eld. Nu kommo de vilda, häftiga lidelserna på nytt öfver honom och i raseri slet han sönder trådarne i den ljusa tankeväfning, som hans inbillning sökt ränna upp. — Hvad det susade om i hans stackars hufvud! — Han reste sig upp och lutade det mot stenkanten, medan hans stora, drömmande ögon blickade skyggt och oroligt omkring sig likt en rasande hunds. Anletet var

tårdt, blekt och lidande, fastän det brände så hett i alla ådror.

Plötsligt for han upp från bänken och rusade till motsatta sidan af rundeln, der han blef liggande på bröstvärnet som han vore afsvimmad.

Någon stund derefter kom en drabant genom porthvalfvet och gick bort till trappan, som från denna sida ledde upp till frustugan. Likt bönderna denna tid hade han sitt hår oklippt, så att det hängde långt ned åt sidorna, likaså det ljusa skägget, som föll ned på hans gula skinntroja. Några af drabanterna hade sig nämligen detta ålagdt på det att de bättre skulle kunna förkläda sig till spejare.

»Hör hit, min vän», ropade konungen, som i det samma såg upp och blef varse honom.»

Drabanten stannade och helsade vördnadsfullt.

»Kom hit upp till oss. Vi hafva ett ärende för dig att beställa.»

Drabanten var ingen annan än Sven Torsson, hvilken förklädt sig på detta sätt för att lättare undgå prokurators efterspaningar och nu var på väg till Elin med glada nyheter från sin fader.

Det var ett mycket olyckligt möte för hvilket han nu råkade ut, tänkte han, men att icke lyda vore det samma som att genast röja sig, då konungen, för att få honom fasttagen, endast behöfde ropa åt vakten. Han drog därför håret så långt ned i pannan

han kunde och sprang upp för trappan, i det hopp att konungen, som icke sett honom på det sista året, icke skulle känna igen hvem han var.

»Det var rätt, spejare, att du skyndar dig», sade konungen med vänligt tonfall, då Sven, röd och andfådd, kom upp på rundeln. »Är du alltid lika flink? — och modig?»

»Annars vore jag ej i ers maj:ts tjänst!»

»Bra svaradt, för tusan! Du förstår då att sköta ditt vapen lika käckt som att smyga dig fram i skogens snår?»

»Feg har jag aldrig varit!»

»Och att göra en stöt så att blodet frustar mellan fingrarne?»

»Ers maj:t!»

Konungen tycktes öfverlägga ett ögonblick; derpå tog han upp en liten dosa af sköldpadd ur fickan och räckte den åt Sven.

»Se här!» sade han och sänkte rösten, i det han pekade i riktning mot hertigarnes läger. »Bär denna dosa till hertig Johan. — Lemna den i hans egen hand. . . . Åt ingen annan, förstår du?»

»Det lofvar jag säkert utföra, nådig herre.»

»Svär det vid din själs tillkommande salighet.»

»Så sant . . .»

»Det är bra! — Efter återkomsten berättar du för oss hur han såg ut . . . hvad han sade . . . hvilken

min han gjorde . . . om han såg mycket rädd ut till sinnet . . . sannfärdigt, hör du, utan att lägga något till eller taga något ifrån. . . . Du får icke uppehålla dig på vägen, hvarken dit eller hem, icke yppa för någon ditt ärende eller hvart du går. . . . Svär oss det vid vår herres korsfästelse.»

»Käre herre, jag skall förhålla mig troget och ärligt som en redlig krigsman.»

»Det är bra!»

Sven ville nu gå, men konungen grep honom i tröjärmen och höll honom till baka, i det han hviskade honom i örat:

»Du skall få riklig lön. . . Tusen ungerska gyllen!»

Detta var en så stor summa att Sven icke kunde återhålla ett utrop af häpnad.

»Aha! — Det är för litet, tycker du? Godt! Jag ger dig tio tusen! För dem kan du köpa dig mycket godt . . . låt mig se, vin, sång, kärlek . . .»

Sven teg. Han började ana att någonting låg under allt detta, som konungen icke riktigt ville fram med.

»Du förstår, spejare», återtog konungen och blickade honom skarpt i ögat. »När han tager dosan af dig och skall till att öppna den . . . så!»

Han drog ut den långa dolken, som han bar i bältet, och gjorde en hastig stöt med den i luften.

»Ers maj:t!»

Sven hade ofrivilligt tagit ett par steg till baka. En sådan vändning i samtalet hade han icke tänkt sig. Hans förvånade min undgick icke konungens uppmärksamhet.

»Jaså, du tvekar? . . . Måtte djefvulen taga dig om du tvekar. — Hör på, min vän! Då du kommer in till honom i tältet, står han som vanligt och skelar åt sidan. — Han ser aldrig en menniska rätt i synen, ty dertill är han en för feg stackare. — Så stryker han sig med sina långa, smutsiga fingrar öfver buken. . . . Då passar du på . . . raskt! — mycket raskt! . . . Och gör för djefvulen en bråd ände. . . . Hör du, karl! . . . Halfva mitt rike om du lyckas!»

»Till slik bragd må ers maj:t välja annan karl än mig», svarade Sven käckt. »I ärlig strid har jag kämpat liksom min fader och hans far före honom. Det har bragt oss upp bland riddarnes klass. Jag vill icke förnedra mig till en bödels jemlike.»

»Ditt blod är för hetsigt», återtog konungen med tillgjordt skratt. »Men i ungdomsyran pratar man ju så mycken tokenskap. Jag förlåter dig därför hvad du nyss sade och står vid löftet. . . . Men Guds död om du töfvar längre! Vid djefvulen, om vi icke skola martera din kropp, gräsligt, förfärligt. . . . Nå, svara! . . . säg någonting? — Kanske du är rädd? . . . Är du rädd för det varma blodet, när det sprutar fram i en tjock stråle under jackan och gör dina fingrar

våta och klibbiga? . . . Vet då att de döde icke mera komma åter — en död menniska lika litet som en död ox. Allt annat man sagt dig, ser du, är idel struntprat, prestsnack, amsagor! . . . Men du mins väl? . . . Så här! . . . Uppifrån och icke från sidan! . . . Nerifrån, det är som slagtarne göra!»

Konungens tal vardt allt mera brådskande, under det han följde efter Sven, som steg för steg drog sig till baka mot trappöppningen. Plötsligt tystnade han och drog ut dolken igen. Misstron hviskade inom honom att han med en rask stöt kunde afklippa hvarje möjlighet för budbäraren att förråda honom. Men dennes köld och fattning tycktes ännu verka såsom ett omärkligt, fast mäktigt band på hans häftiga sinne.

Då hördes trumslag och hornstötur ner ifrån porten framför helgeandsbron och strax derpå kom en härold med sitt brokiga följe uppridande mot slottet.

»En härold, sänd af förrädare och upprorsmän!» röt konungen till, i det han vände sig om. »En sådan fräckhet! Liksom vi skulle vara en sådan åsna att vi ville underhandla med dylikt pack!»

Nu passade Sven på, då konungen vände sig om, och skyndade utför trappan.

På nedersta trappsteget mötte han Göran Persson, som kom till baka, efter att hafva utfört sitt uppdrag till Karin Månsdotter. Prokuratorns små,

skarpa ögon betraktade honom ett ögonblick med ett uttryck af den största förvåning, så att Sven ett ögonblick nästan misstänkte att han var igenkänd. Men då ropade konungen uppifrån trappan åt prokuratorn att han skulle skynda sig och denne svarade därför endast med en tvär nick på Svens ödmjuka helsning samt lät honom utan vidare fortsätta sin väg.

»Hvad hette han? . . . Hvem var det?» ropade konungen upp i från de öfversta trappstegen.

»Hvem, nådig herre?» svarade prokuratorn; »menar I härolden?»

»Nej, spejaren I mötte! — Drabanten med det långa håret.»

»Om jag *det gaf akt på!»

»Så kalla honom till baka! — Nej! blif kvar! Det var en af Johans rackare. Jag vill själf få honom att stanna!»

Och med dessa ord sprang konungen upp för de få trappsteg, han gått prokuratorn till mötes, och skyndade bort till motsatta sidan af rundeln, der han hoppade upp på bröstvärnet.

Sven, som under tiden fortsatt sin väg öfver inre borggården och just skulle vika af inåt porthvalfvet, hörde i det samma ett besynnerligt susande ljud öfver sitt hufvud, liksom om någon skulle hafva slagit häftigt med ett långt spö i luften. Derpå klingade det till bland stenarne några alnar ifrån honom,

och han såg i det samma ett blänkande föremål studsa upp och beskrifva en lång båge utåt jorden. Han skyndade fram och tog upp det samma. Det var konungens dolk. Men då han såg upp åt rundelns bröstvärn, syntes ingen mera till der uppe. Han lät därför dolken ligga der den fallit och begaf sig hem till sitt härberge.

Här öfverlade han sedan länge och väl med sig sjelf om det beslut han skulle fatta. Stannade han qvar och underlät att fullgöra konungens befallning, skulle han bryta sin ed. Det vore för öfrigt det samma som att sjelfmant lemna sig i Görans våld, ty denne skulle genast sända sina spejare omkring i husen, för att utröna hvar den tredskande drabanten hölle till. Han beslöt därför till slut att redan samma qväll gifva sig å stad. Sedan han hos en bekant bardskärare, som bodde strax i början af Norrmalm, låtit klippa af sig håret och skägget, på det att man icke skulle taga honom för en spejare, gick han följande morgon, när det började dagas, fram till hertigarnes läger.

Här fick han genast säga sitt ärende och fördes derefter in i hertig Johans tält. Alldeles som konungen beskrifvit honom, stod denne midt på golfvet och tummade spännet på sitt bälte. Dosan öppnades nu och den befanns endast innehålla ett papper, fullklottradt med astrologiska tecken och figurer.

När hertigen fick se papperet, råkade han i det häftigaste ursinne. Nästan ännu vidskepligare än sin broder, vardt han nämligen fullt och fast öfvertygad om att de sällsamma tecknen bildade någon farlig trollformel, uppgjord till hans förderf. Han gaf därför befallning om att Sven genast skulle fångslas i jern och hållas i säkert förvar. I händelse någon den minsta skadliga inverkan af hans sändning kunde förmärkas, i fråga om hertigarnes krigsföretag, skulle galgen genast ställas i ordning åt honom.

XXI.

Ryktet spred sig snart inom lägret att konungen sändt ut en trollkarl för att skada hertig Johan till hans eviga själ. Nyss förut hade en spejare i staden likaledes berättat att en man vid namn Meinert von Bremen varit utsänd för att mörda båda hertigarne i löndom. Dylika skändligheter väckte naturligtvis den största förbittring och det ropades högt bland knekthoparne att man genast ville löpa till storms, så att höfvidsmännen endast med största svårighet kunde hålla sitt folk qvar i lägret.

Det var förnämligast mot kung Eriks rådgifvare, den äreförgätne skälmen Göran Persson, som den allmänna meningen var förbittrad, och man lofvade honom ett förfärligt straff, när slottet en gång blefve intaget.

Men att intaga Stockholms slott var intet lätt företag under denna tid. På norra sidan omöjliggjorde den breda strömmen hvarje omedelbar stormning och att åter öfverföra någon del af styrkan till södra stran

den, för att härifrån företaga anfallet, var icke heller rådligt, all den stund konungen hade en stark flotta af håpar och stora farkoster på Mälaren, då hertigarne endast kunde sätta i sjön några tiotal snipor och mindre båtar, hvilka de under sitt tåg kring Mälaren lyckats uppbringa.

Konungen lemnade dem heller ingen ro att utföra ett dylikt företag; ty knappast någon dag gick förbi, då han icke gjorde större eller mindre utfall, än med hakeskyttar, än med ryttare. Hans tapperhet och ihärdighet tycktes nästan öfvermenskliga.

Men vid belägringar under denna tid kom det mindre an på att med våld intaga fästningen än icke med att genom trång inneslutning uthungra dess besättning och på detta sätt tvinga den samma att dagtinga. Det dåtida försvaret var nämligen redan i sig sjelft så öfverlägset anfallet, att en stormning sällan lyckades annat än medelst öfverrumpling. Derfor gälde det endast för hertigarne att kunna öfverföra till södra stranden en så stor del af sin styrka, att den samma vore tillräcklig, för att afskära invånarnes förbindelse med landsbygden. Lyckades detta, vore stadens fall endast en tidsfråga. Efter hållet krigsråd beslöto de också att våga försöket och till den ändan öfvergå sundet mellan lilla Hessingen och Långholmslandet.

Men konungen, som hade spejare ute på alla

kanter, fick icke väl höra att den hertigligna flottan började samlas, förr än han gick om bord på sina fartyg vid Grämunkholmen och styrde utåt Riddarfjärden.

Det var en klar, vacker septembermorgon, då hans lilla flotta, med den kungliga håpen i midten, och smyckad med otaliga små blå och gula flaggor, rodde fram mot lilla Hessingen. Skogen stod mörk på stränderna och speglade sina höga toppar i den lugna vattenytan, som endast längst ute på fjärden krusades af en sakta vindkåre.

I närheten af sundet mellan stora och lilla Hessingen varskoddes hertigarnes båtar. De voro flere till antalet, men betydligt mindre till storlek och bestyckning, än konungens. En del af hertigarnes folk var nämligen ännu qvar på land och man såg dess blanka rustningar och svajande hjälmbuskar skymta fram här och der mellan träden.

Ögonblicket var därför särdeles gynsamt för konungen att anfälla. Men i stället gaf han befallning åt alla sina farkoster att de skulle ordna sig på en rak linie framför sundet och hvila på årorna tills vidare order.

Alla höfvidsmännen förvånades öfver denna besynnerliga slagordning, som saknade hvarje reserv. Om det skulle lyckas för fienden att på något ställe bryta igenom den samma, vore ju nederlaget själfklart. Men konungen ville icke lyssna till deras före-

ställningar. Sjelf hade han tagit plats på det upphöjda akterdäcket af sin stora håp. I stället för rustning var han iklädd en svart sammetsdrägt, men bar det oaktadt på hufvudet en stor hjälm med uppslaget visir och en ofantlig gul och blå fjäderbuske. Vid sin sida hade han vidare låtit uppställa två hakebössor, laddade med skrot och färdiga att affyras med den tända lunta, som han hållit i handen allt sedan han lemnade gråmunketornets trappa.

Hans blickar voro oafvändt rigtade mot fiendens båtar; hvar och en af dem granskades af honom från stäfven till aktern med den ängsligaste uppmärksamhet.

Efter en stunds overksamhet tycktes det som fienderna skulle hafva för afsigt att undandraga sig striden och åter gå i land. Men då konungens båtar alltjemt lågo stilla och hvilade på årorna, började deras yttersta högra flygel småningom draga sig ut åt sundet till, tydligen i akt och mening att komma förbi konungens venstra. — Detta var ett icke ringa fel af dem. — Anders Sigfridsson, som jemte några andra höfvitsmän stod i fören på den kungliga håpen, sprang genast upp till konungen på akterdäcket för att fästa hans uppmärksamhet derpå och uppmana honom att gifva tecken till anfall. I nästa ögonblick vore kanske det gynsamma tillfället förloradt och de fiendliga fartygen framme vid motsatta stranden.

»Nådig herre», ropade han, »gif tecknet! Låt oss i Guds namn äntra!»

Allas blickar sökte konungen, alla voro i spänd väntan. Men denne stod alltjemt lika orörlig som en bildstod, utan att hafva en tanke för sin omgifning.

»Han är förlorad», hviskade knektarne sins emellan med vreda blickar, »han är rent förlorad. Se bara hur han stirrar upp mot himlen, liksom han letade stjernor på ljusa dagen.»

Men kungen hörde ej knotet, lika litet som han märkte de vreda blickarne. Hela hans själ var fången i en enda åtrå. Han sökte blott en enda varelse i detta stora människovimmel och denne ende kunde han ingenstädes upptäcka. Hur tydligt stod den dock icke för hans inbillning! — Långväxt gestalt, i kort rock af svart, guldbroderad atlas och korta ridbyxor; en svart mantel med guldbord och afstickande afvigsida som täcker de smala axlarne. — Hög toppmössa, fullströdd med diamanter och rubiner samt framtill prydd med en stor plaque af samma sorts stenar och öfverst slutligen af en stor, hvit fjäderbuske...

Men så var det då han sist såg honom. Nu hade han nog blankt harnesk som de andra. Den hvita fjäderbusken på hjälmen skulle han dock helt säkert bära och den vore ett godt märke. — Men det var för besynnerligt: hvar han än såg, kunde han endast upptäcka svarta, röda eller blå färger; ingen

bar enfärgadt hvitt. Det liknade just den fege Johan, han var nästan lika feg som falsk.

Då kom en mindre båt roende längre in i sundet och i framstammen på den samma stod ju ganska riktigt en högrest gestalt med hvit hjälmprydnad.

»Lägg om rodret!» skrek kungen ned åt rorgängaren och ropade derpå åt de fjorton roddarne att de icke skulle spara sina armar, så att man snart hunne fram till den lilla båten, som han pekade ut för dem.

Ingen af höfvitsmännen kunde fatta ändamålet med denna besynnerliga manöver. Anders Sigfridsson gick fram till konungen än en gång och förestälde honom i tydliga ord den fara, för hvilken han utsatte sig genom att ensam söka genombryta fiendens slagordning. Han kunde ock törna emot och fastna på något grund i det trånga sundet, och då vore så väl båt som folk förlorade.

Men denne låtsade som vanligt icke höra ett ord af hvad han sade. Han såg endast den hvita fjäderbusken på afstånd och till den ville han komma, kostade det än hans lif.

Denna manöver afgjorde striden. Knappt hade nämligen hertigarnes folk blifvit varse att den kungliga håpen styrde inåt sundet och derigenom kom i vägen för de andra kungliga båtarnes styckeeld, förr än de rodde fram af alla krafter och lyckades med större

delen af sina fartyg pressa sig förbi venstra flygeln af konungens flotta.

De yttersta båtarna på denna flygel gjorde likväl tappert motstånd. Stäf vid stäf, sida vid sida krängde de in på fiendens under döfvande larm och rop.

»Se bara på Görans hoffolk!» skreks det mot dem från hertigarnes båtar. »Kom hit, små hofsvenner, ska' I få sockergryn. — Ja, och galge och stegel ska' I få till hvarje mål, I fege lönmördare!»

Men snart vardt öfvermagten för stor och de kunglige måste draga sig till baka.

»Nej, se blott hur de bocka och buga sig som kruserliga hofkarlar», ropades efter dem. »Ska' I ro hem efter en ny trollkarl?»

Dessa och liknande smädelser kommo dem att stanna och på nytt vända stäfven till.

Och än en gång törnades i hop, bardisaner bräcktes i fören, hakebössor fräste på de högbygda akterdäcken och inhöljde de gungande båtarna i en rödaktig krutrök, hvilken sedan i stora moln dref långsamt in öfver de små glittrande vågorna mot Gråmunkeholmens höga vaktorn och brotrappor samt de gröna kryddtäpporna der bakom.

Vid middagstiden hade hertigarnes båtar lyckats slå sig igenom till Långholmslandet. En vidare fortsättning af striden vore, från konungens sida sedt, gagnlös. De upproriske hade vunnit sitt syfte och

ändamålet med hans utfall var fullständigt förfeladt. Sedan båtarne åter blifvit samlade, gaf han därför befallning att man skulle ro till baka till staden.

Den hvita plymen hade han aldrig råkat. Hans fartyg hade nämligen varit för djupgående för att kunna komma in i sundet. När han funnit att så var förhållandet, hade han i yttersta raseri aflossat sina båda hakebössor, men afståndet hade varit alldeles för långt, och skrotkulorna hade nedfallit i vattnet på halfva vägen.

Mycket folk hade stupat. Två båtar med man och allt hade gått till botten och andra voro betydligt skadade till skrof som åror. Det var en synnerligt snöplig utgång mot en så underlägsen fiende.

Ingenting förtröt likväl de kungliga knektarne så mycket som de smädeord, med hvilka de måst hålla till godo af hertigarnes folk. Hvem ville väl under dessa tider skällas ut för att vara den hatade Görans hofman? — Ingen redlig krigsbuss kunde förlika sig dermed. När de ifrigt hviskade sins emellan, — under det att de torkade svetten och krutstänket ur sina väderbitna, skäggiga anleten eller plåstrade på de sår och skråmor, som de fått under striden — och man lade märke till deras vreda miner, kunde man förstå att det jäste högt i sinnena. Också hördes snart ett högljudt mummel öfver hela flottan, att ingen längre kunde finna sig i Görans regemente.

När den kungliga flottan kom åter till Gråmunkehamnen och knektarne i norra vaktornet öppnade spärrbommen, för att släppa in båtarne, skyndade mycket folk af alla klasser ned från staden och hoppade omkring på den klippiga stranden, för att komma upp på bryggorna. Alla ville spörja hur striden aflupit; ty af det starka dånet och krutröken hade man nämligen kunnat förstå att striden måtte hafva varit både het och blodig.

Bland de förste som infunno sig var Göran Persson. Det var en sällsam tillfällighet att just den vackra känsla som dref honom dit ned — troheten mot konungen — skulle blifva en orsak till förargelse för honom. Knappt hade nämligen båtfolket fått se hans välbekanta stora anlete med det röda haksågget, förr än det började hvissla och tjuta, ropande af alla krafter att han skulle gå hem igen till sin skrifvarstuga och icke mer blanda sig i deras värf.

Uppträdet hade kanske slutat härmed om Göran kunnat hålla sig lugn. Men hans vanliga klokhet tycktes hafva öfvergifvit honom vid detta tillfälle. I stället för att låtsas som han icke hörde mumlet, började han förebrå knektarne i de främsta båtarne för det de fäktat illa, kallande dem fege hundar, som förtjenat stegel och hjul, därför att de icke visat sig modigare då deras konung sjelf gått i spetsen för dem. Men denna gång fick han icke sluta sin dun-

drande straffpredikan, såsom förr varit sed, under häpen tystnad. Ett riktigt afgrundstjut, åtföljdt af slammer med vapen och åror, förtog nu, efter några ord, hvarje ljud från hans läppar. Från alla håll skallade ropen:

»Vräk den svarte satan i sjön! — Hör du, Göran, att vi icke längre vilja utskällas för dina hofmän! — Kasta hit den fulingen, att vi få se om han flyter!»

Kung Erik måste taga hela sin myndighet i anspråk för att någorlunda stilla oväsendet, och det hade förmodligen icke heller lyckats för honom, om icke prokuratorn funnit för godt att i tid taga sin Mats ur skolan och aflägsna sig inåt staden. Till den lyckliga utgången bidrog äfven att vaktknektarne i tornet, när de sågo hvilken vändning uppträdet syntes taga, afstängde de eftersta båtarna, hvilka lidit de mesta förlusterna och der folket därför var mest uppbragt, från att komma in genom spärrbommen. —

Det var i skymningen samma dag som Nils Gyllenstjerna kom till baka från hertigarnes läger, der han varit för att bjuda mansbot för härolden, som hertigarne sändt in i staden och hvilken Göran Persson, i ett anfall af raseri, låtit piska till döds. Rikskansleren råkade konungen i matsalen. Han var i det yppersta lynne, skrattade och sjöng. Genast han fick se Gyllenstjerna på tröskeln, skyndade han upp från bordet och drog honom med armen om hans hals in uti en af de innanför liggande salarne, för att

mera ostörd få höra hvad denne hade att förkunna. Till och med då han fick höra att hertigarne icke ville öppna någon underhandling med honom, förr än han på gunst och nåd utlemnat till dem sin rådgifvare Göran Persson, fick han ett riktigt anfall af skrattlusta.

»Deras anspråk äro i sanning icke små», utbrast han skrattande. »Det är ju riktigt rörande att höra hur gerna hans härlighet, hertigen af Finland, vill taga våra rådgifvare under sin vård! Har man väl någon sin hört slik galenskap? — Vi skulle utlemna till dem den förnämste mannen i vårt rike? — Jaså, ers härlighet! I sätter då ett så stort värde på vår Görans klokhet och förstånd, att I icke vågar framställa edra falska förslag så länge han är tillstädes för att granska dem? — Men i så fall skall I för tusan få vänta!»

»Mig tyckes dock, som en dylik utväg till räddning ej borde helt och hållet släppas ur sigte», sade Gyllenstjerna allvarligt.

»Och I tror», afbröt honom konungen med en häftig åtbörd, »att hertigen af Finland skall få föreskrifva oss vilkor?»

»Ers maj:t bör likväl betänka att hertigarnes folk redan kommit öfver på södra stranden och kan nu mera inspärta staden från bägge sidor.»

»Hafva då icke vi ännu femtusen goda soldater och tusen borgare?»

»Men äro de alle att fullt lita på? Borgarene tala redan högt om faran för sina bodar och köpskifvor under en stormning. Nyss der nere på torget hörde jag flere röster yrka på dagtingan. Hvem vet om de icke vid första motgång skola öfverantvarda portarne i fiendens våld?»

»Har ingen fara! Vi skola sända några af våra drabanter till södra porten och för öfrigt må de gerna taga staden. — Vi hafva i allt fall slottet kvar. Der finnes mycket proviant.»

»Käre herre, betänk er väl! Efter striden i dag är det stor jäsning i alla fänikor. Man har skrikit hela aftonen i gränderna, att ingen längre vill fäkta med gula bindlar, om Göran skall få vara kvar hos Ers Maj:t.»

»Och så hafva vi tornet kvar och våra trogne drabanter!»

»Nådig herre! . . . Betä . . .!»

»I menar att äfven de skola svika oss, Gyllenstjerna? — Har ingen fara. Vi skola utnämna dem till hertigar öfver hvar sitt vinfat. — Vi hafva godt om krut till att fylla desse med — för fanen! Tillräckligt för den korta resan till evigheten!»

»Käre herre! För Guds skull, lyd ej dylika råd! — Den onde sjelf måtte hafva ingifvit er dem.»

»Bra! För tusan mycket bra! — Tror I ej, Nils Gyllenstjerna», återtog konungen med ett iro-

niskt leende, »att vi genomskåda era planer. I tror er kunna föra oss hvart I vill med er fina, sluga, listiga talekonst. . . . hit och dit, som en vettvilling! — Men vet nu, att vi visa er i sanning nog, ja, öfver nog af tålamod, då vi så länge höra på ert lösa prat. Var därför ert ärende blott att skymfa och reta oss, att förbrylla oss med snärjande gåtor, så må den onde taga mig, om I ej skall få en bråd ände derpå.»

»Ej var det min mening att drifva ers maj:t så vida!»

»Godt! . . . Nog härom! . . . Hvad sade man der borta om härolden?»

»Mitt uppdrag var långt ifrån det lättaste. Man var djupt förtörnad öfver mannens öde och skrek högljuddare än någonsin på Görans utlemnande.»

»Och I bad dem gå och draga all verldens väg?»

»Äfven jag fann det i högsta grad otillbörligt att man fordrade honom till sig på gunst och nåd och utan lejd. Jag förestälde också hertig Johan . . .»

»Hade han hvit plym i hjelmen, du?»

»Ja, jag tror väl!»

»Nå vidare?»

»Jo, jag förestälde som sagdt hertigen det stora misshag ers maj:t skulle röna öfver någonting så orimligt, hvilket icke gerna kunde härleda sig från något annat än öfvermod efter den ringa framgång, som de nyss vunnit. — Hertigen skulle just stiga till

häst och hade satt foten i stigbygeln, då jag yttrade de sista orden. Han vände långsamt på hufvudet, så att han kunde se mig i ansigtet: 'Helsa konungen', sade han, 'att om jag vore i hans kläder, hängde jag upp med egen hand den skurken Görän i den högsta galge jag kunde uppleta! — Farväl!'»

Rikskansleren fortfor ännu en stund att tala om samma ämne, varnande konungen för ett för långt drifvet motstånd. Men denne var obeveklig. Han ville i allt endast se förtjensten hos sin gunstling, prokuratorn. Han hade också all anledning att beundra dennes osvikliga trohet, rika kunskaper, — så oerhörda för den tid, hvori han lefde — ovanliga förmåga och framsynta statsmannablick. Klarare än någon annan kunde han förstå, att denne kraftige, jernhårde man var den ende, som nu mera kunde stödja och bevaka hans vacklande tron mot hertigarnes anspråk.

Väl hade också han hört röster ropa på hämd och förbannelse öfver sin grymme rådgifvare. Klok och kunskapsrik vore nog denne, hade man ropat, och därför hade han ock kommit till magten; men magt bär ansvar, och för hvilket brott skulle icke denne Görän kunna ställas till ansvar? Nej, en evig, oändlig förbannelse öfver denne egennyttige, falske, oredlige, grymme konungatjenare, denne vällustens och de sinliga njutningarnas slaf, som endast användt sin stora magt till folkets skada eller egen slem vinning.

Allt tydligare för hvarje år hade konung Erik tyckt sig förnimma dessa rop. — Hvarifrån kom väl all denna veklagan? Var det ifrån dessa underjordiska mullvadsgångar, der framtidens idéer, hvilka han så i hjertat hatade, myllrade fram, för att undergräfvade det bestående? Jo visst, han hörde icke miste. Han kände ju dem sedan lång tid till baka. Det var ju hans fienders röster, när de för kommande ätteled beskrefvo hans och hans förtrogne väns gerningar och lefverne. —

Medan rikskansleren talade, hade han förnummit ett aflägsset, doft buller, liknande ljudet af en väldig flod, som bryter sig fram genom sina fördämningar. Snart väckte det äfven konungen ur sina tankar och han började visa tecken till oro öfver detta sällsamma dån, som aldrig tycktes vilja upphöra. För hvarje minut växte det i styrka. Den vildaste storm, som ännu pröfvat sin kraft mot det gamla slottstornet, kunde icke frampressa sådana afgrundstjut, så vildt och förfärande lät det.

Plötsligt störtade kungen upp från bänken och sprang bort till fönstret, som han stötte upp så häftigt, att det sprang sönder mot muren. Men det vette mot norr och åt denna sida var allt tyst och stilla. Der ute var det stjernklart så att den motsatta sidan af strömmen skönjdes ganska tydligt. Endast några enstaka vandrare syntes till på bron, mot hvilken ström-

men brusade doft och enformigt. Vaktknektarne ropade nu lösen och fältrop till hvarandra, när de möttes på vallgången, der det gula löfvet från lindarne hopat sig i små högar, som frasade för deras steg. Eljes störde intet ljud tystnaden.

»Hvad betyder detta?» utbrast kungen förvånad och vände sig om inåt rummet, alldeles blek i ansigtet.

Rikskansleren hade emellertid skyndat bort till ett fönster på motsatta sidan af rummet, hvilken vette åt borggården, och öppnat detsamma. Och derifrån hördes nu de vilda ropen så tydligt, som om de ropande varit inne i rummet.

Var då elden lös eller stormade hertigarne södra stadsporten?

Kungen och rikskansleren stirrade på hvarandra, utan att finna ord för sina tankar. Då sprang dörren upp och en af drabanterna störtade in med anden i halsen.

»Knektarne hafva stormat hans nåde prokurators hus ner i gränden», stammade han och höll sig för bröstet, som flämtade tungt efter språnget uppför de många slottstrapporna. Och nu äro de på väg hit upp för att leta efter honom. Om han icke genast utlemnas, hota de, skola de slå in slottsporten och taga ut honom med våld.»

Konungen betraktade ett ögonblick den talande

med dyster uppsyn, samt vände sig derpå långsamt om mot rikskansleren och sporde:

»Hvilka hafva stormat, säger han?»

»Hingstridarne och knektar af gårdsfänikan, ers maj:t», skyndade sig drabanten att infalla; »äfven såg jag åtskilliga af de andra fänikorna.»

»Och Göran?» frågade konungen.

»Honom sökte de förgäfvets, öfver högt och lågt. De slog sönder fönster och dörrar i hela huset, kastade ut hans nådes böcker på gatan, ja, foro fram som rigtiga vilddjur . . .»

»I sanning ett egendomligt sätt att leta», sade konungen med ett ironiskt ögonkast på rikskansleren, hvilken stillatigande böjde sitt hufvud liksom han velat säga att det skedda var något, på hvilket han länge väntat.

»Må hända tänker I, Gyllenstjerna», återtog konungen efter en stunds tystnad, »att vi skola springa ned till de rackarne och tigga och bedja dem för Guds och hans sons skull visa oss en smula mera vördnad? — Icke sant, I rädes för att få se Sveriges konung krypa som en ångerfull syndare inför slikt afskum? . . . Men var icke räddhågad. . . . Vi ärna icke rätta oss efter deras tycken! . . . Vi känna andra botemedel. — Säg till riksprofossen», ropade han åt drabanten, som under tiden väntat vid dörren, »att han genast kommer upp till oss! . . .»

»Ers maj:t», vågade Gyllenstjerna infalla, »inga våldsamma åtgärder!»

»Gör som jag befäller!» röt konungen till och stampade med foten, så att drabanten helt förskräckt tumlade hufvudstupa ut genom dörren.

Nästan i samma ögonblick, som drabanten försvann, öppnades en löndörr i motsatta änden af rummet och Göran Persson stack in sitt hufvud. Till en början skedde det helt försigtigt, i det han kastade spejande blickar omkring sig åt alla sidor, men då han märkte att endast konungen och Gyllenstjerna voro der inne, klef han dristigt på och gick rakt fram till den först nämde. Hans drägt var något i oordning och det syntes på den samma att han haft brådt om att få den på sig, men hans min var lugn och visade åtminstone icke minsta spår af förskräckelse.

»Stig fram, Göran», sade konungen, då han blef honom varse. »Vi hafva nyss sport, att du varit hårdt utsatt af dina fienders arga anslag. Säg oss därför närmare hur det gick till.»

Prokuratorn berättade nu, hurusom han knappast vetat ordet af förr än hela hans kryddgård varit alldeles fullproppad af skrånande folkhopar, som ropat att de ville hans död och som sökte att rifva ned hans hus jems till jorden. Då han varit så förtänksam att han dagen förut sändt bort sin kära hustru Anna till Åland, hade han emellertid endast haft sig

sjelf att tänka på, hvarför han lyckats komma undan genom löngången. Derefter hade han genast skyndat upp till slottet, der han nu fått veta att man slagit ut alla fönster i hans hus samt sköflat det från ofvan till nedan.

»Sådane rackare!» utbrast konungen då han slutade. »Men lugna dig, Göran. Kom hit nu och tag plats här bredvid oss på bänken samt skölj ned förtreten med en bägare spanskt, som vi skola låta hemta åt oss. — Du skall få ett nytt, ännu vackrare hus af oss, när denna bedröfvelses tid väl är öfverstånden.»

Konungen märkte nu att rikskansleren gått bort till fönstret och han vände sig därför häftigt om, i det han tillade:

»Gyllenstjerna! Låt dem hållas! De skola snart få mera vatten på qvarnen!»

Nu inträdde Peder Gadd och anmälde att hans stockeknektar och profosser vore ute i förstugan, redo att mottaga konungens befallning. Han tillsades att gå omkring med dem på stadens alla torg och under trumslag förkunna konungens misshag med det som timat under qvällen. Ingen skulle vidare vid lifsstraff understå sig att antasta eller utskälla hans trogne embetsman, riksens prokurator, Göran Persson, den ädle herren till Julita.

När riksprofossen aflägsnat sig, kallade konungen på sina småsvenner och tillsade dem att inbära ljus

samt hemta upp vin och söta frukter från källaren. Han ville, tillade han då de gått, hafva muntra sinnen omkring sig, inga betänksamma, surmulna, försagda miner.

Larmet utanför hade emellertid aftagit så småningom, och snart kom bud från vakten, att folkhoparne börjat skingra sig åt alla håll samt att Peder Gadd ostörd fått rida ut med sin skara genom slottsporten.

»Hvad var det jag sade?» utbrast konungen med belåten min, då budet framfört sitt ärende, i det han vände sig mot rikskansleren. »Men din räddhåga, Nils, var kanske låtsad? — Du ville kan hända skrämma oss? Ha! ha! ha! Nej, jag är slugare än så! — Hörde du att herr Peder med en trumma var nog för att få dem allesamman på flykten?»

»Gud gifve så vore fallet, nådig herre», svarade rikskansleren, i det han andäktigt lyfte blicken mot höjden. Inom sig hyste han långt ifrån några glada förhoppningar om framgången af riksprofossens värf.

Och han hade rätt. Vördnaden för de kungliga förbudn var icke längre så stor som under gamle kungens tid. När pukslagaren hade upphört att slå och Peder Gadd skulle börja sitt tal, hade ingen kunnat höra ett ljud af hans hesa basröst för det stoj och larm, som uppstämdes rundt omkring dem. Hur mycket han än skrikit och svurit, hade det icke hjälpt.

»Gif oss Göran, den skälmen», hade folket ropat och trängt sig alldeles in på hästarne, »och vi skola lyda dig och följa din konungs bud; hvarom icke skall du ock få lida med honom en dag.»

Så hade profossernas tåg gått igenom hela staden, från stortorget längs Köpmangatan till östra torget och derifrån längs muren till jerntorget samt åter igen till stortorget. Ingen hade velat strida mer under konungens banér, hade det allt jemt ropats, om icke den grymme, äreförgätne missdådaren Göran blefve utlemnad till hertigarne och finge sitt välförtjenta straff. —

XXII.

Under hela natten fortfor bullret och oväsendet på gatorna och när dagen grydde kommo sorlande hopar af knektar och borgare framför slotets vindbro och ropade med hög röst att de ville komma in på borggården, för att få till konungen personligen framföra sina klagomål.

Denne, som för tillfället var i rustkammaren för att syna vapnen, skyndade genast upp på muren och befalde, då han fick höra hvarom fråga var, att vaktten skulle öppna slottsporten. Han ville sjelf läsa upp lagen för desse orostiftare, sade han, och gick derpå med stora steg före de inrusande knektarne in på den inre borggården. Här finga nu desse ordna sig, efter hand som de inkommo, på flere led längs väggarne och uppför de höga stentrapporna.

När detta ändtligen försiggått och hvarje fänika, såsom tillsagdt var, kommit för sig, trädde konungen in i kretsen och började tala till de församlade.

Han var en mästare, när han ville, i vältalighet. Få torde hafva varit hans make i konsten att

med några få ord beherska upproriske knektar eller folkhopar. Ja, endast med sin stämmas tonfall kunde han mången gång väcka känslor till lif, rakt motsatta dem åt hvilka de missnöjde nyss förut gifvit fritt utlopp.

Äfven nu tycktes hans tal göra djupt intryck. Han började med att i lifliga färger framställa den stora nöd, i hvilken han råkat genom sina bröders och sina vänners trolöshet. Han hade nyss låtit upphänga deras bref på ett långt streck utanför rådshuset, sade han, på det att en hvar som ville se med sina ögon kunde derom öfvertyga sig. De redlige och ärlige krigsmän, till hvilka han nu talade, borde också deraf kunna förstå att han haft grundade skäl för sina misstankar och de gerningar för hvilka han så hårdt klandrades. Herrarne sjelfve hade nödgat honom dertill. — Han utlade derefter i korta och träffande ordalag hela striden med hertigarne från dess början samt slutade med att plötsligt fråga, om desse ärlige och trofaste krigsbussar, han nu såg framför sig, ville stå honom bi allt framgent mot riksens fiender.

Denna fråga besvarades genast med höga jubel och lefverop. Man uppräckte sina händer högt i luften och skrek den ena öfver den andra att man ville strida och dö för sin älskade konung, den gode, nådige herr Erik. Men jubelropen hade icke väl förklingat, förr än ett doft muller började höras ur de bakre leden. Snart kunde man till och med urskilja enstaka

röster derifrån, som ropade Göran Persson vid namn och utpekade honom som en stor brottsling.

»Hvad viljen I då Göran?» sporde konungen och gick fram till den fänika, i hvars eftersta led de värsta skrikhalsarne tycktes befinna sig.

»Ned med Göran! . . . Hugg den skälmen i stycken!» skreks nu från alla håll; och man trängde sig in på konungen, så att han knappt hade utrymme att fritt röra sig.

»Tyst då, mine käre vänner», återtog han. »Hören då på hvad jag säger eder. Allt hvad I anklagen Göran för har han utfört på min befallning. Det är därför jag, konungen, som ensam bär ansvaret därför.»

»Ned med Göran! Ned med den skälmen! — Göran är en riksförrädare! Vi vilja icke längre blifva utskälde för att vara hans hofmän.»

»Tyst, säger jag er, för fanen!» ropade konungen så högt han förmådde. »Det är jag, hören I, jag ensam som bär ansvaret för Görans gerningar. Må nu ingen längre vid lifsstraff hota eller lasta honom —.»

Men för en konung, som alla veta saknar kraft och manlig beslutsamhet att sätta sina hotelser i verket, hafva dessa icke blott ingen verkan alls, utan kunna till och med, såsom här ock var fallet, ännu mera öka upproriske undersåtars djerfhet och tilltaggenhet. Fåfångt sökte också kung Erik med starka

ord afvända den storm som var i antågande. Sorlet och ropen öfverröstade honom. De gråskäggige, lurfvige knektarne trängde sig alldeles in på lifvet på honom, ryckte honom i kläderna och öfverbjödo hvarandra i att skrika i hans öron, att Göran var en rikets förrädare, som icke längre borde få råda honom, emedan han med sin djefvulska svartkonst skulle bringa grufliga olyckor öfver både land och rike.

Konungen fann snart att han ingenting mera förmodde mot desse ursinnige. Med grämelse i sinnet samt alldeles utmattad och förbi af ansträngning banade han sig slutligen väg ur hopen.

Utän att se sig om och med den svarta sammetsbaretten djupt nedtryckt i pannan sprang han upp för slottstrappan. Drottningen, som full af oro skyndat honom till mötes från frustugan, fick ej ett ord till svar på sina förskräckta frågor. Derpå skyndade han genaste vägen till sitt sofrum, der han stängde dörren efter sig med dubbla reglar. —

Från ett fönster i öfversta våningen hade Göran Persson åsett hela detta uppträde. I början hade han varit vid ganska skämtsamt lynne och skrattat smått åt alla dessa tokiga menniskor, som äflades om att göra honom till en så betydande person i fråga om allmänt väl. Men då han fann att konungen lät magtens tyglar falla sig ur händerna, för att till slut gifva

allt förloradt och springa sin väg, kom en häftig oro öfver honom. Något sådant hade han aldrig kunnat drömma om. Och hvad skulle nu följa? — Om han helt modigt ginge dit ner, skulle verkligen de uslingarne våga bära hand på honom? — Kanske ville de blott föra honom inför sina höfvitsmän och låta desse döma? — Då skulle han nog veta försvara sig. Ännu hade han flere borgare på sin sida och bland de röde hingstridarne voro flere hans vänner; andra kunde köpas för guld och rika löften.

Men det var ju helt enkelt orimligt att kungen kunde så öfvergifva honom. Han måste hafva miss-tagit sig. Kanske hade denne endast sprungit bort för att kalla på de fänikor, som stodo kvar på yttre borggården, för att med deras hjälp qväsa de upproriske? — Senast förlidne natt hade ju kung Erik svurit vid sitt hufvud att det icke fanns någon enda människa inom Sveriges rike, som han satte så högt som Göran och på hvilken han så tryggt litade under denna hårda tid.

Nu kastade han åter en blick ned åt borggården. Han såg hur nya flockar af knektar, anförde af sina höfvitsmän, allt jemt stormade in genom porthalfvet. Hela borggården var inom några minuter liksom ett böljande haf af människohufvuden. De började sprida sig i korridorer och trappor. Han hörde hur de sprungo omkring der nere, skrikande och smällande

i dörrarne. Nu kommo några ut ur slottskällaren, der de tycktes hafva vändt upp och ned på allt, som icke varit väggfast. Det var tydligen honom de letade efter; han hörde ju sitt namn på allas läppar.

»Spetsa den skälmen Göran!» skreko några. »Nej, tag honom för all del med lifvet!» hördes från en annan sida.

Det lät alldeles som om någon skulle hafva tagit på dörrklinkan, och han vågade knappt andas, för att icke förråda sin dervaro. Han vände sig häftigt inåt rummet. Men ljudet upprepades icke; det hade nog endast varit hans egen inbillning som skrämt honom.

Nu föll hans blick på de tre hakebössorna, hvilka lågo i sina ställningar med mynningarna rigtade mot dörren. De voro alla laddade med skrot; den brinnande luntan hade han ju hela tiden hållit i sin hand, utan att tänka derpå.

Han rätade ut sig till hela sin längd och hans anletsdrag återfingo sitt beslutsamma uttryck. Åtminstone, tänkte han, skulle han sälja sitt lif så dyrt som möjligt och han böjde sig ned för att inrigta bössorna litet bättre. — Men i det samma föll det honom in att hakeskytten kunde hafva anat hvarom fråga var och icke laddat dem ärligt, och han ångrade djupt att han icke sjelf bättre sett efter det, ty nu var det för sent. Desse råde lymlar, hvilka surrade der nere

likt en arg bisvärm, skulle kanske skratta honom midt i ansigtet, när han fyrade af skotten, för att i nästa ögonblick falla öfver honom likt vilda djur och slita honom i stycken. Men det var alldeles för sent att ladda om. Han kände en rysning genom kroppen och ångesten kom honom att skälfva i alla leder; han ville nu lefva, lefva ännu i många år. —

Denna tanke kom honom att släppa den brinnande luntan i golfvat och störta ut genom dörren. Utanför i förstugan var det ännu tyst, men larmet hade kommit närmare. Det var icke längre tio eller tjuguroster som skreko efter honom. Nej, ett vildt, förfärande tjut ur hundratals strupar skallade ifrån de nedre korridorerna och väckte eko från hvalfven. Hans förså snabba handlingskraft var liksom förlamad. Han ville fly, fly likt ett af skogens vilda djur, då hundarne sätta efter det öfver stock och sten. Men hvarthän skulle han taga sin tillflykt? Hans förföljare voro ju redan i öfversta trappan och i nästa ögonblick skulle deras skäggiga anleten hånle emot honom, när de stucko upp ur trappöppningen. Han kände hur en kall, iskall skräck lade sig i hans lemmar och kom hans hjerta att stanna. Den förfärligaste tortyr var ett intet mot de qual han erfor i dessa ögonblick, hvilka bort kunna försona åtminstone något af dem, som han i så rikt mått tillfogat andra.

Samlande all sin återstående kraft lyckades han

till slut trefva sig upp för trappan som ledde till vinden. Det var i sista ögonblicket, ty de främste förföljarnes hufvuden började redan skymta fram ur halfmörkret nedanför. — Men på vinden var han ju i en fälla? Då erinrade han sig plötsligt — han hade själf så ofta spanat der med profosserna efter rymde drabanter — att vid den motsatta ändan af den samma fanns en mindre öppning, och han trefvade sig fram så hastigt han förmådde för att hinna dit innan någon skulle få se honom.

Då han kom fram till andra änden af det mörka vindsloftet, fann han visserligen öppningen, men muren på andra sidan var lodrät — fyra eller fem famnar i höjd — och der nedanför gick trappan förbi, som ledde upp till frustugan. Det fanns dock intet val och utan att länge tänka derpå eller ens se fram för sig, hoppade han ut genom öppningen samt föll med buller och brak raklång ner i trappan.

Då han sökte resa sig upp, såg han att hans kläder voro sönderrifna och alldeles inhöljda i kalkdam. Näsan hade sprungit i blod. Hvar han tog med handen, lemnade den stora blodfläckar efter sig på stenen. Det var spår, på hvilka ingen gerna kunde misstaga sig; i många år hade de ju kännetecknat hans vilda framfart.

Då såg han en ung flicka komma uppspringande från trappan, tydligen i afsigt att utröna hvad orsa-

ken kunde vara till bullret. Han kände genast igen henne. Det var ju Perlstickarens Elin? — Skulle hon skrika och ropa på hjälp, då hon fick se honom? — Han sträckte fram händerna emot henne och bad att hon icke skulle förråda honom. Han behöfde icke säga mycket, ty hans vilda, förskräckta blickar och nedblodade, sönderrifna kläder talade ett språk, som icke gerna kunde missförstås.

»Kom med!» sade Elin beslutsamt och tog honom under ena armen för att stödja honom. Det gjorde henne riktigt ondt i hjertat att se den store karlen så ynkelig att han knappast kunde stå på sina ben.

Hon förde honom in i Dortis kammare, men stängde icke dörren i lås, för att icke väcka miss-tankar.

»Gå in der i skrubben, herr Göran», sade hon kort och bestämdt och sköt honom framför sig; »der kan I vara lugn.»

Det var i samma gömställe, hon dolde Sven Torsson den qvällen, då denne kastat Rasmus Skrifvare i slottsgrafven.

»Är jag verkligen säker här?» frågade prokuratorn och trefvade före sig med händerna, för att icke falla kull i mörkret der inne.

»Det bör I veta bäst sjelf, herr Göran», svarade hon, »ty det var der, om I mins, som min trolofvade

låg gömd, då I spanade efter honom för att föra honom till tornet.»

Prokuratorn pustade och suckade några gånger utan att svara. Var hon väl, tänkte han, ett redskap i handen på det hämnande ödet, eller kunde det verkligen finnas i världen en människa, som gjorde det goda endast för det godas egen skull? — Nej, och tusen gånger nej! Hon var nog lika falsk och hämdgirig som alla de andra. Ja visst! Nu hörde han ju tydligt hur det vilda skrålet och trampet kom närmare. Hon hade endast velat gäckas med honom, velat leka som katten med råttan. . . . Fördömmelse och sjufaldt ve öfver den dåraktiga tanke, som kunnat förleda honom att tro på dessa deltagande qvinnoögon. Men han skulle åtminstone veta att taga henne med sig på sin olycksfärd. Och med denna tanke rusade han ut ur skrubben igen och in i kammaren, samt fattade Elin med båda sina näfvar våldsamt om strupen.

Vid de ångestrop hon utstötte instörtade emellertid ett par knektar och sleto henne ur hans rasande grepp.

»Skynda er!» skreko desse ut åt trappan, i det de höllo prokuratorn mellan sig. »Här inne är den rara fogeln!»

Och inom ett par minuter vardt nu kammaren alldeles uppfylld af larmande och svärjande knektar, hvilka, vägledde af blodspåren, skyndat efter flykttingen öfver vinden.

Det var förundransvärdt att se hur hastigt denne återvann all sin forna själsstyrka, då han insåg att någon undflykt icke längre var möjlig. Han klev obedd fram på golfvet och förhöll knektarne i kraftiga ordalag deras djerfva tilltag att uppresas sig så som de gjort i konungens borg. Det dröjde också en stund, innan desse kommo sig för med att gripa tag i honom. De voro så vane att behandlas af honom likt hundar med käppslag och sparkar, att de blefvo alldeles försagde och drogo sig till baka, då han röt åt dem. Denna gång skulle det dock endast ske för att de så mycket bättre skulle kunna samlas. Med ett och samma språng ville de kasta sig öfver honom, liksom man kastar sig öfver en eld, som man vill qväfva med sin kropp.

Då kom en långbent, skäggig stockeknekt inklifvande öfver tröskeln och raglade likt en drucken fram till honom.

»Du har druckit öl, min vän», sade prokuratorn allvarligt och sökte skjuta honom ifrån sig. »Gå dina färde och hvila dig!»

Stockeknekten svarade blott med ett rätt skratt och slog i det samma till honom för bröstet med sin stora bruna näfve, att han föll baklänges och stötte hufvudet mot muren.

»Hvad viljen I mig, gemena slödder?» skrek pro-

kuratorn utom sig af raseri, i det han reste sig upp igen. »Bort med er! . . . hundar! . . . rackare!»

Men de mensklige känslor, som hittills hållit de uppretade knektarne till baka, gån nu vika, då de funno honom återtaga sin verkliga gestalt, och de svarade nu med ett så hiskligt vrålände och oväsen, att hans ord icke mera kunde höras.

»Kasta ut honom genom fönstret och gör slut på saken!» skreko några vid dörren.

»Nej, häng upp honom i hans falska tunga», ropade en annan och lyfte armen för att gifva honom ett nytt slag.

»Sakta, sakta, go'vänner», hördes nu Max Klo förmana, i det han röjde sig väg genom trängseln. »Sakta bara, säger jag er; man måste hafva någon eftertanke. — Tillgif, ers nåde», fortfor han i gycklande ton, i det han vände sig mot Göran Persson och bugade sig, »att edra hofmän icke äro så fina till skick och later, som I till äfventyrs skulle önska . . .»

»Nog med prat! . . . Stick ner honom eller kasta ut honom!» skreko rösterna om igen från dörren.

»Ge honom ett hugg och låt det vara slut!»

»I finner, ers nåde», återtog Max Klo, »att det är många bud.»

»Hören mig, knektar!» återtog denne, skickligt begagnande sig af den tystnad, som uppstått vid Max Klos inträde. »Varen barmhertige . . .»

Men innan han hunnit säga mera, grep den långbente stockeknekten tag i hans röda hagskägg och drog honom våldsamt efter sig mot dörren.

»Kom, käre herre! Kom bara!» ropade han, »vi skola endast leka några af edra egna lekar!»

Och i dörren möttes de snart af kraftiga näfvar, som länge och otåligt väntat dem. De sträckte sig nu fram från alla sidor och det vardt en trängsel och ett skuffande, hvars make man sällan sett. Än buren, än släpad eller sparkad, fördes sålunda den fallne gunstlingen i spetsen för den brusande människoströmmen. Än gick tåget uppför trappor, än utför trappor eller utefter långa, kalla stengolf och öfver gårdar fulla med våt sand och hvassa stenar, tills det äntligen nådde slottsporten.

Elin, som skyndat upp på muren, såg härifrån hur folkhoppen likt en väldig vattenstråle pressades ut ur det trånga porthvalfvet.

I den andra ändan af slottsbron stod kung Erik, helt allena, stirrande dystert framför sig på den larmande hop, som närmade sig. Först när denna var alldeles inpå honom, blef han varse prokuratorn, hvilken lyckades med en förtviflad ansträngning att resa sig upp på fötterna samt sträcka upp armarne mot honom. Elin ryste, då hon fick se dennes blodiga kropp, kring hvilken endast några trasor af kläderna nu mera hängde qvar. Det var på samma

gång något så storartadt och gripande i detta afsked mellan fursten och hans nyss så mäktige gunstling, att till och med de råa knektarne för ett ögonblick upphörde med sitt skrål. Men synen varade blott ett ögonblick; i det nästa var han bortspolad af den rasande människofloden och kastad långt ut på slottsplatsen.

Här stannade nu knektarne för att rådslå om hvad de vidare skulle företaga sig med honom, medan några af dem hemtade en eländig hästkrake från rackargården. När desse återkommo, vräkte man upp honom på den samme, hvarefter han fastsnördes vid benen, så att han kom att sitta baklänges.

»Förr hade jag trott», sade han då och vände hufvudet mot slottet, »att himlen skulle falla ned än att kung Erik skulle öfvergifva mig.»

Detta var det sista ord man hörde af honom, ty nu kom en knekt framspringande med en kaffe, som lades i munnen på honom. Samme trumslagare och skalmejblåsare, som qvällen förut åtföljt Peder Gadd, då han förbjudit en hvar vid lifsstraff till görande att lasta eller hota prokuratorn, fingo derpå ordna sig på ett led för att öppna tåget. Genom alla stadens gator drog detta sedan å stad, alltjemt följdt af invånarnes hån och förbannelser. Först sent på qvällen, då skymningen redan gjort det mörkt inne i gränderna, fördes den hatade Görän ut igenom Helgeandsporten för att öfverlemnas till hertigarne.

Då, skall man tro, blef det också stort jubel på denna sida om strömmen.

»Nu ha vi ändtligen den fogelen i bur», sade den unge hertig Carl, då han fick se knektarne komma dragandes med honom. »Den ha vi länge sökt. . . .»

Det var en af dessa sällsamma ödets nycker, som man dock så ofta återfinner i människans historia, att prokuratorn skulle före sin död få undergå samma nesliga straff, som han två år tidigare, då han stod på höjden af sin magt, utan minsta sken af rättvisa, låtit vederfaras den unge Nils Sture.

XXIII.

Ronungen hade strykande matlust. Pager och småsvenner sprungo upp för trapporna i en oafbruten ström med de läckraste anrättningar, som Lasse Köksmästare i dessa bistra tider någonsin kunde åstadkomma.

Der kom en springande med ett stort silfverfat, rågadt med nykokt gädda med rofvor, en annan följde efter i lugnare mak med en skål pomeranssoppa, en tredje sprang nästan andan ur halsen på sig för att komma allra först med sin rykande hönspastej, derpå kom en med gåsstek med gurkor, fårkött med russin, körsbärstårta och bakverk.

Drottningen och de öfriga bordsgästerna visste icke hvaröfver de mest skulle förvåna sig, konungens stora matlust eller hans orubbliga lugn, så vidt skildt från hans vanliga, jägtande oro. De skakande sinnesrörelser, för hvilka han föregående dag varit utsatt, då hans trogne rådgifvare bortslitits och på det grymmaste misshandlats inför hans egna ögon, tycktes nämligen icke haft den minsta störande inverkan på hans själslugn.

Under hela förmiddagen hade han varit upptagen med att ordna vapnen i rustkammaren. Icke en enda gång hade han talat om att göra något utfall, hvarom han eljes orerade, allt i från det han steg upp om morgonen till sent på qvällen. Vid bordet hade han tegat nästan hela tiden, undantagandes någon kortare stund, då han språkat med doktor Benediktus i astrologiska ämnen. Men då hade han skrattat och skämtat samt bland annat ropat tvärs öfver bordet till drottningen, att Benediktus upptäckt en ny stor stjerna, hvilken förlidne afton fallit ned ur skorpionens tecken; hvilket yttrande ingifvit flere af bordsgästerna den föreställningen, att han icke så mycket saknade sin trogne Göran som man haft anledning förmoda.

Den, som kände konung Erik något närmare och gaf noggrannare akt på hans miner och åtbörder, kunde emellertid icke undgå att fästa sig vid den egendomliga darrningen i hans händer, då han skulle fatta något föremål på bordet, eller vid den onaturliga häftighet, med hvilken han tilltalade betjeningen, då någon af den samma visade sig på något sätt långsam eller försumlig. För den uppmärksamme iakttagaren låg det därför något sjukligt i detta orubbliga lugn. Den glädtighet, hvarmed han deltog i det allvarliga, astrologiska samtalet, blef då af lika misstänkt art som hans omättligen matlust. Men drottningen liksom

flertalet af bordsgästerna märkte det, såsom nämndt är, icke eller gladde sig deråt, tydande dessa tecken såsom bevis på att själsro och mannakraft skulle återvända sedan hans elake rådgifvare ändtligen var borta.

Man hade likväl för länge sedan tröttnat på denna måltid, som aldrig tycktes vilja taga någon ände, och längtade med otålighet efter det ögonblick, då konungen skulle vinka till sig hofmarskalken med handfatet och torkklädet, så att man finge stiga upp från bordet.

Emellertid hade lilla fröken Virginia, som hade sin plats längst ner vid bordsändan hos sin hofmästarinna, fru de Herbouille, trotsat de stränga hofreglerna, och utan att någon märkt det, smugit sig bort till ett af fönstren, som vette åt strömmen. Och hon hade icke haft orsak ett ångra sitt djerfva företag. Der utanför uppfördes nämligen ett skådespel, hvars make hon aldrig förr skådat.

»Ack så högt han hoppar!» skrek hon till och klappade med sina små händer i öfvermått af förtjusning.

Det var så innerligt roligt, att hon glömde både sin faders stränga ögon och alla de andra som voro der inne i salen.

»Åh, nej se! . . . Nu lyfta de upp honom högre och högre! — Nu är han alldeles rysligt högt! Ända till himlen föra de honom!»

Drottningen blef varse henne i det samma och vinkade åt en af småsvennerna att komma till sig.

»Se efter, Håkan!» sade hon åt honom i hviskande ton, på det att konungen icke skulle märka barnets olydnad, »hvad det är som fröken ser på der ute som är så märkvärdigt och för henne genast åter till bordet.»

Men den sällsamma syn, som mötte svennens öga när han såg ut genom fönstret, kom honom för ett ögonblick att glömma den befallning han fått. Nedanför sluttningen af Brunkeberg, men tillräckligt högt, för att den tydligt skulle kunna ses från slottsfönstren, var upprest en hög galge, kring hvilken för tillfället en stor människomassa var samlad. Ett stycke upp i galgen upphissades nu en svart skepnad, mot hvilken alla vände sina ansigten. När den kommit så högt upp man kunde få den, började folket nedanför den vildaste ringdans. Det hoppade åter och fram likt galningar, medan äfven besättningen på slottsmuren deltog i deras hänförelse genom att aflossa salvor ur sina hakebössor och uppstamma höga glädjerop. Och nu hördes också långt borta i fjärran från hertigarnes läger hur ekot svarade. Det lät som ett doft rytande djupt under jorden. Svennen kunde icke längre taga miste. Det kunde endast vara Görans namn som lät så, när det uttalades af sinom tusende vreda röster.

Ropen och muskötsalvorna hade emellertid hörts inne i salen och flere bland bordsgästerna vände sina anleten med frågande blickar mot fönstret. Svennen skyndade därför att stänga det och föra fröken Virginia åter till sin plats. Då han derpå ville smyga sig bakom konungens stol, för att i hemlighet meddela drottningen hvad han sett, vände sig konungen långsamt om och frågade så att alla hörde det:

»Var galgen mycket hög, Håkan?»

Det blef alldeles tyst i salen vid dessa ord och man såg på hvarandra med förvånade blickar. Men konungen yttrade ingenting vidare, utan började åter äta ännu ifrigare än förut. Plötsligt sprang han upp från stolen och kastade den stekta bröds kifvan, på hvilken han, såsom bruket denna tid var, serverades af det stekta fårköttet, med allt hvad derpå fanns, midt i ansigtet på förskäraren, i det han röt till åt honom:

»Hin må taga sådana köttslarfvor som du ger mig!»

Medan de öfrige skyndade sig att stiga upp från bordet och gingo bort till fönstret, började han derpå att vandra åter och fram i motsatta ändan af salen, i det han mumlade några obegripliga ord mellan tänderna och oafbrutet torkade sig med handklädet, som hofmarskalken räckt fram åt honom.

Han kunde hafva gått så några hvarf, då en page kom in och mälde att i förmaket utanför stodo flere

herrar af adeln, samt höfvitsmän och borgare, hvilka önskade tala vid konungen i ett angeläget ärende.

»Nå! — Hvarför öppnar du icke dörren, du lille rackare?» utbrast konungen häftigt och stampade med foten. »Hä? — Hvarför öppnar du inte? Bara gapar! Är dörren icke nog bred?»

Och med en ursinnig svordom slängde han torkklädet efter pagan, som fick så brådt om att aflägsna sig, att det var mycket nära att han sprungit omkull en af taffeltäckarne, som i det samma kom in för att duka af bordet.

I nästa ögonblick inträdde de anmälde herrarne i salen. De voro utsände från stadens frälsemän och borgare samt det gemena krigsfolket, hvilka alle församlat sig i storkyrkan, för att bönfalla hos konungen det han måtte underkasta sig och sluta fred med hertigarne.

Deras talan fördes af rikskansleren. Jemte honom märktes bland de utsände flere af de förnämligare frälsemännen, såsom Anders Sigfridsson, Göran Finke och Bengt Gylta. Äfven gamle grefve Per Brahe hade slutit sig till dem, ehuru han var illa sjuk af svår benvärk, så att han endast med största möda kunnat gå upp för de många slottstrapporna.

Rikskansleren började sitt tal, lika klokt som för konungen smickrande. Han ordade mycket om dennes stora tapperhet och oförskräckthet samt djupsinniga

statskonst. Derefter prisade han, allt jemt i samma ton, de egenskaper han icke egde, såsom mildhet och menniskokärlek, öfverseende och fördragsamhet, samt slutade med att bedja honom i de församlades namn, att han, som hade rätten på sin sida och säkert äfven magten, om han ville nyttja den, skulle af ömhet och omtanke för sina stackars lidande undersåtar inleda nya underhandlingar med hertigarne, på det att det ändtligen måtte komma till stånd en en förlikning, så efterlängtd af alla, höga som låga.

Konungen hörde lugnt på hvad han sade och visade då och då sitt bifall åt någon af de många fina vändningarna i talet. Men då rikskansleren till slut gick saken närmare på lifvet och föreslog nya underhandlingar, krusades hans läppar till ett föraktfullt leende och han inföll häftigt med en afböjande åtbörd:

»I viljen förråda oss, kunna vi höra? — Men vi äro slugare än så! Den förste som går ut genom norra porten skall blifva »dödens man!... Hör hit, drabant!» tillade han, vänd åt dörrvaktaren. »Säg till att vakten fördubblas vid norra porten!»

»Ers maj:t! — Allernädigste konung!» återtog Gyllenstjerna. »Värdigas höra oss med mildhet, öfverseende och fördragsamhet. Allt vidare försvar är ju gagnlost. — Det återstår oss blott att söka skaffa oss en så hederlig dagtingan som möjligt.»

»Vi kunna betinga oss ganska fördelaktiga vilkor», inföll nu Anders Sigfridsson och sköt upp sina stora ögonbryn.

»I ären alle rädde! . . . pultroner alle samman!» svarade konungen skrattande. »Nej, det var sant, icke Gyllenstjerna. Han sade ju nyss, att om vi hade vilje som magt, skulle vi kunna krossa våra fiender. Du faller vackert ur rolen, gamle ränksmidare. Men så mycket I veten, ädle herrar och I af borgerskapet och gemena krigsfolket, löpen I än ifrån mig som harar, stannar jag qvar; ja, ensam om så tarvas, för att försvara den krona, som Gud sjelf satt på mitt hufvud.»

»Hertigarne bjuda dock Åbo och hela Borgå län», återtog rikskansleren undfallande, »samt så mycket af gods och klenoder, som I ärft efter salig kung Gösta . . .»

»Hur många gånger skola vi manne säga dem», afbröt honom konungen med hånande ton, i det han vände sig till drottningen, som blek och med ängslig uppsyn åhört underhandlingen, »att vi ingalunda ärna gifva oss till Johans undersäte. Pest och förbannelse säger jag! Förstån I då ej en enda att det skulle vara den allra högsta orätt?»

»Det blir dock föliden, nådig herre, att I blir hans undersäte», inföll grefve Brahe, som släpat sig fram på de andres axlar, så att han kommit midt för ko-

nungen, i det han darrade på hufvudet för hvarje ord.
 »Ja, kanske än värre, än värre!»

»Nej, detta går då i sanning för långt», svarade konungen. »Tron I, gref Per, att vårt tålmod aldrig tar en ände? Hvem ger er väl rättighet att framträda med sådant vanvördigt tal inför er herre och konung? Gjorde jag rätt, kastade jag er genast i tornet.»

Han höll upp ett ögonblick och vände sig derpå mot rikskansleren, höjande sig fram på tåspetsarne så att hans ansigte nästan kom att vidröra dennes.

»Hör I nu hvad jag säger?» skrek han med hela styrkan af sin mäktiga stämman. »Förkunna det då! — förkunna högt mina ord för alle, höfvitsmän som knektar, att jag, Erik, konung med Guds nåde, härmed förklarar en och hvar för en falsk och trolös förrädare, som mera låter komma af sin mun ordet dagtingan. — Och må djefvulen taga dig, förrädare!» skrek han till och spottade rikskansleren i ansigtet, hvarpå han skyndade ut ur salen, smällande dörren i lås efter sig.

»Det går med stora steg till hans förderf, vår bön förutan», hviskade rikskansleren åt sin granne, då man, uppbragt af denna skymf, skockade sig omkring honom, i det han torkade sig i ansigtet med tröjärmen. — »Det synes i sanning vara på tiden att man vexlar färger.»

Medan detta timade i konungens matsal, hade de som församlat sig i storkyrkan öfverlagt sins emellan

om hvad som vore att göra, i händelse konungen vägrade att taga någon hänsyn till de utsändes hemställan.

Doktor Benediktus sökte i det längsta att ingifva dem godt hopp, att konungen skulle gifva vika. Guds misshag kunde icke för beständigt falla öfver Hans arma, försmäktande folk, sade han. Sedan Göran nu vore borta och fått sitt rättvisa straff för all sin ond-ska, skulle helt säkert också hertigarne vara mera fallne för förlikning; fred och endragt skulle dermed komma på den långa, bittra fejden. De borde erinra sig att Herren Gud lika väl kunde begagna sig af tordönet som af solskenet och det milda regnet, för att främja sina höga syften.

Han hade just slutat sitt långa tal, då de utsände återkommo. Desse hade icke väl kommit inom kyrkdörren och meddelat de närmast stående utgången af sin sändning och konungens skymfliga beteende mot rikskansleren, förr än det förfärligaste larm uppstod.

»Här förmanas vi att vara tröstefulle och tålige», skrek en röst uppifrån altaret, »och så heter det der uppe att vi endast äro pultroner och förrädare.»

»Nej, redlige män», ropade en annan — en tjock, rödbrusig borgare — »nu kan det vara slut med leken. Ej ett skott mera.»

Efter åtskilliga fåfänga försök lyckades slutligen rikskansleren få det så tyst att man kunde höra hvad han hade att förkunna. Detta utgjordes kort och

godt af en uppmaning till dem att uppsäga konungen all tro och huldhet samt öppna portarne för herfigarne. Han, den sluge och försigtige diplomaten, hade trots det skenbara lugn, han lyckades bibehålla till det yttre, alldeles förlorat sin vanliga sjelfbeherskning, tack vare det sätt, hvarpå konungen nyss handlat mot honom.

Men det är icke lika lätt att gripa till handling som att väsnas på torg och i ölstugor. Att genast öppna stadsportarne för fienden hade ju varit det samma som att utsätta sig för en förbittrad strid med alla de fänikor, som ännu voro konungen trogne. Det skulle kanske blifva ett blodbad, hvars make ingen någonsin hört talas om.

När det ändtligen blifvit tyst efter det sorl, som följt på rikskanslerens uppmaning, tog gamle Peder Bååth till ordet.

»Jag har aldrig, hm!... varit någon synnerlig vän till Göran, som I väl veten.» — Skratt och rop att han skulle stäfja sin tunga och vara tyst. — »Men jag kan dock icke annat än på det högsta beklaga — beklaga, säger jag, att han nu är borta.» — Höga rop och svordomar att han skulle sluta med slika dumheter. — »Jaha! — Ser I, ingen har haft så stor magt öfver konungens sinne som Göran! Det är då visserligen sant!... Hm!... ja, det var detta jag egentligen ville säga!» — Högljudd munterhet.

— »Jaha! Jag hör nog hur I skratten, men jag säger ändå som så, att det var den skälmen Görän, som väckte hela fiendskapen mellan kungen och hans bröder och det var därför icke annat än i sin ordning att han miste sin hals. . . . Annars hade han . . .»

»Och jag säger, kort och godt», föll Anders Sigfridsson honom nu i talet, »att då herrarne träta, får tjenaren sätta hufvudet till. Jag tänker inte blott på Görän, utan på oss alla här. Derför må vi gripa till verket, som herr Nils nyss föreslog!»

»Lefve herr Nils! Lefve rikskansleren!» ropade genast ett tiotal röster från dörren.

Men flertalet stod ännu tyst och tvekade, om hvilket beslut det skulle fatta. Då föreslog rikskansleren att doktor Benediktus, som var en gammal och förfaren man, och konungens vän, skulle säga sina tankar, på det en hvar måtte få klart för sig, om det var synd att uppsäga sin tro och lofven i detta fall.

Den gamle doktorn teg en stund och syntes öfverlägga om svaret, men derpå förklarade han, att enligt hans samvete och efter hvad erkebiskopen nyss sagt honom, ingens samvete borde förbjuda att man handlade med hertigarne till konungens och landets frälsning.

Detta uttalande, hur dunkelt och sväfvande det i sjelfva verket än var, afgjorde hela utgången af rådspägningen. Snart skrek man öfver hvarandra att

man ville gå, dit rikskansleren kallade. Nu slötos dörrarne igen och vakt ställdes utanför, på det att ingen oinvigd måtte slippa in. Derpå fingo alla aflägga en helig ed att icke yppa något af det man komme att fatta, eller öfver hufvud taget det minsta ord af hvad der inne skulle förhandlas.

När denna ed var tagen, kom man först öfverens om att rikskansleren och Bengt Gylda jemte några andre adelsmän skulle till qvällen söka smyga sig ut ur staden och genast öppna underhandlingar med hertigarne samt inviga dem i den plan man skulle uppgöra till stadens snara öfverrumpling, hvarefter man ordade vidt och bredt om denna plan utan att likväl komma till något resultat. —

Samma qväll ärnade konungen företaga sitt länge tilltänkta stora utfall åt norra sidan, der han under de sista dagarne trott sig märka den reslige mannen i den hvita hjälmprydningen. Till den ändan lät han redan strax på eftermiddagen uppkalla alla dalknektarne på inre borggården — hvilka varit de hätskaste mot prokuratorn — och talade till dem i vackra, manliga ordalag om deras förfäders trohet mot hans fader samt lofvade dem fullständig tillgift och glömska af allt det onda de tillfogat honom genom att utlemna hans trogne Göran, om de ville bistå honom såsom tappre och ärlige krigsmän i det utfall, han tänkte anordna i skymningen. Detta tal tog deras hjer-

tan riktigt med storm och de ropade öfver hvarandra att de gerna ville gifva sitt lif för den käre kung Erik.

Men när den utsatta tiden kom, då portarne skulle öppnas och fänikorna rycka ut, ändrade sig konungen helt plötsligt, fast än krut och lod redan voro utdelade och luntorna tända, samt beslöt att utfallet skulle uppskjutas till följande dag. Ingen kunde förstå orsaken till detta hastiga omslag, hvilket bland de sammansvurne naturligtvis väckte icke liten oro och ängslan. Många trodde att deras plan var förrådd och att talet om utfallet endast varit en förvändning för att kunna insöfva dem i säkerhet tills mörkret föll på, då han lättare kunde utkräfvä hämden.

Den natt som nu följde vardt därför sömlös för mer än en af stadens invånare. I hvarje stund tyckte man sig nämligen förnimma steg af knektar, som kommo för att släpa de utsedda offren till tornet, eller höra stormklockan ljuda från kyrktornet eller profossernas trummor ute på gatan.

Ändtligen sent omsider började det ljusna i öster öfver skogstopparne på Vadmalsön. Snart ringde det till otta i det gamla Gråmunketornet. Nu tog en och annan borgare mod till sig och stack ut sitt lurfviga hufvud genom gallerluckan på porten.

Simon Räfjägare var en af de siste, som gjorde detta vid lilla prestgränden, och han såg då att det var helt ljus, fastän ingen menniska syntes till. Det var

tyst både när och fjerran. Den friska morgonluften fläktade från sjön i en lätt bris, som kom mäster Jakobs gamla skylt, som ännu hängde kvar i hörnet, att svänga åter och fram på sina sneda gångjern.

Var då sammansvärjningen misslyckad efter som hela staden låg försänkt i sömn, utan att gifva ifrån sig minsta ljud af oro, fastän tiden var så långt framskriden?

XXIV.

»**N**å, känn på! . . . Och dra' . . . Åh hoj . . . Så der ja! . . . Lätt som en fjäder, hva sa?»

Dessa och dylika utrop störtade ned öfver Mårten Styfvert, der han stod i porthvalfvet vid Söderport och gjorde fruktlösa försök att lyfta den stora, jernbeslagna ekbom, med hvilken porten stängdes på inner-sidan, men hvilken nu, då denna stod öppen, låg med sin nedre ände på marken, medan den andre hängde fast i kettingen, som gick upp till tornet.

Max Klo, som förde befälet öfver vakten der, hade i synnerhet mycket roligt åt Mårtens missöde och skrek flere gånger att denne hade några rigtiga mjölkfingrar.

»Kom då ned och försök sjelf!» svarade slutligen denne, röd och svettig i ansigtet efter ansträngningen. »Det är nog full mansbördä för dig också, kamrat!»

Max Klo strök sig om skägget ett par gånger och grinade derefter på sned upp mot himlen, hvarpå han svarade, att om Mårten blott ville töfva en liten

stund till, skulle han visst komma ned och lyfta både bommen och honom med samt sätta honom som en liten sprint i hålet, om det riktigt knepe. Men han måste gifva sig till tåls, tills Anders Sigfridsson komme åter med sina ryttare, hvilka nyss förut gått ut på spejning.

Han nickade i det samma uppåt Söderbacke, der man ännu kunde se deras standar, när de rörde sig på högsta kammen. I hvarje minut kunde de vara åter.

»Det är nog ej så klokt», inföll nu en gammal knekt, »att porten står alldeles vidöppen.»

»Herr Anders befalde det så när han red ut», ropade Mårten Styfvert nedifrån. »Han trodde eljes att han skulle få svårt, sade han, att komma fort nog undan, om man förföljde honom nedför backen.»

»Hvart gick vaktmästaren?» sporde Max Klo, som icke riktigt gillade detta skäl. »Säg att han genast kommer och sluter till porten på glänt!»

»Han sprang nyss bort», svarade en af knektarne uppe på muren. »Han skulle upp till slottet för att helsa på sin frände Lasse Källarsven, förstås. Skam att säga, fänrik, men jag afundas honom riktigt i denna morgonkylan. Det vore, min själ, inte litet rart att hafva en sådan frände.»

»Der ute ser jag skärkarlarne komma med sina båtar», ropade Mårten Styfvert, som gått ut på vindbron, i det han pekade ut åt fjärden.

»Fråga dem, när de komma, om de sport något», skrek Max Klo tillbaka.

Men båtarne voro ännu långt borta, och medan man väntade på att de skulle landa, hade Max Klo god tid att berätta för de knektar, som stodo omkring honom, om en sällsam dröm, som han haft under natten. Han hade nämligen drömt, sade han, om kung Erik och hertig Johan, att de kämpat helt allena på en äng med hvar sitt svärd.

Från drömmen kom man lätt nog öfver till kapitlet om konungens otroliga magt öfver de hemliga krafter, som funnos i luften, ett kapitel som de ofta afhandlade under dessa brydsamma tider.

»Man kan gerna ställa upp alla portar på vid gafvel», sade en af knektarne, med tvärsäker min. »Kung Erik skall flux känna på sig om någon vill öfverrumpla honom, ja, lika säkert som man känner i kroppen, när ett oväder är i antågande!»

Med anledning af detta yttrande måste Max Klo berätta en sällsam historia från sista fälttåget vid halländska gränsen. En dag hade han plötsligt fått se hela den danske hären rycka fram till anfall. Detta hade fallit sig så mycket olägligare för svenskarne, som desse just vid det tillfället hållit på med att koka sin mat, hvilket de icke fått göra på flere dagar. Nu hade de ingen annan råd än att genast hålla ut allt sammans igen på marken och fatta tag

i spjut och hakebössor. Men då hade man plötsligt fått se, hur fienden skyndsamt vände om och flydde med alla tecken till den största förskräckelse, kastande både vapen och fälttecken ifrån sig på fältet. — Af fångar, som sedan togos, hade man snart fått veta rätta sammanhanget. Bäst som danskarne gått fram der i tätt slutna led, med högburna spjut och tända luntor, hade nämligen marken i en hast blifvit alldeles dyig, ja, nästan bottenlös. Det var som de skulle gått i ett kärr. Folk och hästar sjönko ned ända öfver hufvudet och detta till ens stora förundran, då man nyss förut gått fram der sjelf och då funnit allt så torrt som i Kurt Bagares stora ugn.

Sedermera hade det dock lyckats för Max Klo att komma den rätta orsaken till denna sällsamma förändring på spåren. Kung Erik hade nämligen vid denna tid haft fyra trollpackor i sin tjänst, en för hvarje väderstreck. Så snart danskarne börjat sin framryckning, hvilken skedde öster ifrån, hade trollpackan för detta väderstreck genast vetat om det och strax skyndat att strö ut en stor myckenhet svarta fjädrar, vid hvilka voro fastbundna små hvita träkors. Hvar helst nu en dylik liten tingest kommit nedflygande, hade det flux blifvit ett stort vattenflöde. —

Nu måste Mårten Styfvert le. Det der med trollpackorna var ju en af de der vanliga historierna, hvarmed Max Klo brukade undfägna sina kamrater på vakt.

Men flertalet af knektarne lyssnade med andäktiga miner, ty det var nog mycket, ansågo de, som funnes i luften hvilket ingen menniska, hur rar hon än gjorde sig, kunde blifva klok på.

»Månne han har trollen med sig äfven nu?» sporde en af dem och stack fram sitt lurfviga hufvud bredvid Max Klos armbåge.

»Jo, lita du på det, Tomas Menlös! Senast i går qväll såg jag honom stå allra öfverst i lejon-tornet och tala liksom för sig sjelf. Men det var nog till en sådan der osynlig en, som han såg flyga omkring sig i luften.»

»Men då tycker jag att han borde haft magt till att hjälpa Göran?» inföll en tviflande stämman ur hopen.

»Det begriper du inte, Jöns», svarade Max Klo, häftigt uppbrusande, och tog på sig sin allra myn-digaste min. »Ser I, bussar, Göran var nog i allmän-het en framsynt karl. Hm! . . . Men för sig sjelf såg han knappt handen af idel öfvermod. Derför anade han icke hur illa det skulle gå för honom, och det han icke såg eller anade, det kunde väl icke kungen hjälpa, det är ju alldeles solklart, det — dummerjöns!»

Ett aflägsset buller, liknande det som uppstår, då en större ryttarskara trafvar fram öfver fast mark, kom samtalet att afbrytas och befriade fänriken från vidare förklaringar af denna kinkiga sak.

»Passa upp der nere på bron!» skrek han i stäl-

let åt Mårten Styfvert. »Ropa åt vaktmästaren att han genast krokas af kedjorna!»

Emellertid var vaktmästaren ännu icke återkommen och då bullret efter en stund upphörde, förblef allt i samma skick som det var. Det var kanske endast Anders Sigfridssons ryttare, tänkte man, hvilka nu först gingo fram till spejning, som hörts på andra sidan backen.

»Undrar just hur det skulle bli», utbrast en af knektarne, då man tröttnat att lyssna och åter satte sig ner på murkanten, »om hertigarne komme till väldet? — Tror I väl, fänrik, att det då skulle komma sådan smörtid, som man sade nere på ölstugan i går qväll, så att fattigt folk finge lika godt om bröd och kaka som de förnäma herrskapen?»

»Hur det blir? — Jo, det ska' jag visa dig tvärt på skifvan, Tomas», svarade Max Klo och satte händerna i sidan. »Det blir ackurat det samma som det nu är. . . . Hä! . . . Stå på post . . . skjuta i hjel eller sticka i hjel folk och föra dem till tornet — dricka skämdt spisöl och äta möjligt bröd utan minsta soffel, då man kommer på kungsvakten. — Enda skilnaden blir, ser du, att då vi i dag sticka eller skjuta åt alla som bära hvita fältbindlar, göra vi kanske en annan dag samma tjenst mot dem som nu bära våra gula.»

»Men kungen har högsta rätten på sin sida», inföll en pipig röst längre bort ifrån vallgången.

»Rätta mig hit och rätta mig dit! — Tror du, gamle Tomas Skrapetaska, eller Menlös, eller hvad du nu heter, att det finnes någon människa i världen, som har fullkomligt riktigt rätt, hva sa? — Nej, var tyst, ska' du få höra på en lustig komedia! . . . När jag var pojke, fingo jag och min äldre bror ett vackert färgadt grenljus att roa oss med på helige Stefani dag. Han, såsom den äldste, fick tända det och jag skulle endast få glädja mig åt skenet. Men som han var något konstig till sinnet, den arma själen, ville han icke tillåta att de tjocka ljusarmarne skulle brinna, ehuru de lyste allra vackrast. Och så kommo vi i gräl och slagsmål, ty jag ville, förstås, att alla skulle brinna lika jemnt för att lika mycket bidra till skenet. — Nå, Tomas, kan du nu säga, hvem af oss som hade rätt? — Hä?»

Skärkarlarnes långa snipor lade nu i land strax nedanför vindbron och Max Klo lutade sig fram öfver bröstvärdet, för att spörja om de sett eller hört något fiendtligt. Men de svarade med en mun, att ehuru de varit ända borta vid Skurusundet hade de ingenting sport.

Han skulle nu till att närmare förklara liknelsen för sina nyfikne åhörare, då han fick se några ryttare i blanka stålhufvor och gula fältbindlar, högst uppe på krönet af den framför liggande backen. Bland andra igenkände han Anders Sigfridsson på hans svarta häst.

Men hvad i Herrans namn ville detta säga? De satte ju af i fullt traf ned mot bron, och nu stucko andra flockar upp bakom dem. Och de voro betydligt manstarkare nu än när de redo ut. Det var icke möjligt! Det var något förräderi å färde.

»Passa på vid porten!» skrek han ned åt porthvalfvet så högt han förmådde. »Fatta tag, bussar, i brokettingen! — Så der ja! — och kroka af!»

Men innan bron hunnit uppdragas ett kvarter från marken, kom hela skaran ryttare och vräkte sig på henne, så att hon snart var alldeles uppfylld af blanka harneskmän, medan hela backen ofvanför vimlade af frustande hästar.

»Mårten Styfvert!» skrek Max Klo, så att han blef röd som en kokt kräfta i ansigtet. »Stäng porten, säger jag! — Stäng i Herrans namn porten!» —

Nu föllo här och der några skott utefter muren, hvilka något hejdade ryttarne, som packade sig i allt tätare massor framför porthvalfvet.

Under tiden arbetade den starke Mårten i sitt anletes svett. Porten var nästan igensluten, men den tunga ekbommen trotsade alla hans ansträngningar, ehuru flere vaktknektar äfven skyndat fram för att hjälpa honom att lyfta den samma. Men det var som om allting varit förhexadt denna morgon.

»Hvarför i tusan djeflars namn stängen I porten?»

hördes nu Anders Sigfridsson skrika midt i ryttarflocken. »Har jag icke befalt att den skall stå öppen!»

Det var ett afgörande ögonblick. Skulle det lyckas för Mårten Styfvert och hans folk att stänga den samma, skulle Anders Sigfridssons ryttare vara till spillo gifne, men hertigarnes folk, som man nu såg i mörka hopar rycka ned för slutningen mot bron, skulle icke heller kunna intränga på samma gång som desse, hvilket de eljes otvifvelaktigt skulle göra.

Ändtligen hade Mårten Styfvert kommit under fund med att bommen var på något listigt sätt fastreglad, förmodligen af den försvunne vaktmästaren, som velat göra den till föremål för någon vadslagning eller kanske af någon ännu sämre bevekelsegrund. Sedan den blifvit frigjord, gick det i raska tag med att höja honom och lyfta honom upp i klykorna. — Men det var redan för sent. I ögonblicket förut hade nämligen en af Anders Sigfridssons ryttare hoppat af sin häst och sprungit fram till porten samt, utan att det minsta fästa sig vid kulorna, som regnade ned omkring honom, satt sin breda skuldra mot en af tvärläarne på den samma och hindra den att sluta till.

»Rätt så, Sven Torsson! — Bra gjordt!» ropade Anders Sigfridsson, under det att flere ryttare hoppade ned af sina hästar för att hjälpa sin kamrat att hålla porten öppen.

Denne började också snart, tack vare deras förenade ansträngningar, att långsamt röra sig inåt. Ännu ett friskt spänntag till med muskler och senor och den slog upp med väldigt brak, så att de påskjutande störtade hals öfver hufvud in i det mörka hvalfvet. Flere kommo nu efter och snart genljödo jubelropen der inifrån till tecken att porten var stormad och i deras våld.

En allmän förvirring hade emellertid uppstått på muren ofvanför. Många af de försvarande kastade sig, vid åsynen af de hertiglige ryttarne, som följde efter Anders Sigfridssons folk, handlost ned i grafven, för att hellre drunkna än komma i deras hand; andra, deribland Max Klo, slet bort sina fältbindlar och stucko sig in bland de stormande.

»Lefve hertigarne! — Ned med kung Erik!» skreko de stormande, medan de flockvis tumlade in genom hvalfvet; ryttare och fotknektar om hvarandra. Under de vildaste skrån och det mest döfvande larm trängde de sig vidare fram öfver det smala näset mellan Saltsjön och Mälaren, så att detta snart var alldeles fullpackadt af krigsfolk utaf alla slag.

Ännu höll sig dock besättningen kvar på den inre porten vid jerntorget, men deras fältrop hördes svagt och förskrämdt mot de andres vrålände. Och inom en handvändning vardt äfven denna port stormad. Dess försvarare flydde i spridda hopar inåt de gränder, som

förde upp till slottet, ropande, under det de sprungo, på förräderi och att staden vore intagen af fienden. Nu blef det en gränslös förvirring bland de många köpskifvorna och mængelskestånden. Och ur alla fönster och portar framtittade ängsliga, förskrämda anleten, då alla fruktade att staden, enligt vedertaget krigsbruk, skulle lemnas till sköfving åt de stormande knektarne.

Emellertid hade Sten Eriksson och hertigarnes fältöfverste Pontus de la Gardie, enligt öfverenskomelse med de sammansvurne, slutit sig till Anders Sigfridssons skara och inryckte nu, sida vid sida med honom, i staden, sedan de qvarlemnats stark och pålitlig vakt vid båda de södra portarne. På jerntorget stego de af hästarne och fortsatte derifrån till fots vägen fram emot slottet. För att lugna borgerskapet blefvo härolder sände i förväg med trumpetare framför sig, hvilka högt förkunnade att ingen af hertigarnes folk skulle understå sig att ihjelslå, rövva eller taga, hvarken gods eller qvinnor af invånarne, så vida desse beskedligt höllo sig hemma i sina hus, utan att göra något buller.

Ett ofantligt jubel helsade detta glada budskap och nu fick troheten mot kung Erik en bråd ände. Borgare och knektar täflade genast om att bortkasta sina gula skärp och taga halskläden, dukar, ja allt hvitt tyg, som de i en hast kunde komma öfver, för att deraf göra sig nya sådana i hertigarnes färger.

Och snart skrek folket hela gränden uppför, der höfvitsmännen gingo fram:

»Länge lefve hertigarne! Ned med kung Erik!»

Den allmänna folkviljan tecknade sålunda i hast sina allmänna, välbekanta drag. Det hade, såsom vanligtvis var fallet, endast varit fruktan som uppehållit mängdens trohet mot konungen. När denna orsak nu föll bort, var hans öde för de fleste fullkomligt likgiltigt.

Underrättelsen om fiendens öfverfall vid Söderport hade emellertid nått fram till slottet. Kung Erik var för tillfället i rustkammaren, sysselsatt med att utväga krut åt fänikorna, med anledning af det tillämnade stora utfallet, i hvilket han nu beslutit att större delen af stadens besättning skulle deltaga. Genast som han mottog olycksbudet, sprang han ut på borggården. Der stodo endast några drabanter och hingstridare och solade sig på trappan utanför borgstugan. Han vinkade åt dem i förbifarten att de skulle taga med sig sina bardisaner och följa honom samt skyndade derpå vidare med stora steg öfver vindbron och slottsplatsen, storkyrkan förbi, i afsigt att med våld drifva de stormande till baka.

På stortorget mötte han de tre höfvitsmännen, hvilka voro åtföljde af en ringa flock ryttare. Han sjelf hade icke heller fått med sig mer än några och fyratio drabanter.

Då ryttarne fingo se honom komma emot sig, klädd, som han var, i praktfull sammetsdrägt och med ädel hållning, blefvo de genast mycket försagde och drogo sig vördnadsfullt åt sidan. Nu hade han bort begagna sig af detta första intryck, bort förehålla dem i lugna, passande ordalag deras trolöshet, och det hade varit alldeles säkert att större delen af dem skulle hafva tagit hans parti samt lemnat sina anförare i sticket; ty han var ännu mycket älskad af de gemene soldaterna för sin stora tapperhet och frikostighet. Men i samma stund han fått sigte på Sten Erikssons högväxta gestalt, hade ty värr lidelsen alldeles förbryllat honom. Och glömmande sin värdighet som konung, rusade han i stället blindt fram emot denne, skrikande, blek af raseri och med skälfvande läppar:

»Jo, det likar dig just, Sten, att så förråda din konung!»

»Derom skola vi icke tvista här, nådig herre», svarade denne med sin djupa basröst, i det han vördnadsfullt helsade honom, »låt oss i stället gå in i kyrkan och handla om sjelfva saken.»

»En skälm är du, en stor skälm oeh rackare! Ena dagen svär du oss trohet, andra dagen sviker du oss . . .»

Konungen hejdade sig tvärt, midt i talet, då han såg att ryttarne drogo sig fram på båda sidor, så att

de voro på väg att helt och hållet innesluta honom och hans ringa följe. Det fanns icke längre någon utväg att undkomma.

»Gif dig fånge, Erik!» återtog Sten Eriksson, som märkte hur kungen tycktes blifva tveksam. »Låt oss sluta leken i godo.»

Han drog i det samma af sig handsken på sin högra hand och räckte fram denna senare till tecken af försoning.

Konungen tycktes besinna sig ett ögonblick och sänkte ögonen mot marken. Derpå lyfte han hastigt åter upp hufvudet. Med ett vemodigt småleende tog han fram ett par steg, i afsigt som det tycktes att mottaga den hand som så ädelmodigt räcketes honom. Men på knappt en armlängd från herr Sten vred han sitt hufvud något åt sidan och kastade en hastig blick på Per Velamsson, hvilken följde honom hack i häl, i det han höjde något på venstra pekfingret. Detta var ett sedan gammalt känt tecken, och utan att betänka sig ett enda ögonblick, fälde denne genast sin bardisan samt rände den rätt i lifvet på herr Sten, som utan att gifva ett ljud ifrån sig segnade ner framför konungens fötter.

Nu uppstod det förfärligaste oväsen. Hertigarnes ryttare, som varit fullkomligt oberedde på en dylik upplösning och i stället väntat sig få höra att sammankomsten slutat med förlikning och konungens

underkastelse, stodo några ögonblick alldeles slagne af häpnad. Och innan de kommo sig för att rusa fram till sina anförares bistånd, hade konungen redan tillfogat både Anders Sigfridsson och herr Pontus hvar sitt gapande sår samt, tack vare den uppkomna villervallan, lyckats med sina drabanter bana sig väg ur trängseln.

Nu satte man dock efter honom ända upp till slottsplatsen. Men längre kom man ej, ty vindbron uppdrogs efter de flyende och skott började lossas från muren. Under grufliga eder och förbannelser öfver det lömska försåtet drogo sig ryttarne till baka ned åt gränderna, för att komma i skydd af husen. Det fanns ingen längre, sedan de tre höfvitsmännen blifvit sårade, som kunde hålla dem i tygel, och de spredo sig därför åt alla håll, sköflande och plundrande utan minsta skonsmål. Inom en half timme genljöd staden af de hemskaste klagoskri, blandade med trumslag och trumpetstötar samt kyrkklockornas klagande ljud, hvilka förkunnade att elden kommit lös till råga på det stora eländet.

XXV.

Då Sven Torsson fängslades i hertigarnes läger, hade det sett mycket mörkt ut för honom. Hertig Johan, hvilken, såsom nämndt är, var lika grym som vidskeplig, hade blifvit djupt skakad af den besvärjelse, som han funnit innelyckt i konungens dosa, samt endast grubblat på huruledes han skulle kunna tvinga väpnaren till en upprigtig bekännelse om trolldomens natur och verkningar.

Några steg från hertigens tält mötte vaktknektarne, som bortförde denne, den unge hertig Carl, som var på väg till sin bror.

»Hvem är du, din skälm, som man tar i så strängt förvar?» frågade han Sven skrattande och vinkade åt knektarne att stanna.

»Ej är jag någon skälm, ers höga nåde», svarade Sven käckt. »Min konung har jag svurit trohet; troget har jag ock tjenat hans bud. — Derfor är jag nu här.»

Det låg något så godt och rättframt i hela hans uppträdande, att det genast mycket behagade den unge fursten, hvilken såsom bekant hade en viss för-

kärlek för starka, resliga karlar. Han gick därför närmare och gaf Sven ytterligare några frågor samt lät honom slutligen, då svaren äfven på dem utföllo till hans belåtenhet, noggrant redogöra för sin senaste sändning, hvilken fört honom i sådan olycka.

När han slutat, klappade hertigen honom vänligt på axeln:

»Vill du komma i min tjänst, karl, i stället för i galgen», frågade han, »skall jag icke spara på lönen? — Men du skall tjena oss troget!»

»Om jag ger ers höga nåde min ed, skall jag för visso hålla den lika troget som redligt.»

Nu hviskade hertigens följeslagare några ord i dennes öra. Hertig Johan, sade de, skulle möjligen kunna taga illa upp, om man så här utan vidare frigaf hans fånge. Detta inpass afgjorde saken hastigare än Sven någonsin kunnat förmoda. Hertigen brusade genast upp som ett yrväder och förklarade i kärf och arg ton, att han hade lika rätt att fria och fälla som sin broder. Särskildt i detta fall vore det ju både oklokt och orätt att icke låta nåd gå för rätt, då man kunde förvärfva sig en så reslig soldat som Sven. Man kunde nämligen vara fullt öfvertygad om, att en person, som såg folk så rakt i synen som denne, vore en mycket tapper och redlig krigsbuss, som endast talat sanning i hvad han sagt. För öfrigt, tillade han, hade han både ögon och öron lika så väl som bror Johan och hade

äfven sina medel att få veta rätta sammanhanget. Komme det något misstänkt i fatet för hans nye tjenare, skulle det snart visa sig, att icke heller hertig Carl vore sen att resa galgen.

Sven hade intet annat val än att antaga hertigens tillbud. Han hade också förlorat all håg att längre tjena kung Erik, hos hvilken han allt jemt skulle vara utsatt för Görans förföljelse. Konungen hade för öfrigt sjelf förverkat den trohetsed, som Sven svurit honom, genom att taga hans tjenst i anspråk för så nesliga värf som att framföra trolldom och besvärjelse. Slutligen, fast icke minst viktigt, var att han var en lifdömd, som fått nåd. Den som frikämt honom hade nämligen efter öflig riddersmannased rätt att kräfva trohetsed för det nya lif han sålunda gifvit.

I det föregående är nämndt huruledes det sedermera lyckades för Sven att under öfverrumplingen af stadens södra port på ett synnerligen verksamt sätt hjälpa Anders Sigfridsson. Derefter hade han följt med de instormande flockarne till jerntorget och med de tre höfvitsmännens flock vidare till stortorget. Då Per Velamsson, på konungens vink, utförde sitt skändliga dåd mot herr Sten, hade Sven varit en af de få, som haft nog sinnesnärvaro att skynda fram till dennes bistånd. Men han hade kommit för sent och endast kunnat hjälpa honom att resa sig upp samt föra honom till bardskäraren.

När detta skett, hade han sprungit med de andre ryttarne efter konungen och de flyende drabanterne. Längst upp i kyrkobrinken hade han hunnit fatt de efterste samt trängt så våldsamt in på Per Velamsson, som varit en bland dem, att denne snafvat och fallit omkull.

»Der har I en helsning från lille Herkules!» hade han ropat och skulle just sätta en bit kallt stål under sin fiendes femte refben, då en annan drabant i det samma vändt sig om och huggit honom i handen, så att han tappat värjan. Lyckligtvis hade nu flere ryttare äfven skyndat till städes och frälst honom i sista ögonblicket undan den öfverhängande faran att släpas af drabanterne in i slottet.

Sven hade nu varit tvungen att sjelf uppsöka en bardskärare för att få sitt sår förbundet och detta hade tagit rundlig tid i anspråk, då han varit långt ifrån den ende som behöft dylik vård denna dag.

När han lemnade bardskärarestugan och kom ut på gatan, var det redan långt lidet på eftermiddagen. Af folk som han mötte fick han, till sin stora öfverraskning, veta att kung Erik tagits till fånga nere i storkyrkan, dit han gått för att underhandla med hertig Carl. Nu kommo andra till, som skreko att slottet blifvit intaget och att hertigen inryckt i staden med flere tusen ryttare, hvilka som bäst plundrade och sköflade i kungsgemaken der uppe.

Hvar hade Elin under dessa förhållanden blifvit af? Fanns hon ännu kvar på slottet eller hade de rasande knekthoparne fört henne med sig till sina nattliga dryckesgillen? — Dessa frågor, som genast stormade genom Svens hufvud, kommo nästan hans blod att stelna; och utan att förlora ett enda ögonblick rusade han å stad uppför slottsbrinken. Kände han rätt sederna hos de utländske ryttarne, som voro i hertigarnes tjänst, skulle ett så vackert byte som Elin helt visst icke lemnas orördt.

Den yttre borggården fann han uppfylld af de mest olika föremål, som nedkastats genom fönstren. Straxt vid porten låg en spräckt stormhufva och blänkte på den upptrampade marken; ett stycke der ifrån en sönderbruten bardisan. Öfver allt, från trappor och gångar, ljödo vilda skrik och svordomar. Utanför skrifvarstugan spredos lösryckta pappersblad af vinden, som hvirflade dem högt i luften. »*Ericus manu propria*» läste han i förbifarten på ett af dem, hvilket hamnat i en stor blodpöl.

Flockar af rusige knektar, som gormade och svuro på alla verldens tungomål, strömmade nu ut ur Lasse Källarsvens vinbod. Andre kommo nedraglande utför den stora, öfverbygda trappan framför tronsalen, på hvilken mäster Jörgen med lutinister och fedlare vid högtidliga tillfällen haft sin plats för att blåsa glädjefanfarer, när konungen skulle stiga fram och

visa sig i fönstret. Alla voro de fullastade med dyrbart husgeråd och olika slags klädesplagg, som de roffat åt sig der uppe i de kungliga gemaken. Då kung Erik var tagen till fånga, fanns ju icke längre någon myndighet, som kunde vaka öfver ordningen der uppe. Lagen satt i spjutstångs ände. —

Först efter stora svårigheter lyckades det för Sven att bana sig väg genom trängseln så att han kunde komma fram till trappan, som gick upp till frustugan. Det var nämligen hit, som han förlagt målet för sina efterforskningar. Elin skulle icke öfvergifva sin herskarinna, hade han tänkt; funnes hon ännu vid lif, borde han därför hafva största utsigten att finna henne der uppe. Men hela trappuppgången var öfverfylld af druckne och sorlande knektar, och han fann snart att det på denna väg skulle vara alldeles omöjligt att komma längre. Då erinrade han sig att det fanns en löntrappa i muren ett stycke längre bort, som ledde upp till drottningens klädkammare och hvilken troligen vore okänd för de allra fleste.

Han sprang dit och lyckades öppna dörren. Innanför låg en död knekt af gårdsfanan. Efter dörren varit stängd, hade han förmodligen vräcks dit ofvan ifrån. Ändå en soldat, som kämpat och dött på sin post.

Han tog ett hopp öfver liket och började att trefva sig upp för trappan, som längre upp vardt all-

deles mörk, och utan att möta någon kom han in i klädkammaren. Här var det ännu någorlunda dager, så att han kunde tydligt urskilja föremålen omkring sig. — Hvilken gruflig ödeläggelse och förstörelse! — Kistor och skrin, som nyss varit fulla af de dyrbaraste konstskatter, voro vräkta huller om buller på golvet. Deras lock hade uppbrutits med värjorna, så att de brustit i spillror, men en del af innehållet låg ännu kvar, kringströdt öfver bänkar och bord. Det hade nämligen varit vana händer som utfört verket, ty allt var ratadt utom guldets och de ädla stenarne.

Sven skyndade vidare och öppnade löndörren till drottningens inre sängkammare. Der inne rådde den djupaste tystnad. Han ropade högt Elins namn, i hopp om att hon skulle hålla sig gömd någonstädes, men intet svar hördes. Nu gaf han akt på att ingenting var rördt der inne; de vilde röfvarena hade förmodligen icke fått reda på löndörren.

Framför det öppna fönstret vajade de tjocka silkesförlängena sakta åter och fram för den friska luften, som strömmade in till följd af draget från dörren, som han lemnat efter sig på glänt. Der borta på fönsterskifvan såg han bägare och vinkrus, som stodo kvar efter dryckeslaget; och på bänken nedanför låg konungens luta. Egarens namnchiffer med den kungliga kronan rikt inlagd med perlemor och ädla stenar

skinrade helt vemodigt i den rödaktiga aftonbelysningen. —

Men Sven hade icke tid att längre betrakta dessa föremål. Han drefs alltjemt vidare. För hvarje steg stampade han i golvet, i det han högt ropade Elins namn.

Då han kom ut i förmaket, tyckte han sig ändtligen höra ett menskligt läte, som kom från den stora spiseln, och då han sprang dit, upptäckte han uppe i mörkret ett par skor, hvilka tycktes hafva en egare ett stycke ännu längre upp i skorstenen. Han ropade åt denne att gifva sig till känna; och drottningens lille page, Bovik Tattare darrande och nedsotad från ofvan till nedan, kraflade sig nu ner på händer och fötter.

Denne berättade, till svar på Svens ifriga frågor, att Elin nyss följt med drottningen till rikssalen. Hon sjelf hade kvarlemnadt honom här i förmaket för att vakta rummen, men då han fått höra hur Sven kom in genom löndörren från klädkammaren, hade han blifvit så förskräckt, emedan han trott att det varit någon af de sköflande knektarne, att han genast tagit sin tillflykt upp i skorstenen. —

Medan han talade hade dörren till förstugan öppnats på glänt och nu visade sig på tröskeln en ung, högväxt qvinna.

»Sven!» skrek hon till och sträckte ut armarne; i nästa ögonblick låg hon vid hans bröst.

De voro båda så öfverväldigade af rörelse, att det dröjde en god stund innan de kunde göra sig till herrar öfver sina känslor. Hon skrattade och gret ömsom.

»Att du är här?» frågade hon slutligen, då hon något sansat sig. »Det kunde jag aldrig ana. — Man har talat så mycket om din olycka i lägret — och nu senast att du blifvit qväst vid stadsporten. . . . Men du är sårad? . . . Är du svårt sårad . . .?»

»Endast en liten skråma öfver handen. Nils Bardskärare har lagat den ganska försvarligt.»

Sven berättade nu hvad som händt honom, sedan de sist råkades, samt orsaken hvarför han icke kommit till henne, såsom han lofvat, utan i stället rymt ur staden. Derpå omtalade han att en brefdragare ändtligen anländt från Finland, hvilken medfört den hugnesamma nyheten från hans fader, hvilken önskade dem all lycka och förväntade, som han skref, att de skulle fira sitt bröllop hos honom i det gamla föräldrahemmet. Medan Sven redogjort som bäst för alla de minnesvärda händelser han upplefvat under dagens lopp, hade enstaka jubelrop, blandade med trumhvirflar och trumpetstötur hörts på afstånd.

»Det är hertig Carl som kommer öfver vindbron!» ropade nu Bovik Tattare, som skyndat bort till fönstret.

»Gud skydde och bevare då min kära fru», utbrast Elin med en suck, i det hon vände blicken mot höjden.

»Är hon ännu kvar på slottet?»

»Ja! . . . Hon väntar i rikssalen hvad utgång saken skall få. Kung Erik kom nyss dit upp från stor-kyrkan, der han afsagt sig kronan och bedt om god behandling.»

»Jo, vackert, lär han få!» — inföll Bovik Tattare med ett misstroget leende och trummade med fingrarna på rutan i takt efter fanfarerna utanför.

»Du kan icke tro, Sven», återtog Elin, utan att låtsas höra på honom, »hur vackert fader Benediktus talade nyss der nere i kyrkan till hertig Carl, och hur ståtlig och vördnadsbjudande den gamle gubben tog sig ut i sitt långa gråa hår. Då konungen räckte hertigen sin värja till tecken att han gaf sig i dennes våld och underkastade sig ödets dom, steg fader Benediktus fram till dem. 'Store och små', sade han, med af rörelse skälfvande stämman, 'kunna se, att min staccars, käre herres hufvud icke är som det borde vara. — Ers härlighet må därför visa sig mild och god emot honom samt öfvervinna honom i dygd och ej i hat och otämd vrede.' — Han slutade med att bedja hertigen, att denne ville så utverka och bedrifva saken att kungen finge Svartsjö gård att lefva på under sina återstående lefnadsdagar. 'Sannerligen denne herre', sade han, 'skall förmå att göra stor skada mer i denna verden'.»

»Nå, hertigen? —»

»Han vardt genast stråfvare i målföret och frågade Benediktus, om han trodde att han var kommen för att taga smör för ärende samt släppa galningen åter lös, sedan man ändtligen lyckats binda honom. Men strax derpå vardt han något vekare om hjertat och lofvade att kungen nog skulle få ett nådigt fängelse.»

»Sedan talade han en lång stund mycket kärligt med min kära fru samt befalde sin hofmarskalk att noga tillse det allt hvad hon egde, så i löst som fast, blefve förtecknad och uppskrifvet, stort som smått; allt skulle ställas i förvar för hennes räkning. Ingen af sina hoftärnor eller tjenarinnor fick hon dock behålla hos sig, hur mycket hon än bad derom. — Ack, den kära, goda drottningen! — Vet du, Sven, det hade annars blifvit en mycket svår sak att skiljas vid henne.»

»För att följa mig?»

Elin svarade ej, utan lutade sitt hufvud närmare intill hans bröst och såg honom trofast i ögonen.

Men plötsligt spratt hon upp. Det var ju så sant. Hon måste än en gång ner i rikssalen, om hon ville hafva en sista afskedsblick af den goda drottningen, hvilken — ja, det hade hon så när glömt att omtala — beslutit att fullständigt dela konungens fångenskap. Men innan hon kommit sig för att slita sig ur Svens omfamning, slogs dörren upp och hertig

Carl, åtföljd af sina hofmästare och skrivvare, hvilka blifvit kallade för att upprätta bouppteckningen, steg in öfver tröskeln.

Då han blef varse Sven Torsson, gick han rakt emot honom.

»I är en tapper krigsbuss, Sven Torsson Helsing», sade han och slog honom lätt på axeln. »Vi gjorde er svårliga orätt med våra misstankar, der ute i lägret. Nu har emellertid en min spejare, som lyssnade till ert tal på Lejontornet med min stackars broder Erik, förtalt mig det samma, och att I icke lät fresta er till det som orätt var. — I kan därför räkna på god lön. — Ej blir det något halft konungarike, som min stackars broder tillbjöd er. — Det är nog och fullernog af parter, som raka efter den kakan — men riklig bergning vill jag sörja för.»

Han hejdade sig nu och vände sig till Elin, i det han tillade:

»Icke sant, väpnare, en blick ur dessa blå ögon, är den icke mera värd än hela konungariket? — Och I, min vackra flicka, vill jag mäla, att fru Karin bedt mig sörja för eder utstyrsel. — Och det vill jag ock göra, till löst och fast, med gårdar och boskap! — Och nu farväl — till härnäst!»

Han såg helt vänlig ut den stränge, kärfve fursteynglingen och han nickade flere gånger åt dem, i

det han aflägsnade sig med hastiga steg, för att komma undan Elins och Svens tacksägelser.

Ett par dagar derefter stego Sven och Elin om bord på ett fartyg, som förde dem öfver till Åbo. Härifrån fortsatte de vidare sin färd till hans fädernegård i Satakunta. Elin hade förmått Simon Räfjägare, som länge fört en förtviflad strid med gastarne i gamla perlstickaregården och var nu på sistone alldeles öfvervunnen, att göra dem följe och han var helt glad att få draga sig undan sina förföljares farliga närhet. Dessutom var ölet icke längre godt, sedan knektarne sköflat slottskällaren, hvartill slutligen äfven kom att Sven beskrifvit för honom hvilken otrolig mängd vildt som det skulle finnas i Finland.

Det hade från början varit meningen att äfven doktor Benediktus skulle hafva gjort dem sällskap. Men omtanken för konungen hade icke lemnat honom någon ro. Dennes lynne hade nämligen blifvit allt mera svårmodigt af den ständiga vistelsen inomhus, i de visserligen stora och dyrbart inredda, men mörka och dystra fängelserummen. Benediktus hade därför i sista stunden ändrat sig och beslutit att stanna qvar, för att dela sin gamle herres fångenskap.

* * *

Någon tid derefter stod Svens och Elins bröllop. De hade sålunda omsider kommit in på lugnvatten efter det strida vågsvall, hvori de så länge brottats.

Endast några få och för det mesta betydelselösa anteckningar finnas kvar från den senare delen af deras lefnad. En af dessa torde likväl förtjena att här omnämnas.

Det kunde hafva varit vid pass ett par år efter bröllopet, då en dag en gammal drabant färdades förbi deras gård. Han var sänd som brefdragare från Stockholm till Viborg och medförde många nyheter från de orter, som han passerat under vägen.

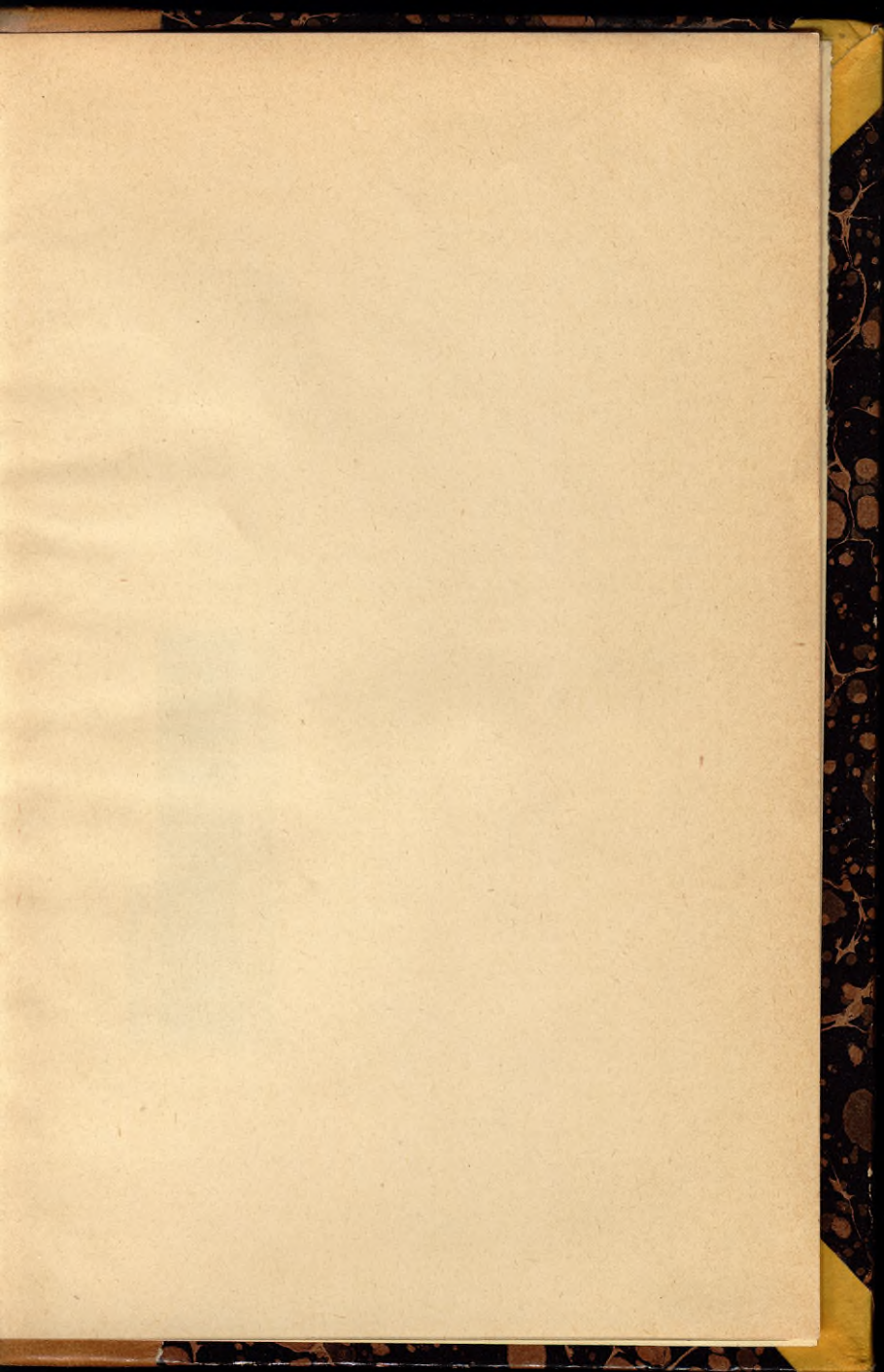
Bland mycket annat, som han visste omtala, medan han på bästa sätt undfågades i den stora, rymliga gäststugan, var äfven, att Dorti tagit tjänst hos den nya drottningen, hos hvilken hon kommit mycket högt i gunsten. Hon hade äfven på sista tiden fått sig ny fästman, en gammal fänrik, som kallades Max med ärret. På Elins fråga om icke Märten Styfvert längre var kvar i Stockholm, eller om man icke viste hvar han nu fanns, svarade drabanten, att man icke sett till honom allt sedan den dag, då konungen fängslades. Man hade visserligen hört att han under slottets plundring skulle hafva råkat i strid med Per Velamsson för Dortis skull, som icke kunnat lägga band på sin nyfikenhet, utan varit ute på trappan, för att sladdra med knektarne. Men hur den striden af-

lupit och om Märten, såsom det troligaste var, stannat på platsen, hade man ej någon säker reda på, då Per Velamsson strax derpå kommit i galgen för det han stuckit herr Sten till döds.

Den skälmen Görans hustru, berättade han slutligen, hade han sett stryka omkring i stor fattigdom på Åland. Efter hvad folket sade der, skulle hon lifnära sig med att spå och lägga ut giller för svarta räfvar, hvilkas skinn hennes mans gamle vän, Jon Prest, sedan smugglade öfver till Reval.

141

6000207188

Göteborgs universitetsbibliotek

